

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 februari.

2 § Utrikespolitisk debatt

Utrikespolitisk debatt

Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Ärade ledamöter! Låt mig kort börja med att beklaga att utrikesdeklarationen kom att ligga ute på Utrikesdepartementets hemsida under ett antal minuter i går. Så ska det inte vara. Dokument av denna art ska först komma riksdagens ledamöter till handa. Jag har bett riksdagens talman om överseende med denna incident.

Vår värld står inför stora utmaningar som bara kan lösas i bred samverkan. Bara så kan vi bidra till fred och säkerhet i utsatta länder och regioner. Bara så kan vi verkningsfullt främja utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter i världen, möta klimatutmaningen och skapa förutsättningar för en uthållig globalisering.

Under andra halvåret 2009 hade vårt land ansvaret för ordförandeskapet i Europeiska unionen.

Vi fortsatte med framgång att verka för ett Sverige som står starkare i Europa och ett Europa som står starkare i världen.

Det är genom det europeiska samarbetet som Europas nationer kan göra sitt inflytande gällande i en multipolär värld med stora utmaningar. Det är genom Europa som vår röst får tyngd och våra insatser kraft.

Utrikesdeklarationen 2010 är den första under Lissabonfördraget – ett fördrag som innebär ett avgörande steg för att stärka Europeiska unionen som global aktör genom att matcha dess ekonomiska tyngd med politisk kraft.

Europa har därigenom fått nya möjligheter att utforma den internationella utvecklingen utifrån europeiska intressen och värderingar. Det är regeringens främsta utrikespolitiska prioritet att verka för att så fullt ut kan ske.

Regeringen har tidigare presenterat och förankrat Sveriges säkerhetspolitik i riksdagen. Den säkerhetspolitiska linjen ligger fast.

Vår utrikespolitik är en del av den gemensamma europeiska utrikespolitiken, och en avgörande del av vårt dagliga arbete handlar om att vara

med om att forma och föra ut denna. Framväxten av en europeisk utrikes-tjänst, vars utveckling Sverige aktivt stöder, är ett exempel på detta.

Medlemskapet i Europeiska unionen innebär att Sverige ingår i en politisk allians och tar ett solidariskt ansvar för Europas säkerhet. Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.

För Sverige, som valt att tillhöra kärnan i det europeiska samarbetet, är detta en naturlig och önskvärd utveckling, liksom det är naturligt och önskvärt att verka för att unionens röst i världen blir allt tydligare. Det är så som våra värden och nationella intressen bäst värnas i en alltmer komplex värld.

Herr talman! Sverige tog över ordförandeskapet i Europeiska unionen under en tid av stora utmaningar. Den finansiella krisen hade fullt ut börjat slå mot den reala ekonomin, och unionens roll inför och under klimattoppmötet i Köpenhamn stod i centrum. Det vilade ett tungt ansvar på vårt land att som unionens ordförande fullfölja ratificeringen och inleda genomförandet av Lissabonfördraget, samtidigt som den nya kommissionen skulle utses och det nyvalda Europaparlamentet tillträda.

Vi visade att vi är engagerade och kompetenta européer. Vi drev vår unions dagordning framåt på viktiga punkter.

Europeiska unionen spelar en central roll i det omfattande internationella samarbetet som har varit avgörande för den ekonomiska återhämtning som vi nu allt tydligare skönjer.

För att möta den ekonomiska krisen och minska riskerna för nya allvarliga finansiella obalanser har tillsynen av finansmarknaderna skärpts och initiativ tagits för att främja frihandel och motverka protektionism. Den europeiska samordningen av den ekonomiska politiken har fördjupats.

På klimatområdet var unionen starkt pådrivande för en uppgörelse i klimatfrågan i Köpenhamn. Där andra svek visade unionen sin förmåga att ta ansvar genom att lägga konkreta och ambitiösa bud på bordet. Resultatet från Köpenhamn blev ur det perspektivet en besvikelse. Förtroendet mellan länder måste återställas och de minst utvecklade och mest sårbara ländernas behov uppmärksammas. Nu måste världen enas om en klimatöverenskommelse som säkrar att tvågradersmålet uppfylls.

Regeringen kommer med kraft att verka för att så sker.

Herr talman! Framväxten av EU som en global aktör är en konsekvens av institutionella reformer och politiskt ledarskap, men ytterst vilar unionens framgångar på dess attraktionskraft, dess ekonomiska tyngd och dess värdebaserade samhällsmodell.

Den successiva utvidgningen har medfört att unionen i dag består av över en halv miljard människor, att den är världens största integrerade ekonomi som står för cirka en fjärdedel av den globala produktionen och en femtedel av världshandeln. Unionen bidrar också med omkring 60 procent av världens samlade utvecklingsbistånd.

Vårt Europa ska vara ett öppet Europa. Vi är alla öppna ekonomier och öppna samhällen. Demokratien är det europeiska samarbetets självklara grund.

Vår europeiska union förblir – i enlighet med fördragets artikel 49 – öppen för alla de europeiska länder som vill och förmår att leva upp till de krav ett fullt deltagande i vårt samarbete innebär. Vi vill inte stänga dörrar mot framtiden – vi vill öppna möjligheter.

Europeiska unionen har ett särskilt intresse och ansvar för utvecklingen i våra grannländer i öst såväl som i syd. Europas fredspolitik i närområdet stärker stabiliteten på vår kontinent och vår trovärdighet på den globala arenan.

Under det svenska ordförandeskapet hade vi möjlighet att medverka till att bryta blockeringar vad gäller den europeiska integrationsprocessen på västra Balkan.

Kroatiens anslutningsförhandlingar accelererade, sedan tvisten med Slovenien om gränsfrågans fortsatta hantering hade lösts. Serbien, Makedonien – den före detta jugoslaviska republiken – och Montenegro gavs viseringsfrihet till Europeiska unionen. Albanien ansökan om medlemskap sändes vidare till kommissionen. Vi hade också möjlighet att ta emot Serbiens ansökan om medlemskap. Tillsammans med USA gav vi nya impulser till den nödvändiga reformering av Bosnien som vi hoppas ska vara möjlig efter höstens parlamentsval.

Genom Europeiska unionens mjuka makt har länderna på västra Balkan tagit reformvägen och avgörande steg mot europeisk integration och därigenom mot stabilitet och ökat välstånd. Genom att låta unionens dörrar stå öppna bidrar vi på ett väsentligt sätt till fred och demokrati på vår egen kontinent. Vi kommer att vara fortsatt starkt engagerade i den europeiska freds- och integrationsprocessen på västra Balkan.

Vi kunde också öppna ytterligare ett kapitel i anslutningsförhandlingarna med Turkiet.

Vi välkomnar den fortsatta demokratiska omvandlingen av Turkiet.

Vi ser med oro arresteringar av demokratiskt valda politiker och i landets reformering, med ett starkare skydd för de mänskliga rättigheterna, en utveckling av mycket stor betydelse för framtiden.

Även om mycket återstår, inte minst en ny och modern författning med ett starkare skydd för de politiska rättigheterna, är vi övertygade om att Europeiska unionen blir såväl ekonomiskt mer dynamisk som politiskt starkare med Turkiet som medlem. Vi skulle än tydligare visa att vårt europeiska samarbete kan överbrygga de motsättningar som förr präglade vår kontinents historia, och fortfarande präglar delar av vår värld.

En överenskommelse om Cyperns återförening skulle ge ny stimulans till utvecklingen i sydöstra Europa. Sverige stöder fullt ut FN:s medlingsinsatser som syftar till ett enat Cypern.

I somras lämnade Island in sin medlemskapsansökan. Island deltar redan i Schengensamarbetet och är genom EES-avtalet en del av den inre marknaden. Sverige kommer att verka för att Islands EU-förhandlingar inleds så snart som möjligt och får en snabb och effektiv förhandlingsprocess.

Under det svenska ordförandeskapet togs därutöver viktiga steg i genomförandet av det östliga partnerskapet. Regeringen kommer under 2010 att medverka till dess vidareutveckling för att på så sätt främja reformer och EU-integration för unionens närmaste grannar i öst. Finansiering av nödvändiga reformer i partnerländerna, förenklade regler för

resor och arbete till och inom unionen, handelsliberalisering och en stärkt roll för det civila samhället, är prioriterade områden.

Sverige fäster fortsatt stor vikt vid samarbetet på olika områden med Ukraina. Landets demokratiska utveckling är av stor vikt. Vi hoppas att förhandlingarna om det nya associationsavtalet med Europeiska unionen kan slutföras under året.

Situationen i Vitryssland är alltfjämt oroande, inte minst vad gäller respekten för mänskliga rättigheter. Regeringens stöd för ett öppet och demokratiskt Vitryssland fortsätter.

Även samarbetet med södra Kaukasus måste stärkas. Georgiens territoriella integritet och demokratiska utveckling är viktiga också för den vidare regionen.

Sverige välkomnar den ryske presidentens uttalanden om vikten av en fungerande rättsstat och en omfattande modernisering av det ryska samhället. Vi hoppas att det snart ska vara möjligt att välkomna även Ryssland som medlem i världshandelsorganisationen WTO.

Beslutet att anta en Östersjöstrategi för Europeiska unionen har gett ny styrka åt samarbetet i vårt eget närområde.

Unionen för Medelhavet är en viktig del av EU:s breda grannskapspolitik. Samarbetet med partnerländerna längs Medelhavet är mångfasetterat och av strategisk betydelse för Europeiska unionen. Det innebär också förbättrade möjligheter för ett starkt europeiskt engagemang inom för Sverige viktiga områden såsom mänskliga rättigheter, demokrati, jämställdhet, handel, investeringar och miljö.

Herr talman! I globaliseringens värld skapas en ny och bättre värld.

Globaliseringen har bidragit till frihet och välstånd för allt fler. Den gradvisa återhämtning som vi nu ser visar globaliseringens styrka.

Globaliseringen kommer även framöver att vara den process som tydligast definierar utvecklingen av vår värld. Den drivs framåt av teknologiska framsteg, av kapitalflöden och handel, av människors rörlighet men också av politiska beslut.

För den globala handeln utgör kampen mot protektionism en central uppgift. Regeringen kommer därför att fortsatt verka för ett avslut på Doharundan under 2010. En uppgörelse skulle innebära en årlig global stimulanseffekt med över 1 100 miljarder kronor och utgöra ett viktigt steg mot ekonomisk återhämtning. Med frihandel och ny teknologi skapas förutsättningar för att denna återhämtning ska bli hållbar. Regeringen kommer också att vara pådrivande för att stärka EU:s inre marknad och för att de pågående förhandlingarna om regionala och bilaterala frihandelsavtal mellan Europeiska unionen och en rad viktiga partner avslutas.

Att främja en utveckling som klarar de stora utmaningarna inom miljö- och klimatområdet är en för världen avgörande fråga. En hållbar globalisering kräver nya former för internationell samverkan. Att det inte gick att nå fram till ett långtgående och bindande klimatavtal i Köpenhamn visar hur svårt de existerande internationella institutionerna har att effektivt hantera vår tids stora utmaningar.

Ett starkt och väl fungerande Förenta nationerna är en förutsättning för den effektiva multilateralism som utgör hörnstenen i svensk och europeisk utrikespolitik. Sverige, som länge har verkat för en reformering av FN, kommer därför att vara pådrivande för att finna vägar bort

från de politiska lösningar som i dag försvårar för Förenta nationerna att effektivt kunna hantera globala problem.

Flera av dagens utmaningar måste hanteras också i andra forum. G20-gruppen har spelat en viktig roll i förhandlingarna kring såväl internationella ekonomiska krisåtgärder som klimatfrågan. Mycket talar för att G20 kommer att förbli en central gruppering för viktiga beslut även framöver. Det ligger därför i Sveriges intresse att få ett inflytande även i detta forum.

Den transatlantiska relationen utgör en central del av Europeiska unionens utrikespolitik. Det är en relation som blir alltmer betydelsefull. Obamaadministrationen har medfört nya förutsättningar för detta samarbete. Toppmötet mellan Europeiska unionen och USA, som hölls under det svenska ordförandeskapet, gav ett viktigt bidrag till de transatlantiska förbindelserna.

Morgondagens värld kommer i hög grad att formas av Asiens framväxande styrka. Den ekonomiska krisen har ytterligare förskjutit inte bara ekonomisk makt utan också politiskt inflytande till Asien.

Kina leder utvecklingen bland de nya stora ekonomierna. Landets inflytande slår igenom allt tydligare. Vi måste agera för att tillvarata de möjligheter och hantera de utmaningar som detta innebär.

Genom EU-toppmötet i november 2009 togs flera konkreta steg för att stärka relationen mellan EU och Kina. Sverige och EU förväntar sig att en stärkt relation också främjar respekten för de mänskliga rättigheterna i Kina, ett område som fortsatt inger oro, inte minst i ljuset av förföljelse av dissidenter och fortsatta avrättningar. Världsutställningen i Shanghai, som öppnar i maj, kommer att ge ytterligare möjligheter att stärka Sveriges relation till Kina.

Indiens regionala och globala inflytande ökar. Som ett demokratiskt land med en fungerande rättsstat blir Indien en allt viktigare samarbetspartner för Europeiska unionen. Att ytterligare stärka det strategiska partnerskapet mellan Europeiska unionen och Indien är därför en viktig framtida uppgift. Den ekonomiska tillväxten i Indien, marknadens storlek och de stora investeringsbehoven i landet öppnar också stora möjligheter för europeiska företag.

Brasilien och Sydafrika framträder också som allt viktigare politiska och ekonomiska aktörer. Det är därför naturligt för Sverige och EU att stärka och fördjupa de strategiska relationerna med dessa länder.

Herr talman! En hållbar globalisering måste bygga på demokratiska värderingar, på respekten för mänskliga rättigheter och på folkrättens principer.

Under det svenska ordförandeskapet antog unionens medlemsstater en handlingsagenda för demokratistöd i Europeiska unionens yttre förbindelser. Unionen har därigenom fått mer effektiva instrument för att främja demokrati och mänskliga rättigheter i världen.

Sverige höjer ambitionen i demokratibiståndet. Regeringen kommer bland annat att ytterligare öka det svenska stödet för demokratisering och yttrandefrihet under detta år. Regeringen fortsätter att verka för att öka kvinnors deltagande i beslutsfattande på samma villkor och med samma rättigheter som män har. Arbetet med att stoppa människohandeln kommer att drivas vidare med ökad kraft.

Försvaret för de mänskliga rättigheterna är en grundsten i svensk utrikespolitik. Vi verkar för att stödja förespråkare för mänskliga rättigheter runt om i världen. Arbetet för den svensk-eritreanske journalisten Dawit Isaaks frigivning fortsätter.

Sverige ska fortsatt verka för frihet från förtryck. Att alla människor ska kunna leva i frihet är ett mål i sig. Det är också ett medel för att uppnå säkerhet och utveckling.

I de senaste årens utveckling när det gäller respekten för yttrandefriheten i världen finns djupt oroande inslag. Sverige är pådrivande i Europeiska unionen vad gäller att främja mänskliga rättigheter i länder som Kuba, Burma och Nordkorea.

Regeringen stärker insatserna för yttrandefriheten, med särskild tonvikt på att underbygga den starka potential ny teknik och nya medier har i att främja det fria ordet. Det fria informationsflödet och den globala elektroniska infrastrukturen är en grundsten för såväl ekonomisk utveckling som ökad frihet i världen. Det är därför med stor oro som vi kan konstatera att informationsteknologin i ökad utsträckning missbrukas av vissa aktörer för att bekämpa det fria utbytet av åsikter, av tankar och av idéer.

För ett land som Sverige som starkt värnar om det öppna samhället är det ett politiskt ansvar att bidra till frihet och säkerhet i våra kommunikationssystem, ty dessa är beroende av varandra. Regeringen kommer därför att ge dessa frågor hög prioritet under året.

Bland annat har Förenta nationernas specialrapportör för yttrandefrihet bett om vår medverkan att utveckla skyddet för yttrandefriheten i elektroniska medier i världen i dess helhet. En särskild referensgrupp för frågor som rör nätets frihet och internationella IT-säkerhetsfrågor kommer att tillkallas.

Tio år har passerat sedan den första Stockholmskonferensen om Förintelsen och Stockholmsdeklarationens antagande. Att motverka intolerans och främlingsfientlighet är dess värre en alltmer angelägen internationell uppgift, vare sig det gäller antisemitism, islamofobi eller andra former av intolerans.

Herr talman! Vi har under de senaste veckorna påmint om de mycket stora risker som många svenskar tar för att värna frihet och fred i världen. Endast genom att framgångsrikt fullfölja vårt uppdrag i Afghanistan kan vi visa att de förluster som drabbat oss inte är förgäves.

I en globaliserad värld saknar de utrikespolitiska riskerna gränser. Hot som har sitt ursprung långt bort från Sverige kan vara lika påtagliga som de som finns i vår geografiska närhet.

90 procent av allt heroin som säljs i vårt land har sitt ursprung i Afghanistan. Terrorgrupper verksamma i Afghanistan liksom i grannlandet Pakistan har visat sig kapabla att genomföra attacker med långtgående geopolitiska konsekvenser. Efter 30 år av krig och förtryck är Afghanistan ett av världens allra fattigaste länder.

Vårt engagemang i Afghanistan baseras på en obruten vilja att hjälpa afghanerna att bygga upp en fungerande stat, att lägga grunden till ett representativt styre, att bekämpa fattigdom och att främja långsiktig stabilitet. Vårt engagemang i Afghanistan styrs också av insikten om att de grupper som hotar den bräckliga återuppbyggnadsprocessen i landet även utgör ett hot mot den övriga världen, däribland Sverige.

Sverige kommer därför att fortsatt verka och bidra med civila och militära insatser i Afghanistan. Det är också därför som vi under det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionen tog fram en långtgående handlingsplan för att stärka de europeiska samlade insatserna i denna utsatta region. Regeringens avsikt är att fortsatt öka Sveriges utvecklingsarbete i Afghanistan och verka för en stärkt internationell civil insats.

Utvecklingen i den bredare Mellanösternregionen inger oro. Iran befinner sig på konfrontationskurs med omvärlden. Förtrycket mot oppositionella, oliktänkande och försvarare av de mänskliga rättigheterna är oacceptabelt. Landet har misslyckats med att fullt ut förklara avsikterna med sitt nukleära program. Detta är en fråga där världssamfundet måste agera enigt.

Sveriges engagemang för Iraks återuppbyggnad består. Under året har ambassaden i Bagdad åter öppnats och ett konsulat etablerats i Erbil.

Det är av central betydelse för stabiliteten i Mellanöstern att en trovärdig fredsprocess mellan israeler och palestinier kommer till stånd. Det åligger konfliktens parter att nå en lösning genom förhandlingar. Europeiska unionen står bakom de amerikanska ansträngningarna att snarast få i gång förhandlingar om alla slutstatusfrågor för en tvåstatslösning med ett Israel och ett Palestina sida vid sida i fred och säkerhet.

Europas tydliga röst behövs i denna fråga. De slutsatser som antogs av Europeiska unionen under det svenska ordförandeskapet gav unionen en fast grund för sin fortsatta politik inom området. Slutsatserna fastställer bland annat att förhandlingar ska utgå från 1967 års gränser, att bösättningarna är olagliga, att alla slutstatusfrågor ska ingå i förhandlingarna, däribland Jerusalems status som huvudstad för två stater, samt att båda parter ska avhålla sig från provokativa handlingar.

Afrika är en kontinent med stor potential. På många håll i Afrika görs ekonomiska och politiska framsteg, och kontinentens utbyte med omvärlden utvecklas. Men på andra håll råder fortsatt djup fattigdom och politisk instabilitet. Från Guinea-Bissau i väster till Somalia i öster löper ett brett bälte av svaga stater präglade av konflikter, kriminalitet, underutveckling och i vissa fall av terrorism.

Situationen på Afrikas horn är fortsatt allvarlig. Sverige har därför tagit initiativ till en sammanhållen EU-politik för Hornet med fokus på konflikthantering. Sverige stöder en lösning av gränskonflikten mellan Etiopien och Eritrea på folkrättens grund i enlighet med den skiljedom som parterna har åtagit sig att genomföra. Vårt starka engagemang för en fredlig utveckling i Somalia kvarstår. Under våren kommer Sverige bland annat att leda EU:s marina antipiratsats utanför Somalias kust.

Ett samlat internationellt stöd till genomförandet av fredsavtalet mellan norra och södra Sudan kommer att krävas för en demokratisk förändring i landet, vilket inte bara skulle gynna Sudans egna medborgare utan regionen som helhet.

Situationen i östra Demokratiska republiken Kongo präglas av en omfattande humanitär katastrof. Det sexuella våldet mot kvinnor och flickor utgör en särskilt avskräckande del av krigföringen. Regeringens insatser i området kommer därför att särskilt inriktas på att genomföra FN:s resolution 1325 samt 1820. Arbetet med att genomföra dessa resolutioner prioriteras.

Situationen i Zimbabwe har delvis förbättrats, men osäkerheten om landets framtid är fortsatt stor. Trovärdiga reformer måste till för att landet ska kunna vända den negativa trenden av politiskt förtryck och ekonomisk tillbakagång. Sverige och EU står beredda att markant öka sitt bistånd till landet när en sådan positiv förändring kommer till stånd.

Det är just för att kunna främja fred och utveckling i länder som Afghanistan, Somalia och andra ställen präglade av våld och konflikt som Europeiska unionen behöver en effektiv och långsiktig politik för kris- hantering.

Att Sverige varit pådrivande för att stärka Europeiska unionens gemensamma utrikes- och försvarspolitik har bidragit till att unionen i dag har en unik förmåga till såväl civil som militär krishantering. Vi har medverkat i samtliga unionens krishanteringsmissioner. Det är regeringens målsättning att fortsatt driva på denna utveckling liksom att vidare utveckla samarbetet med FN och Nato inom bland annat dessa områden.

Risken för ytterligare spridning av kärnvapen är ett av de allvarligaste säkerhetspolitiska hoten som världen står inför. En värld med allt fler kärnvapenstater blir en värld där det förödande kärnvapenkriget riskerar att bli en realitet. Det är därför Sverige engagerat sig tydligt i dessa frågor.

Samtidigt som vi välkomnar att USA och Ryssland ytterligare reducerar sina strategiska arsenaler har vi tagit initiativ för att också frågan om så kallade substrategiska eller taktiska kärnvapen ska bli föremål för förhandlingar och reduceringar. Sverige kommer att fortsatt driva denna och andra frågor bland annat vid NPT-konferensen i New York i maj.

Det gäller också frågan om det viktiga avtalet om totalt stopp för kärnvapenprov. Regeringen stöder de fortsatta ansträngningarna att initiera förhandlingar om ett avtal om förbud mot produktion av klyvbart material för vapenändamål. Spridningen av kärnvapen i känsliga regioner som Östasien och Mellanöstern innebär uppenbara och allvarliga risker för framtiden.

Ansträngningarna att få såväl Nordkorea som Iran att avstå från varje ambition i riktning mot kärnvapen ska ses i detta ljus. Vi stöder aktivt försöken att nå överenskommelser om detta. Vårt mål förblir en värld utan kärnvapen.

Alla stater har rätt till fredligt utnyttjande av kärnkraft. Initiativet till en multilateralisering av kärnbränslecykeln kan öka säkerheten och försvåra spridningen av kärnvapentechnologi. Vi ska fortsatt arbeta för en fördjupad internationell dialog för att skapa bättre förutsättningar för att driva dessa frågor vidare. Vi är aktiva i det viktiga arbetet med att motverka spridning och illegala överföringar av nukleärt material, inte minst inför det toppmöte som president Obama har kallat till i april.

Energifrågorna utgör en integrerad del av utrikes- och säkerhetspolitiken. Utvecklingen i relationerna mellan Ukraina och Ryssland, mellan Turkiet, Armenien och Azerbajdzjan, mellan centralregeringen i Bagdad och Kurdistans regionala regering liksom mellan de centralasiatiska republikerna och Kina utgör alla exempel på väsentliga politiska processer där just energi är en viktig faktor.

De är samtidigt av stor betydelse för det säkerhetspolitiska läget i Europas närhet, liksom också, givetvis, för en trygg energiförsörjning.

Herr talman! Reformeringsen av den svenska utvecklingspolitiken kommer att drivas vidare.

Fattigdomsbekämpning är den centrala utgångspunkten för den samlade svenska utvecklingspolitiken. I denna politik ingår att bidra till ekonomisk utveckling, främja mänskliga rättigheter och demokrati, en hållbar miljö och att stärka det civila samhället. Regeringen lämnar under våren en skrivelse till riksdagen om politiken för global utveckling.

Svenskt bistånd måste bidra till att finna lösningar på de breda globala utmaningar som utvecklingsländerna ställs inför. Regeringens fokus på tydliga resultat och en ökad öppenhet i biståndet står i centrum. På så vis ökar också möjligheterna till ansvarsutkrävande.

FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation uppskattar att antalet hungrande människor i världen kommer att öka med 100 miljoner bara i år.

Försörjnings- och livsmedelssäkerhetsproblematiken kommer att bli en allt viktigare fråga på den utrikes-, handels- och biståndspolitiska dagordningen under kommande år. Utöver att befästa den globala fattigdomen riskerar livsmedelskrisen också att leda till politisk instabilitet i de fattiga länder som drabbas av försörjningsproblem och skenande livsmedelspriser.

Livsmedelsproduktionen globalt måste öka med minst 40 procent under de kommande decennierna för att möta den demografiska utvecklingen. Detta kommer att kräva en ny grön revolution och effektivare marknader. Handelsstörande jordbrukssubventioner måste elimineras, och handelshinder i jordbrukssektorn måste bekämpas. För att förbättra tillgången på livsmedel och stabilisera det globala utbudet krävs åtgärder för att öka jordbrukets effektivitet, öppna marknaderna och liberalisera handeln.

Senare i år möts världens ledare i FN för att följa upp arbetet med att nå millenniemålen. Fem år återstår. Särskilt jämställdhetsmålen släpar efter. Kopplingen mellan jämställdhet och fattigdomsbekämpning är oomtvistad. Bibehållna och ökande biståndsnivåer är centralt för att stödja utvecklingsländerna i att nå målen. Regeringens omfattande arbete för ökad biståndseffektivitet är centralt i detta sammanhang.

Sverige är en av världens allra viktigaste humanitära aktörer med ett omfattande stöd till alla humanitära kriser, främst genom FN i dess samordnande roll, vare sig de orsakas av konflikt eller naturkatastrofer. Vi har nyligen ännu en gång visat vårt starka humanitära engagemang genom att snabbt, flexibelt och effektivt svara upp mot de akuta humanitära behoven efter den omfattande jordbävningkatastrofen på Haiti. Sverige kommer noga att följa utvecklingen i detta katastrofdrabbade land och bidra till att främja stabilitet och återuppbyggnad.

Herr talman! 30 sekunder över tiden vill jag säga att Sveriges utrikespolitik i och med Lissabonfördraget är ännu starkare integrerad i Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Det ger Sverige ett nytt ansvar och nya möjligheter att verka för fred, frihet och försoning i vår omvärld. Denna regering står enad i sin strävan att axla ansvaret och ta till vara möjligheterna.

Det är bara genom engagemang, tydliga visioner och vilja till konkret handling som Sverige kan bidra till att stärka Europas inflytande i världen. Och det är bara genom en stark och målmedveten europeisk union som våra gemensamma värden och intressen kan forma en bättre värld.
(Applåder)

Anf. 2 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! I inledningen av den här utrikesdebatten tycker jag att det är omöjligt att förbigå två händelser den senaste tiden. Den första är naturligtvis när ett av världens absolut fattigaste länder drabbas av naturens oerhörda krafter och samhällen kastas över ända, barn blir av med sin mor och far och hela infrastrukturen och familjer slås sönder och samman.

Vi har ställt upp. Omvärlden har ställt upp och visat en stark solidaritet med Haitis befolkning. Den solidariteten bygger naturligtvis på vetenskapen att det kan hända också oss. Låt oss i Sveriges riksdag lyssna till vad generalsekreteraren i Rädda Barnen, Elisabeth Dahlin, skrev häromdagen: Ska Haiti ha en chans att utvecklas från den gigantiska fattigdom som de redan innan jordbävningens katastrofen befann sig i måste vi se till att de har en möjlighet att bygga upp sitt land.

Då är det främst barnen vi kan göra en insats för. Det är tusentals och åter tusentals barn i Haiti som har haft enormt traumatiska upplevelser. I det utrikesministern sade om det fantastiska arbete man berömmar sig av hade jag hoppats höra någonting om hur vi faktiskt ska bidra till att hjälpa detta fattiga jordbävningensdrabbade land genom att stödja deras barn.

Den andra händelsen är naturligtvis våra två stupade soldater i Afghanistan och de två stupade afghanska tolkarna. Det är vi riksdagsledamöter i detta rum som har bestämt att vi tycker att det är viktigt att Sverige hörsammar Förenta nationernas säkerhetsråds önskemål om att vi ska bidra i Afghanistan. Det är vårt beslut i Sveriges riksdag som har gjort att modiga svenska män och kvinnor åker till Afghanistan. Utan det modet hade vår vilja att hörsamma FN:s säkerhetsråds begäran klingat tom.

Dessa kvinnor och män från Sverige är beredda att ställa upp för att skapa fred. Låt mig gärna medge att vägen till fred i Afghanistan synes lång. Men vägen till fred kan aldrig vara *för* lång. Därför går våra tankar i dag, en stolthets tanke och en tacksamhets tanke, till de stupade soldaterna och tolkarna. Vi beklagar förlusten och deltar i de anhörigas sorg.

I den här debatten har vi i oppositionen 36 minuter för att redovisa vår utrikesdeklaration. Utrikesministern har 30 minuter för att redovisa sin, och trots att han har en stor mängd medarbetare klarar han inte att hålla deklarationen hemlig och presentera den för oss ledamöter i riksdagen först, utan den presenterades i går på Utrikesdepartementets hemsida. Han klarar inte heller att hålla sig inom den tidsram som är angiven.

Vi tre i den rödgröna oppositionen har samordnat oss och kommer att tala om olika delar. Bodil Ceballos kommer senare att tala om de stora hot världen står inför när det gäller klimatförändringarna och Sveriges misslyckande vid klimattoppmötet i Köpenhamn.

Hans Linde kommer att redovisa den rödgröna politiken för Mellanöstern och Arabiska halvön, naturligtvis med fokus på vad Sverige mer kan göra för att lösa och hjälpa till i krisen mellan Israel och Palestina.

Den utrikesdeklaration vi nyss lyssnade till är helt orkeslös och visionslös. Det är nästan så att jag skulle vilja föreslå att regeringen kallar in Fredrick Federley för att ha en liten fest, för ni verkar oerhört trötta efter ordförandeskapet. Jag är förvånad över att utrikesministern ger en så orkeslös utrikesdeklaration i dag. Det är sju månader till valet. En fest med Fredrick Federley kanske kan pigga upp.

Det är alltså sju månader kvar. Vilka är då de stora skiljelinjerna i svensk utrikespolitik? Låt oss genast slå fast att det finns mycket där vi är helt överens. Men det finns några områden som jag tänker betona där vi tycker att det krävs en annan politik.

Det ena är Sveriges relation till Nato. Det måste bli ett slut på det ständiga undergrävandet av den svenska militära alliansfriheten, och det måste bli ett slut på det ständiga fjäskandet för Nato.

Låt mig redovisa vad jag tycker och vad den borgerliga regeringen har gjort. Man gick till val på att vi skulle delta i en militär operation som heter Operation Active Endeavour som enbart har sitt mandat grundat i Natos artikel 5. Det finns inget FN-mandat, utan det är en ren militär operation av Nato. Den lurade de på Centerpartiet och Kristdemokraterna inför valet, men när det väl gick upp för andra borgerliga ledamöter att det inte fanns något FN-mandat för insatsen fick regeringen dra sig tillbaka.

Carl Bildt redovisade här för två år sedan att vi skulle delta i Natos snabbinsatsstyrka. Sedan vi socialdemokrater i den rödgröna oppositionen kritiserade detta har vi inte hört så mycket om Natos snabbinsatsstyrka.

Carl Bildt tycker inte att Sverige ska ha ett generalkonsulat i New York, utan vi ska tillsammans med Albanien och Moldavien vara de europeiska länder som inte finns i världens huvudstad. Men det var viktigt för Carl Bildt att sätta upp en ambassadskylt på Natohögkvarteret. Det var ett av de första besluten som Sveriges regering tog: att se till att få en delegation vid Natohögkvarteret.

Nu är han smart nog att inte lyfta upp de frågor som faktiskt finns på bordet. Folkpartiet har presenterat idéer om hur vi ska fortsätta att förhålla oss till Nato. Efter Georgienkriget säger nu Nato att vi måste göra en försvarsplanering för Baltikum. Där vill de att Sverige och Finland ska delta.

Min fråga till Carl Bildt är: Är det som Folkpartiet säger, att Sverige ska delta i Natos försvarsplanering för Baltikum? Är det som Folkpartiet säger, att svenska Jasplan ska sköta luftövervakningen över Baltikum? Är det som Folkpartiet säger, att vi under nästa mandatperiod ska göra en Natoutredning om ett svenskt medlemskap? De frågorna behöver väljarna få svar på, för det är ju val om sju månader.

Den rödgröna oppositionen är fullständigt tydlig med vad den tycker.

När det gäller nedrustning presenterade vi socialdemokrater för två år sedan ett tolvpunktsprogram i utrikesdebatten. Det viftades bort av Carl Bildt. Det var inget intressant alls. Sanningen har tydligen kommit i kapp i alla fall, för nu finns Obama och frågorna lyfts upp på bordet.

I dag presenterade Ban Ki Moon att 30 länder har ratificerat klusterkonventionen, den som förbjuder klustervapen i framtiden. Vilken var Sveriges hållning här?

Carl Bildt ägnade minut efter minut i talarstolen åt att snacka ned det initiativ till en klustervapenkonvention som togs av den rödgröna regeringen i Norge. När väl Norge fick den på plats, trots att Carl Bildt inte trodde det, valde han att inte närvara. Han satt i Köpenhamn på en konferens när andra utrikesministrar fanns i Oslo för att skriva under konventionen.

I dag redovisar Ban Ki Moon att 30 länder har skrivit på och därför kan konventionen träda i kraft om sex månader. Är Sverige ett av de 30 länderna? Står Sverige upp för den tradition som Sverige har haft sedan urminnes tider, att vara ledande i nedrustningsarbetet? Nej, självklart inte. Den här regeringen talar om nedrustning i dag men har inte gjort någonting.

Sveriges relation till Ryssland är viktig. Vi i den rödgröna oppositionen vill tydligt och klart markera att vi ständigt kommer att kritisera Ryssland för övergrepp mot mänskliga rättigheter och för mord på journalister, men vi kommer samtidigt att klara av att ha ett fruktbart och praktiskt samarbete med den ryska federationen.

Vad har den här regeringen för politik gentemot Ryssland? Det började med en utrikesminister som hade växlat in sitt förtroendekapital till ett ekonomiskt kapital i optioner i Vostok Nafta som ägde 98 procent av aktierna i Gazprom, som är den ryska statens maktbolag för att öka pressen på grannländerna. Vi hade en utrikesminister vars ekonomiska ställning förbättrades om den ryska statens maktbolag gick bra. Det är ingen bra start, kan man säga.

Bland det första som hände när Carl Bildt tillträdde var att Anna Politkovskaja, en journalist som både jag och Carl Bildt kände väldigt väl, mördades. Då fick Carl Bildt frågan: Vad kan Sverige göra? Det är inte mycket, var svaret. Jag förstår att det är lätt att säga, men vad tog han för beslut? Han drog in stödet till journalistutbildningen i Ryssland. Det var svaret från Carl Bildt. Oj då, vår gemensamma vän Anna Politkovskaja har mördats. Det är inte mycket vi i Sverige kan göra, men jag drar väl in stödet till den utbildning till journalist som finns i Ryssland.

Samtidigt drog han in allt annat bistånd från Sverige till de organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter och demokrati i Ryssland. Jag är på debatt i Uppsala med Carl Bildt och kritiserar detta och får svaret: Men de bygger ju Ikeavaruhus.

Nu har man bestämt sig för att vi ska satsa ytterligare 60 miljoner på demokrati och främjande av mänskliga rättigheter i Ryssland. Det är välkommet, men det är intressant att se svajningarna fram och tillbaka när det gäller relationen till Ryssland. Ena dagen är de helt ofarliga och utmärkta, nästa dag bloggar Carl Bildt om att de beter sig som Nazityskland. Ena dagen tar regeringen beslut om att gasledningen kan läggas, ett par veckor senare kommer Jan Björklund ut och säger att ryssen är så farliga att vi behöver pansarbataljoner på Gotland.

Vad är Sveriges politik gentemot Ryssland? Den är fullkomligt obegriplig. Och detta är ett av våra viktigaste grannländer.

När det gäller kvinnors och barns rättigheter kan jag säga att Kvinna till kvinna har gjort undersökningar över Carl Bildts engagemang i en av de frågor som växer i världen. Det är kvinnors och barns rättigheter. Det är sexuell reproduktiv hälsa och rättigheter. Naturligtvis är betyget underkänt. Alla ni som följer debatten, gå in och se hur mycket Carl Bildt har lyft fram de frågorna under sin tid som utrikesminister!

Sanningen är att han inte har tyckt att de frågorna är speciellt hårda. Han tycker att det är roligare att tala säkerhetspolitik. Min fråga till er är: Kan det verkligen finnas någonting hårdare än systematiska våldtäkter i konfliktområden? Systematiska våldtäkter är dagens massförstörelsevapen. En rödgrön utrikespolitik kommer att göra skillnad.
(Applåder)

Anf. 3 HANS LINDE (v):

Herr talman! Det är mandatperiodens sista utrikespolitiska debatt och förhoppningsvis den sista utrikespolitiska debatten med den borgerliga regeringen vid makten. Det har varit frestande inför dagens debatt att använda sin talartid till att sammanfatta fyra år av borgerlig utrikespolitik, hur den borgerliga regeringen mumlat när Israel urskillningslöst attackerade Gaza, hur man blundat för USA:s brott mot de mänskliga rättigheterna och hur man passivt bevittnat hur journalister och fackligt aktiva mördats i Colombia.

Det hade inte varit speciellt svårt att fylla talartiden i dag med attacker på en borgerlig utrikespolitik av män, för män och om män, där kvinnor, hbt-personer och urfolk aldrig kvalar in på dagordningen. Det hade inte heller varit speciellt svårt att lägga ut texten om hur borgerligheten har vänt syd ryggen, hur en kontinent som Latinamerika i den borgerliga utrikespolitiken förminskats till att i bästa fall bli en marknad för Jas Gripen-plan.

Men Carl Bildt får ursäktas, grunden för Vänsterpartiets utrikespolitik är inte att vi är mot den borgerliga utrikespolitiken. Grunden för vår utrikespolitik är solidariteten, en stark övertygelse om att en annan värld är möjlig, en rättvis, jämställd och hållbar värld. Och därför vill jag använda mitt anförande i dag till att tala om just det, om solidaritet.

Herr talman! Redan i arbetarrörelsens barndom föddes insikten att den kamp som vi bedrev då och fortfarande bedriver för rättvisa, jämlikhet och jämställdhet varken börjar eller slutar vid Sveriges gränser. Våra möjligheter att bygga ett rättvist Sverige hänger ihop med utvecklingen i vår omvärld. Där föddes insikten att vi som tror på rättvisa, jämlikhet och jämställdhet bedriver en gemensam kamp för gemensamma intressen, oavsett om den kampen förs på en förskola i Göteborg, i en skofabrik i El Salvador eller i slummen i Calcutta. Det är solidaritetens kärna. Så var det i arbetarrörelsens barndom, så är det i dag.

En utrikespolitik för 2000-talet som tar sin utgångspunkt i just solidaritet är en utrikespolitik som konsekvent reagerar och agerar när de mänskliga rättigheterna kränks och som inser att de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är odelbara och ömsesidigt beroende av de medborgerliga och politiska rättigheterna. En solidarisk utrikespolitik är en utrikespolitik med *en* måttstock för de mänskliga rättigheterna, oavsett om brotten begås av USA, Indonesien, Etiopien eller av Nordkorea, Burma och Zimbabwe.

Ett Sverige som styrs av solidaritet är en allierad till världens fattiga, maktlösa och utsugna, en allierad med de jordlösa rörelse i Brasilien, med invånarna i kåkstaden Kibera i Nairobi när de organiserar sig för sina intressen och en allierad med de modiga hbt-aktivisterna i Uganda. Men om solidariteten är utgångspunkt kan aldrig världens fattiga, hung- riga, jordlösa och maktlösa förminska till några som vi ska rädda eller till passiva mottagare av vår välvilja. De är då jämlika allierade i en kamp för en rättvis världsordning.

En solidarisk utrikespolitik är en utrikespolitik som ser att världens problem må finnas i de multinationella företagens slutna styrelserum, i IMF:s korridorer i Washington och i finanskvartieren i London men att lösningen finns bland de människor som organiserar sig för sina egna intressen på gatorna i Diyarbakır, i Bolivias högländer och i Filippinernas sweatshops.

En solidarisk utrikespolitik är en utrikespolitik som konsekvent ställer sig på kvinnornas sida när kvinnors rättigheter kränks och när kvinnor organiserar sig för sina rättigheter och intressen. Med en sådan utrikespo- litik skulle abortförbudet i Polen och Chile stå på den svenska utrikespo- litiska dagordningen. Då skulle Saudiarabiens könsapartheid fördömas och de 30 miljoner kvinnor som arbetar under vidriga förhållanden och med oskäligen låga löner i världens över 5 000 exportfrizoner ha en vän i vårt land.

En solidarisk utrikespolitik är en utrikespolitik som tydligt försvarar rätten att organisera sig fackligt. Det är för att vi vet att det är en grund- läggande mänsklig rättighet, för att vi vet att det är en förutsättning för ekonomisk rättvisa och för att vi ser att fackföreningsrörelsen världen över utgör ryggraden i åtskilliga demokratirörelser. Med en sådan utri- kespolitik skulle Sverige verka för sociala klausuler både i EU och i världshandelsorganisationen WTO, koppla handelsavtal till tydliga krav på fackliga rättigheter och kräva att det svenska näringslivet respekterar de mänskliga rättigheterna oavsett var i världen man bedriver sin verk- samhet.

Herr talman! I torsdags uppmärksammades årsdagen av den islamiska revolutionen i Iran med demonstrationer bland annat på flera platser runt om i Sverige. Vi har under det gångna året sett modiga iranier trotsa regimen och med risk för sina liv gå ut på gatorna drivna av drömmen om ett fritt, demokratiskt och rättvist Iran. Ett solidariskt Sverige skulle vara en tydlig allierad med dessa modiga aktivister. Ett sådant Sverige skulle inte bara fördöma regimen övergrepp utan också föra en aktiv dialog med de över 90 svenska företag som i dag är verksamma i Iran för att garantera att de på inget sätt stärker regimen grepp om landet. Ett sådant Sverige skulle stoppa avvisningarna av dem som har flytt för- trycket i Iran, och ett sådant Sverige skulle aldrig ha sänt sin ambassadör till Ahmadinejads presidentinstallation i somras.

En politik för Afghanistan som tar sin utgångspunkt i solidariteten ut- går från det afghanska folkets behov och önskemål, det vill säga att af- ghanerna inte behöver fler soldater, bombanfall eller militäroffensiver, men att behovet i Afghanistan är enormt av fler skolor, arbetstillfällen och vårdcentraler. När hökarna både i Sverige och i Washington nu ropar efter mer trupp till Afghanistan kan det vara bra att påminna om att kost- naden för att ha en svensk soldat på plats i Afghanistan motsvarar kost-

naden för att ge 1 400 afghanska flickor och pojkar utbildning i ett helt år. Det borde göra valet enkelt för den som har solidariteten som sin grund.

I Turkiet har det under det gångna året skett flera bakslag i arbetet för demokrati och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Oppositionspartiet DTP har förbjudits, och rapporterna om fängslanden av oppositionella har varit många. Turkiet har rätt att bli medlem i EU den dagen landet respekterar demokrati, mänskliga rättigheter och kurdernas och de andra etniska och religiösa minoriteternas rättigheter. Men om man har solidariteten med Turkiets folk som sin grund och utgångspunkt måste man också vara tydlig med att den väg som den turkiska regeringen nu har slagit in på leder bort från ett medlemskap i EU.

Herr talman! I dag presenterar det rödgröna samarbetet en rad viktiga utrikespolitiska besked. I dag presenterar vi en rödgrön politik för Sveriges relationer till världens länder på vår gemensamma rödgröna blogg. Där presenterar vi en utrikespolitik som har just solidariteten som grund. Det är en del av en samlad politik för en rättvis, jämställd och hållbar värld.

Med en rödgrön regering skulle Sverige visa en konsekvent solidaritet med dem som lever i krig och under ockupation. Därför kommer en rödgrön regering att erkänna Västsahara, en rödgrön regering kommer att verka för att USA drar tillbaka sina trupper från Irak så fort som möjligt och en rödgrön regering kommer att förstärka Sveriges arbete för nedrustning och mot kärnvapen, precis som Urban Ahlin tidigare i dag underströk.

En rödgrön utrikespolitik kommer att bygga på solidaritet med dem som lever under förtryck. Kvinnors och hbt-personers rättigheter kommer att ha en självklar plats på vår utrikespolitiska dagordning. Vi kommer att vara en tydlig allierad med de demokratiska krafter som kämpar i Mellanöstern. Och en rödgrön regering kommer att kritisera brott mot de mänskliga rättigheterna oavsett om de tar sig uttryck i mord på fackliga aktivister i Colombia, fängslanden av oppositionella i Burma eller genom inskränkningar av yttrandefriheten på Kuba.

Vi kommer att driva en politik för fred och försoning. En rödgrön regering kommer därför att erkänna folkmordet 1915 i Turkiet på armenier, assyrier, syrianer, kaldéer och pontier. Vi rödgröna välkomnar erkännandet av Saddam Husseins Anfalkampanj som ett folkmord på kurderna. Vi kommer internationellt att verka för att freda Arktis från militarisering med hjälp av en konvention. Och vi kommer att ta fram en ny och betydligt mer restriktiv svensk krigsmateriellagstiftning.

En rödgrön regering kommer också att vara en tydlig och konsekvent röst för en tvåstatslösning i Mellanöstern, ett slut på Israels ockupation och respekt för folkrätt i regionen. Vi anser att Sverige som fredsmäklare och värd för dialog kan spela en betydligt större roll än i dag, både i ord och i handling. Vi kommer att tala klarspråk om bosättningarna, murbygget, blockaden mot Gaza och samtliga parter brott mot folkrätten. Men vi kommer också att avbryta det svenska militära samarbetet med Israel, kalla hem den svenska militärattachén från den svenska ambassaden i Tel Aviv och inte bedriva någon vapenhandel med Israel. Vi kommer att verka för demokratiska val på de ockuperade områdena, och vi kommer att respektera valresultatet – oavsett vem palestinierna väljer

som företrädare. Vi är övertygade om att en framgångsrik fredsprocess behöver inkludera alla parter.

Vi kommer att föra en utrikespolitik som bygger på insikten att arbetet för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling inte slutar vid vare sig Smygehuk, Gibraltar sund eller Uralbergen. Därför kommer vi att föra en Afrikapolitik där Afrikas länder är jämlika partner, inte bara mottagare av bistånd. Vi kommer att bredda, fördjupa och förstärka samarbetet med Latinamerika, under kommande mandatperiod utöka Sveriges diplomatiska närvaro i Latinamerika och presentera en svensk strategi för vårt lands samarbete med de latinamerikanska länderna. Vi kommer att arbeta för att utvecklingsländerna får mer inflytande över sina naturresurser och ökat inflytande i internationella organisationer. En rödgrön regering kommer inte att bidra till att syd påtvingas avregleringar och privatiseringar utan i stället lyfta fram behovet av omfördelning av både makt och resurser från nord till syd.

Med vår överenskommelse visar vi hur en rödgrön regering i flera delar kommer att vara en kraft för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling. Med vår politik kommer Sverige igen att bli en solidarisk kraft, en kraft som syns och hörs i vårt närområde i Europa, i Latinamerikas kåkstäder, i Asiens fabriker och på Afrikas förlossningskliniker.

En rödgrön regering kommer att göra skillnad både i ord och i handling.

(Applåder)

Anf. 4 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i mycket av det som mina kolleger i det rödgröna samarbetet redan har sagt.

När det gäller Afghanistan vill jag tillägga att Miljöpartiet har begärt att partiöverläggningar ska hållas efter att vi har fått uppgifter i både svenska och tyska medier om att ett stort antal soldater kommer att stationeras i området. Vi har redan tidigare varnat för den sammanblandning som sker av stridande förband och ISAF-styrkan, som den svenska truppen deltar i. Den sammanblandningen kan komma att öka betydligt med det nya besked vi har fått. I dag står 500 svenskar för säkerheten i området, och det kan utökas till flera tusen. Hur ska civilbefolkningen se skillnad på vem som gör vad? Det är för dem vi är där i första hand.

Det är ofrånkomligt så att säkerhetsläget för de svenska styrkorna förändras om USA får in stora trupper i samma område. Även om försvarsministern får det att låta som om det här är något som är allmänt känt sedan länge är det inget som vi har blivit informerade om. Om det hade varit allmänt känt borde det ha stått med i propositionstexten när insatsen skulle förlängas. Då hade vi kunnat ta ställning i samband med omröstningen. Men så var det inte. Vi menar att det är av yttersta vikt att vi alla får en samlad bild av situationen. Jag skulle vilja att utrikesministern förklarar varför riksdagen inte har blivit informerad om detta nya, allmänt kända, läge.

Urban tog upp frågan om Nato. Jag vill göra ett tillägg där. Regeringen använder inte heller i år termen alliansfrihet i utrikesdeklarationen. Regeringen är inte heller överens sinsemellan om Natomedlemskap. Det kan vara viktigt för medborgarna i landet att veta vad kostnaden för Na-

tomedlemskap skulle innebära för Sverige, nämligen en fördubbling av försvarsutgifterna från 40 till 80 miljarder.

Herr talman! Årets utrikespolitiska deklaration andas en stor självbelåtenhet: Hurra vad vi är bra, och vad duktiga vi var under ordförandeskapet! Samtidigt känns det mest som en utrikespolitisk deklaration för EU i stället för en svensk. Sveriges röst i världen behöver inte tystna för att Lissabonfördraget gått igenom. Vi är fortfarande Sverige, och regeringens utrikespolitiska deklaration diskuteras i den svenska riksdagen, på en svensk arena och med svenska riksdagsledamöter. Vi har fortfarande rätt att ha en åsikt om det som sker i världen, men enligt deklarationen låter det som att vi som enskilt land kommer att bli ännu tystare efter Lissabonfördragets ikraftträdande.

Deklarationen har stort fokus på EU. Den handlar om vad som gjorts men mindre om vad som ska ske.

Herr talman! När någon gjort något bra tycker jag att det är viktigt att ge beröm för det. Därför tänkte jag börja med att tala om det som jag tycker är bra i den utrikespolitiska deklarationen. Det gäller till exempel EU:s antagna slutsatser om Israel–Palestina. Där gjorde regeringen ett bra jobb och hade stort stöd i riksdagen.

Men så mycket mer som var riktigt bra hittade jag inte, och i vissa fall är det uppenbart att jag och utrikesministern har totalt motsatt bild av hur ordförandeskapet sköttes. Jag undrar till exempel vart det politiska ledarskapet tog vägen under det svenska ordförandeskapet – under en period då Sverige i mångt och mycket kunde påverka dagordningen, precis som andra länder gör under sina ordförandeskap. I Sverige hade vi plötsligt inte längre några uppfattningar i olika frågor. Vi skulle bara samordna och hitta samförstånds lösningar. Jag delar inte den uppfattningen. Det kan naturligtvis inte vara så att Sverige under sex månaders tid inte tycker någonting alls i någon fråga.

Till skillnad mot ministern tycker jag att det blev riktigt illa när vi närmade oss klimattoppmötet i Köpenhamn, där Sveriges regerings insats inte kan kallas annat än ett fiasko – även om miljöminister Andreas Carlgren skyller misslyckandet på USA och Kina och statsministern har förklarat att det var u-länderna som obstruerade.

Herr talman! Sverige tog initiativ till Stockholmskonferensen 1972 och har sedan dess legat i framkant när det gäller miljö- och klimatarbete. Våra framgångar har berott på att vi haft

- ett proaktivt och initiativrikt politiskt ledarskap,
- erfarna och kunniga förhandlare som har haft stort mandat från politiken,
- ett långsiktigt internationellt solidaritetsarbete gentemot utvecklingsländerna,
- en ambition att vara ett föregångsland inom miljöpolitiken,
- en miljöpolitik och miljödiplomati med en stark vetenskaplig grund och
- en bred förankring för miljöfrågor på hemmaplan.

Regeringen Reinfeldts politik har i stället präglats av

- ett osynligt ledarskap där man har skruvat ned förväntningarna inför Köpenhamn,
- en politik som har gått på tvärs med utvecklingsländernas önskemål,
- en politik där regeringen ville slippa ambitiösa åtaganden om nationella utsläppsminskningar inom EU och förhalade frågan om finansiering av fattiga länders klimatåtgärder,
- en nedskruvad ambitionsnivå när det gäller Sveriges nationella utsläppsminskningar och
- en minskad vilja att involvera forskarsamhället och övriga riksdagspartier inför och vid förhandlingarna.

Mer om det kan man läsa i en rödgrön rapport som heter *Från gårdagens hjälte till dagens fossil* på www.rodgron.se.

Herr talman! Jag trodde faktiskt inte mina öron när jag hörde Sveriges regeringschef uttrycka att det inte skulle bli något bindande avtal i Köpenhamn långt innan mötet ens börjat. Vad gav det för signaler till alla övriga inblandade parter? Vi gav upp redan innan vi hade börjat. Ett sämre förhandlingsläge kunde regeringen knappast ha skaffat EU.

Man kan naturligtvis se verkligheten med olika ögon. Regeringen valde att se verkligheten med utgångspunkt i det sätt som de rika länderna brukar behandla de fattigare, det vill säga ur ett uppifrånperspektiv. Regeringen varken drev på eller stöttade utvecklingsländernas linje.

Jag ser verkligheten ur ett helt annat perspektiv. Det är de fattigare länderna, som redan är hårt drabbade och som vi vet har det svårast att finansiera både minskningar av utsläpp och anpassning till nya förhållanden – samtidigt som de med all rätt ska öka sina medborgares levnadsstandard. I enlighet med den svenska politiken för global utveckling som ska genomsyra all svensk politik och som alla partier i Sveriges riksdag har sagt ja till borde regeringen i EU-samarbetet ha stridit för att EU precis som tidigare stöttat utvecklingsländernas krav, i stället för att lägga sig platt både för vissa motspänstiga EU-länder och så fort USA och Kina delvis pratat ihop sig.

Vår före detta miljöminister Lena Sommestad påtalar i en debattartikel att Danmark i internationell press kritiserades hårt för ett både kaotiskt och dåligt genomfört klimatmöte. Sverige fick kritik för att ha tagit initiativ till en förhandlingsstrategi som drev mötet mot sammanbrott och för att EU brast i ledarskap. Tillsammans skapade därmed Danmark och Sverige en oöverstiglig klyfta mellan industriländer och utvecklingsländer.

I Köpenhamn svek EU utvecklingsländerna med Sverige i egenskap av ordförandeland i spetsen.

Herr talman! När vi nu ändå talar klimat kan man inte förbise rapporteringen i medierna de senaste dagarna om felaktigheter i klimatpanelens rapport. Det har inte handlat så mycket om felaktigheter i själva sakinnehållet utan om formella brister i hanteringen av uppgifter. När man lyssnar på journalisternas frågor är det lätt att få uppfattningen att det i pane-

lens rapport står klart och tydligt exakt vad som kommer att hända och när. Men så är det inte riktigt.

Klimatpanelen utför ingen egen forskning. I stället samlar den in fakta från forskare från hela världen och sammanställer rapporter med slutsatser. Organisationen består av tre olika arbetsgrupper som arbetar med konsensus som grund. Det innebär att det som finns i rapporten utgör minsta gemensamma nämnare.

Till exempel ingår inte påverkan av att metangas frigörs när permafrosten tinar. En annan fråga som forskarna inte var överens om var hur stor havsnivåns höjning skulle bli. Panelen talar om 20–60 centimeter eller mer – en nivå som blir väldigt tuff för många länder men som ändå kan kännas möjlig att hantera. Annan forskning visar nämligen upp till sex sju meter.

Senast i måndags kunde vi läsa att Grönland gröps ur av varma hav. Det har visats i en ny klimatstudie som bygger på direkta observationer i stället för matematiskt baserade studier. Om istäcket på Grönland smälter skulle havsytan höjas med sju meter. Det skulle innebära en global katastrof för lågt liggande länder runt om i världen.

I ett sådant scenario menar jag att det är viktigt att vi inte låter oss förledas av klimatskeptikernas kampanj. Panelen anser att klimatpåverkan med stor sannolikhet – över 90 procents säkerhet – är människans verk eftersom förändringen är så stor och snabb att den inte kan förklaras av kända naturliga orsaker. Jag tänker inte chansa på att de har fel.

Herr talman! Avsmältningen av de arktiska isarna påverkar inte bara låglänta områden runt om i världen. Den påverkar också vårt närområde när naturresurser som förut inte var tillgängliga kan komma att bli det. 20–25 procent av världens oupptäckta och kvarvarande olje- och gasresurser kan finnas i Arktis. Det nya säkerhetspolitiska läge som då uppstår nämner inte regeringen i sin deklaration trots att anspråk på Arktis och dess resurser redan har lett till dispyter mellan ett antal länder i regionen.

Vi rödgröna vill peka på Antarktis, som har ett miljöskyddsprotokoll som förbjuder utvinning av naturtillgångar i minst 50 år. En liknande reglering skulle behövas för Arktis. En rödgrön regering kommer att verka för att Arktis skyddas, som Hans Linde redan sagt. Den bästa oljan och gasen är trots allt den som aldrig utvinns.

Herr talman! Utrikesministern säger att vårt Europa ska vara ett öppet Europa. Det är svårt att få ihop det med att den fråga som regeringen verkligen lade krut på under ordförandeskapet var att få igenom Stockholmsprogrammet, som till stor del handlar om kampen mot den gränsöverskridande brottsligheten, inklusive övervakning av medborgarna och migration. Stockholmsprogrammet nämns inte i den utrikespolitiska deklarationen trots att det är ännu ett verktyg som unionen med Sverige i spetsen försett sig med för att bygga murarna runt Europa allt högre. En viktig del i programmet är att stoppa de så kallade illegala invandrarna från att nå Europa och att de som ändå lyckas ta sig hit och inte passerar nålsögat för att få asyl ska skickas hem. Till vår hjälp har vi den stärkta gemensamma gränsövervakningsstyrkan Frontex, som patrullerar Medelhavet och Atlanten i jakt på flyktingar och andra migranter.

Unionen för Medelhavet är en del av EU:s grannskapspolitik. I den innefattas ett fördjupat samarbete inom området mänskliga rättigheter. Det är viktigt att vi i det sammanhanget nämner att det inte räcker med fagra ord. Kraven på mänskliga rättigheter måste ges en reell innebörd. Fördjupade partnerskap bör inte erbjudas länder som inte lever upp till kraven på respekt för de mänskliga rättigheterna.

Det utrikesministern inte säger är att vi också ålägger länderna i fråga att agera europeisk gränspolis och att vi faktiskt på så sätt både uppmanar och hjälper dem att bryta mot de mänskliga rättigheterna. Jag talar då inte bara om att Italien skickar tillbaka flyktingar till Libyen, utan till råga på eländet har Sverige nu på ett mycket anmärkningsvärt sätt genom det statliga Rymsbolaget blandat sig i denna tvivelaktiga hantering av människor. Det är djupt oetiskt och omoraliskt att ett svenskt bolag är med i denna hantering och att handelsministern faktiskt var med där som dörröppnare.

(Applåder)

Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det här var bland det intressantaste jag har varit med om på mycket länge. Lade ni märke till fördelningen av uppgifterna mellan de tre företrädarna för det rödgröna alternativet?

Urban Ahlin ägnade sig åt rätt billig polemik med en dragning åt det personliga. Nästan allt det väljer jag att lägga åt sidan.

Bodil Ceballos var, som ofta, den som hade en hel del rätt relevanta frågeställningar och synpunkter på den viktiga klimatproblematiken. Hennes synpunkter när det gäller till exempel Arktis betydelse kan jag mycket gärna instämma i. Det fanns mycket som jag kan ansluta mig till.

Vem var det sedan som framträdde som talesman för det rödgröna alternativet? Gång på gång stod Hans Linde här och sade: En rödgrön regering ska göra, en rödgrön regering ska göra. Så var det, och det lade alla märke till.

Vi ska vara medvetna om, och det var någon som sade det, att det är sju månader till ett val och att den här debatten har betydelse i det sammanhanget. Då vill jag säga några saker. Under denna alliansregering har Sverige fått en tydlig och trovärdig utrikespolitik. Vi har varit närvarande i europeiska rådslag och haft inflytande där den förra regeringen, bara lite svagt röd, ofta faktiskt var frånvarande. Vi har gjort Sverige starkare i Europa, och vi har bidragit till att göra Europa starkare i världen. Så är det. Och någon sade att vi känner viss stolthet över detta. Ja, det gör vi. På område efter område har vi bidragit till att föra politiken framåt.

Urban Ahlin, som drev åt vänster så till den milda grad att han ska stänga Sveriges Natorepresentation – Urban Ahlin av alla – ger detta som sitt enda löfte i denna utrikespolitiska debatt. Ja, ni ska utsätta Sverige för experimentet med en regering som tar in ett parti som visserligen inte vågar kalla sig kommunistiskt längre – det skäms de för – men där rötterna fortfarande finns kvar. Därmed riskerar vi att få en utrikespolitik som kommer att tyngas ned, bromsas och komprometteras av Castrokramare, talibantolererare och allsköns halvgrumlig halvkommunism av den art som Hans Linde på sitt eget sätt lyckades företräda här i talarstolen. Då kommer vår trovärdighet i Europa och vår trovärdighet i världen att äventyras.

Ni förde fram ett dokument tidigare här utanför, förstod jag, om det rödgröna alternativet. I det kan man läsa om mycket, utom om två saker. Man kan inte läsa om Europeiska unionen, för det rödgröna alternativet har ingen Europapolitik. Vänsterpartiet vill nämligen i sitt program att Europeiska unionen ska upplösas genom att länder ska lämna denna, bland annat Sverige. Så tror jag inte att det blir. Det finns gränser för dumheten. Men visst kommer de att bromsa och försvåra en Europapolitik. Och det faktum att det inte ens finns med i detta dokument, den talande tystnaden om Europa, är talande nog.

Det andra som inte finns med i detta dokument är Afghanistan, en av våra allra svåraste utrikespolitiska utmaningar. Jag sticker inte under stol med att detta är ett svårt ämne. Jag har ägnat mycket av min tid åt landet och varit där åtskilliga gånger. Var och en som har ansvaret för det måste ägna detta mycket tid. Men det finns inte ens med i detta dokument, därför att de är djupt, djupt oeniga också i den frågan.

Hur ska då denna rödgröna röra kunna driva utrikespolitik utan att kunna säga någonting om Europeiska unionen, utan att kunna säga någonting om Afghanistan? Det är bra att man har Bodil Ceballos som kan tala om Arktis på ett klokt sätt, och det stöder jag gärna. Jag tror säkert att det kan göras ett och annat i klimatfrågan, men att man i de centralaste av frågeställningar inte vågar, inte vill och inte kan ha en politik är ett svaghetstecken. Jag tycker att arbetsfördelningen mellan polemikern Ahlin och talesmannen Linde var talande nog för det som kan bli en rödgrön politik.

Det är inte mycket i övrigt att ta upp av det som sades. Möjligtvis är det bara några små trådar av intresse. Polemiska Urban Ahlin ska nu bedriva hetsjakt mot Nato. Det är den nya saken, och man kan i och för sig förstå lite av bakgrunden till detta. Han vill stänga vår Natoambassad. Det kommer att göra det svårare för oss att få inflytande när det gäller viktiga fredsoperationer i viktiga delar av världen.

Vi har soldater, svenska unga män och kvinnor, som gör berömvärda insatser i Kosovo under Natos flagg och i Afghanistan på FN:s order och under Natos flagg. Vi har ett ansvar för dem. Då är det viktigt att vi kan vara med och ha inflytande över dessa operationer på ett sätt som gör att vi kan tillvarata svenska intressen och hjälpa till att stödja och skydda dem som gör insatserna. Då ska han genom att stänga representationen vid Natohögkvarteret i Bryssel stänga våra möjligheter att utöva det inflytandet. Det är inte bara dumt, Urban Ahlin, det är oansvarigt gentemot dem som du, jag och andra i denna riksdag sänder ut på dessa svåra uppdrag.

Detta om detta. Jag tycker att debatten gav besked om att i den rödgröna röran, där vi kan vara lite osäkra på blandningen, blir det mer Linde än vad det blir Ahlin. Kanske blir det mer Ohly än vad det blir Sahlin.

(Applåder)

Anf. 6 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Jag tror att en del kvinnor i salen känner igen den så kallade härskartekniken, att lägga åt sidan, att inte bry sig om, att måla ut som polemiker. Gärna för mig, Carl Bildt. Jag pallar det och kommer att klara det också.

Det kan ändå vara värt att ha med sig att när vi har debatterat här sedan förra valet har vi fått frågor från *Aktuellt*, *Rapport* och *Studio Ett*. Inför den här debatten har Aftonbladet frågat om du och jag vill debattera efter debatten. Jag har vid alla tillfällen tackat ja, men Carl Bildt har hela tiden tackat nej. Det är ganska symptomatiskt för hur Carl Bildt vill att utrikespolitiken ska bedrivas, det vill säga så lite tid som möjligt åt att debattera med dem som har andra åsikter, helst inte ens samordna sig med de andra borgerliga partierna, utan det här är mitt eget fögderi och jag formar min egen utrikespolitik. Jag tycker att det är ett demokratiskt svaghetstecken att vi har en utrikesminister som ständigt har sagt nej till debatter mot denna polemiske Ahlin under hela mandatperioden. Det är vid två tillfällen som du har ställt upp, och det är när moderater och socialdemokrater har haft centrala debatter. Då har du inte kunnat smita undan.

Låt mig då svara på den kritik och de synpunkter som har förts fram. Till att börja med, ni som satt på läktaren: Sade jag att vi skulle stänga Natorepresentationen? Nej, det gjorde jag inte. Jag sade att för Carl Bildt var det viktigare att ha en ambassadskylt på Nato högkvarteret än att ha ett generalkonsulat i New York. Carl Bildt lade upp hela sitt svar till mig på en ren lögn. Inte någonstans i mitt tal sade jag att vi skulle stänga Natorepresentationen. Jag tycker också att den är viktig att ha kvar, av det skälet att vi deltar i mängder av olika operationer tillsammans med Natosoldater, FN-mandaterade men Natoleda.

Det är viktigt att vi har ett inflytande. Jag och Carl Bildt har till och med kommit överens om att pressa på Nato så att även svenska soldater ska få del av hemligt material som annars bara kommer Natoländerna till del i operationerna.

Du kan väl åtminstone hålla dig till sanningen i nästa inlägg, Carl Bildt, om du nu bemödar dig att bemöta min kritik och mina frågor.

Jag ställde några enkla frågor vad gäller relationen till Nato. Ska Sverige delta i försvarsplaneringen som Nato gör för att försvara Baltikum? Ja eller nej, herr utrikesminister?

Ska Sverige under nästa mandatperiod göra en Natoutredning om ett framtida svenskt medlemskap? Ja eller nej, herr utrikesminister?

Folkpartiet driver kravet att Sverige ska skicka svenska Jasplan för att sköta luftövervakningen över Baltikum. Är det regeringens politik? Ja eller nej, herr utrikesminister?

Du må tycka att jag är polemisk, Carl Bildt, men detta är ganska avgörande frågor för svensk säkerhetspolitik. Dem kan man inte bara vifta undan.

Vem var det förresten som var polemisk? Utrikesministern använde uttryck som Castrokramare och talibankramare och slängde ur sig en hel del otidigheter mot ledamöterna av Sveriges riksdag. Blev Carl Bildt så pressad av att den rödgröna oppositionen mopsade upp sig mot utrikesministern och pekade på ett antal svagheter i den förda utrikespolitiken?

Till exempel, varför nämnde inte Carl Bildt med ett enda ord Sveriges utrikespolitik gentemot Ryssland? Inför toppmötet mellan EU och Ryssland sade Ryssland att man inte ville komma till Stockholm utan ville ha mötet i Bryssel. Det var i ren protest mot den svenske utrikesministern. Han hade nämligen sett till att relationerna mellan Sverige och Ryssland

var totalt bottenfrusna genom att göra en hårresande jämförelse mellan Nazityskland och Ryssland på sin blogg.

Två veckor innan mötet bestämde sig den svenska regeringen för att säga ja till gasledningen. Och med gas kan man tina upp bottenfrusna relationer med Ryssland! Genast var president Medvedev intresserad av att komma till Stockholm. Det var en pinsam hantering, tycker jag.

När mötet väl var avklarat och allt var frid och fröjd klappade man om varandra och sade: Det gjorde Carl Bildt bra. Men då sade Jan Björklund att Ryssland är så farligt så att vi behöver pansarbataljoner på Gotland.

Är det inte en ganska viktig fråga för Sveriges utrikespolitik, utrikesministern? Är Ryssland så farligt så att vi behöver pansarbataljoner på Gotland? Det gick Folkpartiets partiledare och en minister i regeringen ut med för några veckor sedan. Vilken är den svenska regeringens inställning till detta?

Vi har haft diskussioner om Afghanistan vid mängder av tillfällen. Jag har stått här i riksdagen vid alla tillfällen sedan den socialdemokratiska regeringen bestämde sig för att hörsamma FN:s säkerhetsråds begäran om soldater. Vi har hanterat detta med sex av sju partier i Sveriges riksdag, och vi kommer att fortsätta hantera detta.

(Applåder)

Anf. 7 HANS LINDE (v):

Herr talman! Jag får erkänna att inför denna debatt var det inte helt enkelt att välja ut vilka ämnen som skulle diskuteras. Det har varit omfattande händelser runt om i vår värld bara de senaste veckorna. Vi har sett en jordbävningkatastrof på Haiti, kanske den värsta humanitära katastrofen i modern tid. Vi har sett på gatorna i Iran hur repressionen förvärras. Vi ser på det ockuperade palestinska området hur förtrycket skärps. Men när man lyssnar på Carl Bildts åtta minuter långa inlägg verkar det som att den viktigaste utrikespolitiska frågan för honom i dag är oppositionens överenskommelse. Det säger en hel del om Carl Bildts internationella engagemang.

I dag har vi socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister presenterat en rödgrön politik för Sveriges relationer med världens länder. I vår tjugosidiga överenskommelse ger vi 64 konkreta besked om vad vi vill göra inom utrikespolitiken, och vi söker väljarnas förtroende för att kunna genomföra dem. Det är 64 besked om hur Sverige med en rödgrön regering skulle bli en konsekvent röst för rättvisa, jämställdhet och hållbarhet i världen.

Jag är glad att utrikesministern har observerat vår överenskommelse och dessutom är intresserad. När vi i det rödgröna samarbetet formar vår politik gör vi det som tre partier i jämlik och öppen diskussion. Jag förstår att det är en nyhet för Carl Bildt att ha det på det sättet när man ser hur den borgerliga alliansen format sin politik. Här har man en solospelare som skriver en blogg.

Det vore önskvärt att utrikesministern inte bara raljerar utan också kommenterar något av de 64 konkreta förslag som vi presenterar i dag. Jag förstår att Carl Bildt ägnar sig åt personangrepp i stället för att diskutera politik, för Carl Bildt vet lika väl som jag att den politik för Västsahara, för Palestina, för Irak, för de ockuperade områdena och för Latina-

merika som vi i det rödgröna samarbetet presenterar i dag är en politik som har ett starkt folkligt stöd i vårt land till skillnad från den politik som Carl Bildt fört under de gångna åren.

När vi i det rödgröna samarbetet i dag lämnar konkreta besked sätter Carl Bildt nytt rekord i oro i sin utrikespolitiska deklARATION. Borgerligheten känner oro över utvecklingen i Turkiet och Vitryssland. Man oroar sig över läget i Mellanöstern. Man oroas över Kinas brott mot de mänskliga rättigheterna. Världens fattiga, maktlösa och förtryckta behöver inte en svensk utrikesminister som sitter på sitt departement och känner oro. De behöver en svensk utrikespolitik som agerar och reagerar för förändring.

De som har drabbats av Kinas omfattande och grova brott mot de mänskliga rättigheterna behöver en rödgrön regering som tar upp enskilda fall med regimen i Peking, som står fast vid EU:s vapenembargo och för en aktiv dialog med de svenska företagen i Kina med krav på att de ska uppträda som mönsterarbetsgivare vad gäller arbetstid, arbetsmiljö, lönesättning och fackliga rättigheter.

Jag vet inte hur det fungerar på borgerlighetens nya utsålda apotek, men jag tror att det finns hjälp där för den som känner oro. Jag rekommenderar Carl Bildt att söka upp ett apotek och sedan komma tillbaka och börja agera, börja bli utrikespolitiker.

Herr talman! Man kan fråga sig på vilket sätt den deklARATION vi har fått här i dag hjälper de 536 000 kvinnor som enligt FN dog förra året i samband med förlossningar och illegala och osäkra aborter. Inte på ett enda ställe på tolv sidor nämns sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Inte någonstans nämns aborträtten trots att vi i så många länder ser att den inskränks och begränsas.

Vi rödgröna är tydliga. För oss är abort en grundläggande rättighet, vilket står i tydlig kontrast till den borgerliga politiken. Det är uppenbart även när det kommer till kvinnors rättigheter och rätten till sin egen kropp att vi behöver en rödgrön regering utan inflytande av fnoskiga och sexualkonservativa kristdemokrater.

Herr talman! Det är alltid tacksamt för oss i oppositionen att attackera det som inte står i en utrikespolitisk deklARATION. Allt kan inte rymmas där. Det är dock talande att ordet "rättvisa" inte nämns en enda gång på deklARATIONENS tolv sidor. Det är inte förvånande eftersom varje ambition att vara en internationell kraft för förändring, rättvisa och omfördelning av makt och resurser från maktfullkomliga till maktlösa saknas i denna deklARATION. I stället slår man gång på gång fast att det är europeiska intressen som ska styra och vara fundamenten i svensk utrikespolitik.

Jag tror knappast att man jublar över en sådan inriktning i Arica i Chile där befolkningen fortfarande insjuknar 25 år efter att svenska Boliden dumpade våtverksslam i deras stad.

Jag tror att glädjen över denna inriktning är begränsad bland de palestinier som såg hur det svenska företaget Assa Abloy investerade i stulen mark och i en illegal bosättning på Västbanken.

Jag tror att de sudaneser som fick se sina hem och byar jämnade med marken för att man skulle bygga vägar för att köra fram produkter till Lundin Oils anläggningar – ett företag som jag för övrigt tror att utrikesministern känner till – kan hålla sig för skratt.

Utrikesministern talade för två decennier sedan om den enda vägens politik. Det verkar inte ha hänt mycket sedan dess. Att döma av den utrikespolitiska deklARATIONEN är Carl Bildts tilltro till marknadskrafter och privata vinstintressen som lösning på världens problem fullständigt orubbad. Men aldrig i historien har det funnits en enda väg. I dag, precis som för 20 år sedan, finns det alternativ. I dag har vi ett tydligt utrikespolitiskt alternativ, nämligen det rödgröna samarbetet.
(Applåder)

Anf. 8 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Som del i det rödgröna samarbetet kan jag tala om för utrikesministern att vi har ett mycket bra samarbete. Vi betar av område för område. Vi är ännu inte överens om allt, men det är en tidsfråga. Vi måste komma överens, precis som ni har gjort.

Om man ser på vad ni hade kommit överens om innan ni tog över regeringsmakten var det inte särskilt mycket. Jag tror att det rödgröna samarbetet har kommit mycket längre än vad ni hade gjort under den förra valperioden.

Herr talman! Jag hann inte riktigt färdigt i mitt förra inlägg. Jag vill avsluta det med att säga att jag tycker att det är oerhört viktigt att medborgarna här i landet ska kunna känna stolthet över de statliga bolagens agerande i andra länder. Det är inte acceptabelt att svenska bolag – i synnerhet statliga bolag – agerar på ett sådant sätt att det kränker mänskliga rättigheter i ett annat land.

Det är naturligtvis inte bara svenska bolag som är inblandade i att kränka de mänskliga rättigheterna.

I måndags uppmanade den iranska fredspristagaren Shirin Ebadi västvärlden att införa sanktioner mot den finsk-tyska mobilsystemtillverkaren Nokia Siemens Networks eftersom hon menar att de hjälper till att kränka de mänskliga rättigheterna i Iran.

Företaget säger att de har sålt mobilnätverk till Iran som kan användas till att avlyssna telefonsamtal, helt i linje med alla andra mobilnät som säljs runt om i världen. Det är branschstandard.

Frågan är om vi medborgare vill att den branschstandard vi har i Europa kräver av bolagen att deras produkter ska kunna användas för att förtrycka människor i Europa eller andra länder. Så är det knappast.

FRA, trafikdatadirektivet och övriga övervakningssystem kan alla leda till kränkningar av de mänskliga rättigheterna förutom av den personliga integriteten.

Ett i raden av alla galenskaper på sistone är överföringen av bankdata, det så kallade Swiftavtalet, mellan EU och USA. Lyckligtvis röstades det ned i Europaparlamentet häromdagen. Vår nya svenska kommissionär fick inte igenom kommissionens förslag som både de gröna och hennes egna partikamrater i Europa var starka motståndare till.

Av vilken anledning ska uppgifter om europeiska banktransaktioner överföras till amerikanska myndigheter? Det är knappast troligt att USA skulle lämna ut uppgifter om sina medborgare till oss på det sätt som de kräver att vi ska göra.

Herr talman! Varje år avrättas tusentals människor runt om i världen, andra fängslas godtyckligt. Ofta torteras människor i fängelser runt om i världens länder. I riksdagens grupp för mänskliga rättigheter skriver vi många vädjandebrev till olika regeringar för att vädja för enskilda personers frisläppande eller mot dödsstraffet. Vi skriver brev både till diktaturer och till demokratier – ingen nämnd och ingen glömd.

Regeringen tar upp frågan om mänskliga rättigheter i samtal med andra regeringar, men frågan är hur verkningsfullt det är om vi sedan låter andra intressen, som till exempel handel eller återvändandeavtal, ta överhanden.

Goda relationer till en annan stats regering är inte alltid det primära intresset. Därför var det mycket olyckligt att vår svenska ambassadör var med på president Ahmadinejads presidentinstallation i Iran. Efter valet 2009 fortsätter demonstrationerna på Teherans gator, liksom fängslandena och förtrycket av oliktankande. De som drabbas värst av alla konflikter är för det mesta minoriteterna. Under fjolåret avrättades i Iran en stor mängd människor. Kina brukar ligga i topp, därefter kommer Iran.

Många som avrättas är från minoritetsgrupperna. En rödgrön regering kommer att vara en tydlig allierad med alla de demokratiska krafter som i Mellanöstern kämpar för de mänskliga rättigheterna och jämställdhet och mot förtryck och väpnade konflikter.

Vi kommer också att verka för att regionen ska vara fri från kärnvapen. Där delar regeringen vår uppfattning.

Herr talman! Världens största folk utan eget land är kurderna. Genom historien har de drabbats hårt av förtryck. De fortsätter att vara drabbade. Det är egentligen bara i södra Kurdistan som de i dag lever i relativ fred. Jag har redan nämnt att de, liksom andra minoritetsföreträdare, är extra utsatta i östra Kurdistan, det vill säga Iran.

I västra Kurdistan tillerkänns kurderna ibland inte ens en identitet. Om man inte finns i registren har man heller inga rättigheter.

I norra Kurdistan har Turkiet beslutat att förbjuda det största kurdiska partiet eftersom det inte tar avstånd från PKK vars ledare tidigare sagt sig vara villig att föra dialog i stället för väpnad kamp, i stället för tvärtom.

I stället för att leda till bättre förutsättningar för fred har beslutet snarare lett till en upptrappning av konflikten. Vi rödgröna är, som Hans Linde tidigare sade, starkt kritiska till beslutet att förbjuda DTP. En rödgrön regering kommer i alla sammanhang att lyfta fram kurdernas situation i dialogen med berörda regeringar.

Herr talman! I början av året drabbades Haiti av en fruktansvärd katastrof. Både Urban Ahlin och Hans Linde har varit inne på den frågan. Jag vill tillägga att vi också har möjlighet att ge bistånd i form av miljöbistånd. Det är stora behov av återplantering av skog för att skydda befolkningen mot väder och vind. Stormarna kommer till Haiti, och det finns ingenting som tar emot.

(Applåder)

Anf. 9 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Sverige kan och ska göra skillnad. Sverige ska vara en tydlig grön frihetlig röst för en hållbar värld. Sverige ska solidariskt och tillsammans med andra förvandla förtryck till frihet, fattigdom till ut-

veckling, resursslöseri till hållbar utveckling, risker till möjligheter och hot till trygghet.

Vi ska vara en tydlig röst för mänskliga rättigheter och multilaterala lösningar och för att hävda internationell rätt.

Sverige är militärt alliansfritt, men vi bygger säkerhet tillsammans med andra.

Centerpartiet vill att Sverige ska tillhöra kärnan i EU. Vi vill det, övertygade om att ensam inte är stark. Vi vill forma ett EU som möter förväntningarna på vårt gamla Europa. Vi ska ta vår nya globala roll och inte bara gå vidare som 27 enskilda länder eller biståndsgivare, utan som samlad politisk kraft verka för fred, frihet och försoning och för hållbar utveckling.

Det är ett EU där murar rivits och där egenintressen utmanas av insikten att de försvagar. När vi talar med en röst och agerar samfällt gör vi skillnad – inte som ett eko utan som en kraft som inte tvekar att handla för att möta klimatutmaningar, som inte tvekar att handla när FN kallar och när mänskliga rättigheter eller folkrätt trampas på.

Vi vill se ett EU som aktivt agerar för lösningar och inte för nya låsningar i arbetet för ett nytt klimatavtal. Vi tar med oss erfarenheterna från Köpenhamn och inser att det krävs aktiv diplomati, men också förmåga att lyssna och handla modigt för att nå tvågradersmålet.

Sverige ska vara tydligt pådrivande för att nå resultat, både som föregångare och som konstruktiv kraft. Det handlar i allra högsta grad om internationell solidaritet, inte om klimatnationalism eller protektionism.

Herr talman! Vi har 1 778 dagar på oss att nå millenniemålen. När FN i höst summerar halvtidsresultaten kommer det att bli både ris och ros. Helt klart krävs det inte mindre utan mer av oss alla för att världens fattigdom ska halveras, för att kvinnor och barn som drabbas allra hårdast ska få uppleva hoppet om en bättre framtid – en framtid utan hunger, med grundläggande kunskap, rent vatten och hälsa. Här ligger en stor utmaning för oss, för EU och för världens länder. Vi har kommit överens, och vi måste nå framgång.

Det handlar i grunden om politik för global utveckling och säkerhet och om att forma en hållbar värld.

Människor i många länder på många kontinenter, även i EU:s närområde, drabbas av krigets fasor i vår tid. Samtidigt ser vi åtskilliga exempel på människors kraft som kan försätta berg. Människors obändiga längtan efter frihet går inte långsiktigt att kuva. Denna insikt skakar regimer oavsett om det är i Iran eller i andra länder. Rädslans förtryck tar sig nya former. Här är det viktigt att detta möts på ett sätt som hävdar våra grundläggande värden.

Vi ska verka för en värld utan kärnvapen, aktivt bidra till att åstadkomma ett nytt och kraftfullt icke-spridningsavtal och ett totalt stopp för kärnvapenprov. Detta måste förenas med stöd för och tryck på nedrustning av befintliga kärnvapen. Här har EU också ett särskilt eget ansvar, och då inte minst att starkare uppmärksamma och aktivt främja att de taktiska kärnvapen som finns på vår kontinent avvecklas.

Sverige ska fortsatt verka för att EU menar allvar med öppenhet för alla Europas länder som uppfyller kriterierna att bli medlemmar. Vi måste visa att EU menar allvar i arbetet med att utveckla ett gott partnerskap med våra grannar, inte kravlöst men konstruktivt. På samma sätt

krävs det att EU verkligen visar vilja till politiskt ansvar för att söka lösningar på konflikten i Mellanöstern och nå fred och två självständiga stater inom säkra och erkända gränser för såväl den israeliska som den palestinska staten.

Herr talman! Avslutningsvis: Afghanistanens folk har lidit länge och drabbats hårt. Den afghanska regeringen och FN har bett om vårt stöd och givit mandatet. Sverige har under lång tid verkat i Afghanistan, och det är självklart att vi ska delta i arbetet med att nå stabilitet och säkerhet för att Afghanistanens folk ska kunna bygga upp och utveckla sitt land. Här krävs det en bred ansats i samverkan med den afghanska staten såväl civilt som militärt inom många områden och med enskilda insatser.

Det är ingen enkel väg som vi har valt – ingen snabb men en solidarisk. Vi är djupt tacksamma för alla svenska män och kvinnor som är beredda att offra så mycket för att söka åstadkomma en bättre framtid för Afghanistanens folk både militärt och civilt. De har och ska ha allt vårt stöd. De gör skillnad och har gjort skillnad för fred, frihet och hopp om en bättre framtid och om en friare, tryggare och hållbarare värld för oss alla.

Anf. 10 FREDRIK MALM (fp):

Herr talman! Jag noterade att Vänsterpartiet uppmanade utrikesministern att gå till apoteket och stilla sin oro. Jag tror att vi alla här inne förstår att vår utrikesminister gör en större skillnad genom att i stället åka till Bryssel, Peking och Washington. Kanske är det så, Hans Linde, att så som man känner sig själv känner man också andra.

Herr talman! Efter valet i Iran i somras har demonstrationer avlöst varandra. Regimen har svarat med ett mycket brutalt våld. Detta är helt oacceptabelt. Vi ger vårt stöd till den iranska demokratiörelsen.

Vi ser också med oro på det kärnenergiprogram som den iranska ledningen fortsätter att utveckla. Det är av yttersta vikt att FN:s säkerhetsråd kan enas om skärpta sanktioner mot Iran.

Herr talman! Våra tankar går också till offren för jordbävningen i Haiti. Siffran för antalet döda människor är nu över 200 000. Haiti är ett av världens fattigaste länder, och katastrofen ställer beredskap för humanitär hjälp på prov. Detta visar också hur viktigt det är med ett stort bistånd. Alliansregeringen är den första regering någonsin i Sverige som under en hel mandatperiod har klarat av att nå upp till enprocentsmålet. Detta är något som vi i Folkpartiet har arbetat hårt för.

I Afghanistan gör svenska män och kvinnor stora insatser med risk för sina liv. Vår nya ambassad i Kabul fyller en viktig funktion. Under 2009 har vi återigen öppnat vår ambassad i Bagdad. Vi har därtill öppnat ett konsulat i Kurdistan. När USA kommer att lämna Irak blir vår närvaro där ännu viktigare, och självklart ska också Sida och svenskt bistånd vara på plats i Irak och i Afghanistan. Vi arbetar också för ett stärkt demokratibistånd, som nämnts tidigare, och ett frigivande av Dawit Isaak.

Herr talman! Precis som utrikesministern nämnde verkar alliansregeringen för ett Sverige som står starkare i EU och ett EU som står starkare i världen. Europasamarbetet föddes efter att vår kontinent plågats av två världskrig. Samarbetet byggdes upp när Europa var delat mellan öst och väst. Det var för svagt när Jugoslavien slets i stycken men förmådde att

ge plats för och integrera tiotalet nya demokratier som uppstod efter Sovjetunionens kollaps.

Med Lissabonfördraget har unionen tagit ytterligare steg för en mer demokratisk struktur och ett mer effektivt beslutsfattande. Anslutningsprocessen fortsätter för blivande medlemsstater, och nya stater knackar också på dörren.

Det är viktigt att betona vårt stöd till Turkiet som en framtida medlem i EU. Men detta innebär också att Turkiet måste nå upp till Köpenhamnskriterierna. Den kurdiska befolkningen måste ges skydd för sitt språk och skydd för sin identitet. Det är orimligt att demokratiskt valda politiker massarresteras och att politiska partier i parlamentet stängs ned. Den turkiska staten måste garantera alla minoriteter rätten att delta i den politiska processen på lika villkor och inkluderas i samhällsutvecklingen.

Herr talman! Det finns väldigt få exempel på oljeproducenter som är demokratier. I Europa är beroendet av olja och gas från Ryssland och från stater i Mellanöstern stort. Ju längre tid detta beroende består, desto mer resurser kommer att slussas från fria stater till auktoritära stater. Att bryta detta beroende är därmed inte endast en miljö- och klimatfråga utan i högsta grad också en politisk fråga.

Under det kalla kriget fungerade Nato som en motpol mot Warszawa-pakten. I dag ser världen annorlunda ut. Atlantpakten fyller en bred funktion för fred och säkerhet i hela världen. Sverige samarbetar i dag nära Nato, men vi står utanför de beslutande organen. Vi i Folkpartiet menar att det är hög tid att Sverige utreder ett framtida medlemskap i Nato. Det är vår uppfattning. Vår säkerhet tryggas bäst i allians med andra, inte genom säkerhetspolitisk isolering.

Herr talman! En grundläggande uppgift för varje regering är utrikespolitiken. Detta förstod Göran Persson. Utrikespolitiken var ett av hans huvudskäl för att inte släppa in Vänsterpartiet och Miljöpartiet i regeringen. Borgerligheten och socialdemokratin var överens om grunderna i utrikespolitiken: att Sverige ska vara ett västorienterat land, vara medlem i EU, arbeta aktivt i internationella organ, främja frihandel, ha ett militärt försvar, värna den transatlantiska länken och delta i fredsbevarande insatser med FN-mandat. Vad vi har sett i dag är att Mona Sahlin nu är beredd att styra in på en annan väg.

Det är hög tid att oppositionen berättar vad som kommer att ske om den vinner valet i höst. Några svar har vi fått i dag om att Sverige ska driva någon sorts diplomatisk konfrontationspolitik mot andra västländer. Men ska den svenska styrkan vara kvar i Afghanistan eller inte? Blir det Vänsterpartiet, som kräver ett utträde ur EU, som ska ansvara för att utforma Sveriges framtida Europapolitik? Blir det Miljöpartiet, som vill motarbeta frihandel, som ska förhandla om Sveriges ståndpunkter inför möten med WTO? Ska det pacifistiska Miljöpartiet ansvara för rikets försvar? Är det Vänsterpartiet som ska ansvara för Sveriges bilaterala förbindelser med Kuba och med Venezuela? Ska Sverige upprätthålla ett högt bistånd, eller ska Socialdemokraterna återigen börja knappa på hjälpen till världens fattiga?

Herr talman! Det är förstås en väsentlig skillnad om det är Carin Jämtin, Lars Ohly eller Bodil Ceballos som i händelse av en rödgrön valseger blir Sveriges nästa utrikesminister. Väljarna, våra försvarsanställda, bi-

ståndsarbetare, exportinriktade företag, flyktingar från kommunistiska regimer, världens fattiga och alla andra väntar på ett svar.
(Applåder)

Anf. 11 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Globaliseringens effekter är fascinerande och skrämmande på en och samma gång. Ofta förknippar vi globalisering med modern hypersnabb kommunikation som kan användas obegränsat för sociala medier, snabb affärsverksamhet och politik.

Under de senaste åren har vi också fått lära oss om konsekvenserna av de ekonomiska misstagen på den amerikanska kontinenten – misstag som mycket snabbt har exporterats till Europa och därmed till vårt eget land. Finanskrisen har drabbat oss alla.

Just nu söker vi exitstrategier för minskade budgetunderskott och nya globala regleringar som ska förhindra kommande kriser. Problemet är att ett globalt ekonomiskt perspektiv består av:

- alltför många länder,
- alltför många ekonomiska kulturer,
- alltför många politiska system och
- alltför många lagstiftningar.

Dessutom är det helt olika syn på behovet av regleringar för att kunna hantera problem.

Herr talman! Grekland har vilselett sina europeiska eurovänner genom felaktig statistik och dubbel bokföring. Det handlar om ca 400 miljarder i svenska kronor, och hela valutamarknaden skadas. Detta leder till lån, räntekostnader och arbetslöshet!

Finanskriserna är från början till slut förtroendekriser. Svaret på förtroendekriserna finns inte att hämta inom socialismen eller liberalismen. Nej, det handlar i stället om brist på personlig etik och moral och om ett bristande personligt ansvar. När bristen på personlig etik och moral sprider sig över världen drabbas vi alla och också våra skyddsnet och välfärdssystem.

De globala systemen måste bäras upp inte av högljudda demagoger eller giriga bonusegoister utan av personer med eftertanke, ansvar och en inre kompass som medmänniskorna kan lita på!

Herr talman! Klimatfrågan är global. Den bär på ett allvar som handlar om hundratals miljoner människors försörjningsmöjligheter, livsbehov och säkerhet. FN:s klimatpanel har slagit fast orsaken till klimathotet. Det är vi människor och vår verksamhet som är orsaken. Huvuddelen av världens forskare och politiker har tagit hotet på allvar.

Köpenhamnsmötet blev en enorm politisk mobilisering för att vidta åtgärder. Tyvärr tvingas vi bevittna att världens ledare inte förmår att fatta de beslut som vi alla efterfrågar.

När den nationella ekonomiska egoismen hamnar i försäret för två av säkerhetsrådets mest betydelsefulla medlemmar förmår inte FN, världssamfundet, att fatta beslut. Därför har vi tvingats skjuta problemet framför oss.

Konsekvenserna av klimatkrisen kommer från början till slut att bero på politisk vilja och politiskt förtroende. Svaret inför framtiden finns *inte* inom socialismen eller liberalismen. Nej, återigen handlar det om brist på personlig etik och moral hos världens ledare. När den nationella egoismen prioriterar ekonomisk konkurrenskraft som viktigare än att ta sig an klimathotet hotas också våra skyddsnät och välfärdssystem. Bristen på personlig etik och moral drabbar oss alla!

Herr talman! I kampen mot fattigdomen i världen har det gjorts framsteg, men fortfarande lever bedövande många människor i svält och armod. Finns den verkliga politiska viljan och ansvaret för detta?

De enskilda organisationerna utgör en ytterst viktig del i det bilaterala biståndsarbetet. Deras kunskaper, erfarenheter och kompetens ska tas till vara och användas vid genomförandet av såväl nationella som multinationella insatser.

Att bekämpa korruption är en central del av svensk utrikes- och biståndspolitik. Korruption undergräver biståndets effektivitet och förtroende.

Kristdemokraterna anser att svenskt utvecklingsbistånd i ökad grad måste riktas till kvinnor och kraftsamla i kampen mot hiv/aids – detta för att uppnå mänskliga resultat.

De fattiga afrikanska länderna söder om Sahara ska prioriteras. Fattigdomen och svälten i världen är en moralisk katastrof som världens ledare varje dag borde känna ett större ansvar för.

FN:s millenniemål om att halvera fattigdomen till 2015 kommer inte att nås. Finanskrisen och en brist på politisk vilja står i vägen. Har socialismen och liberalismen något svar att ge? Nej!

I dag finns kunskap, teknik och resurser som behövs för att radera ut fattigdomen. Det som saknas är den politiska viljan. Var finns engagemanget för de svältande barnen och åldringarna? Har politiken befriat sig själv från etik och moral?

Kristdemokraterna värnar enprocentsmålet. Det är viktigt för Sverige att vara ett gott exempel. Vi avsätter minst 1 procent av bnp till utveckling och humanitärt bistånd. Vi anser också att de rika länderna ska avskrivna fattiga länders skulder och i ökad grad låta dem delta i världsekonomin utifrån sina förutsättningar.

Herr talman! Allra sist: Det är ingen god etik att beskatta gåvor som enskilda personer ger till världens fattiga. Därför arbetar Kristdemokraterna just för skattemässig avdragsrätt för gåvor.
(Applåder)

Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Helt kort: Urban Ahlins huvudattack på regeringen denna dag var att vi ägnar oss åt fjäskande för Nato – det var det uttryck som han använde. Hans huvudexempel gällde att vi öppnat en ambassad. Han skapade utan tvekan intrycket att han tycker att detta var ett felaktigt beslut. Han säger nu: Det var rätt att öppna en ambassad vid Nato. Men vad är då fjäskandet? Det är i alla fall bra att du, Urban Ahlin, står fast vid ambassaden. Låt mig vara tydlig på den punkten.

Vi har ett klart och entydigt nationellt intresse av ett bra, ett konstruktivt och ett nära samarbete med Nato. Det har att göra med freds- och stabilitetsinsatser som är viktiga för oss, för världen och för Förenta

nationerna. Vi utvecklar gärna det samarbetet ytterligare. Det är inget fjäskande, utan det är politik i nationens och i fredens intresse.

Helt kort också här: Hans Linde vill att jag kommenterar de 64 punkterna i programmet. Det hinner jag inte med. Den första punkten är jättebra – så långt hann jag. Den handlar om att stärka det nordiska samarbetet. Jag välkomnar detta revolutionerande genombrott i det rödgröna samarbetet, det vill säga att ni har kommit överens om det. Men var är Europapolitiken, och var är Afghanistanpolitiken?

Det är bra att ni stöder det nordiska samarbetet. Men vad är den riktiga rödgröna politiken? När man lyssnar på Urban Ahlins tal om Natofjäskande – dock var det inte så mycket biff i vad han sade – och på Hans Lindes programförklaringar verkar den vara tämligen rödröd i många hänseenden.

Vår regering har gett Sverige ökad tyngd och styrka i Europa, och vår regering har bidragit till att ge Europa ökad tyngd i världen. Vi kommer att söka ett mandat för att fortsätta med den politiken. Sverige behöver ingen rödgrön röra i utrikespolitiken!

(Applåder)

Anf. 13 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Sveriges utrikesminister fortsätter att undvika de frågor som ställts i utrikesdebatten. Jag ställde tre enkla frågor som har med Sveriges relation till Nato att göra. Som svar ville jag ha ett ja eller ett nej från utrikesministern. Carl Bildt, du har ändå kvar några talarminuter, så passa på att ge oss svar!

Folkpartiet kräver att vi har Jasplan över Baltikum för att ta hand om luftövervakningen. De vill ha en Natoutredning, en utredning om ett kommande Natomedlemskap för Sverige. Dessutom vill de att Sverige ska delta i Natos försvarsplanering för hur Baltikum ska skyddas vid en attack från Ryssland – det är vad det handlar om.

Som svar på min fråga ville jag, herr utrikesminister, ha ett ja eller ett nej: Hur ser Sveriges utrikesminister på dessa för säkerhetspolitiken helt avgörande frågor? Men det bara vevas här i talarstolen.

Utrikesministern undrar vad jag menar med mitt tal om fjäskande. Ja, jag har redovisat ett antal saker – frågor där Sverige har positionerat sig mot Nato på ett sätt som jag inte gillar. Låt mig ge exempel på fjäskandet.

Jag tror att väldigt få har noterat att utrikesministern alldeles nyligen skrivit en artikel tillsammans med Natos generalsekreterare. Där vänder de sig till USA och skriver om att vi samarbetar och om att det är så viktigt.

Att Sveriges utrikesminister och Natos generalsekreterare tillsammans skrivit en artikel är ganska intressant. Artikelns avslutas med mening: We are brothers in arms. Alltså: Vi är vapenbröder.

Det är nog svaret på din fråga, Carl Bildt – fjäskande för Nato är vad du håller på med. Jag markerar att den sortens fjäskande inte kommer att fortsätta med en rödgrön regering. Däremot kommer ett fruktbart och konsekvent samarbete med Nato naturligtvis att fortsätta.

Till sist, om Ryssland: Försök att ge ett svar. Vad är egentligen den borgerliga regeringens politik för Ryssland? Är vi rädda för dem, eller är vi inte rädda för dem?

Tack för en bra debatt! Det finns saker i regeringens politik jag tycker är värda att uppmärksamma som positiva. Jag vill ändå avsluta med det, herr talman. Det gäller Östliga partnerskapet. Där tycker jag att Carl Bildt ska ha en eloge, för det är ett bra initiativ. Jag tycker också att hållningen i Israel–Palestina-konflikten har varit bra under ordförandeskapet. Tack för en god debatt!
(Applåder)

Anf. 14 HANS LINDE (v):

Fru talman! Jag tycker att det har varit underhållande att under förmiddagen se konvulsionerna inom det borgerliga samarbetet. Jag förstår att man får dessa uttryck och känner att vi i det rödgröna samarbetet gemensamt har format politiken. Det har varit tre partier i öppen diskussion, medan man på den borgerliga sidan snarare har en person, Carl Bildt, som utformar utrikespolitiken med sin blogg och där de små partierna är utestängda från inflytande.

Någonstans ska vi väl vara glada för att de tre småpartierna inte har varit speciellt inflytelserika under de tre senaste åren. Tänk hur det hade sett ut om Folkpartiet hade fått gehör för sitt krav att vi ska ansluta oss till Nato! Tänk om Kristdemokraterna hade fått större genomslag för sin beröringsskräck när det gäller hbt-frågor! Och tänk hur världen hade sett ut om någon hade lyssnat på Fredrik Malm när han stod och ropade att USA borde anfälla Iran!

Jag förstår också att det i dag finns en viss bitterhet bland de tre borgerliga småpartierna över vår överenskommelse. Vi driver ju krav som vi kommer att genomföra som regeringspolitik, medan de tre borgerliga småpartierna i tre år har misslyckats med att få genomslag för sin politik. Det måste kännas bittert för Centerpartiet att vi nu har ett rödgrönt samarbete som säger att vi ska erkänna Västsahara. Det måste kännas bittert för Folkpartiet att vi har ett rödgrönt samarbete som uppmärksammar Anfalkampanjen som ett folkmord, och det måste vara bittert för Kristdemokraterna att vi rödgröna kommer att erkänna folkmordet i Turkiet 1915.

Carl Bildt frågade sig tidigare: Vad är den verkliga politiken? Det säger väl en del om Carl Bildts världsbild att han säger att det inte är verklig utrikespolitik att lyfta fram enskilda fall med diktaturen i Kina, att det inte är verklig utrikespolitik att avbryta det militära samarbetet med Israel och att det inte är verklig utrikespolitik att erkänna Västsahara.

I min första utrikespolitiska debatt i denna kammare för tre år sedan talade jag på temat att en annan utrikespolitik är möjlig. I dag har vi i det rödgröna samarbetet gett en rad klara besked som visar att en annan utrikespolitik inte bara är möjlig utan också ett helt konkret och verkligt alternativ. Vi är i dag ett tydligt alternativ, och vi ger tydliga besked: Byter vi regering i september byter vi också utrikespolitik.
(Applåder)

Anf. 15 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Jag inledde med att ställa en fråga till Carl Bildt om varför riksdagen inte har fått någon information om det förändrade säkerhetsläget i Afghanistan. Jag har fortfarande inte fått något svar. Sedan har

Fredrik Malm ställt frågor till oss i oppositionspartierna, men jag hinner inte svara på dem nu. Jag kan dock naturligtvis göra det sedan.

Fru talman! Miljöpartiets politik består av tre delar. En av dem är solidaritet med världens alla människor. Biståndet är naturligtvis en hjärtefråga för Miljöpartiet, och det har hänt mycket på biståndsområdet under denna mandatperiod. I tidningen Dagen kunde vi läsa att biståndsmministern numera kallas biståndsreformatör i stället för biståndsminister. Nog är det så att vår biståndsminister är en idéspruta, och det är naturligtvis en positiv egenskap. Ibland har jag dock inte riktigt samma uppfattning om var dessa idéer landar.

En av de nya idéer ministern har är att tillsätta ett näringslivsråd. Det är bra att vi har ett näringslivsråd, naturligtvis, men samtidigt som vi tillsätter det för att jobba mer med företag och den delen av biståndet har vi dragit ned väldigt mycket på pengarna till frivilligorganisationernas verksamhet.

En verksamhet som har drabbats hårt av detta är Swedwatch, den organisation som oberoende granskar de svenska företagen när dessa agerar i andra länder. Vem ska nu stå för den granskningen? Ska vi förlita oss helt och hållet på *Kalla fakta*, *Korrespondenterna* och *Uppdrag granskning*, eller ska vi faktiskt se till att de frivilligorganisationer som gör detta arbete åt oss och som vi redan har en kunskap om hur de arbetar får göra det i stället? Det är mycket beklagligt att denna situation har uppstått.

Anf. 16 KERSTIN LUNGGREN (c):

Fru talman! Det har varit en intressant debatt. Denna gång blev vi inte hänvisade till en socialdemokratisk blogg för att få reda på vad den socialdemokratiska politiken innehåller. Förra gången vi hade debatt var detta fallet, och jag läste med stort intresse inlägg från än den ena, än den andra men sällan från Urban Ahlin.

Jag kan konstatera att Urban Ahlin och Socialdemokraterna i sin inledning stod för ett antal historiska nej. Det handlade inte alls om vad framtiden har att bjuda, utom på en punkt: ett fruktbart samarbete med Ryssland. Men på vilken punkt skiljer han sig från regeringen? Om detta blev han svaret skyldig.

Miljöpartiet berörde klimatfrågorna, och i många stycken kan jag instämma.

Sedan har vi, fru talman, Hans Linde – banerföraren i den rödgröna politiken när det gäller utrikesområdet. Han är mer röd än grön. Det blir mer gammal retorik än modern handling och vilja. Svenska folket har i valet att välja mellan en aktiv utrikespolitik som vågar göra skillnad eller att hamna i utrikespolitikens utkant. Då blir det mer plakatpolitik här hemma från läktaren. Det blir mer utanförskap än aktiv medverkan.

Fru talman! Jag såg och hörde den rödgröna oppositionen applådera när Hans Linde höll sitt anförande. Jag är övertygad om att det finns andra krafter runt om i världen som också skulle ha applåderat. Jag tänker på Chávez och några andra. Men, fru talman, jag måste också för alla som inte hade möjlighet säga att jag såg Hans Lindes försiktiga försök till applåd när Carl Bildt beskrev den rödgröna röran och även beskrev att en rödgrön utrikespolitik tenderar att bli mer vänster – mer Ohly än Sahlin.

Anf. 17 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Det har sagts ganska mycket i denna debatt, men kontentan och det besked väljarna har fått i dag är ändå mycket tydligt: Om oppositionen vinner valet kommer det att ske en kraftig förskjutning åt vänster inom utrikespolitiken. Det är det som kommer att ske. Det har varit mycket tydliga besked här i dag, till och med så långt att Urban Ahlin i praktiken signalerar till Baltikum: Lita inte på oss! Vi känner ingen solidaritet med er. För 10–15 år sedan var vi, utrikesministern och andra, på Norrmalmstorg och demonstrerade för Baltikums frihet, men i dag är det annat ljud i skällan från oppositionens sida.

Det är uppenbart att den stora vinnaren i denna debatt är Hugo Chávez snarare än någon annan, egentligen. I dag har vi en utrikesminister som mycket aktivt under flera års tid har åkt till världens stora metropoler och huvudstäder för att föra fram den svenska utrikespolitiken, svenska ståndpunkter, europeiska ståndpunkter och försöka baxa utvecklingen framåt. Vart tror ni att en utrikesminister som företräder Vänsterpartiet skulle åka? I valet mellan att åka till Washington eller Caracas, vad tror ni att partimedlemmarna kommer att kräva? Vad kommer trycket inom den socialistiska, marxistiska, eftersläntrande rörelsen att kräva? Varifrån kommer inputen till en politik efter valet – om de rödgröna vinner – som styrs av Vänsterpartiet? Jag finner väldigt stor oro för detta.

Sedan vill jag också notera att det från den sidan talas mycket om solidaritet. Låt oss titta på vad som konkret har hänt!

Under perioden 1995–2006 gick den fattiga världen miste om 46 miljarder kronor i bistånd eftersom Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte klarade av att nå upp till enprocentsmålet. Vad händer om de vinner valet i höst? Hur många miljarder ska den fattiga världen gå miste om då – 40 miljarder? Hans Linde kanske nöjer sig med 10 miljarder och Bodil Ceballos med 15 eller 20 miljarder. Det är en viktig fråga att ställa. Det är nämligen resultaten vi måste värdera, inte bara de ord som förs fram.

(Applåder)

Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Yttrandefriheten är den fria världens skarpaste verktyg. Sverige ska tända ljus i de mörkaste delarna av världen genom att lysa upp i de vrår där diktaturens och totalitarismens mörker råder för att avslöja brotten mot de mänskliga rättigheterna. Det gäller Kuba, Vitryssland, Iran, Nordkorea och många andra länder där yttrandefriheten beskärs och skumrasket har fått fotfäste på initiativ av regimer som inte tål offentlighetens ljus. Det gäller just nu Vitryssland där regimen har aviserat ännu större begränsningar i användandet av Internet.

Demonstrationerna i Iran förra veckan påminner om de demokratiska krafter runt om i världen som behöver vårt stöd. Vi får aldrig sluta att engagera oss – och det har Kristdemokraterna heller inte gjort – utan vi måste ta vårt ansvar för demokratisk utveckling och yttrandefrihet även i länder som har en lång väg att gå.

Fru talman! Direkt kopplat till rätten till yttrandefrihet finns rätten till tankefrihet och religionsfrihet. Människors rätt att finna svar på existentiella frågor och utveckla sin egen livsfilosofi är rättigheter som bygger

upp identitet och djup kulturell förankring. FN:s konventioner ger ett heltäckande formellt skydd för dessa mänskliga rättigheter, men bristen på etik och moral hos totalitära regimer leder till att religiösa minoriteter betraktas som andraklassens medborgare.

Den internationella rätten när det gäller mänskliga rättigheter reglerar individens rättigheter i förhållande till staters skyldigheter. Enligt artikel 27 i internationella konventioner om medborgerliga och politiska rättigheter ska stater i vilka det finns etniska, religiösa och språkliga minoriteter tillåta dessa människor att utöva sin religion samt ha tillgång till ett eget kulturliv och språk.

Anf. 19 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Förmodligen har Sverige nu ett större inflytande i världen än någonsin tidigare i landets moderna historia. Vi hade visserligen en stormaktstid med inflytande i Europa, men det var på ett helt annat sätt. Jag tror att vi fått inflytande också via Europeiska unionen tack vare ett starkt engagemang tillsammans med andra likasinnade.

När det gäller Europas säkerhet, som är central för Sverige, för Europa och för världen, finns där nu några centrala, viktiga frågor. Det första är att Sverige deklarerar att vi gått från neutralitet till solidaritet. Vi tittar inte bort. Vi är med. Vi tar ansvar tillsammans med goda krafter.

Det andra är utvidgningen av Europeiska unionen – Turkiet och västra Balkan. Den är alldeles avgörande för Europas fredliga utveckling.

Det tredje är det östliga partnerskapet. I sex länder i närheten av vår europeiska union hjälper vi till genom att bidra till deras frihet och suveränitet. Det är viktigt och alldeles avgörande för Europa att dessa länder har kapacitet att själva forma sina beslut. Det är dessutom centralt att EU ställer upp bakom Georgiens territoriella integritet.

Europa har genom historien varit ett stort bekymmer för sig självt och för världen. Om vi tittar tillbaka på förra århundradet ser vi att det var i Europa krigen började, och det var i Europa det värsta förtrycket förekom. Därför är den europeiska integrationen ett stort steg i mänsklighetens utveckling. Det är också därför man på andra kontinenter tittar på Europa, för att se hur man kan omvandla krig och förtryck till frihet och fred.

När det gäller relationen till andra kontinenter är det avgörande att vi har ett öppet Europa, ett Europa som inte sluter sig, som inte stänger sig och tror att vi kan bygga vår egen frihet och vårt eget välstånd genom att hålla borta influenser och impulser från andra delar av världen.

Vi vet att frihandel och öppna gränser är det viktigaste instrumentet för att hjälpa fattiga länder. Frihandel är det enskilt viktigaste bidraget man kan ge till utrotandet av fattigdomen. När Världsbanken tittar på problemen i Afrika kommer man fram till att ett av de största bekymren är bristen på frihandel mellan de afrikanska länderna. Ofta betraktar vi frihandel som en fråga mellan i-land och u-land. Tragedin i dagens läge är bristen på frihandel mellan u-länderna. Det är en av de största orsakerna till att fattigdomen dröjer sig kvar.

Globaliseringen har hittills visat sig vara det mest effektiva instrumentet i mänsklighetens historia när det gäller att minska fattigdomen i världen.

Det finns en hel del kvar att göra, men mycket har också gjorts. Då handlar det inte enbart om ekonomi utan också om en stark social utveckling. Medellivslängden ökar i praktiskt taget hela världen, födelsetalen sjunker och kvinnors ställning förbättras snabbt. Det finns en hel del att göra från Europas sida för att främja dessa mekanismer.

Låt mig avslutningsvis säga något om Afghanistan, eftersom vårt engagemang där är centralt. Först och främst är det viktigt för afghanerna; det råder bred enighet om det i det afghanska parlamentet. När jag besökte Afghanistan träffade jag företrädare för olika delar av landet. Partiväsen i vår mening finns kanske inte, men det finns ändå företrädare för olika inriktningar. Samtliga underströk vikten av att Sverige, Europa, västvärlden och världen i dess helhet känner engagemang för Afghanistan.

Det finns också stor enighet i världen. Ett enigt säkerhetsråd har givit mandat för den internationella närvaron i Afghanistan. Vi vet att det inte är ofta säkerhetsrådet är enigt, framför allt inte i känsliga och centrala frågor. Denna breda enighet finns alltså i världen och också i regionen. Länderna runt Afghanistan är mycket angelägna om att Sverige, Europa, västvärlden finns där. När man träffar folk från länder som Kina, Indien, Ryssland och även Iran, länder som inte alls är särskilt västvänliga, betonar de vikten av att vi ska vara kvar i Afghanistan, att vi känner ansvaret och inte sviker det afghanska folket.

Det är nämligen vi som måste göra jobbet. De vill inte ha in varandra i Afghanistan, vilket sannolikt skulle hända om vi drog oss ur ISAF. Vad skulle hända då? Det kan vi naturligtvis inte med säkerhet veta, men vi kan väl tro att det vore att gå tillbaka till det inbördeskrig som rasade i mitten av 90-talet. Att en talibanregering skulle accepteras i hela Afghanistan är otänkbart. Att gå tillbaka till den typen av mörka krafter och den politik som fördes under talibanerna skulle helt enkelt inte accepteras i stora delar av det afghanska samhället. Därmed skulle det finnas risk för ett inbördeskrig och snart skulle nya trupper, från andra länder, tvinga sig in i kriget, kanske skulle det ske en "somalisering" av Afghanistan.

Det är således glädjande att vi i den svenska riksdagen har en bred samsyn. Vi har inte enighet för Vänsterpartiet är inte med, men övriga sex partier är med på detta. Att denna breda samsyn finns är väl värt att understryka.

Anf. 20 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Det har varit intressant att lyssna här i dag, men jag är också oerhört besviken. Jag hade tänkt hålla ett helt annat tal, men jag har kastat om. Jag hade förväntat mig en omprövning från regeringen, utrikesminister Carl Bildt och Göran Lennmarker. I den mediala debatten har vi nämligen hört att nu också Moderaterna ska lägga vikt vid jämställdheten. Men det kom inte. Det uteblev. Det är en stor besvikelse. Därför måste vi utöver det som sagts i tidigare anföranden från partiföreträdare och det som vi har lagt fast i dokument upprepa att kvinnors rättigheter som människor och jämställdhetsfrågorna är viktiga för oss. Vi prioriterar dem och ser att det finns allt större anledning att uppmärksamma dem. Det finns förväntningar på Sverige som vi inte lever upp till.

Jag ska vara rättvis och säga att det heller inte var något vallöfte från alliansen att prioritera jämställdhetsfrågorna. Men det fanns enskilda röster i debatten som var ute och sökte väljarnas stöd. De blåste sina väljare. I dag ser vi resultatet. Då trodde jag att man kanske skulle komma här i dag med en ansats till vad man skulle vilja lägga fram för väljarna under de kommande fyra åren i opposition. Men så blev inte fallet.

Jag vill lyfta fram en särskild kvinna, MR-försvaren Mideksa. Birtukan Mideksa är en kvinnlig partiledare, den första och en av de få på den afrikanska kontinenten. Hon besökte Sverige och träffade Socialdemokraterna och även liberalerna. På grund av vad man lägger henne till last – och det hon sade i Sverige är ändå ingenting att höja ögonbrynen för – fängslades hon vid tillbakakomsten till Addis Abeba. Jag har försökt att få besöka henne, men har blivit nekad. Jag hoppas att de aktiviteter vi haft till stöd för henne ändå på något sätt har påverkat hennes situation i positiv riktning.

Men när majoriteten talar om Afrikas horn lyfter man inte fram Birtukan Mideksa, detta ömmande fall. Hon är en symbol för att man inte har gjort den ansats när det gäller en samlad politik som vi vill göra för Afrikas horn. Hon är också ett exempel på att kvinnliga MR-försvare och kvinnliga politiker är dubbelt utsatta. Det kan vara svårt att bedriva oppositionsarbete och jobba med mänskliga rättigheter generellt, men är man dessutom kvinna kan det bli tredubbelt svårare. De här kvinnorna är värda och förtjänar vår uppmärksamhet.

Afrika skulle prioriteras. Det har också någon sagt här i dag. Men i praktiken dras det bort från den politiska agendan. Man stänger ambassader där och bedriver en politisk dialog. Det är biståndskontor som uppraderas. Det kan vara viktigt, men det är en annan diskussion.

Mellan alla hjärtans dag och den internationella kvinnodagen den 8 mars ligger den utrikespolitiska debatten. Vi står också inför CSW, FN:s årliga uppföljningskonferens av kvinnokonventionen Cedaw. Men vi vet ännu ingenting om vad man tänker ta upp. Vad tycker regeringen om den nya genderarkitekturen? Många vill bara göra det till ett policy-instrument, men jag vill att vi också ska förse det nya organet med muskler för att kunna agera och hantera de brister i jämställdheten som vi ser och som påverkar hur konflikter kan utvecklas.

I Saudiarabien försöker man förbjuda alla hjärtans dag och röda nallar med hjärtan på. Det är ett tecken. Men problemet är att kvinnor förtrycks på ett osedvanligt och oacceptabelt sätt. Men jag vet också att det finns starka krafter i ett land som Saudiarabien som vill föra en dialog kring detta. Det finns inga hopplösa situationer. Vi måste ta vara på de möjligheterna!

Vi måste använda EU. I den bilaterala diskussionen och dialogen som återkommer med Indien tar vi inte upp ett av de stora problemen, att våldet mot kvinnor är av stor omfattning. Så många som 70 procent av Indiens gifta kvinnor mellan 15 och 49 år är offer för våld i hemmet i form av misshandel, våldtäkt eller annat påtvingat sex. Det är UNFPA som säger det, ett FN-organ.

Jag vill se en genderbaserad konvention mot våld i hemmet av män, mot våld i nära relationer. Jag tror att många kvinnor, inte bara här i Sverige, säger: Vem kan man lita på? Här i Sverige är detta även en följd

av det vi har sett med en före detta polischef. Men detta är ett ännu större problem i länder där kvinnor har en svagare position i samhället och där samhällets institutioner är svaga. Jag tycker att vi ska dela med oss av våra erfarenheter och vårt engagemang, som också borde delas av majoriteten. Men vi vet att kvinnors rättigheter prioriterades bort under ordförandeskapet i Europarådet och EU.

Däremot vill jag på den lilla sekund jag har kvar säga att jag tycker att det är jättekul att vi också i andra delar än just dessa sammanhang prioriterar de här frågorna tillsammans i det rödgröna samarbetet. S-kvinnor, Miljöpartiets jämställdhetspolitiska talesperson och den kvinnopolitiskt ansvarige i Vänsterpartiets partistyrelse tar i dag tillsammans ställning för en skärpning av sexköpslagen och för att Sverige ska följa efter Norge och Island. Låt lagstiftningen utan åldersgräns omfatta även sexköp i annat land! Då stöder vi dem som tycker att det här är viktigt och dem som blir utnyttjade. Vi stöder också Försvarsmakten, som vill ha en skärpning, inte minst som konsekvens av att 18 anställda inom Försvarsmakten har utnyttjat prostituerade på ett oacceptabelt sätt i Tyskland.

Anf. 21 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att Carina Hägg ändå glömmer bort väldigt många viktiga saker man kan göra för kvinnors rättigheter. När vi engagerar oss för EU:s utvidgning innebär det i praktiken ett engagemang för rättigheter i de länder som är på väg in i Europeiska unionen. Vi har en Medelhavspolitik som strävar efter att fokusera på mänskliga rättigheter och demokrati i länderna kring Medelhavet, från Marocko i väst till Syrien i öst.

Den viktigaste frågan just nu är väl vårt engagemang i Afghanistan. Jag har svårt att se att det skulle finnas någon annan plats på jorden där vi hade en viktigare uppgift i kampen för kvinnors rättigheter, som förs genom vårt engagemang och vad vi gör där, både med soldaterna och med de civila insatserna; soldaterna är en förutsättning för de civila insatserna.

Vi får inte förringa detta. Vi får inte glömma bort de alldeles centrala delarna i kampen för kvinnors rättigheter.

Anf. 22 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Det är angelägna geografiska områden som Göran Lennmarker lyfter fram från majoritetens sida. Men å andra sidan, när vi talar om samarbetet kring Medelhavet: Regeringen var arrangör av en stor konferens i Marocko. Men vår önskan att man där skulle ta upp de västahariska kvinnornas situation har så långt jag kunnat utröna inte tagits till vara. Det är alltså fråga om vad man gör vid de möten man har. På samma sätt har jag ganska ofta konstaterat att man inte tar upp frågan om abort när man reser till Dublin eller Warszawa. Vi vet att abort är en viktig fråga och ser den som en mänsklig rättighet. Vi ser sambanden mellan begränsningar av eller totalförbud mot abort och en problematik med skador för kvinnor och mammadödlighet. Det gäller att man använder de instrument man har. Tycker Göran Lennmarker som vi att abort är en mänsklig rättighet? Då har vi ett konkret ställningstagande.

Anf. 23 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Carina Hägg vet mer än många andra om vårt engagemang i internationella organisationer. Carina Hägg är själv aktiv i Europarådet, som är en av de organisationer som tillsammans med OSSE och andra verkar för mänskliga rättigheter på alla områden, inklusive kvinnors rätt. Om man verkar för mänskliga rättigheter i allmänhet innebär det att man också verkar för kvinnors och för den delen barns rättigheter också. Vi särskiljer inte detta, utan ser det som en central del. Ofta är det de mest utsatta grupperna som tjänar mest på ett starkt engagemang för mänskliga rättigheter. Vi verkar för detta, och det har jag uppfattat att vi har gjort gemensamt genom åren och decennierna genom ett starkt engagemang i dessa internationella organisationer. Detta finns kvar, och jag tycker att det vore synd att utmåla det här som en stor skillnad.

Sexuell och reproduktiv hälsa har om jag minns rätt varit en prioriterad del inom ramen för det svenska biståndet länge och är det fortfarande.

Anf. 24 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Göran Lennmarker inte svarar på min fråga om man från majoritetens sida ser abort som en mänsklig rättighet. Då har vi en skillnad här.

De politiska blocken drar alltmer isär. Vi kan ibland hitta gemensamma ståndpunkter på ett konstruktivt sätt där vi finns utanför Sveriges gränser, men det är inte alltid så. Ibland drar det också där åt andra hållet, och man ser en ökad splittring.

Det är inte en slump att den moderata delegationen till Europarådet aktivt röstade för och bidrog till att den grupp som man tillhör i dag har en mycket konservativ gruppleadare i Volanti från Italien som inte står bakom FN-dokument som vi kommit fram till gemensamt som Pekingdokumenten.

Det speglar också vilken grundsyn man har när man väljer sina samarbetspartner. Vi ser gång på gång att skillnaden är större när vi betraktar politiken utanför vårt lands gränser där det finns en ökad synlighet och granskning.

Anf. 25 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag kände att jag måste begära replik på Carina Häggs inlägg. På något sätt känner jag det som att hon är ett offer för sin egen mytbildning när hon tar upp de stora konfliktytorna på jämställdhetsområdet.

Jag vet inte om Carina Hägg inte hörde när utrikesministern föredrog utrikesdeklarationen. Där pekade man på att försvaret av de mänskliga rättigheterna är en grundsten i svensk utrikespolitik. Vi verkar för att stödja MR-förespråkare runt om i världen. Det handlar inte om att exkludera någon. Det handlar om att jobba för dem runt om i världen. Där lyfte man särskilt fram Dawit Isaak.

Fru talman! Det handlar likaså om resolutionerna 1325 och 1820. Jämställdhetspolitiken är central i millenniemålen och i fattigdomsbekämpning. Jag hörde om jämställdhetspolitik på många områden. Hur kommer det sig att just Carina Hägg inte hör och inte vill ta till sig de signalerna?

Anf. 26 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag hade tänkt att hålla ett helt annat tal. Jag trodde att vi skulle få en helt annan utrikespolitisk deklaration från majoriteten. Jag känner en besvikelse över att de utfästelser som man har gjort i medierna inte blev en realitet här.

Jag hade hoppats att vi här skulle stå mycket enigare. Faktum är att det könsgap vi ser i den inhemska politiken finns i allt större utsträckning också i vår utrikespolitik. Det måste vi kunna lyfta fram här.

Det är alltmer känt bland dem som betraktar Sveriges politik. Jag möter det. De frågorna måste också Kerstin Lundgren från Centerpartiet möta. Vad har hänt i Sverige? Varför stöder ni inte detta längre?

Det gäller framarbetade konventioner mot genderbaserat våld. Varför försöker Sverige förstöra det arbetet? Nu räddades det av Spanien och parlamentariska aktiviteter. Den förändrade bilden måste också lyftas in i den här kammaren.

Det är klart att jag är bekymrad över att Centerpartiet ser som sitt mandat att försvara en politik som står för en ökad ojämställdhet som numera är alltmer känd.

Anf. 27 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Måhända är det så att Carina Hägg talar om sin egen politik. När jag hörde Carl Bildt föredra regeringens utrikespolitik hörde jag på många områden ordet jämställdhet. Jag hörde det inte när det gäller Socialdemokraternas egen politik. Jag får väl leva med det

Vi kan bocka av punkt efter punkt i den svenska utrikespolitiken när det gäller insatser för MR-försvare, att bekämpa fattigdom, som drabbar kvinnor hårdast, sexuell och reproduktion hälsa och andra områden. Vi har en stark tydlighet i de delarna.

Jag hör uppenbarligen, till skillnad från Carina Hägg, en tydlig signal om att Sverige går i täten när det gäller jämställdhetsarbetet. Jag hade så sent som för bara någon vecka sedan en diskussion i Afghanistan om detta.

Anf. 28 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgren representerar ett parti som från början stödde sexköpslagen. Nu har man tagit den ledande rollen i att bedriva krypskytte mot en sådan riktig grundläggande lagstiftning.

Vi rödgröna vill i dag se att den lagen sträcker sig till andra länder just för att motsvara de krav som finns från Försvarsmakten och ge den stöd att arbeta utifrån sina uppförandekoder.

Ställer Kerstin Lundgren och Centerpartiet upp på det kravet här i dag? Vill du se en sådan lagstiftning? Vill du att vi följer efter Norge och Island och tar in vad man har sagt också i Storbritannien under senare tid?

(ANDRE VICE TALMANNEN: Vi får betrakta Carina Häggs frågor som retoriska.)

Anf. 29 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Fru talman! Varje svensk vet numera vem journalisten Dawit Isaak är. Flera hundra tusen har skrivit under protestlistor med krav på hans

frigivning från eritreanskt fängelse. Men ännu är inte väntan över för Dawit eller hans fru och tre barn i Göteborg. Den olidliga, oroliga och omänskliga väntan har varat i mer än åtta år, bara för att han hade en egen åsikt.

Situationen i Eritrea är grym. Enligt Reportrar utan gränser sitter lika många journalister i fängelse där som i Kina. Fyra av de 30 journalister som har fångslats har avlidit av de rysliga fängelseförhållandena. Runt 3 000 människor sitter fångslade på grund av sin religiösa tro. Kollektiv bestraffning tillämpas genom att armédesertörers hela familjer fångslas. I princip all samhällelig verksamhet är förbjuden.

Dagen innan julafton kom dock en liten julklapp, den säkerhetsresolution jag håller i min hand. FN agerar nu mot Eritrea. Den 23 december antog säkerhetsrådet resolution 1907 mot Eritrea för dess understöd till terroristgrupper som Al-Shabaab som förhindrar fred i Somalia och hela regionen. Resolutionen innebär att FN har beslutat om ett vapenembargo mot Eritrea. I resolutionen ingår också att FN:s sanktionskommitté ska införa precis det som vi i riksdagens tvärpolitiska Dawit Isaak-grupp har efterlyst: För det politiska och militära ledarskapet införs rese- och viseringsförbud, och deras utländska tillgångar ska frysas.

Fru talman! Det är dags att den eritreanske ledare Isaias Afewerki släpper sitt krampaktiga grepp om Eritreas folk och om Dawit Isaak.

Det är dags att verkställa FN:s säkerhetsrådsresolution.

Det är dags att ännu fler skriver under protestlistorna och håller protestgrytan kokande. Dawit och hans familj behöver vår solidaritet för att orka kämpa vidare.

Fru talman! Jag vill också ta upp ett annat land som engagerar mig mycket, nämligen Belarus eller som det också kallas Vitryssland. Vid mitt senaste besök i december förra året ledde jag en delegation från OSSE:s parlamentariska församling. Vi träffade representanter för civilsamhället och oppositionspartierna. De tecknade en dyster bild av utvecklingen. Den luft som hade blivit något lättare att andas under de senaste ett till två åren har åter igen blivit tyngre.

Mötet med Dmitrij Dasjkevitj gjorde ett starkt intryck på mig. Kontrasten mellan den varma, propra möteslokalen där vi möttes och den nya typ av förföljelse som denne ungdomsaktivist utsattes för var stor. Dmitrij blev i början av vintern kidnappad på öppen gata, intvingad i en bil, fick en huva körd över huvudet och mobil och dator konfiskerade. Sedan kördes han långt utanför Minsk. Det värsta under dessa timmar, berättade han, var hoten om att han skulle dödas och att han skulle tvingas gräva sin egen grav. Till slut blev han utsläppt långt ute i ödebygder i den bitande vinterkylan med en stång instucken i jackan från ärm till ärm för att försvåra hans rörelser. Det går inte att förstå sig hur det är att utsättas för en sådan psykisk tortyr, men detta är Dmitrijs verklighet, bara för att han har en egen åsikt.

Fru talman! Det är dags för Lukasjenko att återupprätta demokratin i Belarus! Det är dags för EU att öka sin press på landet! Det är dags för ännu fler att få upp ögonen för det som händer Dmitrij och andra aktivister! Han och de andra behöver vårt stöd.

Fru talman! Någon kanske undrar: Angår detta, som sker så långt borta, verkligen mig? Ska jag som bor här i Sverige bry mig?

Svaret från Folkpartiet är ett tydligt ja. Det pågår en kamp i världen mellan liberalism och totalitarism, mellan frihet och förtryck och mellan demokrati och diktatur. Freedom House, en amerikansk tankesmedja som mäter frihetsgraden i världen konstaterar för fjärde året i rad att friheten i världen minskar. Den positiva trenden sedan murens fall är bruten. Förtryck och ofrihet ökar. Alarmklockorna ringer för oss som har lyckan att bo i en demokrati. Om 20–30 år kanske supermakten med stort S ligger öster om oss och inte västerut. I en globaliserad värld kan vi inte undgå att påverkas i längden när världens största kommunistiska diktatur, Kina, blir allt mäktigare.

Om vi inte i framtiden vill vakna upp i ett land där vi fångas bara för att vi har en egen åsikt måste vi redan i dag stå upp för att stoppa spridningen av diktatur. Därför, fru talman, angår Dawit Isaak och Dmitrij Dasjkevitj oss. Därför behöver vi en svensk och europeisk utrikespolitik som strategiskt sätter mänskliga rättigheter i centrum. Därför behöver vi ett Europa som växer sig starkare i världen.

I detta anförande instämde Helena Bargholtz (fp).

Anf. 30 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Situationen på Haiti har i dag nämnts här i debatten. Rubriken på Rädda Barnens artikel i gårdagens Svenska Dagbladet – ”Sverige får inte svika Haitis barn” – lämnar ingen oberörd.

Sverige satsar på långsiktighet till Haiti genom stöd till FN men också genom EU. EU är en viktig kanal när det gäller rådsslutsatser. Sverige är pådrivande i det multilaterala biståndet. Det svenska engagemang för de fattiga och utsatta i världen är omfattande genom det bistånd som Sverige ger. Men jag vill särskilt nämna här i dag att det största är enskilda människors engagemang, omsorg om släktingar i sina före detta hemländer och givmildhet till organisationer. Det visar på svenska folkets solidaritet.

Uppropet från Rädda Barnen om att låta barns rättigheter bli en prioriterad del av utrikespolitiken stämmer väl med regeringens politik när det gäller barns rättigheter i både utrikes- och inrikespolitiken.

Var femte sekund smittas någon i världen av hiv. Hiv/aids ödelägger hela ekonomier och samhällen. Unaidss rapporterar att ungefär 33 miljoner människor lever med hiv. Av dessa bor 22 miljoner i Afrika, söder om Sahara. Vi får inte sluta arbeta för att stoppa spridningen av smittan bara för att det kan tyckas som en utopi att lyckas. Men det kräver att världens politiska ledare arbetar aktivt med frågan. Även där är Sverige pådrivande. Vi har en aidsambassadör. Vi vet också att förväntningarna på Sydafrika är stora efter president Zumas tal den 1 december förra året.

De som drabbas hårdast är kvinnor och barn. Alltför många barn tvingas växa upp utan föräldrar. Sverige kan och ska vara en röst – och är också dessa barns röst.

Fortfarande finns det stigmatisering och tabun kring att vara hiv/aids-positiv. Det gör att människor ibland faktiskt föredrar att vara ovetande. Tabun måste brytas, jämställdhet främjas och fattigdom bekämpas. Det vi gör är målinriktat och bygger på att parlamentariker världen över tar sitt enskilda och gemensamma ansvar. Först då kan vi nå de resultat som krävs för att uppnå en aidsfri generation.

Vi måste ständigt påminna om de åtta millenniemål som världens länder har enats om och löftet om att halvera den extrema fattigdomen och öka levnadsstandarden till 2015. Det finanskrisen har lärt oss är att när det verkligen gäller finns det resurser. Det är för mig, fru talman, oacceptabelt att det går så sakta att nå millenniemålen. FN rapporterar att över en halv miljon kvinnor dör varje år i samband med graviditet eller förlossning. Hur många barn som mister sin mamma finns det inga siffror på.

Målet att mödradödligheten ska minska med tre fjärdedelar före 2015 finns kvar. Allra värst vet vi att situationen är i södra Asien och i Afrika söder om Sahara. Sverige arbetar, och måste fortsätta att arbeta, för att nå millenniutvecklingsmålen. Solidaritet är inget ord som något politiskt parti äger. Solidaritet har inga landgränser. Kristdemokraterna menar att vi ska stå upp för de svagaste och stärka våra insatser. Jag välkomnar utrikesministerns ambition att bibehålla och öka bistånds nivåer. Det är centralt för att stödja utvecklingsländerna i att nå millenniemålen.

Fru talman! Utbildning och arbete är en väg för att ta sig ur fattigdom. Det gäller såväl i den rika som i den fattiga världen. Undervisning och spridning av information om reproduktiv hälsa, om rättigheter och om familjeplanering ger resultat. Satsning på bra mödravård med välutbildad personal gör skillnad.

Vi kristdemokrater arbetar för att sätta millenniemålens uppfyllande i allmänhet och kvinnors och barns rättigheter i synnerhet på agendan. För att nå resultat med det femte målet, som är att minska mödradödligheten, är kunskap och god mödravård helt grundläggande.

Fokus på kvinnor kan bidra till en större ekonomisk frihet och även öka förståelsen för mänskliga rättigheter. Riktade insatser på bland annat det sociala området och utbildningsområdet för att förbättra kvinnors och barns livssituation skulle också minska benägenheten att hamna i prostitution. Bistånd riktat till kvinnors hälsa och utbildning bidrar även till minskad människohandel, fru talman, eftersom kvinnor som blir offer för människohandel ofta kommer från utsatta miljöer där fattigdomen är utbredd.

Anf. 31 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Låt mig börja med att instämma i och hänvisa till det som Hans Linde tidigare har anfört här från kammarens talarstol.

Låt mig också välkomna de gemensamma besked som det rödgröna samarbetet i dag presenterar. Det är viktiga och tunga frågor som vi nu har visat att vi kan komma överens om. Det som någon talare tidigare sade är nog också rätt uppfattat: Det är en rödöd politik som nu presenteras.

Det är viktigt och värdefullt eftersom vi lever i en orättvis världsordning. En grundläggande förändring av maktordningen i världen måste sättas på agendan. Vi kan inte längre tro att vi med enkla medel kan göra någonting åt de oerhörda orättvisor, den fattigdom och den desperation som finns runt om i världen.

Framför allt måste inriktningen på utrikespolitiken vändas så att vi inte deltar i och legitimerar brott mot de mänskliga rättigheterna i namn av krig mot terrorismen, såsom fortfarande sker runt omkring oss i världen i dag.

Vi lever också i en osäker världsordning. Det tycks som om detta krig mot terrorismen, som trots presidentskifte i USA fortfarande bedrivs med någorlunda intensitet, har ersatt kapprustningen som gödde krigsindustrin under det kalla kriget. Nu är det i stället hotet från påstådda och verkliga terrorister som världen behöver väpna sig emot.

De frågor som man måste ställa sig är: Går det att försvara de mänskliga rättigheterna genom att bryta mot dem? Är folkrätt verkligen ett folks rätt att bli ockuperat av en utländsk krigsmakt? Går det att bomba fram demokrati?

Svaret på frågorna är nej. Det är precis tvärtom. När man tar sig rätten att tillsätta och avsätta folkvalda och andra runt om i världen, som USA fortfarande gör, göder man i själva verket den terrorism man påstår sig vilja bekämpa. Man ökar grogrunden för människors desperation.

Fru talman! Jag tror att det är dags att inse det. Det är dags att det förs en utrikespolitik i det här landet som snarare är den motsatta och som underlättar människors egna strävanden att ta makten över sina liv och över demokratiska processer i sina egna länder.

Kriget mot terrorismen har väl fått en av sina symboler i Guantánamo, det enorma fångläger som USA byggde upp och dit man skickade människor alldeles oberoende av om de var skyldiga till någonting eller inte. Guantánamo finns fortfarande kvar, och den svenska regeringen vägrar att ens göra det lilla vi kan för bidra till stängningen. Just nu sitter ett fyrtiotal personer på Guantánamo som är oskyldiga till allt de anklagas för. Det är till och med så att de inte längre anklagas för någonting. Inte ens USA har några anklagelser kvar mot dessa personer. Men de kan inte åka tillbaka till sina hemländer, därför att där är de inte välkomna. Land efter land i EU har nu tagit emot en, två eller tre personer, men den svenska regeringen vägrar fortfarande. Vad är det som är så farligt med att ge möjlighet till upprättelse för människor som falskeligen har anklagats för att vara terrorister?

Fru talman! Jag vill också säga något om Afghanistan. Vi vet hur verkligheten där ser ut. Söndagen den 7 februari nåddes vi av den tragiska nyheten att två svenska officerare och en lokalanställd tolk hade dödats i Afghanistan och ytterligare en svensk soldat skadats. Vi vet att det innebär ett risktagande att skicka svenska soldater till internationella insatser. Det har inte hindrat att vi i Vänsterpartiet vid en lång rad tillfällen har ställt oss bakom ett svenskt deltagande i internationella insatser, bland annat i Tchad, Kosovo, Somalia, Bosnien, Kongo och flera länder, men vi vill inte skicka svenska män och kvinnor till livsfara i ett krig i Afghanistan som vi menar aldrig kommer att kunna vinnas.

Den dödliga attacken utanför Mazar-i-Sharif påminner oss än en gång om att säkerhetsläget i Afghanistan, även i de fyra provinser där svenska soldater finns, har försämrats. De som drabbats allra värst är de civila afghanerna. Under 2009 dödades 2 412 civila afghaner. Det är betydligt fler än året innan.

Jag tror att vi måste vara tydliga. Engagemanget i Afghanistan ska inte överges. Sverige behöver göra viktiga insatser, men de ska vara civila. Vi måste överge strategin att det går att bomba fram demokrati och mänskliga rättigheter i Afghanistan och i stället börja verka för att med civila medel, bistånd och utbildning bygga fred i Afghanistan.

Fru talman! Det var någon på den borgerliga sidan som sade att den gemensamma politik som de rödgröna nu har presterat var en kraftfull förskjutning åt vänster. Det är precis vad som behövs i svensk utrikespolitik. En annan utrikespolitik är möjlig, den kommer att genomföras och den är rödröd.

Anf. 32 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Kalle Larsson gör mig inte besviken. Kalle Larsson bekräftar att den samlade oppositionens politik är ett redigt steg åt vänster. Det är skönt att få dokumenterat här i riksdagens kammare att det är precis så det är. Jag tyckte att jag redan under Urban Ahlins huvudanförande hörde att det var ett stort steg åt vänster. Det är bra att veta det.

Därför finns ännu större skäl att svenska folket i det kommande valet väldigt noga granskar oppositionen. Det är ett kliv åt vänster, men det är ett ganska innehållslöst kliv åt vänster. Det är bara i ett fåtal frågor som man har lyckats ena sig.

Det viktigaste för Kalle Larsson är tydligen att Sverige inte solidariskt ska ställa upp med andra soldater i Afghanistan. I stället ska vi låta officerare och soldater från andra länder bli dödade, medan vi ska göra andra insatser. Jag tycker inte att det är ett tecken på internationell solidaritet att stå vid sidan om. Vi ska givetvis också göra de civila insatserna, men det behövs en militär insats i Afghanistan.

Anf. 33 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag är osäker på vad frågan egentligen bestod i. Jag tror att man ska se det så att Göran Lindblad försöker göra två saker samtidigt. Å ena sidan säger han att de rödgröna inte har presenterat någonting, och å andra sidan säger han att det är en kraftfull förskjutning åt vänster. Jag är lite osäker på hur han får det att gå ihop. Verkligheten är att det är en förskjutning åt vänster. Det är inget konstigt att en rödgrön majoritet kommer att föra en mer vänsterinriktad politik än vad en högerregering har gjort. Det borde säga sig självt rent semantiskt.

Sanningen är också att det är betydande besked som ges. På 64 punkter ger vi klara besked. Några är mer otydliga, men det är många skarpa och tunga besked. Vi får väl göra så att Göran Lindblad läser igenom hela överenskommelsen, och sedan får han återkomma med vilken inställning han har.

Jag vill vara väldigt tydlig när det gäller Afghanistan. Vi ska inte överge Afghanistan. Vi ska finnas på plats, men man bombar inte fram demokrati. Det är inte genom ockupation och soldater som demokrati byggs. Det är vårt klara svar.

Anf. 34 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Det är klart att det inte var någon fråga, Kalle Larsson. Det var mer ett konstaterande. Jag håller fortfarande med om att det är ett kraftigt steg åt vänster, men de här 64 punkterna har bara bitvis ett innehåll. Vi kommer givetvis att granska dem och komma tillbaka med kritiken vid ett senare tillfälle.

Det är ingen som helst tvekan om att vi har en regering som i dag har en enig utrikespolitik. Vi har en opposition som är starkt splittrad i många frågor, och vänstervridningen går i första hand ut på att man ska krama regimer som Chávez och att man inte ska vara lika tydlig mot andra vänsterregimer i världen. Det finns en påtaglig oenighet mellan oppositionspartierna om vad man ska göra utom i vissa traditionella frågor där vi dessutom kan finna en total svensk enighet.

Jag vill gratulera Kalle Larsson till att ha dragit Socialdemokraterna så långt åt vänster.

Anf. 35 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tackar för gratulationen. Men det är inte fullt så enkelt, utan det är en gemensam överenskommelse mellan tre partier. Det retoriska försök som delvis ligger bakom Göran Lindblads argumentation, det vill säga att det bara skulle vara Vänsterpartiets förtjänst att det ser ut som det gör, skulle till och med jag erkänna är lite överdrivet.

Jag tror att jag återigen får uppmana Göran Lindblad att läsa överenskommelsen. Jag förstår att han inte har hunnit med det. Den presenterades nu på morgonen. Den beskrivning som Göran Lindblad nu gör av överenskommelsen är grundfälsk. Det finns inget ursäktande för några övergrepp från några regimer. Det finns inget allmänt kramande av någon.

Vi vill föra en utrikespolitik som är progressiv och solidarisk och som ger förutsättningar för utveckling och mänskliga rättigheter runt om i hela världen. Det är väl det som Göran Lindblad här kallar för en vänstervridning.

Anf. 36 PETER RÅDBERG (mp):

Fru talman! För drygt en vecka sedan omkom två svenska officerare i Afghanistan. Den tragiska händelsen sade vår utrikesminister inte ett ord om. Jag tycker att det är skandal.

Sverige har den senaste tiden dragits allt längre och längre in i ett krig tillsammans med Nato och USA som inte kan vinnas. Det har nu även USA:s general och Barack Obamas högsta chef i Afghanistan, McChrystal, insett efter åtta års krig. USA har nu kommit till insikt om att man måste vinna folkets hjärta om man ska lyckas med den här typen av krig. Den insikten välkomnas. Vi får hoppas att den inte har kommit för sent.

I fredags begärde Miljöpartiet partiöverläggningar om det nya säkerhetsläget för den svenska styrkan i Afghanistan. Anledningen är medieuppgifter om att USA kommer att stationera ett stort antal soldater i det område som Sverige ansvarar för och i det närliggande tyska PRT-området i Kunduz. I tyska Der Spiegel återfinns röster som ställer frågan på vilket sätt de amerikanska styrkornas närvaro kommer att påverka den tyska insatsens roll och uppdrag. Frågetecken reses om på vilket sätt säkerhetssituationen för de tyska trupperna kommer att påverkas eller om de amerikanska trupperna helt och hållet kommer att ta över ansvaret för tyskarnas område.

Tyska försvarsmakten, Bundeswehr, förväntar sig att de amerikanska trupperna, utöver träning av afghanska styrkor, envetet kommer att jaga talibaner och extremister från al-Qaida i regionen – detta i en region där

även svenska soldater befinner sig. Den typ av diskussion som förs i tyska medier finns över huvud taget inte bland svenska politiker eller i svenska medier. Man kan därför förvänta att den svenska styrkans uppdrag kommer att förändras och säkerhetsläget försämrats med den amerikanska styrkans närvaro.

Miljöpartiet konstaterar att den borgerliga regeringen inte har informerat riksdagen om det nya säkerhetsläget. Mot denna bakgrund har Miljöpartiet begärt partiöverläggningar.

Regeringen anklagar oss rödgröna för att vi är splittrade i Afghanistanfrågan. Folkpartiet gick ut i slutet av förra veckan med ett krav på att öka den svenska Afghanistanstyrkan med 20 procent. Det tog den moderatledda regeringen endast två timmar att avslå Folkpartiets begäran om truppökning.

Folkpartiet vill också Natoansluta Sverige och militarisera Gotland. Den moderatledda regeringen har sagt nej även till dessa krav från Folkpartiet. Sprickan i regeringen i försvars- och säkerhetspolitiken är betydande, något som de försöker dölja så gott det går.

Fru talman! Det blev lite patetiskt att höra hur Fredrik Malm, som nu tyvärr har lämnat lokalen, försökte göra någon form av vänsterspöke. Göran Lindblad från Moderaterna försökte sig på ett liknande konststycke alldeles nyss. Man kan tydligen inte attackera oss på sakliga grunder.

Fru talman! Ryssland är en viktig granne till både Sverige och EU. Vi måste skapa en konstruktiv och långsiktig relation med Ryssland. Relationen med Ryssland är viktig, inte minst ur såväl säkerhetspolitisk och miljömässig som ekonomisk synvinkel.

Vi, de rödgröna, säger samstämmt nej till en rysk-tysk fossilgasledning på Östersjöns botten. Det är obegripligt att regeringen sade ja till gasledningen. Det visar tydligt att regeringen inte har lagt någon stor vikt vid Östersjöfrågorna. Bygget av gasledningen kommer att betyda allvarliga miljörisker i ett mycket känsligt havsmiljöområde. Varje ny miljardinvestering i naturgas försenar också europeiska investeringar i förnybar, alternativ energi och ger Ryssland ökade möjligheter att använda energi som påtryckningsmedel.

I och med ett godkännande av gasledningen har den borgerliga regeringen öppnat för naturgasanvändning i Sverige. Det skulle göra Sverige mer beroende av fossila bränslen för sin energiförsörjning. En utbyggd gasledning och ökade oljetransporter gör Östersjön till ett område med stora ekonomiska, strategiska och säkerhetspolitiska intressen. Det är viktigt att Ryssland inte kan använda gasledningen som en förevändning för att öka den militära närvaron i Östersjön. För alla länder runt Östersjön är det därför viktigt med en civil gemensam övervakningsmekanism som tillgodoser alla parter behov.

Fru talman! Konflikten mellan Israel och Palestina tycks aldrig ta slut. Den är nu inne på sitt åttonde decennium. Krig och militärt våld är aldrig lösningen på ett problem, så inte heller mellan Israel och Palestina. Endast diplomatiska fredsförhandlingar där alla relevanta parter deltar kan leda till fred och säkerhet.

Israel är en ockupationsmakt och den starkaste parten i konflikten, och har därför ett större ansvar. Palestinska myndigheter och Hamas har naturligtvis också ett ansvar att respektera ingångna avtal, avstå från

Anf. 37 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Jag tänkte ta tillfället i akt när vi hade biståndsministern i kammaren, men jag missade tydligen chansen, för hon har hunnit försvinna. Men det finns ju andra representanter för inte minst Moderaterna, som ju är de som kontrollerar Utrikesdepartementet och utrikespolitiken med bland annat biståndspolitik.

Vi har haft en mandatperiod där biståndsministern har pratat mycket om ordning och reda. Det är begrepp som det är svårt för någon att vara emot eller kritisera. Men som många av er har uppmärksammat den senaste tiden är det ordning och reda man skulle önska sig när det gäller just biståndsministern och regeringens relationer till våra biståndsmyndigheter.

Förutom den bild av svenskt bistånd som har målats upp har vi som följer på nära håll dessa frågor under en längre tid kunnat uppmärksamma vilken oordning det snarast är och vilka dåliga relationer och dålig känsla många av dem som jobbar med svenskt bistånd har i dag.

När Riksrevisionen för något år sedan kritiserade Sida, vår stora biståndsmyndighet, som kanaliserar ungefär hälften av de skattemedel som går till bistånd, uttalade sig statsministern samma dag – för övrigt den enda gång jag har hört talas om att han har uttalat sig i biståndsfrågor – och sade: Det har jag länge misstänkt. Det handlade om på vilket sätt Sida kanaliserar bistånd genom enskilda organisationer. Även biståndsministern gick naturligtvis loss i det här sammanhanget.

Vi har haft en länge pågående konflikt mellan Utrikesdepartementet och Sida när det gäller ambassadkostnader. Som vi i den rödgröna oppositionen många gånger har påpekat har vi sett hur man tar alltmer av biståndet och använder det till andra saker, bland annat till ambassadkostnader. Detta är inte oskäligt så länge det har en direkt koppling till biståndsverksamhet, men frågan är hur det egentligen ser ut. Här råder i dag en total oklarhet. Sida får kontinuerligt inbetalningskort från Utrikesdepartementet, och beloppen sväller år från år. I år är summan 40 miljoner mer än förra året. Nu har Sida satt ned foten och sagt: Vi klarar inte detta. Det spräcker vår budget om det fortsätter på det här sättet.

Jag ska återkomma till den frågan.

På Sida har vi chefer som lämnar. Och just nu pågår en översyn. Bara ett och ett halvt år efter det att man från regeringens sida beslöt att avskaffa Sidas styrelse och i stället tillsätta ett insynsråd fick jag själv ett samtal, i december, från Utrikesdepartementet. Man sade: Vi är bara beredda att förlänga mandatet för er som sitter i insynsrådet fram till den sista juni. För vi vill nu göra en ny översyn och se ifall man ska gå tillbaka till styrelse igen.

Sida håller inte budgeten, har det visat sig under hösten. Häromveckan hade regeringen ett extrainkallat sammanträde för att köra över Sidas ledning. I tidningar kunde vi läsa: Minister stoppar Sidas sparplaner.

Biståndsmyndigheten Sida ville temporärt dra in två tjänster – jag tror att det är två i Afghanistan och en i Irak – för att klara sin budget. Detta är inte alls ovanligt när det gäller Sidas besättningar av poster i utlandet. Man kan temporärt ha vissa platser vakanta.

Jag sade då att detta är ett sorgligt slut på en konflikt mellan Sida och biståndsministern. Man drar egentligen ned klimatet för samarbete mellan biståndsministern och den viktigaste myndigheten för bistånd i Sverige till en lågvattennivå. På regeringens extrainkallade sammanträde fattade man beslut på individnivå för tre personer.

Annat är det när det gäller Swedfund, en annan av våra myndigheter. När det gäller den myndigheten gosas det. När de fick kritik från Riksrevisionen för att de inte hade en tydlig fattigdomsbekämpande målsättning var det tyst från biståndsministern. När Swedfund fick kritik för att man placerade pengar i skatteparadis svarade biståndsministern med tystnad. Och när en skandal uppdagades om att man hade använt svenska skattemedel i något som heter Swedmilk i Makedonien svarade biståndsministern inte bara med tystnad, utan alla dokument som berör det hela hemligstämplades.

Men medierna fortsätter i sin strävan efter att få reda på vad som faktiskt har hänt. Häromveckan lämnade Sveriges Radio faktiskt in en överklagan till Utrikesdepartementet. Det är en begäran om att få ta del av handlingar samt begäran om omprövning av sekretess. Man accepterar inte att det bara är att gå på och kritisera Sida kors och tvärs och att det, när det är någonting som börjar brännas nära biståndsministern själv, är tystnad och hemligstämpel som gäller.

Det vore ganska intressant om representanter från framför allt Moderaterna klart och tydligt kunde redovisa: Varför agerar man så olika? På vilket sätt vill man reparera relationerna med Sida, som ju är den viktigaste myndigheten när det gäller att kanalisera svenska skattepengar genom bistånd?

Anf. 38 CHRISTIAN HOLM (m):

Fru talman! Det är bra att vi i dag har en omfattande debatt om Sveriges utrikespolitik och därmed vår roll i världen. Vi har en utrikesminister som har varit mycket aktiv. Han har som synes rest en hel del. Och före, under och efter det svenska EU-ordförandeskapet har han stärkt Sveriges utrikespolitiska röst såväl inom EU som i övriga världen.

Detta har ibland kritiserats, och det har misstänkliggjorts. Jag minns förra årets utrikespolitiska debatt när Urban Ahlin stod här i talarstolen och raljerade över den utrikespolitiska deklarationen och om att Carl Bildt i årets debatt, 2010, inte skulle stå i talarstolen som utrikesminister utan ha ett annat arbete. Han kallade den utrikespolitiska deklarationen för en jobbansökan.

Det är väl med glädje vi kan konstatera att Urban Ahlin även i detta fall hade fel. Man kan faktiskt vara en engagerad utrikesminister som är aktiv, knyter internationella kontakter och stärker Sveriges röst i världen på grund av att man som utrikesminister har uppfattat att det ingår i rollen som minister.

Från alliansens sida vill vi ha en tydlig svensk röst i världen och inom EU. Det handlar om att skapa och föra en politik som leder till utveckling och tillväxt och om att aktivt arbeta för demokratisk utveckling och för att motarbeta brott mot mänskliga rättigheter. Det handlar om att vara närvarande i världen. Det handlar om vår närvaro i Afghanistan under den Natoleda och FN-stödda internationella insatsen, där våra svenska soldater också tjänstgör.

När det gäller vårt deltagande i de internationella insatserna finns det en stark enighet inom alliansen men också mellan oss och Socialdemokraterna och till och från mellan oss och Miljöpartiet. De som sticker ut och går mot strömmen är Vänstern och Hans Linde. De vill ta hem styrkorna från Afghanistan. Var är då den eniga rödgröna uppfattningen, som vi har hört så mycket om i dag från talarstolen?

Det är viktigt att vi ger ett brett stöd till våra trupper, till de unga tjejer och killar som befinner sig i Afghanistan och gör viktiga insatser för freden i Afghanistan och för civilbefolkningen i Afghanistan. De förtjänar stöd och uppbackning och framför allt tydliga besked. Det ger alliansen. Tack så mycket för stöd också från Socialdemokraterna och i det här läget från Miljöpartiet!

Men vad säger de rödgröna? Vilken politik är det som kommer att gälla om det nu skulle bli ett maktskifte? Urban Ahlin talar sig varm för ett deltagande i styrkan medan Hans Linde gång efter annan här i talarstolen, i tv-program och i andra medier ger besked om att styrkorna ska dras tillbaka.

Det är inga eniga besked. Det är egentligen inga besked alls. Man ska utreda. Men kort efter valet ska vi ta ställning igen. Ska vi förlänga uppdraget för den svenska styrkan i Afghanistan? Här krävs besked, inte utredning.

Vi såg nyligen tragiska exempel på riskerna med engagemanget i Afghanistan i de två förolyckade svenskarna och deras tolkar. Men vi kan inte dra hem styrkorna. Vi måste tillsammans med våra allierade jobba för en ökad säkerhet och trygghet för människorna i Afghanistan men också för att begränsa den internationella terrorismen. Vi måste stödja, inte svika, våra trupper.

Vi vill också satsa – det står inte i kontrast till de internationella insatserna – på ett starkt stöd till utveckling och till det civila samhället. Därför avdelar vi en stor del av utvecklingsbiståndet till just Afghanistan. Men detta måste ske parallellt med de militära insatserna för att man så gott som möjligt ska kunna garantera säkerheten för våra biståndsarbetare. Det är redan i dag svårt att rekrytera biståndsarbetare. Möjligheten att rekrytera biståndsarbetare kommer inte att förbättras om vi tar ut de militära insatserna.

Även i många andra delar av världen är Sverige starkt engagerat i utvecklingspolitiken. Vi har ett högt bistånd. Vi såg bra exempel på snabbt agerande från svensk sida i samband med den tragiska jordbävningen i Haiti. Det satsas starkt på utvecklingen i Afrika, på kvinnors rättigheter och på SRHR-frågorna. Det är prioriterade områden.

Betydelsen av tillväxt och marknadsekonomi är annat som vi prioriterar för att få till stånd en långsiktig utveckling. Självklart är det ett tydligt fokus på demokrati och mänskliga rättigheter.

Kuba, Zimbabwe, Burma och Vitryssland är några exempel på länder där vi dagligen ser kränkningar av mänskliga rättigheter och där oliktkänkande bestraffas. Det kan vi inte stillatigande se på, utan där måste vi stödja dem som arbetar för en positiv utveckling, för frihet och för demokrati. Här jobbar regeringen aktivt och också våra partinära stiftelser, som alla partier har.

Stödet till de partinära stiftelserna har i det närmaste fördubblats under den här regeringens tid. Det råder en hygglig enighet även om *det*, förutom när det gäller Vänsterpartiet. Vänsterpartiet vill ta bort det här. De kallar det nykolonialism. Det säger Hans Linde. Vad säger Urban Ahlin? De rödgröna finns. Frågan är: Är det ett alternativ? Jag ser inte det alternativet.

Anf. 39 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Det är härligt att höra Christian Holm stå här och tala om tydliga besked, om att det krävs besked. Självt fick jag inget. Du har chansen.

När det gäller Afghanistan är jag inte speciellt bekymrad. Jag har själv varit i Afghanistan. Jag har varit uppe hos de svenska trupperna. Jag har rest i delar av landet. Jag har också varit ute och patrullerat med de svenska trupperna.

Det här är ingen enkel fråga. Den är inte svart eller vit. Det är viktigt att vi förhåller oss ödmjuka.

Ni brukar ta upp budget och andra sammanhang. Självt presenterade vi tolv budgetar på raken där vi kunde komma överens. Då hade vi inte kommit så långt i vårt samarbete som vi har gjort nu. Några större bekymmer ser jag inte med att vi ska komma överens också på den här punkten. Tvärtom tror jag att det är bra att man har en levande debatt. Det här är en av de svåraste utmaningar som svensk utrikespolitik har stått inför.

Anf. 40 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Jag håller med Kent Härstedt. Problematiken i Afghanistan är svår. Det är ett långsiktigt uppdrag. Det kräver militär närvaro men självklart också stora satsningar på utveckling. Det var just det jag kritiserade, och jag efterlyste någon form av samsyn från de tre vänsterpartierna.

Frågan är vad vi kan förvänta oss. Är det en politik där Hans Lindes linje går igenom, eller är det en politik där Socialdemokraternas i den här frågan ansvarsfulla linje går igenom tillsammans med alliansens?

Det kan vi fråga oss. Vi får inga tydliga besked. Du sade att du inte fick några besked av mig i talarstolen. Jag ska ge dig besked, men jag har suttit här sedan kl. 9 i morse och fortfarande inte hört några besked från de rödgröna. Möjligtvis kan Kent ge besked.

Självklart ska vi vara på plats i Afghanistan och jobba både med militära insatser och med bistånd.

Anf. 41 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Jag kan försäkra Christian Holm om att vi precis som i andra frågor kommer att komma överens i den här frågan. Jag är säker på att vi kommer att lämna besked.

Däremot skulle jag vilja ha några besked som jag tror att andra som sitter och lyssnar på det här också vill ha. Hur kommer det att bli nu? Kommer hemligstämpeln att tas bort på dokumenten kring Swedmilk så att alla vi i utrikesutskottet, i Sidas insynsråd och andra kan få reda på vad som faktiskt har hänt?

Biståndsministern talar om öppenhet och om att vi ska ha ordning och reda. Kan vi få hjälpa till att få insyn i de här sammanhangen så att öppenheten också inkluderar oss som ska granska regeringsmakten och som ska fatta beslut kring svenskt bistånd? Och hur ska ni reparera förtroendet för Sida som nu har nått ett lågvattenmärke som nog slår rekord under den här mandatperioden?

Anf. 42 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Om jag börjar där Kent Härstedt slutade, i Afghanistan och vårt bistånd till Afghanistan, har vi varit tydliga med att vi vill delta militärt, men vi vill också delta med bistånd. Det är tydliga riktlinjer. Det har också avsatts i budget och getts pengar till Sida.

I det här fallet valde myndigheten att gå ut och säga att man drar in på det. Det tycker jag är orimligt. I det läget, om politiken har en tydlig ambition att öka stödet till det civila i Afghanistan och myndigheten säger något annat, får man nog fatta ett beslut. Det är rimligt att en sittande regerings politik leder till resultat.

Det är det även om de rödgröna skulle vinna valet. Då är det rimligt att det man driver också ger resultat i verkligheten. Det är det jag är rädd för. Nu hinner jag inte svara. Talartiden är slut. Ursäkta mig.

Anf. 43 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! 70 procent av världens allra fattigaste individer är kvinnor. Analfabetism, svält och undernäring drabbar nästan alltid kvinnor som grupp hårdare. När det gäller makt, pengar och inflytande är kvinnor andra klassens medborgare i alla världens länder.

Därför behövs det ett feministiskt perspektiv på den svenska solidaritetspolitiken som på alla andra politiska fält. Redan gjorda erfarenheter av kvinnors viktiga roll som mottagare och förvaltare av biståndsmedel måste tas till vara, och ytterligare könskonsekvensanalyser av svenskt bistånd ska göras.

Kvinnoförtrycket är vanligast förekommande i stater som inte ens försöker leva upp till demokratiska ideal. I stater där befolkningen är fattig drabbar det i högre grad kvinnor och därmed barn. Att den utbredda diskrimineringen av världens kvinnor upphör och att män och kvinnor får samma rättigheter är en grundförutsättning för en bättre och solidarisk värld.

Mänskliga rättigheter är också kvinnors rättigheter. Detta har sagts många gånger, men det kan aldrig sägas tillräckligt många gånger. Mänskliga rättigheter är också kvinnors rättigheter.

Det är av betydelse att utgå från varje enskild fattig kvinnas situation. Därför bör utvecklingspolitiken på det här området ta avstamp i kvinnors egna behov och förutsättningar för att skapa utveckling. Det är viktigt att individperspektivet också genomsyrar området med jämställdhet.

Fru talman! Eftersom kvinnor utgör mer än hälften av världens befolkning och dessutom ofta har huvudansvaret för barnens försörjning kan det effektivt minska antalet fattiga om man lyfter upp kvinnornas levnadsnivå.

Kvinnors desperata och fattiga situation kombinerad med ett globalt manssamhälle tvingar dem ofta att prostituera sig eller så luras de in i

händerna på illegala ligor. Slavhandeln med kvinnor i världen är enorm och måste bekämpas.

Folkpartiet anser att Sverige tydligt bör driva frågan om sexuell och reproduktiv hälsa, inklusive rätten till fungerande preventivmedel och rätten till fria och säkra aborter, i internationella forum. Kvinnor världen över har i decennier kämpat intensivt för kvinnors rätt till sin kropp, sin sexualitet och rätten till abort. Det är det som brukar beskrivas som sexuell och reproduktiv hälsa.

Sverige med sin mångåriga kamp för jämställdhet mellan könen har ett extra ansvar för att i internationella sammanhang betona värderingar och principer som hävdar kvinnors rätt till sina egna kroppar. Arbetet för kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter har lett till att många biståndsgivare inte får medel till verksamhet som kan uppfattas som ett stöd till fri abort.

Därför ligger det ett extra stort ansvar på länder som Sverige att vara särskilt generösa med denna typ av stöd. Det är bra att kunna konstatera att Sverige är en av de största givarna till FN:s befolkningsfond.

I tider av krig blir kvinnors många gånger utsatta situation extra tydlig. I krig som riktas mot civilbefolkningen sätts ofta våldtäkter och sexuell förnedring i system som ett led i krigföringen. Detta har skett i länder som till exempel före detta Jugoslavien, Sudan, Rwanda, Sierra Leone och Demokratiska republiken Kongo. Det är ett maktmedel för att kränka och förnedra den som utsätts.

Måltavlorna är oftast kvinnor och flickor som utsätts för brutala, ofta systematiska sexuella övergrepp av soldater. Den skam och förnedring som de gärningarna ger upphov till har en enorm negativ påverkan på kvinnorna och på deras familjer men också på samhället i stort.

Att förgripa sig mot och bryta ned dessa kvinnor är att bryta ned hela samhällen och sociala system, eftersom kvinnor utgör det viktiga sociala kittet. Kvinnor straffas ofta dubbelt upp. Efter våldtäkten är det vanligt att de förskjuts av familjen och samhället.

Att efter ett krig i ett återuppbyggnadsskede stödja de här kvinnorna är särskilt viktigt. Genom att man stöder kvinnorna i att återupprätta sin värdighet och sina liv, till exempel via juridisk, medicinsk, psykologisk och ekonomisk hjälp, underlättas hela samhällets läkningsprocess.

Våldtäkt räknas i dag dessutom som ett krigsbrott av International Criminal Court. Sverige bör därför vara pådrivande för att sexualbrottsförövarna ska lämnas ut och ställas inför domstol i Haag.

Fru talman! Sverige måste kraftfullt och engagerat i alla internationella forum driva kampen för att förbättra villkoren för världens kvinnor.

Anf. 44 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag sade i mitt anförande att det inför valet 2006 var en del enskilda röster, inte minst från Folkpartiet, som talade om feministiska frågor och också gav bilden av att det var något som skulle drivas av en eventuell alliansregering.

Nu vet vi att så inte blev fallet. Jag tror att väljarna kommer att vara mer vaksamma och granska enskilda röster denna gång och se vad man har kommit fram till gemensamt, och då har vi den här utrikespolitiska deklARATIONEN som är ett mycket tunt och intetsägande dokument i det sammanhanget.

Nu har vi lyssnat på Helena Bargholtz. Jag betvivlar inte hennes engagemang personligen, men jag vill ställa frågan: Är du nöjd med den utrikespolitiska deklARATIONEN när det gäller frågor om jämställdhet? Är du nöjd med den utrikespolitik som har bedrivits under Carl Bildt?

Anf. 45 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Ja, jag är nöjd med den politik som biståndsminister Gunilla Carlsson driver, och jag utgår från att hon har sin chefs stöd för detta. Jag har precis läst igenom pressmeddelandena och det hon säger, och jag tycker att hon är en väldigt klok och engagerad person. Jag är inte ett dugg orolig för valrörelsen i det här avseendet för alliansens räkning.

Jag vill också konstatera, fru talman, att Carina Hägg och jag är bägge väldigt engagerade i frågorna. Vi sitter i styrelsen för Unifem som är FN:s fond för kvinnofrågor, och vi kommer där att diskutera frågorna. Men jag håller med Carina Hägg om att vi hela tiden också själva måste driva dessa frågor och bevaka dem.

Jag ser med stor spänning fram emot det dokument som jag utgår från att det som nu kallas den rödgröna alliansen kommer att presentera på det här området. Jag är inte säker på att det som Carina Hägg säger och som jag mycket sympatiserar med har fullt stöd i hela den rödgröna oppositionen. Jag väntar med spänning på detta.

Anf. 46 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Vi levererar på punkt efter punkt och i olika dokument ställningstaganden. Det har vi gjort också i dag, både här i kammaren, utanför kammaren och på andra ställen relaterade till våra partiorganisationer. Jag är väldigt glad att det breda engagemanget finns.

Jag vet att Helena Bargholtz har ett personligt engagemang men noterar att hon inte säger något positivt om den utrikespolitiska deklARATIONEN, och hon säger inget positivt om utrikespolitiken under Carl Bildt. Hon talar däremot positivt om biståndsministern Gunilla Carlsson, men, ledamöter i kammaren, vi vet också att Folkpartiet så sent som inför tillsättandet av ny EU-minister försökte förhandla bort just Gunilla Carlsson som biståndsminister. Det tyder inte på att partiet som sådant stöder den linje som Gunilla Carlsson har bedrivit som biståndsminister.

Sammantaget ser jag alltså att vi har ett läge där det finns missnöje och brist på enighet. Anförandet som Helena Bargholtz höll hänger nämligen inte ihop med det som nu framkommer i svaren och det vi har sett på agerandet från Folkpartiets sida, inte minst inför förhandlingarna om att tillsätta en tämligen meningslös ministerpost som EU-minister igen.

Anf. 47 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Nu får Carina Hägg med rykten som jag aldrig har hört talas om, och jag tycker att det är väldigt tråkigt att inte kunna bemöta dem. Jag utgår från att så inte var fallet.

Jag vill gärna fortsätta diskussionen om de här frågorna med Carina Hägg vid ett senare tillfälle, och det kommer vi att få tillfälle till. Carina Hägg har inga möjligheter att svara, men nog gjorde jag en väldigt tydlig markering när det gäller kvinnors reproduktiva och sexuella hälsa. Där har vi alliansen bakom oss.

Anf. 48 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Fru talman! Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har förändrats i grunden sedan 20 år tillbaka. Konfrontation har ersatts med samarbete. Nästan alla Europas stater är nu medlemmar i såväl EU som Nato. Sveriges säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra länder med gemensamma demokratiska värderingar.

Samarbetet ska också ses i ljuset av den solidaritetsförklaring som är en viljeyttring från en bred majoritet i Sveriges riksdag, nämligen att Sverige inte kommer att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat land i vårt närområde. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Det innebär att Sverige kan bidra med militärt stöd vid kris- och konfliktsituationer med den förmåga vi har. Vi ska ha viljan att hjälpa varandra.

Kristdemokraterna och alliansen anser att Sverige ska ta en tydlig ställning i utrikespolitiken. Vi vill att dessa ställningstaganden ska grundas på genuina värderingar som mänskliga rättigheter, demokrati, öppenhet och rättssamhällets principer.

Fru talman! Jorden är fantastisk. Men vi glömmar bort det ibland. Vi vaknar i en varm säng, går till arbetet, ser våra barn gå till skolan, promenerar i skogen, följer nyheterna på tv och diskuterar runt köksborden i visshet om att vi lever i ett tryggt land. Fred, frihet, demokrati, rättvisa, yttrandefrihet och allemansrätt – allt detta upplever vi under en dag, utan att vi tänker på det. Vi tar det för givet.

I andra delar av världen är det en ouppnåelig dröm. Det gäller dem som lever långt från oss men som egentligen förtjänar samma rättigheter och levnadsvillkor som vi. Det gäller dem för vilka våld och övergrepp, krig och fångenskap är en del av vardagen.

Ingenting är givet. Men om vi öppnar ögonen kommer vi att se att det vi har är värt att slåss för på alla sätt, här hemma och där borta.

Fru talman! Dagens säkerhetshot är mer varierade än någonsin. Därför måste FN:s uppgifter för världssamfundet stärkas. Det duger till exempel inte längre att FN blir lamslaget av att säkerhetsrådet med sin vetorätt blockerar handlingskraften inom FN. Sverige kan driva på så att FN blir en modern och effektiv organisation i alla dess delar. I FN lyssnar man på Sverige.

Ett handlingskraftigt EU måste använda sig av och kombinera alla sina politiska verktyg: handel, utvecklingsarbete, diplomati och säkerhets- och försvarssamarbete, inte minst genom konfliktförebyggande insatser. Här betyder underrättelsesamarbete mycket. Genom Sveriges bidrag till EU:s snabbinsatsstyrka visar vi att vi är beredda att ta ansvar och visa engagemang även i geografiskt avlägsna konflikter.

Fru talman! Kristdemokraterna inser att vi framöver måste samarbeta alltmer med de nordiska länderna om vi ska kunna upprätthålla kompetens och förmåga. Det är också nödvändigt vid en situation med ökad spänning i vår del av världen. Vi har allt att vinna på att utnyttja de möjligheter som finns. Detta kan också stärka broarna mellan EU, FN och Nato, något som gynnar oss alla. Det stärker den nordiska dimensionen och ger oss bättre möjligheter att stärka långsiktiga säkerhetsintressen.

Kristdemokraterna talar inte bara om trygghet i det lilla som ger trygghet i det stora. Vi vill också förverkliga det.

Anf. 49 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Jag är allvarligt bekymrad och besviken över utvecklingen i Turkiet när det gäller mänskliga rättigheter i allmänhet och kurdernas rättigheter i synnerhet. Turkiet är ju ett ansökarland till EU och har att leva upp till de så kallade Köpenhamnskriterierna där det bland annat framgår av det politiska kriteriet att landet i fråga ska ha stabila institutioner som garanterar demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter.

Den turkiska författningsdomstolens beslut att stänga DTP, Demokratiska samhällspartiet, var snarast ett hån mot denna formulering. Ur ett turkchauvinistiskt, kemalistiskt perspektiv kan förvisso författningsdomstolens beslut upplevas som stabilt – ett stabilt hävdande av den kemalistiska synen på Turkiet där andra nationaliteters rättigheter utesluts. Ur EU:s perspektiv borde författningsdomstolens beslut tvärtom innebära ett brott i arbetet för att just garantera demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter.

Nu kom tyvärr inte författningsdomstolens beslut som en överraskning för oss som följer utvecklingen i Turkiet och kurdernas kamp för sina rättigheter. Jag deltog till exempel som valövervakare i de kurdiska områdena av Turkiet i lokalvalen i slutet av mars förra året tillsammans med andra vänsterpartister, socialdemokrater, politiker från andra länder och olika människorättsorganisationer. Jag övervakade valet i Mersin, en stor hamnstad vid Medelhavet med en stor kurdisk befolkning, särskilt i stadsdelen Akdeniz. Vi fick rapporter från kurder i Mersin och i övriga delar av de kurdiska delarna av Turkiet om att DTP:s kandidater motarbetades före valet samtidigt som andra partier gynnades otillbörligt. Trots det gjorde DTP ett starkt val och befäste sina ställningar i städer som Diyarbakır.

Efter kommunalvalet i våras blev emellertid anhängare och medlemmar i DTP föremål för de turkiska myndigheternas förtryck och repression. I stället för att acceptera valutgången lät myndigheterna bara två veckor efter valet arrestera ett trehundraledande medlemmar i DTP med krystade juridiska motiveringar eller med stöd av en uppenbart ihållig lagstiftning som kan förvandla varje oppositionell yttring från kurdisk sida till terrorism eller samröre med PKK.

Den turkiska författningsdomstolens beslut i december att stänga DTP var dess värre helt i linje med förföljelsen av DTP efter valet i våras. Samtidigt som författningsdomstolen beslutade att stänga DTP förbjöd de ledande DTP-politiker, däribland partiledaren Ahmet Türk, att verka under fem år. Det visar att de mer progressiva, demokratiska krafter som också finns inom det regerande AK-partiet i Turkiet ännu en gång har förlorat i en strid mot de reaktionära kemalistiska krafterna i den turkiska staten.

Beslutet är ett slag i ansiktet på dem som verkar för en fredlig lösning av den kurdiska frågan och riskerar att få mycket allvarliga konsekvenser på stabiliteten i hela Turkiet, särskilt i de kurdiska delarna naturligtvis. Beslutet gick också stick i stäv med den så kallade demokratiska eller kurdiska öppning som regeringspartiet AKP lanserat och som, åtminstone före domstolens beslut i höstas, har mötts med försiktigt positiva reaktioner. Därför var det väldigt idiotiskt av författningsdomstolen att stänga partiet på det här sättet. I stället borde naturligtvis det påbör-

jade kurdiska initiativet stödjas och följas med konkreta förtroendeskapande åtgärder, som amnesti för delar av den kurdiska gerillan.

Turkiet är ju som sagt ett kandidatland för medlemskap i EU. Mitt parti, Vänsterpartiet, välkomnar naturligtvis Turkiet som medlem i EU, men det är under förutsättning att Turkiet lever upp till villkoren enligt Köpenhamnskriterierna. Författningsdomstolens beslut att stänga DTP strider enligt min uppfattning mot EU:s Köpenhamnskriterier.

Stängningen skedde när Sverige fortfarande var ordförande för Europeiska unionen. Som svar på en fråga från mig till statsministern före jul kritiserade visserligen Reinfeldt att Turkiet förbjuder partier, inte desto mindre ställde sig regeringen Reinfeldt bakom att trots det inträffade fortsätta förhandlingarna med Turkiet om medlemskap i EU och öppnade nya kapitel. Så sent som i tisdags, när statsministern avrapporterade det svenska ordförandeskapet i kammaren, ansåg han att förhandlingarna med Turkiet gått framåt. Det tycker jag är ett mycket märkligt uttalande med tanke på det som har hänt. Jag tycker att den svenska regeringen bör agera för att Europeiska unionen bör frysa förhandlingarna med Turkiet tills den turkiska författningsdomstolen har tagit sitt förnuft till fånga.

Anf. 50 KENNETH G FORSLUND (s):

Fru talman! När det gäller den borgerliga regeringens Europa- och EU-politik inleddes den här mandatperioden med högstämda högtidstal om att Sverige skulle tillhöra EU:s kärna. Mot slutet av mandatperioden och inför och under det svenska EU-ordförandeskapet har regeringens politik förbytts till de lågt ställda förväntningarnas politik. Högt stämde hyllningstal blev till lågt ställda förväntningar. Aldrig har Sverige varit längre bort från EU:s kärna än nu.

Det svenska ordförandeskapet under förra halvåret gick förbi som en gäspning. Administrativt var det ett väl genomfört ordförandeskap tack vare en skicklig svensk statsförvaltning med många och mycket kompetenta tjänstemän, men ett politiskt innehållslöst ordförandeskap utan svenska initiativ eller framgångar.

Det räcker inte att administrera. Det krävs politiskt ledarskap också. Det hade behövts politiskt ledarskap av den svenska regeringen för att inom ramen för EU:s nya organisation tillsätta personer på de tre ledande posterna inom EU som hade kunnat bidra till att stärka EU internationellt. Trots en ny och tydligare organisation av EU genom Lissabonfördraget, som har trätt i kraft, tycks det inte bli något EU-toppmöte med USA under det innevarande, nu pågående ordförandehalvåret heller.

Den tidigare amerikanske utrikesministern Henry Kissingers klassiska fråga kvarstår. Vad är telefonnumret till Europa?

Trots en ny organisation som skulle stärka EU:s roll inom utrikes- och säkerhetspolitiken upplever inte ledande aktörer i världen att EU har relevanta företrädare. På grund av ett misslyckat svenskt EU-ordförandeskap sänktes förväntningarna till vad alla trodde var en lägstanivå, men regeringen lyckades ändå underträffa sina egna lågt ställda förväntningar genom att utse personer på EU:s ledande poster som är kompromissernas kompromiss.

Madeleine Albright, Colin Powell, Condoleezza Rice, Hillary Rodham Clinton, fyra i raden av amerikanska utrikesministrar – vad matchar EU med? Henry Kissingers fråga kvarstår: Vad är telefonnumret till

Europa? Den borgerliga regeringen hade en unik chans att under sitt ordförandehalvår agera nummerupplysning. Den chansen tog man inte.

I går stod statsminister Fredrik Reinfeldt i den här talarstolen och berömde sig själv och det svenska EU-ordförandeskapet. Statsministern pekade som svenska prioriterade frågor under ordförandeskapet ut kampen mot klimatförändringar, Stockholmsprogrammet om rättsliga inrikes frågor, en Östersjöstrategi och EU:s fortsatta och framtida utvidgning.

På dessa punkter var statsministern nöjd med resultatet och hävdade att hans regering hade levererat, som han själv sade i går. Tyvärr är resultatet på de punkterna, precis som resultatet i EU:s utnämningsfrågor, tunt. Det är knappt att det överträffar de lågt ställda förväntningar statsminister Reinfeldt själv ställde ut inför det svenska ordförandeskapet.

Sverige stod under ordförandeskapet i centrum och hade uppdraget att leda. Men för att leda krävs mod och mål. Det är något som den borgerliga regeringen har varken eller. Trots allt tal om att tillhöra EU:s kärna, även i dagens utrikesdeklaration, är Sverige långt bort från denna EU:s kärna – var den nu än må befinna sig.

Anf. 51 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag har med intresse följt hela debatten. Även om jag inte har suttit med i kammaren hela tiden var jag med från början i morse på monitorn.

Det är alldeles påtagligt, som jag sade i en replik tidigare, att oppositionen försöker förefalla enad, men man springer ändå hit och dit. Det är lätt att hålla med om att Socialdemokraterna har gått till vänster. Jag vet inte om det är någon socialdemokrat här inne som likt Kalle Larsson vill erkänna att man faktiskt har flyttat utrikespolitiken till vänster. Kanske Kenneth Forslund kan kommentera i en replik. Vi får väl se.

Jag lyssnade också med intresse på Kenneth Forslunds anförande där han tog upp Europapolitiken, som vi hade saknat rätt mycket i debatten tidigare, men det var mest förenklingar och mest ”surt sa räven”. Man ska inte underskatta betydelsen av Stockholmsprogrammet. Från mitt perspektiv i Europarådets parlamentariska församling, och över huvud taget Europarådet, anser vi att programmet kommer att ha stor betydelse för möjligheten att värna de mänskliga rättigheterna för till exempel migranter. Betydelsen av Stockholmsprogrammet ska inte underskattas.

Jag besökte i förra veckan FRA – inte det FRA som vi brukar tala om här i kammaren. Det står i stället för Fundamental Rights Agency, det vill säga EU:s agency för mänskliga rättigheter i Wien. Där är man tydligt beredd att inleda ett samarbete mellan EU, å ena sidan, och Europarådet, å andra sidan. Det har tidigare varit mest missförstånd, och man har sprungit åt alla möjliga olika håll. Det här är något viktigt att vi bejaktar.

Flera har tagit upp frågan om Ryssland. Från min Europarådshorisont umgås vi med Ryssland dagligen. Jag tillhör naturligtvis dem som tycker att man ska ha en öppen och tydlig dialog med Ryssland. Men man måste också göra tydliga markeringar. I Europarådets parlamentariska församling voterade vi för ett antal månader sedan om huruvida man ska vidta någon form av mild sanktion och markering mot Rysslands ovilja att uppfylla ens ett enda av kraven i fredsavtalet mellan Ryssland och Georgien, det vill säga vad Ryssland har åtagit sig att göra. Man har inte gjort

någonting. Georgien har inte uppfyllt allt, men nästan allt. Förslaget röstades ned, med stöd av de svenska socialdemokraterna. Jag tycker att det är konstigt att de i retoriken i kammaren driver en linje och säger att vi ska vara tydliga i Rysslandspolitiken och ha en öppen dialog och ställa krav, men samtidigt agerar de på ett helt annat sätt på den internationella arenan. Det är faktiskt inte acceptabelt.

En sak som vi borde kunna enas om är naturligtvis diskussionen om vapenförsäljning till Ryssland i dagens läge. Frankrike har beslutat sig för att sälja ett hangarfartyg av typen Mistral som medför helikoptrar. De visade upp det i Sankt Petersburg häromdagen. De fartygen är bara lämpliga för två hav för Ryssland, nämligen Östersjön – där vill vi inte gärna ha dem – och Svarta havet. I Svarta havet kan de komma att användas mot de mindre grannarna i södra Kaukasien eller mot de inhemska republikerna i norra Kaukasien, där Ryssland står inför stora problem. Man har under lång tid inte respekterat de mänskliga rättigheterna. Man har inom sitt eget land attackerat den egna befolkningen med militärmakt; i Tjetjenien, Ingusjien och andra delar av norra Kaukasien. Det här är saker som vi inte bör och kan stillatigande acceptera. Det är viktigt att vi har en tydlig politik.

Det är också viktigt att vi markerar betydelsen av mänskliga rättigheter och betydelsen av yttrandefrihet i Ryssland. Det har gått åt fel håll under många år. Vi får se om ratificeringen av protokoll 14 för Europadomstolen, som Ryssland är på gång att göra, betyder en kursändring. Det är svårt att veta vem som styr på vilket sätt i Kreml, men vi får inte vara naiva i det sammanhanget.

Jag skulle också vilja fråga socialdemokraterna här i rummet vart den transatlantiska länken tog vägen. När jag satt i utrikesutskottet under Urban Ahlins ordförandeskap under förra perioden besökte vi först Washington. Urban Ahlin betonade betydelsen av den transatlantiska länken. Den är tydligen helt borta nu. Europa ska naturligtvis stå starkt, men vi måste samarbeta med inte bara Ryssland utan också med USA. Vi måste samtidigt förstås ställa krav. Den transatlantiska länken är av stor betydelse. Jag ser fram emot att nu på fredag för Europarådets del åka ned till OSSE:s möte i Wien och få diskutera med amerikanerna. Jag har fått i uppdrag att vara rapportör för Europarådet om ett eventuellt samarbete mellan Europarådet och USA. Vi har naturligtvis alldeles delade uppfattningar. I frågan om dödsstraff tycker vi helt annorlunda i Europarådet än vad många amerikaner gör, men det är viktigt att vi för en dialog. Vart tog den transatlantiska länken vägen?

Någon berörde också Vitryssland tidigare. Där har utvecklingen faktiskt gått åt alldeles fel håll. Samtidigt som man vill få en speciell gäststatus i Europarådet har man omedelbart efter att vi har beslutat om att det kanske kan vara möjligt, under vissa givna förutsättningar, bland annat avskaffat dödsstraff, bara dagar efter beslutet gått åstad och avrättat ett antal personer. Det finns mycket att göra.

Anf. 52 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Delar Göran Lindblad statsministerns uppfattning att det svenska EU-ordförandeskapet var ett lyckat ordförandeskap där man ”levererade”, som statsministern själv uttryckte det i går?

Jag är naturligtvis närmast rörd över Göran Lindblads omtanke om utformningen av den rödgröna utrikespolitiken. Göran Lindblad vill naturligtvis göra det till en vänsterpartistisk utrikespolitik, för att sedan i nästa steg skrämma med det kommunistspöke han gärna och ofta använder.

Vi har naturligtvis en rödgrön utrikespolitik med en vänsterinriktning. Ni har en annan utrikespolitik med en högerinriktning. I höst har vi ett val, och då får väljarna välja mellan två tydliga politiska alternativ. Det är väl precis så det ska vara.

Anf. 53 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Det är alldeles utmärkt att väljarna får välja. Det kommunistspöke som Kenneth Forslund talar om är verkligt. Det rör på sig. Det svenska Vänsterpartiet har inte tydligt tagit avstånd från kommunismen. Jag tror till och med att både Marx och Lenin fortfarande finns på vissa tjänsterums väggar. På samma sätt har inte heller ryssarna tagit avstånd från det sambandet.

Det vore klädsamt om Socialdemokraterna på ett tydligt sätt krävde av Vänsterpartiet att man tar avstånd från kommunismen.

Stockholmsprogrammet är ett exempel på ett lyckat ordförandeskap. Samtidigt har valet av ledare i den nya organisationen i EU inte varit ett val av starka ledare. Men det hade inte de stormakter – Tyskland, Frankrike och Storbritannien – som vill ha det verkliga inflytandet tillåtit. Det är tråkigt att vi har andraplansfigurer som ledare i Europa, men det får inte ses som ett misslyckande. Jag uppfattar ordförandeskapet som mycket lyckat.

Anf. 54 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Jag är i alla fall trygg och säker på socialdemokratins förmåga att se till att vi för en klok och bra rödgrön utrikespolitik. Jag är inte fullt så lättskrämmd av kommunistspöket som Göran Lindblad tycks vara. Det återstår att se vilken bedömning väljarna gör.

Göran Lindblad är nöjd med ordförandeskapet och tycker att det var lyckat. Tyvärr var det innehållslöst. I det som har levererats – om nu något har levererats – har man närmast gjort en dygd av att man inte ska göra några nya saker, att det inte ska innehålla några nya åtaganden. Det är ett omkok och uppkok på gamla saker.

Köpenhamnstoppmötet om klimatförändringarna resulterade i ingenting.

Nej, jag tycker inte att det var ett lyckat ordförandeskap. Göran Lindblad får gärna försöka förklara en gång till varför han anser att det var det.

Anf. 55 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Köpenhamnstoppmötet hängde väl närmast på att USA:s senat ännu inte var färdig att ta något beslut så att det inte fanns någon man kunde förhandla med. Kina ville inte.

När det gäller ordförandeskapet tycker jag fortfarande, som sagt, att det var lyckat.

Det är intressant att Kenneth G Forslund tar upp kommunismen två gånger i sina repliker. Jag nämnde den inte i mitt huvudanförande. Det är intressant att han själv känner oron för kommunistspöket. Det är faktiskt inte en rödgrön utrikespolitik man har lagt fram här, utan man har flyttat socialdemokratiens utrikespolitik långt till vänster för att tillmötesgå sina nya samarbetspartner. Det är oroande, och det hoppas jag att väljarna genomskådar.

Anf. 56 NINA LARSSON (fp):

Herr talman! Första halvan av 2004 tjänstgjorde jag i den svenska bataljonen som stod under Natobefäl i Kosovo. Det var en insats som tillsammans med andra bidrog till en fredlig utveckling i området. I dag för två år sedan utropade Kosovo sin självständighet. Den bataljon som jag tjänstgjorde i prövades vid några tillfällen hårt. Kollegerna hade då centimeterna på sin sida. Detta berodde lika mycket på skicklighet som på ren tur. Men som helhet var de inte i närheten av vad soldaterna i Afghanistan möter.

Att Sverige bidrar med militär trupp runt om i världen är en viktig del av vårt solidariska ansvar att verka för demokrati, fred och frihet. För den sakens skull är inte militära insatser enda lösningen, men ibland är det tyvärr nödvändigt. Sverige deltar i den Natoleda insatsen i Afghanistan, ISAF, som syftar till att bistå Afghanistans regering fram till dess att man själv klarar av säkerheten.

Afghanistan är ett land som har härjats av krig i decennier. Detta skulle vara nog så komplicerat i sig självt, men problematiken slutar som vi alla vet inte där.

De extremt fundamentalistiska talibanerna lever på narkotikan, men talibanerna är säkerligen inte ensamma om att göra sig pengar på detta. Talibanerna använder pengar till sin krigföring, och då möjligheterna att försörja sig själv och sin familj på många håll är helt obefintliga tvingas många afghaner att ta värvning där. Att ta värvning hos talibanerna blir för många den enda utvägen till någon form av inkomst.

Situationen i Afghanistan är inte ett krig som går att vinna med en militär trupp. En befolkning som de senaste decennierna har kastats mellan sovjetisk ockupation, krigsherrar och talibaner har en god väpnad förmåga, och de militära säkerhetsfrämjande insatserna från internationell trupp bör därför ske med förankring hos den afghanska befolkningen.

Detta är en mycket svårmanövrerad verksamhet, för gränsdragningarna mellan olika grupperingar är ytterst komplexa. Men bara för att det är svårt får inte slutsatsen bli att ge upp.

Den afghanska befolkningen är trött på de ständiga krig som drabbat det afghanska samhället under alldeles för lång tid, vilket FN, Nato och vi bidragande länder måste förhålla oss till och hantera. Men militär insats behövs för att bygga upp Afghanistans egen säkerhetsstruktur och bidra till något slags säkerhet, så att de civila insatserna kan nå fram.

Afghanistan behöver bygga upp landet på många grundläggande områden. Fungerande rättsväsen, sjukvård och skola kommer att vara avgörande för att komma vidare i Afghanistans strävan mot en säker och fri tillvaro. Här tar Sverige i dag ett stort ansvar, men detta kan och bör utvecklas än mer.

Inte minst att vi samordnar insatserna och ställer krav på våra kollegor inom EU spelar en stor roll. Att Sverige nu har goda kontakter för att påverka EU ökar också våra möjligheter att få till ordentliga insatser som på allvar når fram till den afghanska befolkningen.

Afghanistan har lidit under alltför många år av krig, men omvärlden får inte svika det afghanska folket och lämna dem i händerna på talibaner och inbördeskrig. Vi måste hela tiden utvärdera situationen, och även om det kommer att behövas mer militär trupp är det genom en kraftsamling på de civila insatserna som vi på allvar kan börja vända trenden i Afghanistan.

Vi kan inte göra detta själva: Vi behöver EU, och vi behöver USA. Det framgår med all önskvärd tydlighet att Folkpartiet och alliansen har betydligt bättre förmåga att samverka med såväl EU som USA, och det är också en stor nödvändighet framöver.

De människor som osjälviskt bryter upp från tryggheten hemma i Sverige för att genomföra den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken i praktiken förtjänar allt stöd. Jag är stolt över de män och kvinnor som gör en insats. Deras uppoffring är en del av flera viktiga insatser som kommer att leda till en säkrare värld. Afghanistan behöver dem, men Afghanistan behöver också civila insatser, bistånd, handel och utbyte i form av migration.

Anf. 57 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Vi hörde i anförandet att också frågan om de militära styrkorna lyftes upp. Den militära delen som berör Afghanistan har berörts och tagits upp ingående i flera olika anföranden här. Jag ska fokusera på en del, dock en viktig del.

I förra veckan kunde vi läsa i medierna att 18 svenska soldater hade köpt sexuella tjänster i Tyskland. Nu var det detta land, och det kunde ha inträffat någon annanstans. Det har naturligtvis mötts av starka reaktioner. Jag tycker att Sverige ska verka för demokratiska och mänskliga rättigheter, och det ska också gälla i utlandet och personal som befinner sig i utlandet.

Nu säger Försvarsmakten att vi har en svensk sexköpslag, men den räcker inte utomlands. De policyer vi har när det gäller uppförandekoder räcker inte. Vi kan fundera på hur det ser ut i de kontrakt som skrivs med de anställda inom försvaret. Men ändå talar man om att det behövs en annan lagstiftning – en lagstiftning som vi har sett goda exempel på i Norge och Island.

Då är vårt svar i dag från S-kvinnor, Miljöpartiets jämställdhetspolitiska talesman och vi vill se en sexköpslag som sträcker sig utanför Sverige för att inte minst stödja soldaterna. Vad säger Folkpartiet?

Anf. 58 NINA LARSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag instämmer i att den händelse som uppdagades under hösten och det som vi fick reda på förra veckan är fullständigt oacceptabelt. Detta var någonting som också jag reagerade starkt emot. Jag tror inte att sista ordet är sagt i den här frågan när det gäller Försvarsmakten. Även om deras jurist ur det juridiska perspektivet menar att det inte går att genomföra några påföljder tror jag att man ur ett rent ledarskapsmäss-

igt perspektiv måste sätta ned foten, för detta är inte acceptabelt. Det är klart att det går att vidta åtgärder även mot detta.

Jag tror att man behöver titta vidare på detta, så att det framöver inte ska råda några som helst oklarheter för dem som tjänstgör inom Försvarsmakten för den svenska nationen. Oavsett om det är i utlandstjänst eller om det är på tjänsteresa är det svensk lag som gäller.

Anf. 59 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Då utgår jag från att Nina Larsson efter debatten tar kontakt med departementet. Så här långt har ju regeringen vägrat att ge tilläggsdirektiv till den utredning som sitter i slutarbetet med att se över den svenska sexköpslagen. Det är där detta skulle komma med. Utredaren kan själv ta ett initiativ, men direktivet borde komma från regeringens sida.

Då skulle vi få det som vi har velat, nämligen en förändrad lagstiftning eller ett underlag för det, och vi skulle kunna få en bred enighet. Det vore viktigt att få beskedet att det finns en förändrad syn från ledamöter här, att man är beredd att verka för det. Man skulle då kunna ansluta sig, inte minst från Folkpartiets sida, till den rödgröna synen på den här lagstiftningen.

Anf. 60 NINA LARSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag är övertygad om att det går att ge påföljder till dem som har brutit mot detta och den försvarsmaktspolicy som Försvarsmakten själv har förankrat inom sin organisation, så jag är inte så säker på att vi behöver gå vidare med en lagstiftning. Det finns kanske också möjligheter att genom avtal och också genom fackförbundet Officersförbundet titta vidare på detta för att kunna ge påföljder i personalansvarsnämnden och avskeda dessa människor. Om inget av de här alternativen fungerar tror jag att vi kan få anledning att titta vidare även på den lagstiftningsmässiga delen, men det behövs inte i dagsläget.

Anf. 61 AMINEH KAKABAVEH (v):

Herr talman! Under debatten i dag om utrikespolitiska frågor har olika frågor berörts. Utrikesminister Carl Bildt har säkerligen jobbat jättebra på olika områden och utifrån olika aspekter. Han har i år och under hela mandatperioden varit ute i världen och träffat män. När det gäller fredsprocesser och när det gäller alla frågor som berör Sveriges politik ute i världen har han ignorerat kvinnorna. Kvinnoorganisationen Kvinna till kvinna har observerat och avslöjat att i olika uttalanden och pressmeddelanden som Carl Bildt och UD har skrivit och på hans blogg fattas kvinnorna helt och hållet, trots att vi har skrivit under olika konventioner. Framför allt i FN:s säkerhetsresolution 13:25 från år 2000 om kvinnor, fred och säkerhet framhålls vikten av kvinnors deltagande på olika nivåer i konfliktprocesser. Tyvärr har detta helt glömts bort från Carl Bildts och UD:s sida.

Det handlar om kvinnorna i Afghanistan, i Kongo Kinshasa i Kongo, där våldtäkt och sexuella övergrepp mot kvinnor används som vapen. I Saudiarabien lever kvinnorna precis som de svarta gjorde under apartheidregimen i Sydafrika. Ingen har brytt sig om dem. Kvinnorna där kan inte ens komma ut på gator och torg. Vi kommer ihåg en skola som bör-

jade brinna i Mecka i mars 2002. 800 kvinnor var inne i skolan. När de ville ta sig ut för att rädda sitt liv var grindarna låsta, och polisen öppnade inte. När grindarna öppnades slog poliserna tjejerna. 15 av dem dog på grund av att de inte var välklädda.

Vi har glömt bort att kvinnor i de här delarna av världen, och framför allt i Saudiarabien och i Afrika, har det värst. Där kan de inte ens cykla, köra bil eller lära sig att simma. De här kvinnorna är helt bortglömda i de relationer som Sverige och Carl Bildt har haft med omvärlden.

När det gäller till exempel Palestina och Israel kan inte fredsprocessen få legitimitet om inte kvinnorna är med vid förhandlingsborden, för kvinnor utgör, precis som män, halva befolkningen. Man kan inte utesluta kvinnorna i världen. Framstående politiker här i Sverige, som utrikesministern eller vi när vi är ute i världen och representerar Sverige, glömmet bort att Sverige är världens mest jämställda land. Vi måste dela med oss av våra erfarenheter och se till att också kvinnorna finns på mötena. När vi träffar kvinnoorganisationer ska vi ta del av de erfarenheter som de bär på. Det har glömts bort. Det gäller även i Balkanområdet, och det är många länder, inte bara ett eller två. I de europeiska länderna kommer kvinnorna självklart till mötena, även om det ofta är väldigt dålig representation. Men detta pratar man inte om.

Nu hoppas jag verkligen att Sverige håller sig till resolutionerna. Framför allt gäller det 13:25 om kvinnors deltagande i fredsprocesser som är väldigt viktig för oss och internationellt.

Jag ska också säga några ord om situationen i Iran och i Turkiet. Som ni vet har protesterna börjat efter det kontroversiella valresultatet i Iran, och de tar aldrig slut. Dagligen avrättas, hängs, människor på offentliga platser. Kvinnor blir våldtagna även i fängelserna, har vi många gånger hört. Och vi vet att mer än 2 000 mödrar till martyrer och unga står utanför Evinfängelset i Iran, och de sover faktiskt där, för de kräver att deras barn ska bli frisläppta. Människor i Iran, kvinnor, studenter och män som har kämpat för sina fri- och rättigheter, kräver det på gatorna utan att de får något gehör. Sverige måste avbryta den tysta diplomatin och komma till konkret resultat. Det är det som krävs både i Iran och i Turkiet, där till exempel politiska partier som DTP har stängts och många av dess medlemmar nu sitter i fängelse. Det är demokratiskt valda politiker som sitter i fängelse. Ändå är Turkiet kandidatland till EU. Frågan är om det verkligen är möjligt för ett land som Turkiet att hävda sig framför alla andra länder när man inte ens tillåter ett politiskt parti som är demokratiskt valt att jobba.

Anf. 62 KERSTIN ENGLE (s):

Herr talman! Nu ska vi socialdemokrater ha ett litet möte här i kammaren, ser det ut som. Så här på slutet är det många bra saker som redan är sagda, men jag ska ändå ta upp några saker som jag är engagerad i.

För oss socialdemokrater är en rättvis och hållbar värld en möjlighet. Vi arbetar utifrån flera målsättningar, att människor ska kunna leva i en trygg värld och att det är möjligt att utrota fattigdom. Sverige ska vara ett föregångsland och bidra till en hållbar utveckling. Det handlar alltså om politiskt mod och att vara en stark röst i EU och världen.

Utvecklingen runt Östersjön efter Sovjetunionens fall är ett lysande exempel på hur världen har förändrats på ett positivt sätt. Men det finns fortfarande en utvecklingspotential om vi bejakar ett öppet samarbete på alla områden mellan länderna. Genom en fortsatt regional utveckling kan vi nå ökad tillväxt i Europa till gagn för hela världens folk. Men det finns stora utmaningar som miljöfrågor och gränsöverskridande brottslighet.

EU:s Östersjöstrategi med dess fyra övergripande mål – hållbar miljö, ökad tillväxt, ökad tillgänglighet och ökad säkerhet – skapar förutsättningar för att strategin kan bli ett användbart redskap. Dess värre är den i många stycken en sammanfattning av olika EU-dokument och EU-beslut, och det finns inga extra pengar för att göra strategin ännu mer användbar. Men nu har vi hört här från regeringssidan att den är ett verkligt bra redskap, så upp till bevis nu!

Vi har sagt nej till den rysktyska fossilgasledningen på Östersjöns botten. Den kommer att betyda allvarliga miljöriser i ett känsligt havsmiljöområde. En utbyggd gasledning och ökade oljetransporter gör Östersjön till ett område med stora ekonomiska, strategiska och därmed säkerhetspolitiska intressen. Det är viktigt att Ryssland inte kan använda gasledningen som en förevändning för ökad militär närvaro i Östersjön.

Herr talman! Ett lysande exempel på framgångsrik samverkan är Öresundsregionen. Skåne och Själland har utvecklats till en allt viktigare ekonomisk drivkraft för både Sverige och Danmark. Utbytet mellan länderna har aldrig varit större, med positiva effekter på forskning, tillväxt och sysselsättning. Det finns dock fortfarande en mycket stor utvecklingspotential som inte kan utnyttjas fullt ut på grund av att de svenska och danska regelverken är dåligt integrerade.

En viktig indikator på växande integration är den ökande arbetspendlingen. Den har tredubblats i regionen sedan 1997.

För att man ska kunna samarbeta i en region förutsätts gemensam planering för infrastruktur med broar, vägar och så vidare. Det förutsätter också ett harmoniserat regelverk. Vi måste därför se över och förbättra regelverken, både när det gäller arbete och studier. Inte minst är ett nytt skatteavtal viktigt.

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran är alarmerande. Oppositionella fängslas och dödas i oroligheter. Enligt Amnesty och Human Rights Watch är Iran det land som avrättar flest människor i världen efter Kina. Man avrättar minderåriga, och steningar förekommer. Naturligtvis ska detta fördömas. De som är modiga och trotsar regimen förtjänar allt vårt stöd. Kampen för ett avskaffande av dödsstraffet har starkt stöd runt om i världen.

Varje minut dör fyra barn i brist på rent vatten. Rätten till rent vatten och rätten till mat är några av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna. Undernäring och svältöd är dock vanligt förekommande. Med ytterligare 100 miljoner fler hungrande står vi inför en enorm utmaning.

Det finns många indikationer på att millenniemålen inte kommer att uppnås. Är det brist på pengar eller lösningar som hindrar oss? Nej, det är brist på politiska prioriteringar. Det handlar om politisk vilja. Att uppgradera världens slumområden skulle kosta 1 procent av världens militärutgifter på tio år – så tala om politisk vilja.

I höstas anordnade utrikesutskottet ett seminarium om FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionshinder. Det är ett viktigt redskap i Sverige och övriga världen. Vi har äntligen kommit bort från att se personer med funktionsnedsättning som föremål för välgörenhet. Nu fokuserar vi i stället på att framhäva universella och okränkbara värden som mänskliga rättigheter, icke-diskriminering, inflytande och självbestämmande.

En av artiklarna i konventionen handlar om att internationellt samarbete och utvecklingsprogram ska vara inkluderande och tillgängliga för personer med funktionshinder. Därför är Sidas handlingsplan på detta område så viktig. Vi kommer att följa dessa frågor noga.

Efter presidentvalet i Ukraina är det angeläget att Sverige stöder Ukrainas medborgare för en fortsatt demokratisk utveckling. Landet har halkat allt längre ned på listan över korrupta länder. I ett land vars medborgare går till val på ett rättvist och demokratiskt sätt måste det vara självklart att de styrande respekterar valresultatet och fortsätter det demokratiska reformarbetet. Det östliga partnerskapet måste bli ett verktyg för Sverige att driva på en fortsatt demokratisk utveckling och reformering av institutionerna i Ukraina, som är ett för Europa så viktigt land. (Applåder)

Anf. 63 CARIN RUNESON (s):

Herr talman! Jag tänker ägna mina minuter åt några tankar och synpunkter på Latinamerika. Trots att skillnaden mellan fattiga och rika i Latinamerika fortfarande är enorm och att uppemot 200 miljoner människor enligt Sidas beräkningar fortfarande är fattiga, trots att det knarkrelaterade våldet och konflikterna i Colombia och Mexiko ser ut att öka och trots i många fall bristande respekt för mänskliga rättigheter har både många och viktiga framsteg gjorts. Det är kanske inte för inte som Latinamerika emellanåt kallas för hoppets kontinent.

Under 80- och 90-talen inleddes demokratiserings- och fredsprocesser över i stort sett hela Latinamerika som under årtionden dessförinnan hade präglats av militärstyre och många inbördeskrig. Övergången till demokratiskt styre försvårades dock under 90-talet genom en nyliberal politik i många länder. Utvecklingen saktades ned genom minimala satsningar på välfärd och utveckling.

Under de senaste åren har dess bättre ett antal av de latinamerikanska länderna börjat göra stora investeringar för att minska fattigdomen och öka tillgången till bland annat utbildning och hälsa. Det har varit möjligt tack vare en gynnsam ekonomisk utveckling.

Flera av länderna har ökat i såväl ekonomisk som politisk betydelse, vilket borde avspeglas bättre än vad som i dag är fallet i ökade relationer och fler politiska kontakter, exempelvis med EU. Jag vill understryka det som sagts tidigare i talarstolen i dag, nämligen att en rödgrön regering ska arbeta för en ökad svensk diplomatisk närvaro i Latinamerika.

De problem som Latinamerika brottas med i dag förvärras av att klimatet förändras, bland annat genom skogsskövling och jorderosion. Ekologiskt känsliga områden som regnskog, biologisk mångfald och så vidare skyddas inte tillräckligt och utnyttjas inte heller på ett hållbart sätt.

Naturkatastrofer i form av översvämningar och jordbävningar har blivit allt vanligare. Vi har helt nyligen fått bevitna den fruktansvärda jordbävningsskatastrof som drabbade Haiti. Det var ett av världens två tre fattigaste länder redan innan jordbävningsskatastrofen inträffade.

Enligt de senaste uppgifterna kommer återuppbyggnaden i Haiti att kosta motsvarande uppemot 100 miljarder kronor. Det innebär att jordbävningen inte enbart var en av de värsta naturkatastroferna i modern tid vad gäller förlust av människoliv utan även den mest kostsamma.

Detta, herr talman, innebär att Haiti nu och under lång tid framöver har ett stort behov av världssamfundets solidaritet och biståndsinsatser, och det förpliktar.

Att det under ett flertal år blåst vänstervindar i Latinamerika är ett välkänt och välkommet faktum. Diktaturer har ersatts av demokratier, men statskuppen i Honduras i somras då den dåvarande presidenten Manuel Zelaya tvingades i landsflykt är en tydlig påminnelse om att demokratin fortfarande är skör i vissa latinamerikanska länder. Det presidentval som senare hölls i landet väckte fler frågor än det besvarade om vart landet är på väg.

Varje gång Chile genomför ett politiskt val är det en seger för demokratin. Jag beklagar dock utgången av det nyligen genomförda presidentvalet. Det är första gången högern vunnit ett presidentval sedan militärregimen avskaffades. Risker finns att mycket av det reformarbete som den förra presidenten Michelle Bachelet genomförde kommer att rivas upp av den nya högerinriktade regimen och att klyftorna och polariseringen i Chile kommer att öka igen.

Den nya regeringen i Chile, som häromdagen presenterades av tillträdande president Piñera, har dessutom endast 6 kvinnliga ministrar av totalt 22 till skillnad från Bachelets regering där ministerposterna fördelades lika mellan kvinnliga och manliga politiker.

Även om Michelle Bachelet på grund av Chiles konstitution inte kunde omväljas på presidentposten ser man henne framför allt från olika vänsterpartier, människorätts- och kvinnorättsorganisationer som en stor ledargestalt och förebild i hela den här mansdominerade regionen.

Med tanke på kvinnornas situation i många av länderna med brist på utbildning, hög förekomst av misshandel och världens strängaste och mest inhumana abortlagar är det viktigt med kvinnor i politiken och i opinionsbildande församlingar. Kvinnorna är också på stark frammarsch. Helt nyligen fick Costa Rica en kvinnlig president, i Bolivia har hälften av ministerposterna gått till kvinnor och i Brasilien har president Lula börjat lansera sin kvinnliga stabschef som kandidat till presidentvalet i höst.

När det gäller kvinnors situation och respekten för de mänskliga rättigheterna över huvud taget, inte minst ursprungsbefolkningarnas rättigheter, är det viktigt att Sverige från regeringshåll bidrar till att verka för en gynnsam utveckling. Vi kan, herr talman, verka både som enskilt land och genom EU.

Som avslutning vill jag ge ett litet exempel på vad kvinnliga förebilder kan betyda. I det här fallet syftar jag på Michelle Bachelet.

Jämställdhetsministerns sekreterare berättade vid ett tillfälle att om man frågar flickor i Chile vad de vill bli när de blir stora svarar inte alla, som tidigare, sjuksköterska eller hemmafru. De säger att de vill bli presi-

dent. Det, herr talman, är minsann inget dåligt inlägg i jämställdhetsdebatten.
(Applåder)

Prot. 2009/10:76
17 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 64 OLLE THORELL (s):

Herr talman! Jag tänker ägna mitt inlägg i den här socialdemokratiska finalen av den utrikespolitiska debatten åt två frågor som jag tycker förtjänar att få mer plats i en sådan här debatt.

Den första gäller situationen i Burma. Folket i Burma har tvingats utstå svåra prövningar genom åren. Deras kamp för demokrati och mänskliga rättigheter slås ständigt ned av världens kanske mest repressiva regim. Militärjuntan i Burma tolererar ingen opposition och är en av Asiens största militärmakter.

Barnsoldater, tvångsförflyttningar, systematiska våldtäkter som militärt medel samt slavarbete och tortyr hör till vardagen för det plågade burmesiska folket.

År 2007 slogs den så kallade saffransrevolutionen ned trots omvärldens samfälliga protester. Som ytterligare sten på börda slog cyklonen Nargis till 2008 med tiotusentals dödsoffer i sitt spår.

Miljoner illegala migrantarbetare från Burma arbetar över hela Asien, ofta under omänskliga förhållanden. Fortfarande sitter Aung San Suu Kyi i husarrest. Även om militärjuntan härordagen släppte vice ordföranden i hennes parti, den 83-årige Tin Oo, är det ingen tvekan om att militärjuntan ämnar behålla sitt järngrepp över makten. Tin Oo släpptes, men fick uppmaningen att inte göra något som kan störa statsbygget.

Juntan har meddelat att man ska genomföra val i år. Ingen bedömare inbillar sig att valet kommer att vara vare sig fritt, rättvist eller legitimt.

Vi kräver att Aung San Suu Kyi och de andra över 2 000 politiska fångarna släpps och att regimen tillåter oppositionen att verka inför det kommande valet.

Sverige har ett ansvar bilateralt, men också tillsammans med FN och EU, att ytterligare öka trycket på juntan i Burma. Också indirekt bör Sverige utöva påtryckningar. Burma är medlem i Asean och Sverige bör i sina relationer med Indien, Kina, Thailand och de andra Aseanländerna prioritera utvecklingen i Burma och påverka deras hållning mot militärjuntan.

Sverige bör verka för att fler länder slutar exportera vapen till Burma och för ett globalt vapenembargo mot landet. Sverige och EU bör också ge ett starkare stöd till Burmas demokratirörelse.

Herr talman! Det andra ämne jag tänker tala om i dag nämndes i början av debatten, men jag vill fördjupa det något. Det gäller klustervapen och den så kallade Oslokonventionen, ett avtal som 104 länder har ställt sig bakom. Sverige anslöt sig efter mycket om och men till de länder som skrev under avtalet i Oslo i december 2008. Det var efter en långdragen process där regeringen faktiskt aktivt motverkade det som en helt enig riksdag hade ställt sig bakom. Regeringen verkade för att undanta den svenska bombkapsel 90. Utrikesministern spelade ett flertal gånger ned betydelsen av Osloprocessen och kallade den en skönhetstävling utan faktisk betydelse. Till slut skrev man ändå under. Frid och fröjd, kan man tro, men icke. Det återstår en hel del arbete.

Sverige måste först ratificera konventionen så att den vinner laga kraft. Sedan måste Sverige inleda destruktionen av BK 90.

För att konventionen ska träda i kraft krävs att 30 länder har ratificerat den. Vi har krävt att Sverige för en gångs skull ska visa framfötterna i det här arbetet och bli ett av dessa första 30 länder. Nu är den chansen borta i och med att Burkina Faso och Moldavien i går ratificerade konventionen. Nu hör Sverige än en gång till eftersläntrarna i processen. Jag menar att det är ovärdigt ett land som historiskt har varit en föregångare inom nedrustning.

Inte heller när det gäller att skrota innehavet av de egna klusterbombarna är Sverige något föregångsland.

Vi kan jämföra med Spanien som redan har avslutat sitt destrueringsarbete efter att på några månader ha förstört inte mindre än 233 261 substridsdelar.

Andra länder som Belgien, Tyskland, Norge och Storbritannien har redan inlett arbetet med att skrota sina klustervapen. Varför kan inte Sverige göra detsamma? Vad är det som är så svårt och tidskrävande i Sverige men så okomplicerat och enkelt i andra länder? Kan det möjligen vara så enkelt att det är viljan som saknas?

Vi kräver därför två saker av regeringen.

För det första att regeringen skyndsamt ratificerar konventionen, för det andra att regeringen redovisar hur många substridsdelar Sverige i dag är i besittning av samt presenterar en tidsplan för skrotningen och sedan redovisar hur detta arbete fortskrider.

I detta anförande instämde Magdalena Streijffert (s).

Anf. 65 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jag satt på rummet och hörde den socialdemokratiska interndebatten och tänkte att det inte kunde få fortgå. Jag tog en liten språngmarsch hit.

Att jag inte berörde Burmafrågan beror ju inte på att jag har någon annan uppfattning om vikten av att stötta en demokratisk utveckling eller Aung San Suu Kyi som sitter i husarrest sedan länge.

Det är en fullkomligt förödande situation. Vi har alla varit engagerade för att stötta de krafter som verkar för en förändring i Burma.

Det är inte lätt. Det är vi alla medvetna om. Men det får inte framstå som oklart vilken hållning vi har i frågan.

Anf. 66 OLLE THORELL (s) replik:

Herr talman! Tack, Kerstin Lundgren, för repliken. Jag är medveten om att det finns ett brett engagemang i Sveriges riksdag för Burmas frihet. Det visar inte minst det Burmanätverk som finns i riksdagen, de gemensamma brev vi skriver i människorättsgruppen i riksdagen och de betänkanden som kommer från utskottet.

Jag vill inte låta påskina att borgerligheten struntar i Burma. Det har jag aldrig trott. Jag tycker ändå att det förtjänar utrymme i en utrikespolitisk debatt.

Vi har ett ansvar att fortsätta att hålla fokus på glömda konflikter. När allt mediefokus är på jordbävningen på Haiti lider folket i Burma, även om man lider lite mer på Haiti just den veckan.

Anf. 67 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Det låter bra att Olle Thorell och jag är överens om att vi har en samsyn när det gäller engagemanget för en demokratisering av Burma. Det är en uppgift som ibland kan upplevas alldeles särskilt oöverstiglig.

Som jag sade i mitt inlägg är människors längtan efter frihet obändig. Vi ser många rädda regimer som möter människors drömmar.

Min övertygelse är att det i det långa loppet är människors drömmar som vinner över rädda regimer, så också i Burma.

Det är alldeles för många sådana konflikter, öppna och icke öppna, som drabbar människor. Där ska vi vara verksamma multilateralt och med stark EU-röst.

Anf. 68 OLLE THORELL (s) replik:

Herr talman! Jag behöver inte ytterligare instämma i detta. Det är intressant att Kerstin Lundgren tar upp *en* fråga där vi har en samstämmighet i utskottet, frågan om Burma. Men när det gäller den andra frågan som jag talade om, frågan om klustervapen – det var kanske under hennes språngmarsch – finns det också en samstämmighet i utskottet om att regeringen skyndsamt ska se till att ratificera förbudet och att inleda destruktion av bombkapsel 90. Detta är vi också överens om, men om detta var det inga andra borgerliga ledamöter som sprang hit för att betyga sin överensstämmelse med vår uppfattning. Det är intressant att notera.

Anf. 69 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Förvisso var det så att jag sprang och inte hörde just detta inlägg. Men jag förväntar mig att vi kommer att få en ratifikation från svensk sida inom en inte alltför avlägsen framtid.

Anf. 70 AMEER SACHET (s):

Herr talman! Som siste talare i denna debatt tänkte jag ta upp FN:s roll i världen. Jag hade förmånen att göra studiebesök vid FN:s huvudkontor i New York under de två föregående veckorna. Jag kunde studera FN:s organisation närmare och det arbete som sker dagligen. Bland annat följde jag arbetet inom den sociala utvecklingskommissionen.

Fred, säkerhet och mänskliga rättigheter är de tre centrala pelarna i FN:s verksamhet. FN måste bli tydligare i att det ska gälla för alla länder. Folkrätten måste utvecklas för att skydda människor och får inte bli redskap för stormaktsintressen eller diktatorer.

Det är ytterst viktigt att FN:s roll stärks när det gäller att avvärja potentiella konflikter mellan länder och regioner så att krig eller inbördeskrig aldrig bryter ut.

FN har stora utmaningar. De välkända konflikterna i världen måste lösas enligt folkrätten. Israel–Palestina-konflikten, Kina–Tibet-konflikten, Marocko–Västsahara-konflikten och Sudan–Darfur-konflikten är aktuella i dag.

Utöver det plågas en stor del av världens stater i dag av etniska konflikter. Konflikter uppstår också mellan stater utifrån hur minoriteten behandlas. En nationalstat känner sig hotad av att territorier dominerade av minoriteten ska brytas loss och rent av bli delar av en angränsande

nationalstat. Konflikterna på Balkan och på Cypern, konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan samt konflikterna mellan Ryssland och dess grannstater handlar mycket om detta.

FN är fortfarande vårt främsta globala forum där staternas röster väger lika i generalförsamlingen. Bildandet av olika regionala ekonomiska sammanslutningar och frihandelsområden tar inte bort behovet av FN. Det gör inte heller klubbar som G8 och G20.

FN är ett ventilationsredskap för globala problem och konflikter. Det är en organisation som i sina bästa stunder representerar mänsklighetens längtan efter frihet från krig och hunger samt hopp om att alla former av förtryck ska avvecklas. FN är ett embryo till ett slags demokratisk världshövding, och vi känner inte till något bättre än så länge. Det är ingen tillfällighet att just mänskliga rättigheter och konfliktlösning alltid har stått i centrum för FN:s verksamhet.

När FN bildades diskuterade man säkerhet ur ett statligt perspektiv, eftersom det är stater som är medlemmar i FN. Säkerhet är ett tillstånd då stater känner sig skyddade mot faktiska, potentiella eller upplevda hot mot deras självständighet, suveränitet och politiska institutioner. I brist på en effektiv säkerhetsgaranti fortsätter tyvärr länder ofta att söka säkerhet i militära termer.

Kapprustningen under det kalla kriget innebar att större militär kapacitet i förlängningen uppfattades som mer säkerhet. I dag är kapprustningen kanske inte lika påtaglig, men stater har fortfarande en tendens att uppfatta säkerhet som uteslutande en militär fråga och något som endast kan garanteras av vapenmakt.

Vi måste tala mer om mänskliga rättigheter, inte bara för att skydda säkerheten i länderna. Vi måste tala om att skydda människors säkerhet. Vi socialdemokrater ser det som ett viktigt framsteg att världens länder antog principen om skyldigheten att skydda vid FN:s reformtoppmöte hösten 2005. Principen innebär att det är varje stats ansvar att skydda sin befolkning mot folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och andra brott mot mänskligheten och att agera för att förebygga sådana allvarliga övergrepp. I en situation när en stat inte förmår eller inte vill leva upp till detta ansvar har det internationella samfundet en skyldighet att ingripa för att skydda en befolkning.

Sverige borde mer aktivt stödja de processer som nu pågår som uppföljning till de antagna besluten vid FN:s toppmöte 2005.

Från svensk sida borde vi också genom inte minst EU hårdare driva nedrustningskravet och försöka åstadkomma överenskommelser varigenom kärnvapen och andra massförstörelsevapen avvecklas.

Antalet svältande i världen har i och med den ekonomiska krisen ökat till drygt en miljard människor. Det är det största antalet sedan år 1970. Enligt FN:s livsmedels- och lantbruksorganisation FAO:s årliga världssvältsrapport ökade antalet svältande med 100 miljoner 2009 jämfört med 2008.

Vi socialdemokrater vill också verka för att EU:s medlemsländer ska höja sina egna bistånds nivåer.

Inom EU vill vi arbeta för att handelshinder för Afrika, Karibien och Sydamerika tas bort. Vi ska avslutningsvis vara det land som hårdast driver frågan om att avskaffa EU:s jordbrukssubventioner.

Anf. 71 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag blandar mig i den interna diskussionen. Men kammaren ska vara en öppen debattplats för oss alla. Därför begärde jag replik på Ameer Sachets anförande. Han tog mycket fasta på FN och en reformering av FN-systemet.

Det är oerhört viktigt att vi väljer den multilaterala vägen, precis som jag sade tidigare. Sverige har en mycket tydlig profil i den delen att backa upp och stötta men också att försöka åstadkomma ett effektivare FN, ett FN som har förmåga att handla. Där kommer frågan om responsibility to protect, alltså skyldigheten att skydda inte bara stater utan också människors rätt, in. FN har uttalat det, men det finns få som är beredda att göra det. Det viktiga inslaget som har kommit i det sammanhanget är ICC, den internationella brottmålsdomstolen.

Anf. 72 AMEER SACHET (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Kerstin Lundgrens fråga gällde att vi ska driva den av FN 2005 antagna resolutionen om skyldigheten att skydda.

Vi socialdemokrater stöder självklart den reform som innebär att det i dag finns möjlighet för FN som organisation att ingripa om det finns evidens för att ett land inte kan skydda sin befolkning. Vi stöder helt denna reform. Det är klart att vi ska påverka andra länder och representanter på alla möjliga sätt så att de följer oss.

Anf. 73 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Frågan är inte om Socialdemokraterna stöder FN eller skyldigheten att skydda också människor och inte bara stater.

Den intressanta frågan är hur man åstadkommer ett FN eller en ordning i världen som gör att detta inte bara handlar om ord. Då finns det en spännande fråga.

Från majoritetens och regeringens sida har vi sagt att vi är beredda att göra insatser ute i världen. Men jag vet och har också hört i debatten att man från oppositionens sida har en mycket svalare inställning när det gäller förmågan och viljan att vara med ute och göra insatser, ibland också när säkerhetsrådet inte har signalerat att man vill skydda människors rätt.

Anf. 74 AMEER SACHET (s) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater stöder alltid FN-beslut. När det gäller FN-mandaterade insatser och sådana beslut försöker vi på något sätt delta. I dag deltar vi i olika operationer. Det gäller då både militära och humanitära insatser ute i världen. Men det är alltid utifrån FN-mandatsbeslut så att det är klart och tydligt att vi följer FN:s beslut, inget annat.

Den utrikespolitiska debatten var härmed avslutad.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2009/10:224

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:224 Statlig verksamhet i Ånge
av Hans Stenberg (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 mars 2010.

Skälet till dröjsmålet är nationella samt utrikes resor.

Stockholm den 16 februari 2010

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2009/10:228

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:228 Regeringens hantering av krisen inom läkemedelsindustrin

av Tomas Eneroth (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 mars 2010.

Skälet till dröjsmålet är nationella samt utrikes resor.

Stockholm den 16 februari 2010

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2009/10:247

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:247 Tvångsgiftermål och arrangerade äktenskap

av Amineh Kakabaveh (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 mars 2010.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 15 februari 2010

Socialdepartementet

Göran Hägglund (kd)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

Föredrogs och bordlades åter
Skatteutskottets betänkanden 2009/10:SkU31 och SkU32
Justitieutskottets betänkanden 2009/10:JuU13, JuU17 och JuU18
Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU35
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU11
Kulturutskottets betänkande 2009/10:KrU7

5 § Enklare och tydligare regler för förnybar elproduktion m.m.

*Enklare och tydligare
regler för förnybar
elproduktion m.m.*

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2009/10:NU11
Enklare och tydligare regler för förnybar elproduktion m.m. (prop.
2009/10:51).

Anf. 75 RENÉE JERYD (s):

Herr talman! Ibland blir politik teknik, och ibland blir teknik politik. I fråga om det vi i dag ska debattera är det på ytan mer teknik än politik. Men skrapar man på ytan hittar man politik. Det är politik var gränsen ska gå eller om det över huvud taget ska vara någon gräns när man köper och säljer egenproducerad förnybar el på nätet. Politik blir det också när vi ska komma fram till hur vi ska uppnå ett ekologiskt hållbart samhälle genom att byta elsystem och gå över till förnybar elproduktion.

Jag är övertygad om att vi är överens om att vi på något sätt måste hjälpa den lilla elproducenten eftersom just små elproducenter kan hjälpa oss med att ställa om till ett hållbart samhälle.

Just i dag kan vi konstatera att en av våra stora elproducenter fullständigt har abdikerat från investeringar i det förnybara och satsar ännu mer på fossila alternativ – detta enbart för att vinstmaximera. Det som gör mig mest arg är att bolaget i fråga ägs av svenska staten.

En fundering som jag har är om de partier som väljer att inte delta i dagens debatt inte är så mycket för ett hållbart samhälle och för förnybar elproduktion. Är det så?

En annan fundering handlar om att regeringens energipolitik i dagens Sverige har svårt att få stöd hos regeringens partier. Att med en borgerlig regering tro på en långsiktig energipolitisk lösning över blockgränsen är en utopi. Genom att inte komma med långsiktiga lösningar för energipolitiken hotar den borgerliga politiken svensk sysselsättning, svensk konkurrenskraft och svensk välfärd. Kan regeringen dessutom inte styra sitt eget bolag till att ställa om till förnybar energiproduktion är det en fullständig katastrof för det hållbara Sverige.

Sverige behöver en långsiktig energipolitik som tryggar energitillgången och ger ett elöverskott. Vi behöver investera i energisystemet redan i dag, inte om 20 år. Vi behöver genomföra en lugn och trygg omställning av energisystemet.

För att kunna fasa ut den icke fossilfria elproduktionen är det viktigt att uppmuntra småskalig elproduktion. Dessa producenter måste tillåtas att på ett enkelt sätt ansluta sig till elnätet.

Vi socialdemokrater vill att den svenska tillgången till el tryggas, något som denna vinter är en högaktuell fråga. De energisystem som finns i Sverige måste ställas om och bli långsiktigt hållbara.

En förstärkning av överföringskapaciteten är nödvändig för att det ska gå att fortsätta med utbyggnaden av förnybar elenergi. Med den snabba utbyggnaden av förnybar energi och med satsningar på en effektivare elanvändning kommer Sverige att inom en överskådlig framtid ha ett betydande elöverskott. Detta ger oss en försörjningstrygghet.

Herr talman! Elmarknaden fungerar inte som det var tänkt. Det krävs en mängd åtgärder för att förbättra denna. Det behövs nya aktörer på elmarknaden, vilket underlättas av en effektiv och tydlig tillståndsprocess, samt decentralisering och småskaligt ägande av produktionsanläggningar. Den svenska elmarknaden präglas i alltför stor utsträckning av oligopol med ett fåtal aktörer som dessutom i flera fall samäger viktiga produktionsanläggningar.

Utvecklingen av den förnybara elproduktionen öppnar upp för fler aktörer, vilket kan leda till en ökad konkurrens och en bättre prisbildning. Genom en effektiv och tydlig tillståndsprocess vill vi underlätta för nya aktörer att komma in på elmarknaden.

Vi tycker också att samägandet av kärnkraftverk bör begränsas och att konkurrensproblemen på vattenkraftsområdet måste åtgärdas. Vi vill skärpa övervakningen på elmarknaden. Vidare tycker vi att åtgärder som kan öka flexibiliteten i elförbrukningen och små elproducenters möjligheter att sälja sin el är positiva. Men innan vi binder oss vid någon form av beslut vill vi avvakta den nyligen tillsatta utredningen och se resultatet i dessa frågor. Detsamma gäller elcertifikatssystemet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 76 KENT PERSSON (v):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 2 och 3.

Det betänkande som vi i dag ska diskutera handlar om enklare och tydligare regler för förnybar produktion. Detta låter intressant. Med spänning läste jag propositionen om det här. Tyvärr fullföljer man inte tankegångarna fullt ut, utan en rad frågor återstår att diskutera.

I mitt anförande tänker jag ta upp hur elmarknaden fungerar. Det känns verkligen aktuellt med tanke på de elpriser som vi upplevt under vintern och hur vi mäter och debiterar elen – detta utifrån små elproducenters möjligheter att bidra till den svenska energiförsörjningen.

Herr talman! Målet beträffande elmarknaden är trots allt att åstadkomma en effektiv sådan med en fungerande konkurrens mellan elleverantörerna. Tanken är att det ska leda till en god tillgång på el till internationellt gångbara priser konkurrensmässigt och till gagn för vår basindustri. För att åstadkomma detta avreglerades elmarknaden 1996. En elbörs skapades på den nordiska elmarknaden, Nord Pool.

Det var nog många som chockades den 17 december förra året då elpriset sköt i höjden och under en viss timme nådde fantastiska 17:48 kronor. Motsvarande tid veckan innan kunde det handlas med el till ett pris av 43 öre per kilowattimme.

Den fråga man kan ställa sig är: Vad var det som egentligen hände, och hur kunde det komma sig att det hände? Vi har ju en marknad som ska kunna hantera den typen av frågor. Debatten blev stor. Många krävde

reglering igen. En del kallade börsen för Kalle Anka-börs. En del påstod att vi hade en elbörs som manipulerades av våra tre stora företag.

Debatten var lång och delvis minst sagt bitsk, kan man säga. Men, herr talman, på något sätt måste man väl ändå säga att marknaden fungerar. Det är tillgång och efterfrågan som ska vara avgörande i prissättningen, och så sker normalt sett. El är dock inte vilken vara som helst, utan elpriset påverkas av en rad andra faktorer som inte har med marknadens funktionssätt att göra. Det är skatter och nätavgifter med mera, som beror dels på politiskt fattade beslut och dels på ägande av nätet. Det är klart att det då inte är så mycket mer än den sista producerade kilowatttimmen som blir helt avgörande för prissättningen.

Själva misstanken att marknaden och Nord Pool är manipulerad borde få till följd att man undersöker hur det är. Möjligheten att kräva ut handlingar från Nord Pool måste vara en angelägenhet för svenska staten, som ändå är med och äger Nord Pool. Detta har krävts av olika aktörer för att man skulle få se och för att misstanken om huruvida det fungerar finns, men Nord Pool har sagt nej. De lämnar helt enkelt inte ut papper. Detta är ett av de krav som måste till för att man ska kunna få en effektiv studie av hur elmarknaden fungerar och få den att fungera på ett bättre sätt.

För att den svenska elmarknaden ska fungera måste några saker förbättras. 90 procent av elproduktionen i Sverige ägs och kontrolleras av tre kraftproducenter. Det är inte bra. Vi har en oligopolliknande situation som behöver begränsas, och vi måste alltså arbeta här i Sveriges riksdag för att underlätta för små elproducenter att komma in. Så är inte fallet. Överföringskapaciteten mellan de nordiska länderna måste också byggas ut för att på det sättet få ett bättre flöde av energi när det behövs utbyte. De flaskhalsar som i dag finns leder till högre priser än vad som vore fallet om vi hade en fungerande elmarknad och fungerande elnät.

Samägande av kärnkraften bör också begränsas. Detta är en fråga som jag har tagit upp tidigare och som Vänsterpartiet har drivit. Det är glädjande att också regeringen tittar på saken nu, men det tar tid. Det tar för lång tid, ska man väl säga. Det måste till en effektiv övervakning av elmarknaden. För att den ska bli effektiv måste man ha tillgång till viss information från Nord Pool. Annars är det inte möjligt. Vi måste också underlätta för förnybar el att komma in på marknaden.

Hur hanterar då regeringen och för den delen utskottets majoritet frågan om reformering av regelverket kring förnybar elproduktion och de motioner som finns med anledning av propositionen? Utskottet skriver att en förutsättning för en väl fungerande elmarknad är att det finns välinformerade kunder som har möjlighet att reagera på marknadens prissignaler. Då undrar jag: Jaha, hur då? Ingenstans står det nämligen någonting om hur detta ska gå till. Skriver man att det är en av grundförutsättningarna för att få en väl fungerande marknad måste man ändå ge någon hint om hur detta ska ske.

Utskottets majoritet skriver vidare att inriktningen på längre sikt bör vara att alla elkunder ska ha mätsystem som klarar timvis mätning, effektstyrning med mera. Jaha. Visst, förslagen finns. Men vad gör regeringen, och vad tycker utskottets majoritet? Man begraver hela frågan i en ny utredning, trots att det finns förslag.

Inte ens frågan om att undanta små elproducenter från kravet på timvis mätning finner gehör hos regeringen eller majoriteten i utskottet. Motiveringen är att kostnader för hantering av timvis mätning inte utgör något hinder för investeringar i små anläggningar. Det är tvärtemot vad utredaren Lennart Söder säger i den statliga utredningen *Bättre kontakt via nätet – om anslutning av förnybar elproduktion*. Vad grundar sig regeringens uppfattning att det inte utgör något hinder på? Hur jag än läser detta får jag inget svar på den frågan, utan det bara konstateras.

Regeringens förslag innebär att man likställer villaägaren som har en solpanel på taket eller en vindsnurra med de tre stora produktionsanläggningarna. Det är knappast rimligt. Ett sätt att öka intresset för egenproducerad el är att alla mindre elleverantörer har rätt till nettomätning. Frågan får inte gömmas i en ny utredning. Dagens system, som innebär att det är upp till nätbolagens välvilja att erbjuda en nettomätning, är knappast tillfredsställande.

Herr talman! Det kanske i alla fall är så enkelt som när Näringsdepartementets sakkunnige Jan-Olof Lundgren i en intervju i tidningen *Ny Teknik* den 23 oktober förra året sade: ”Om vi hade föreslagit en allmän nettodebitering, hade vi i praktiken tvingat elbolagen att köpa all el av de små producenterna.” Min kommentar är: Det är väl detta det är frågan om.

Anf. 77 PER BOLUND (mp):

Herr talman! Energi är makt. Den som har kontrollen över ett lands produktion och distribution av elektricitet får också ett väldigt stort inflytande över landet och dess invånare. Det ärende vi nu diskuterar, som handlar om hur man kan producera sin egen el, handlar därför också om hur man kan ge mer makt till de enskilda medborgarna och elkonsumenterna och minska makten för de stora elbolagen i Sverige.

En sådan utveckling skulle vara bra för den enskilde, och det skulle också vara bra för samhället om friheten och konkurrensen på elmarknaden ökar. För Miljöpartiet är det därför av stort värde att vi kan göra det så enkelt och lönsamt som möjligt för enskilda att bidra till energiomställningen och producera sin egen el. Genom att göra det enklare och lönsammare för småskalig elproduktion kan vi frigöra både kapital och en stor kreativitet och handlingskraft hos ett stort antal hushåll runt om i landet för att snabbt bygga ut produktionen av förnybar el.

Tyvärr ser vi nu hur regeringens förslag, som redovisas i den proposition vi nu diskuterar, inte räcker långt. Med regeringens politik kommer vi även i fortsättningen att sitta fast i en elmarknad med några få stora, dominerande aktörer. I stället för verkliga reformer presenterar regeringen halvmesyrrer. Jag kommer i stället att redovisa hur Miljöpartiet vill bygga ett energisystem som utgår från den enskildes situation och möjligheter och som frigör alla människors kraft att bidra till energiproduktionen i Sverige.

Herr talman! Småskalig produktion av el har en mycket stor potential i Sverige. Redan i dag ser vi hur fler och fler väljer att sätta upp solceller och små vindkraftverk för att täcka hela eller delar av sitt elbehov. Samtidigt ser man lätt att Sverige ligger långt efter andra länder som Tyskland, Danmark eller Spanien där utbyggnaden av småskalig elproduktion har kommit mycket längre.

I till exempel Tyskland har man byggt ut solcellsanläggningar som producerar sex terawattimmar el varje år. Det motsvarar produktionen från en hyggligt stor svensk kärnkraftsreaktor, och utbyggnaden fortsätter även i dag. Om man dessutom lägger på vindkraften i Tyskland, som producerar ungefär 40 terawattimmar varje år, kan vi se att den tyska produktionen av förnybar el från små källor är ungefär lika stor som produktionen från hela den svenska kärnkraften på ett år. Det är på en yta som motsvarar ungefär Sveriges yta och med sämre vindlägen än vi har i Sverige.

När man tittar på intresset för småskalig elproduktion i Sverige ser man att det är stort. Enligt en undersökning från i maj förra året sade nio av tio tillfrågade att de var positiva till att producera och sälja sin egen energi. 90 procent! Det är ett enormt stöd. Åtta av tio tillfrågade sade att de gärna ville köpa solceller och placera dem på taket ifall de var lätta att köpa och installera.

Vi från Miljöpartiet vill göra det möjligt för alla dessa människor att förverkliga sina drömmar och planer, och vi är övertygade om att vi kan åstadkomma en energirevolution i Sverige. Det som krävs är en regering som vågar göra skillnad och som vågar lägga makten över energin i de enskildas händer. Då duger det inte att som regeringen gör införa hinder som motverkar möjligheterna att producera egen el.

Med regeringens förslag kommer till exempel små elproducenter, om de skulle råka producera lite mer el än de själva gör av med, att få betala en mycket hög nätavgift i efterhand. Problemet är att man som småskalig elproducent ibland har svårt att veta exakt hur mycket som produceras och hur mycket som konsumeras i det egna hushållet.

I slutändan leder den ganska dumma regeln från regeringen till att små elproducenter tvingas stänga av sin elproduktion, sin solcellsanläggning eller sitt vindkraftverk, för att inte komma upp i en nivå över den egna konsumtionen och därmed få en hög nätavgift. I annat fall är risken att man eldar för kråkorna, sätter på elelement, ökar sin konsumtion så att den hamnar över produktionen, detta för att slippa få en straffavgift i efterhand.

Vi kan inte se några som helst rimliga skäl till att ha sådana krångliga och onödiga regler. Ett avgiftssystem som uppmuntrar ett sådant beteende är inte rimligt och bör inte införas. Det enda rimliga är att småskaliga elleverantörer ges laglig rätt att leverera el till nätet även om det skulle vara utöver den egna konsumtionen. Det ska kunna göras utan att man riskerar att få en nätavgift i efterhand. Det är så man uppmuntrar till egen elproduktion, inte genom att införa hinder.

Herr talman! Miljöpartiet vill även införa en verklig nettodebitering av el. Det innebär att en småskalig elproducent får kvitta den el han eller hon levererar till nätet mot den el som man köper från nätet. Det är enligt många bedömare det absolut snabbaste och mest effektiva sättet att öka intresset för egenproducerad el. Det innebär att elproducenterna får sälja el till samma pris som de betalar för sin egen förbrukning. Eftersom elpriset på den vanliga marknaden med skatter och avgifter i dag ligger på ungefär 1:30 kronor per kilowattimme är det en god ersättning för den el man producerar i sin egen anläggning.

Vårt förslag är alltså att ge småskaliga producenter laglig rätt att kräva nettodebitering av det lokala elnätetsföretaget. Dessutom anser vi att

debiteringen ska ske kvartalsvis. Med regeringens lagstiftning är man helt utlämnad till och beroende av de lokala elnätsbolagens goda vilja. Redan i dag erbjuder vissa elbolag i Sverige nettodebitering medan andra bolag valt att inte ge någon ersättning alls för den el som levereras till nätet från små anläggningar. De får alltså, eller tar, elen helt gratis. Vi tycker inte att det är rimligt att bostadsorten och det lokala nätbolagets inställning ska avgöra om man får betalt eller inte för den vara man producerar.

I den statliga utredning som kom ganska nyligen, *Bättre kontakt via nätet*, föreslås att den småskaliga elproducentens produktion och konsumtion ska kvittas månadsvis. Anledningen till det är att det i de allra flesta anläggningar kommer att vid goda produktionsförhållanden bli ett överskott vid vissa tillfällen. Under andra tillfällen blir det ett underskott. Sett över en månad, eller ännu hellre över ett kvartal, blir resultatet en nettokonsumtion, och det blir även mer lönsamt för den lilla producenten.

Vi anser, uppenbarligen i motsats till regeringen, att nettodebitering verkligen ska uppmuntras. Därför anser vi också att tiden för kvittning av konsumtion och produktion ska förlängas och gälla kvartalsvis. På det sättet ger man riktigt bra förutsättningar för enskilda producenter och kan få i gång en sådan utveckling som vi redan har sett i Tyskland.

Vi hörde tidigare i debatten att regeringens utredare Lennart Söder gett regeringens förslag svidande kritik för att man inte förverkligar de planer han föreslog. I tidningen *Ny Teknik* säger han att ”det kommer absolut inte att bli så mycket som vi hoppades på efter den utredning som jag la fram för drygt 1,5 år sen. Då trodde vi att det här nog skulle öka på ganska mycket, men så ser det inte ut nu för man har inte lagt något förslag på det här med nettodebitering som vi såg som en väldigt viktig fråga.” Så säger alltså regeringens egen utredare.

Som jag var inne på är de små konsumenterna mycket intresserade av att producera sin egen el om de bara ges förutsättningar för det. Där finns ett stort intresse. När det gäller Svensk Energi, branschorganisationen för alla elbolag i Sverige, skulle man kunna misstänka att de vill bevara sina marknadsandelar och är skeptiska till det här. Men så är det inte alls. Tvärtom är de mycket positiva. De vill ha nettodebitering och bra förutsättningar för småskaliga producenter. De är kritiska till att regeringen, som de säger, försvårar kvittning under månaden.

Den fråga alla ställer sig är: Varför levererar inte regeringen när intresset finns över hela marknaden, både bland dem som ska ta emot elen och bland dem som ska producera den och när utredaren föreslagit ett system som skulle kunna fungera? Varför levererar inte regeringen?

Vi tror att om man fick riktigt goda förhållanden för småskalig elproduktion skulle man kunna få i gång en helt ny sektor. Man skulle kunna få ett robustare elproduktionssystem med många små aktörer i stället för ett fåtal stora. Man skulle också kunna få i gång en hemmamarknad som gjorde att vi fick en utveckling av industrin för små solanläggningar och små vindanläggningar, alltså en egen produktion av vindkraft och solenergi i Sverige.

Vi har genom historien kunnat se hur goda idéer som utvecklats i Sverige i stället blivit kommersialiserade i andra länder. Det senaste exemplet är Solibro, ett solcells företag som utvecklades på teknik fram-

tagen i Uppsala. Nu sker produktionen i Tyskland. Det är alltså där arbetstillfällena hamnat.

I Tyskland har man ett stödsystem som bland annat ger goda förutsättningar för små producenter att leverera el. De har också ett fastprissystem, vilket Miljöpartiet föreslår även för Sverige. Man ger alltså en fast ersättning till de små elproducenterna. Därigenom har man fått i gång en mycket framgångsrik industri för produktion av vind- och solcellsanläggningar. Det har hittills skapat över 130 000 arbetstillfällen i dessa branscher. För de konsumenter som får denna småskaliga produktion har det inneburit en kostnad på ungefär 10 kronor per hushåll och månad. Det är en oerhört liten skillnad som fått mycket stor effekt.

När vi ser goda exempel på hur man runt om i Europa lyckats få i gång marknaden för småskalig produktion är det obegripligt varför regeringen väljer att inte gå hela vägen, varför regeringen inte vill ge tillräckligt goda förutsättningar för småskaliga elproducenter.

Jag vill med anledning av detta yrka bifall till våra reservationer 1, 2 och 3.

Anf. 78 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

All el behövs. En säker energiförsörjning är en förutsättning för ett modernt samhälle, för tillväxten och för jobben. Denna alliansregering har kommit överens om en energi- och miljöproposition som både tar ansvar för energiförsörjningen och stakar ut kursen mot en hållbar energiproduktion. Energi- och klimatöverenskommelsen har gett besked om att både jobben och klimatet är viktiga för vår framtid.

Dagens debatt utgör en del av de åtgärder som måste vidtas för att nå våra mål om en klimatsmart elproduktion. Mikroproduktion av el, som denna proposition beskriver, är en viktig del av den mångfald av energikällor som vår regering eftersträvar. Mikroproduktion av el kan vara en vindsnurra på den egna marken, solcellsenergi eller kanske en ännu inte upptäckt energikälla. Det avgörande är att energin som produceras är tänkt att användas för eget bruk och omfattar därför inte kommersiell energiproduktion.

I förslaget beskrivs en mikroproducent av el som en elanvändare som har säkringsabonnemang på högst 63 ampere och producerar el som matas in med en effekt om högst 43,5 kilowatt. Det låter rätt tekniskt, men en beskrivning behövs.

För att underlätta nyinvesteringar och förenkla vardagen för den som redan har investerat i sådana anläggningar föreslår regeringen nu en rad administrativa förenklingar och också en möjlighet att utan fördyrande nätavgifter sälja eventuell överskottsel till sin nätleverantör. Att svenska folket är med på vår resa mot ett hållbart samhälle visar ett ständigt ökande intresse för egenproduktion av grön el. Därför välkomnar vi regeringens förslag om lättnader för dessa engagerade människor, och vi har från oppositionen precis fått höra samma besked. Vi är alla mycket nöjda med att produktionen av mikroanläggningar för el ökar.

Herr talman! Enligt dagens lagstiftning lönar det sig inte för en elanvändare som producerar sin egen el att under de tider då han eller hon har överskott sälja sin el till den lokala nätleverantören. Nätavgiften är för

hög. Detta vill vi nu ändra på. Om förslaget går igenom kommer igen nätavgift att tas ut för den överskottsdel som matas in i systemet om elanvändaren under ett kalenderår är en nettoanvändare av energi. Det kommer därför att löna sig för ägaren av vindsnurran att skicka in sin el på nätet och också få betalt för den el han eller hon själv inte använder. Detta skapar många vinnare: den enskilda elanvändaren, klimatet och energiförsörjningen i Sverige, som får ännu ett ben att stå på.

Herr talman! En annan viktig punkt som kan hindra utvecklingen av den småskaliga energiproduktionen är all byråkrati som den omgärdas av. Stora delar av det regelverk som är knutet till ledningsnätet är inte alls menat för el levererad från människor som har investerat i sin egen gröna elproduktion, utan för kommersiella producenter. Det är dags att rensa bort omotiverade administrativa hinder.

Därför föreslår vi nu att ledningar som i huvudsak matar in grön el från små anläggningar ska undantas från vissa föreskrifter knutna till el-lagen. Det är bestämmelser som inte står i proportion till samhällsnyttan och som därför blir en onödig administrativ börda för elnätsföretagen.

Det som vi vill lyfta bort är bland annat kravet på att upprätta en risk- och sårbarhetsanalys och en åtgärdsplan avseende leveranssäkerheten, dels skyldigheten att informera elanvändare om leveranssäkerheten, dels rätten till avbrottsersättning. Nätföretag som i huvudsak matar in el från anläggningar för förnybar el ska också kunna undantas från skyldigheten att upprätta en övervakningsplan. Den som ska se till att det här sker är nätmyndigheten, och den ska kunna ge bindande besked om en ledning eller ett nätföretag omfattas av dessa undantag. Det är viktigt att poängtera att samhällsnyttan av dessa föreskrifter hela tiden måste vägas mot den administrativa bördan.

Herr talman! En väl fungerande elmarknad förutsätter välinformerade och aktiva kunder som har möjlighet att reagera på svängningar i marknaden. Det har vi också hört från oppositionen, som har poängterat precis samma sak. Ett sätt är att öka medvetenheten om hur mycket el som används och vad den kostar just nu. Själv har jag faktiskt funderat allvarligt på att sätta in en elmätare i mina pojkars rum för att de ska se hur mycket el deras datorer och lampor drar. Ett sätt skulle också kunna vara att knyta energimätningen till deras veckopeng, så att sparade kilowatt-timmar genererar en ökning i veckopengen. Jag vet inte riktigt om det skulle göra mig speciellt populär hemma, men jag tror att en ökad medvetenhet kring energiförbrukningen kan leda till en ökad energieffektivisering. I dagens betänkande understryks just den positiva påverkan som timvis mätning kan ha på medvetandet om elförbrukningen.

En annan fråga som lyfts fram, och som också har lyfts fram väldigt mycket av Miljöpartiet, är nettodebitering av mindre elproducenters produktion för att underlätta och stimulera nyinvesteringar. Vi är därför väldigt positiva till att Energimarknadsinspektionen nu har fått i uppdrag att analysera både konsekvenserna av övergången till timvis mätning och frågan om nettodebitering.

Herr talman! Den informerade och aktiva kunden är som sagt en förutsättning för en fungerande elmarknad. I dag matar elleverantörerna in sina priser på nätmyndighetens webbplats, Elpriskollen, just för att kunderna ska kunna jämföra och välja det mest fördelaktiga. Det har tyvärr visat sig att de priser som matas in inte alltid stämmer överens med verk-

ligheten. Felaktig information skadar kunden och en fungerande elmarknad. Energimarknadsinspektionen kan begära att informationen rättas till, men det är ett beslut som elleverantören kan överklaga. Ett överklagande kan ta tid. För att raskt rätta till missvisande information föreslår vi därför nu att ett föreläggande om rättelse ska gälla omedelbart, detta för att felaktig information inte ska bli liggande kvar under lång tid.

Herr talman! All el behövs. En säker energiförsörjning är en förutsättning för ett modernt samhälle. Det jag har redovisat nu gör vi för klimatet, tillväxten och jobben. Elmarknaden består av en bred och mångfaldig uppsättning av aktörer. Lagstiftningen på elmarknadsområdet måste anpassas. Detta betänkande är som sagt en del av en ständigt pågående process. Vi i alliansen kommer även i fortsättningen att vara beredda att ompröva och vid behov ändra lagstiftningen för att uppnå målen om en säker, hållbar och konkurrensmässig elmarknad.

I detta anförande instämde Staffan Anger och Björn Hamilton (båda m).

Anf. 79 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Jag får börja med att tacka Cecilie Tenfjord-Toftby för att hon åtminstone har bra ambitioner och en god vilja att gynna småskaliga elproducenter. Tyvärr räcker det inte med god vilja, utan det krävs också fungerande regelverk och ett bra system som uppmuntrar småskalig elproduktion. Där levererar inte regeringen, som jag sade tidigare.

Cecilie Tenfjord-Toftby säger att man ska kunna producera el utan dyra nätavgifter. Det gäller så länge produktionen ligger under ens egen konsumtion. Om man däremot skulle producera en enda kilowattimme mer än sin egen konsumtion får man en hög nätavgift, som ofta kommer som en överraskning, eftersom man kanske inte sitter och följer minut för minut och timme för timme hur mycket ens egen anläggning producerar. Det här känns för oss som en helt onödig regel som verkligen skapar oro och försvårar för små elproducenter.

Jag kan ta ett exempel. Mitt permanentus som jag bor i har inte något särskilt bra läge för solceller; det finns höga träd som skuggar och så vidare. Däremot har jag en sommarstuga som skulle lämpa sig väldigt bra för solceller. Problemet är att eftersom jag bara är där ett par veckor eller ett par månader varje år är det ganska liten konsumtion, ett par hundra kilowattimmar. Om jag sätter upp en solcell där kommer produktionen att överstiga konsumtionen nästan direkt, vilket gör att jag kommer att få betala en ganska hög nätavgift. Varför ska regeringen styra var jag placerar min solcell? Varför ska inte jag ha ett eget val över vilket hus jag ska sätta den anläggningen på?

Även när det gäller nettodebitering är problemet att regeringen inte levererar ens det som den egna utredaren faktiskt föreslog. Man levererar inte det som skulle ge verkligt goda förutsättningar för lokal småskalig elproduktion.

Mina frågor till Cecilie Tenfjord-Toftby är: Vad är ni rädda för från regeringens sida? Vad är det som gör att man inte går hela vägen och skapar ett riktigt bra regelverk som kan ge så goda effekter som vi har sett i till exempel Tyskland?

Anf. 80 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik:

Herr talman! Per Bolund kritiserar förslaget för att vi säger att man ska vara nettokonsument för att kunna mata in el på nätet och säger att vi inte levererar. Om Miljöpartiet och Per Bolund menar allvar blir jag lite fundersam. I Miljöpartiets eget alternativ föreslår ni faktiskt en övre gräns för hur mycket el som får matas in på nätet. I princip skulle konsumenten hamna i exakt samma situation som den som Per Bolund nu säger att vi låter konsumenten drabbas av. Menar ni allvar, varför har ni då en övre gräns över huvud taget?

När det gäller nettodebiteringen vill jag gärna påpeka för Per Bolund att ett av Miljöpartiets samarbetspartier, nämligen Socialdemokraterna, enligt Renée Jeryds inlägg har precis samma ställningstagande som regeringen, nämligen att man avvaktar utredningen som nu är på gång.

Anf. 81 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Man kan säga att det är bättre att göra en utredning till än att inte göra någonting alls, men det är ännu bättre att leverera efter den utredning som redan gjorts och som har kommit med förslag som man skulle ha kunnat förverkliga för länge sedan. Men som vanligt väljer regeringen att lägga alla bra förslag i lågbänk och utreda dem om och om igen – kanske tills frågan har blåst över och folk glömt bort att den finns, vad vet jag?

Jag vill bemöta det som Cecilie Tenfjord-Toftby säger om att vi skulle ha ett förslag om en övre gräns. Det har vi inte. Det vi har sagt är att utredningen och regeringens proposition föreslår att man ska ha en effektgräns. Anläggningen får inte ha mer än en viss effekt. Den gränsen ställer vi oss bakom. Anledningen till det är att vi inte anser att stora elproducenter, som Vattenfall, Fortum och de andra, ska kunna leverera el utan att betala nätavgift.

De stora producenterna kan mycket väl betala nätavgift. Vi vill ha en gräns för hur mycket effekt anläggningen får ha. Däremot vill vi inte ha en gräns för den totala elmängden som kan levereras in. Här har det uppenbarligen blivit ett missförstånd.

Faktum kvarstår. Vi är besvikna på att regeringen inte levererar tillräckligt bra förhållanden för småskaliga producenter. Därmed avsäger man sig möjligheterna att få en helt ny bransch, att få ett mer robust elsystem, att få flera och kunniga små producenter som vet hur elsystemet fungerar och är engagerade och att få en svensk produktion av till exempel solceller och små vindkraftverk.

Det tycker vi är väldigt beklagligt. Det är egentligen ganska små förändringar som skulle krävas. Det handlar om väldigt små kostnader för staten. Därför har vi svårt att förstå varför regeringen som vanligt väljer att lägga fram en halvmesyr och inte gå hela vägen ut och föreslå de regelverk som skulle kunna ge en riktig effekt och få i gång branschen i Sverige.

Anf. 82 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt om jag har missuppfattat Per Bolund. I ert förslag står det: En alternativ modell som vi förordar är att mindre elleverantörer ges rätt att leverera el till nätet utöver den egna konsument-

ionen upp till en viss nivå utan att riskera att betala nätavgift i efterhand. Jag kanske har tolkat det fel.

Jag förstår att Miljöpartiet letar med ljus och lykta efter varje enskild kilowattimme när ni nu går till val på att stänga ned våra kärnkraftverk. Det kommer att få katastrofala följder för jobben, tillväxten och klimatet i Sverige om vi i dag riskerar att få köpa annan el som inte är så CO₂-neutral som den från våra kärnkraftverk.

Som Per Bolund säkert har märkt är vi i alliansen väldigt angelägna att främja och värna grön elproduktion. Den här propositionen är ett steg på vägen. Jag hoppas verkligen inte att din fruktan för utredningar som begraver frågan speglar din syn på utredningar generellt. Det skulle i så fall få rätt katastrofala följder för arbetet i riksdagen. Vi måste trots allt fatta beslut som är grundade på fakta.

Vi i alliansen tar ansvar för Sverige. Vi tar inte bara ansvar för en grön elproduktion utan också ansvar för tillväxten och jobben.

Anf. 83 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Det är frestande att ta en diskussion om kärnkraften. Den har stått still trots att den borde ha varit i gång för länge sedan, om man ska tro våra kraftproducenters planer. Men jag ska inte ta den diskussionen.

Jag ska lite grann gå in på det utskottet skriver, och som Cecilie varit inne på här tidigare: En förutsättning för en väl fungerande marknad är att det finns välinformerade kunder som har möjlighet att reagera på marknadens prissignaler.

Du tog upp lite grann vad du funderade på i ditt eget hem. Det kan vara intressant. Det är viktigt att var och en funderar över hur mycket energi man förbrukar. Men det är ändå inte det som är det centrala i detta.

Ska vi kunna reagera på marknadens prissignaler, det vill säga det pris som sätts på marknaden, måste vi också ha information om hur den marknaden fungerar. Det är poängen. Nord Pool släpper inte ut relevanta data för att man ska kunna studera hur elmarknaden fungerar. Det är inte intresserat av det.

Hur ska man då kunna få till stånd en diskussion och en information till kunder om huruvida vi har en elmarknad som är manipulerad eller som fungerar väl? I den allmänna debatten påstås att den nordiska elmarknaden fungerar jättebra i jämförelse. Men i praktiken får man dessa svängningar som tyder på någonting annat.

Det finns information att hämta hos Nord Pool som kan vara relevant för forskare och kunder. Är ni beredda att verka för att den informationen offentliggörs och görs tillgänglig för forskning?

Anf. 84 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik:

Herr talman! Det var inte precis det vi skulle diskutera i dag. Men jag kan hålla med Kent Persson om att vi måste ha en tilltro till elmarknaden.

Jag vill ändå gå tillbaka till detta med timvis mätning. Både Miljöpartiet och Vänsterpartiet har i sina alternativ frångått inriktningen att vi ska gå mot en timvis mätning. Jag är övertygad om att en välinformerad och kunnig elkund måste kunna se hur den egna förbrukningen ser ut och hur priset är.

Det förslag som vi har med i dag är att Elpriskollen ska kunna vara ett säkert ställe att gå till för en elkund att se och kunna jämföra för att välja rätt leverantör. De mikroproducenter som vi talar om här i dag är också ett sätt att bryta upp elmarknaden och göra den mer differentierad så att de olika elkunderna kan få fler valmöjligheter.

Anf. 85 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Vi diskuterar i dag elmarknadens funktionssätt. De små elproducenternas möjlighet att få tillgång till den är en del. Men elmarknadens funktionssätt är något betydligt större.

Det handlar om hur hela elmarknaden fungerar. Det gäller inte bara överföringskapaciteterna utan också handeln över elbörsen. Det är en del av funktionen för en väl fungerande elmarknad. Det är väsentligt att man förstår hur de prissignalerna fungerar.

Det kan inte vara så att de som kallar detta för en Kalle Anka-börs har rätt. Jag vill inte tro det. Det viktiga är att om man ska ha en relevant forskning och konkurrensmyndigheterna ha en möjlighet att kontrollera att vi har en väl fungerande marknad måste man också ha tillgänglighet till de data som finns lagrade.

Min fråga kvarstår. Är ni beredda att verka för att Nord Pool släpper relevant data så att man får studera om elmarknaden fungerar och om prissignaler fungerar på ett bra sätt så att vi får välinformerade kunder?

Anf. 86 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik:

Herr talman! Självklart vill vi ha en välinformerad marknad. Alliansens grundinställning att vi tror på marknadskrafterna. Vi tror också att kunderna måste ha en tilltro till marknaden för att den ska fungera.

Vi har tagit upp årets elpriser och vad som hänt inom kärnkraftsanläggningarna. Jag är väldigt kritisk till att renoveringarna av de olika reaktorerna har dragit ut på tiden. Det har självklart fått en effekt på elpriserna.

Vi ska ändå inte glömma bort att Sverige i dag har ett väldigt lågt elpris trots att våra kärnkraftverk har stått stilla. Det som Kent Persson tar upp är väldigt viktigt. Vi måste kunna lita på vår marknad.

Vi är absolut med på att vi ska se till att marknaden fungerar. Vi kanske inte riktigt har ett förslag här i dag för hur det ska gå till. Men jag är övertygad om att vi kommer att återkomma till den här kammaren med ett förslag om hur vi ska få marknaden att bli så välfungerande som möjligt.

Jag vill ändå ta denna möjlighet att poängtera hur viktig kärnkraften är för den svenska elmarknaden. Vad händer i vintras när det var kallt och driften av kärnkraftsreaktorerna låg nere? Jo, elpriset steg.

Vad vill Vänsterpartiet och Miljöpartiet göra om de mot förmodan skulle komma till makten efter nästa val? De vill stänga ned kärnkraftsreaktorerna. Vad händer då med det svenska elpriset?

Ni står här och säger att ni vill värna den svenska elkunden. Ni vill förhoppningsvis också värna om tillväxten och välfärden. Jag tycker att ni ska ta er en funderare på hur ni egentligen vill att den svenska elmarknadsproduktionen ska utvecklas.

Anf. 87 RENÉE JERYD (s) replik:

Herr talman! Jag har några frågor till Cecilie Tenfjord-Toftby. Hon inleder sitt anförande med att säga: All el behövs.

Vad menar Cecilie Tenfjord-Toftby med det? Menar hon att all el från kärnkraft behövs? Uppenbarligen är det så. Menar hon att all el från kolkraft behövs och att all el från olja behövs? Är det så jag ska tolka det?

All el behövs, men är det i verkligheten så att förnybar elproduktion endast är ett populistiskt komplement till den fossila elproduktionen för Moderaterna? Är det förnybara nummer ett för Moderaterna när det gäller att ställa om Sverige till ett hållbart Sverige? Vill ni verkligen ha ett hållbart Sverige?

Anf. 88 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik:

Herr talman! Det vi vill ha i Sverige är precis det som Renée Jeryd nämnde i inledningen. Vi vill ha ett Sverige där vi har tillväxt. Vi vill ha ett Sverige med en hållbar energiproduktion. Vi vill ha ett Sverige där vi ser att jobben stannar kvar och inte försvinner ut ur landet.

För att uppnå de målen behövs all el. Självfallet jobbar vi för en CO₂-neutral energiproduktion. Men just nu ser vi att vi är beroende av just kärnkraften för att uppnå målet. Jag har inte hört att Socialdemokraterna heller har avvikit från den ståndpunkten. Jag har hört att era samarbetspartier vill stänga kärnkraften. Men jag har inte hört ett sådant klart uttalande från Socialdemokraterna. Är det så att ni vill stänga kärnkraftverken om ni skulle vinna valet i höst? Då tycker jag att ni ska ge det beskedet till all svensk industri, som i dag är beroende av svensk el. Hur tror du att det skulle kunna se ut om vi i Sverige inte fortsatte att jobba på att utveckla nya energikällor?

Propositionen visar att vi har ambitionerna att utveckla en energiproduktion i Sverige som är hållbar och grön och som gör att den enskilda människan känner engagemang i utvecklingen. Som en av dina kolleger, Per Bolund, tidigare nämnde här visar det sig i Sverige i dag att det finns ett stort engagemang bland människor för att producera egen el.

Denna proposition är ett steg på vägen mot ett hållbart Sverige där vi ska ha en differentierad elproduktion och där människor ska känna engagemang.

Anf. 89 RENÉE JERYD (s) replik:

Herr talman! När man ställer en fråga till Moderaterna får man tio frågor tillbaka. Jag tycker att Moderaterna har läst på dåligt om vad vi i den rödgröna oppositionen har kommit överens om när det gäller kärnkraften. Det är bara att gå hem till kammaren och läsa på igen.

Varje gång vi säger förnybart säger Moderaterna kärnkraft. För mig är inte kärnkraft förnybart. Så vad är det egentligen Moderaterna vill? Är det att vi ska fortsätta bränna kol och olja för att klara elproduktionen i Sverige? Kärnkraft är inte koldioxidneutralt.

Anf. 90 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik:

Herr talman! Jag upprepar mitt svar till Renée Jeryd: Vårt mål är ett hållbart Sverige där vi har tillväxt och där vi har jobb. Jag har inte sagt i mitt anförande att kärnkraften är förnybar; om jag sade det ber jag om

ursäkt. Men det är ett CO₂-neutralt energislag som i dag inte släpper ut CO₂. Om vi ska klara klimatmålen är vi beroende av just kärnkraftsenergi.

Vi moderater arbetar för en omställning tillsammans med den övriga alliansregeringen för att nå ett samhälle som har förnybara energikällor. Jag tror på forskning och utveckling.

En annan sak som jag gärna vill poängtera här är att Sverige har förutsättningar att bli en av Europas största producenter av grön el. Vi har ett solidariskt ansvar gentemot våra grannar i EU att i framtiden kunna leverera ett CO₂-neutralt energislag som gör att vi på sikt kan byta ut smutsiga, gamla kolkraftverk. Det måste vara ett mål, och det är en av de saker som jag menar när jag säger att all el behövs.

All el behövs i dag i Sverige för att värna tillväxten och jobben. Vi vill ha förnybara energikällor. Men den här elen är också en av Sveriges viktigaste framtidsexporter. Vi måste ta ansvar, och vi tar ansvar. Denna regering tar ansvar för jobben, för tillväxten och för en omställning till en hållbar energiproduktion.

Anf. 91 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Vi som bor i delar av landet som ibland drabbas av strömavbrott blir ibland påmind om hur oerhört väsentlig elen är för det moderna samhället. Elen är i princip lika nödvändig eller naturlig för oss som vatten eller mat. Så är det kanske inte riktigt, men man kan å andra sidan säga att det är svårt att få fram såväl vatten som mat utan el. Vattenpumpen funkar inte när man lyfter på kranen och så vidare.

Elproduktionen är alltså central i det moderna samhällets funktion. Elproduktionen är också central i en framtida energieffektivisering av vårt samhälle. Värmepumpar är ett utmärkt exempel på hur el kan bidra till att faktiskt spara energi och genomföra energieffektiviseringar.

I framtiden hoppas jag att elen i ännu högre grad kommer att bidra både till att effektivisera och till att ersätta fossila bränslen i vår bil- och transportpark.

Utifrån energieffektivitet är bilar bland det mest slösande man kan tänka sig. Det slöseriet överträffas nästan bara av att grilla korv över öppen eld. Jag hoppas att man någon gång i framtiden ska kunna ha en solpanel eller en vindsnurra på garagetaket. Då kan man ladda elbilen för att sedan tyst och säkert glida i väg till jobbet utan att behöva fundera på om man blir pungslagen på 12 eller 14 kronor för en liter bensin när man kör förbi macken.

I det perspektivet har alliansregeringen en mycket tuff målsättning i den energi- och klimatproposition som lades fram för riksdagen förra våren. Där säger vi att fordonsflottan ska vara fossiloberoende till år 2030.

Med detta sagt lite grann som bakgrund till dagens debatt om propositionen om förnybar el vill jag säga att det är en proposition som tar sikte på att det ska bli enklare för små producenter att leverera el ut på nätet. Jag ska dock börja med att peka på de förenklingar som vi gör för små nätägare bland annat när det gäller rapportering till myndigheter och upprättande av olika planer.

Jag ska säga något om de riktigt, riktigt små elproducenterna, nämligen de som skruvar i en säkring där den lilla plupp som hoppar väck när det har blivit överbelastat är orange, det vill säga under 63 ampere.

Det ska först som sist sägas att denna kategori av producenter i dagsläget inte bidrar med några stora energimängder ut på nätet. Men det är en grupp som visar på det mycket stora teknik- och miljöintresse som finns och som jag bedömer vara i växande. Det är också en grupp som har betydelse därför att den bidrar till att driva teknikutvecklingen framåt.

Vad gör då regeringen för att underlätta den småskaliga förnybara energin? Först och främst vill jag påminna om att elcertifikaten är det stora och kraftiga instrumentet för att driva på produktionen av förnybar el. Vi vill dock göra det lättare för de små producenterna att leverera ut sin överskottsel på nätet. Vi inriktar oss som sagt på de producenter som har maximalt 63 ampere i säkringsstorlek. I dagsläget är det olönsamt att leverera ut överskottet på nätet, bland annat därför att man tvingas betala nätavgiften.

Vi slopar nätavgiften för dem som levererar ut överskottsel på nätet. Sedan tidigare betalar de små producenterna inte heller någon kostnad för anslutning och elmätare när de ska leverera ut el.

Ytterligare ett sätt att underlätta för små producenter är att införa nettomätning. Det är inte helt okomplicerat. Vi bejakar därför regeringens initiativ att uppdra till Energimarknadsinspektionen att se över möjligheterna till nettodebitering.

Även om det i dagsläget inte är några stora energimängder tycker jag att regeringens förslag och alliansens politik på det här området är steg i rätt riktning. Med det vill jag yrka bifall till majoritetens förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 92 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Jan Andersson säger att man har en vision om att man i framtiden ska ha en egen solcellsanläggning på taket för att ladda upp sin elbil. Det är kanske där som den stora skillnaden mellan oss i Miljöpartiet och regeringsalliansen finns. Vi vill ha det nu. Vi vill ha egen produktion av el nu medan regeringen drar ut på tiden, kommer med halvfärdiga förslag och lägger de verkliga reformerna i utredningar. Det är också det som vår stora besvikelse och vår kritik består av.

Jan Andersson säger att nettomätning inte är okomplicerad och att man därför bejakar regeringens nya utredning som kom ett och ett halvt år efter den förra utredningen. Vi anser, precis som regeringens egen utredare, att det fanns ett förslag om nettomätning i utredningen som hade kunnat genomföras. Om man hade infört det på månadsdebitering hade det gett väldigt goda förhållanden för småskaliga elproducenter, men regeringen väljer att inte göra det. Uppenbarligen ställer sig regeringspartierna här i riksdagen bakom det beslutet. Det gör mig verkligen förundrad.

Det är mycket tydligt att de små kunder som skulle kunna börja producera väldigt gärna vill ha möjligheter att göra det. 90 procent av dem säger att de vill göra det med rätt förutsättningar. Regeringens egen utredare vill ha ett sådant system och har varit mycket kritisk mot regeringen och i princip sågat regeringens proposition för att ni inte genomför det

som föreslogs i utredningen. Svensk Energi, som är de stora energibolagen och alla energiproducenter, är också positiva till detta och kritiska mot att regeringen inte genomför tillräckligt stora reformer. Varför väljer man då att bara genomföra den här halvmesyren? Varför väljer man inte att ta steget fullt ut?

Genom de reaktioner som har kommit kan vi vara säkra på att det förslag som regeringen nu lägger fram inte kommer att få de positiva effekter som vi har hört här från allianspartiernas företrädare. Varför väljer man att inte genomföra en verkligt effektiv reform?

Anf. 93 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Först kan jag konstatera att Per Bolund inte ens har med sig dem som han i framtiden tänker sig att regera med när det gäller införandet av nettodebitering. Även Socialdemokraterna anser ju att man behöver titta mer på det här. Det är kanske inte så konstigt. De har suttit i regeringsställning och vet vilka noggranna överväganden som behöver göras. Det är inte bara alliansen som konstaterar att man behöver utreda det här mer för att eventuellt kunna genomföra det.

Man kan också fråga sig hur stort problemet med nettodebitering är. Jag sade tidigare i mitt anförande att detta är en viktig grupp därför att det pekar på det stora teknikintresset. Man vill göra miljönytta, och man driver tekniken framåt. Redan i dagsläget finns möjligheten för de producenter som kan sluta ett avtal med nätägaren om nettodebitering. En av de riktigt stora nätägarna i landet med ungefär en miljon abonnenter erbjuder den här möjligheten till sina kunder. Det handlar om en miljon abonnenter. Hur många har i dagsläget nappat på erbjudandet? Jo, det är 25 stycken. Låt oss inte göra det här problemet större än vad det är. Det är en viktig grupp, det är en viktig utveckling men det är inte ett gigantiskt problem för den framtida energiförsörjningen i Sverige.

Jag har en kommentar till Per Bolund om nätavgiften i efterhand. Det står i reservationen i betänkandet att Per Bolund också vill ha ett tak för hur hög energimängd man kan leverera in utan att man ska betala nätavgift. I princip skiljer sig inte det från majoritetens förslag.

Anf. 94 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Låt mig börja med det sista. Det är uppenbarligen ett missförstånd. Vi har kanske inte uttryckt oss så tydligt som vi skulle ha gjort i vår reservation. Det vi menar med en viss nivå är en viss nivå på effekt på anläggningen. Vi ställer oss bakom den effektnivå som regeringen och utredaren har föreslagit, 63 ampere, precis som Jan Andersson. Däremot vill vi absolut inte ha någon maxnivå på hur mycket el som får levereras ut på nätet. Det är en missuppfattning.

Jag skulle föreslå att Jan Andersson tar ett samtal med regeringens egen utredare Lennart Söder om huruvida nettodebitering är möjlig eller inte. Han anser uppenbarligen att det fanns grunder för att genomföra en sådan reform i hans förslag eftersom han har kritiserat regeringen väldigt hårt för att den inte använder sig av de slutsatser som utredningen kom fram till och genomför dem. Därför är det också lite konstigt att man hänvisar till att det inte skulle vara klart och till att man måste utreda detaljerna vidare. Er egen utredare säger tvärtom att det inte behövs.

Jag tolkar Jan Andersson så att han tycker att det är helt okej att man ska vara beroende av vem som är nätägare när det gäller om man ska kunna producera sin egen el eller inte. För dem som har tur att tillhöra ett nät där nätägaren säger att man har nettodebitering går det bra. Men hur blir det för dem som tillhör ett nät där nätägaren inte vill införa nettodebitering? Ska de bara leva med det? Är det okej att det skiljer sig åt mellan var man bor i landet och vilket nätföretag man är anslutet till? För oss är det självklart att man ska ha samma rättigheter och samma möjligheter var man än bor i landet och vilket bolag man än är knuten till. Det borde vara självklart även för regeringen.

Det är inte så konstigt att det bara är ett fåtal som har valt att sluta sådana avtal och bli små elproducenter. Det beror på att villkoren inte är så goda i dag att det är lönsamt att göra det. Det är de som verkligen har ett driv eller snarast är masochister som gör det i dagsläget. Det är högre kostnader än vad man får ut av det. Det är precis det som vi vill ändra på. Det är därför vi är så kritiska mot att regeringen inte inför tillräckligt lönsamma reformer.

Anf. 95 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag gick på det som står i reservationen när det gäller nivåerna. Det är möjligt så att det är något fel i texten i reservationen.

Man kan återigen konstatera att det finns fyra reservationer. Ingen av de reservationerna har samma konstellation som undertecknare. Så överens har oppositionen i utskottet varit.

Vad jag kan förstå har inte Per Bolund Socialdemokraterna med sig på att införa ett system med nettodebitering i nuläget. Det behövs mer faktaunderlag för att eventuellt genomföra ett sådant system.

Det här är inte det enda sättet att stimulera förnybar elproduktion i landet. Regeringen gör mängder med saker för att stimulera både den storskaliga och den småskaliga elproduktionen. Det handlar om alltifrån elcertifikat till våra över 200 miljoner i investeringsstöd till solpaneler. Det görs väldigt mycket som tyvärr inte har varit uppe i debatten i dag. Vi fortsätter på den vägen, och jag är helt övertygad om att de förslag som vi har att ta ställning till i riksdagen i dag kommer att vara ett bra steg i rätt riktning för att ytterligare stimulera den förnybara elproduktionen i landet.

Anf. 96 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag hade definitivt inte tänkt begära ordet i den här debatten, men ibland när argumenten inte finns där börjar man prata om någonting som debatten inte ens handlar om. Den här debatten handlar inte om avvecklingen av kärnkraften. Den här debatten handlar om hur vi ska få in fler småskaliga energiproducenter.

Regeringen har, i det näringsdepartement som mest pratar och sällan utträttar särskilt mycket, kommit fram till en halvmesyr. Detta kritiserar vi från oppositionen. Men i stället för att ta den debatten, som ju detta ärende faktiskt handlar om, böjar man att prata om huruvida vi ska avveckla eller ha kvar kärnkraften. Jag förstår inte riktigt var det kom in någonstans.

Det är bra att vi kan ha en debatt om de viktiga frågorna, om energipolitiken. Men om man ska fortsätta på det sätt som Moderaterna argu-

Prot. 2009/10:76
17 februari

*Enklare och tydligare
regler för förnybar
elproduktion m.m.*

menterar kan man fråga sig: Vad finns det för enighet på den sidan? Man har stämmobeslut som går rakt motsatt den överenskommelse som finns. Är man verkligen så enig på er sida, då?

Jag vet faktiskt inte vad ni har hållit på med under den här debatten, men kunde vi inte ha debatterat det som propositionen handlar om i stället för en helt annan fråga. Jag kan inte se att det skulle vara särskilt genomtänkt. Sanningen är att man har kommit med en proposition som grundar sig på en utredning. Man går inte så långt och gör det inte möjligt för de småskaliga elproducenterna att komma i gång med verksamheten, för man törs inte gå så långt.

Stå för det, och ta debatten om det! Men ta inte debatt om en massa andra konstigheter som ni dessutom har väldigt lite underlag för.

I detta anförande instämde Per Bolund (mp).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 februari.)

6 § Ändring i lagen om överlåtelse av en förvaltningsuppgift till en övervakningskommitté m.m.

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2009/10:NU12
Ändring i lagen om överlåtelse av en förvaltningsuppgift till en övervakningskommitté m.m. (prop. 2009/10:73).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 18 februari.)

*Övergripande
miljöfrågor*

7 § Övergripande miljöfrågor

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10:MJU14
Övergripande miljöfrågor.

Anf. 97 CARINA OHLSSON (s):

Fru talman! Vi ska nu debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande *Övergripande miljöfrågor*. De frågor som tas upp handlar om mål och strategier för miljöpolitiken, svensk miljöpåverkan i ett internationellt perspektiv, anpassning av lagar till ekosystemtjänster, klimatmålen med mera. Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1, men står naturligtvis bakom de reservationer där vi socialdemokrater finns med.

Det internationella perspektiv som detta betänkande delvis handlar om passar en dag som denna när det har varit utrikespolitisk debatt här i riksdagen. Men tyvärr startade dagen inte så bra. Man vaknade till nyheten att statliga Vattenfall ska öka investeringarna i fossila bränslen med 70 procent de kommande fem åren och samtidigt halvera investeringarna i vindkraft. Detta sker alltså i dag när vi ska diskutera hur svensk miljö-

påverkan står sig i ett internationellt perspektiv. Det är en angelägen fråga, och vi får väl höra vad vi får för svar av regeringspartierna.

Vi kan samtidigt ta del av den moderatledda regeringens ståndpunkter för en gemensam ram för tillväxt och sysselsättning inom EU, det så kallade EU 2020. Där kan man läsa om framtida utmaningar och möjligheter att nå en grönare ekonomi och ett innovativt företagsklimat och hur det ska skapa nya källor till tillväxt och sysselsättning samtidigt som den ekonomiska tillväxten frikopplas från miljömässig belastning.

Det som bland annat ska ske då är, står det, en tillämpning av ändamålsenliga och kostnadseffektiva politiska instrument, en prissättning som speglar de faktiska miljökostnaderna och stimulerande åtgärder för att utveckla och investera i ren teknik.

Jag tycker att det är väldigt bra skrivningar, och det är mycket fina ord. Men tyvärr kan vi inte läsa om konkretiseringen, åtminstone inte i detta betänkande. Men vi kommer kanske att få höra mer framöver om vad det står för och hur det ska konkretiseras.

I stället kan vi i betänkandet läsa om hänvisningar till utredningar, till kommissionen och till Europeiska rådet. Då undrar jag: Är det detta som är den borgerliga majoritetens synpunkter och ståndpunkter?

Till exempel står det att utskottet med tillfredsställelse noterar att Europeiska rådet i december 2009 antog rådsslutsatser om biologisk mångfald efter 2010 där vikten av ekosystemtjänster uppmärksammas. Av slutsatserna framgår tydligt att man i rådet är djupt oroad över den allt snabbare förlusten av biologisk mångfald liksom över att ekosystemens funktion och tjänster försämras på grund av antropogen påverkan och det hot som detta innebär mot ekonomiskt välstånd, social välfärd och människors välmående.

Vi kan också läsa att rådet tar upp vikten av att säkerställa social och ekonomisk stabilitet. Det är kloka ord, men är det regeringens åsikter? Och när kommer de konkreta förslagen?

Jag och vi socialdemokrater tycker att det måste innebära en djupare analys, insikt och konkreta förslag, så att det verkligen leder till hållbar utveckling på både det sociala, ekonomiska och ekologiska området – inte som det vi har fått höra i dag om att statliga Vattenfall ska göra storskaliga satsningar på fossil energi eller att, på det sociala området, riksdagsledamöter uppmanas ta med sig gamla sovsäckar och liggunderlag till riksdagen för att ge till Stockholms hemlösa. Är det långsiktig social utveckling och hållbarhet? Det är kanske andra beslut vi ska ta i riksdagen och inte den här typen av beslut.

Vi socialdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister vet att de svenska miljömålen blir mycket svåra att nå till 2020. Vi vill därför betona att det arbete som är kopplat till miljömålen ska utgå från vad naturen tål utifrån bästa vetenskapliga forskning. Vi tycker att regeringen sänker ambitionerna i dagsläget. Vi anser att man fjärrmar sig långt från miljömålssystemets ursprungliga intentioner när hänsyn tas till vad som den sittande regeringen för tillfället bedömer är samhällsekonomiskt realistiskt.

Vi vill både höja ambitionerna i miljöpolitiken och genomföra kraftfulla åtgärder för att nå målen. Då behövs ekonomiska styrmedel som ska användas för att säkra framtida ekosystemtjänster, till exempel markanvändning, tillgång till naturtillgångar som fosfor och faktiskt också bio-

logisk mångfald och exempelvis insekter som pollinerar. Vi måste alltså hitta fler styrmedel för hållbar utveckling.

Vi vill använda ekonomiska styrmedel för att stimulera fler människor och företag att ändra beteende så att vi kan hjälpas åt att skapa en utveckling som är både ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar. Hit hör klimat-, energi- och miljöskatter men också lagstiftning, utsläppsrätigheter och certifikat. Styrmedlen ska utformas så att de stimulerar till arbete och företagande och bibehåller industrins konkurrenskraft men samtidigt leder till en hållbar utveckling.

Vi har i Sverige varit bra på att få ned utsläpp från produktion och produktionsmönster, om vi bortser från dagens utspel och förslag från Vattenfall. Nu måste vi också ta tag i konsumtion och konsumtionsmönster. Vi måste våga vara föregångare och gå före när vi får rapporter om till exempel giftiga kemikalier i varor. Det gäller också när det kommer rapporter som bygger på urinprov hos barn, där man har kunnat konstatera att det finns väldigt många gifter i oss redan i barnstadiet. Det är gifter som kan komma från mat, leksaker och kläder – den så kallade cocktaileffekten. Då kan vi inte bara säga att vi väntar in, utan vi måste faktiskt komma med konkreta förslag och våga gå före och vara lite tydligare med att vi faktiskt vågar detta och vågar komma med förslag.

Jag har frågat miljöminister Andreas Carlgren om detta ett otal gånger, men han har hela tiden svarat: Nej, vi ska inte gå före. Det räcker att vi gemensamt kommer med de här förslagen i EU.

Där har vi en annan uppfattning. Med kunskap och ambitioner kan vi faktiskt gå före för att skydda och komma med bra förslag, så att våra barn och barnbarn får leva i en hållbar utveckling i världen och Sverige.

Anf. 98 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! I denna debatt om övergripande miljöfrågor börjar jag med att yrka bifall till reservation nr 6 om jämställdhetsintegrering i miljöpolitiken.

Vänsterpartiet vill bryta könsmaktsordningen och undanröja rådande könsorättvisor. Det handlar om rättvis fördelning av resurser, tillgångar, ansvar och inflytande i det offentliga och privata livet. Vi vill därför omfördela makt från gruppen män till gruppen kvinnor. Politiken får inte vara könsblind, lika lite som den kan vara klassblind.

Miljö och kön har starka kopplingar. Oftast är förorenaren en man. Kvinnor står för en mindre del av det samlade konsumtionsutrymmet, inte minst i fråga om transporter, för att de har mindre resurser än män och av andra sociala skäl. Detta gäller bland både rika och fattiga människor i Sverige.

Konsumtionsmönstren i fattiga länder skiljer sig markant med avseende på kön, till exempel genom att pojkars och mäns behov av sjukvård och utbildning prioriteras framför flickors och kvinnors och att kvinnor och flickor ofta får äta sist och minst.

Samtidigt vet vi att kvinnor genomgående är mer engagerade i klimatfrågan än vad män är. Kvinnor anser också i större utsträckning att klimatfrågan och miljöfrågorna är viktiga och är mer villiga att genomföra åtgärder än vad gruppen män är.

Det är ganska enkelt att konstatera till exempel att män i Sverige förbrukar mer energi än kvinnor i Sverige. De använder bilen oftare. De har

större miljöpåverkan i alla inkomstgrupper. Och vad gäller makten har de till exempel makten i de stora energibolagen, som är viktiga aktörer.

Vi kan titta ut över världen. Vi vet att kvinnorna är fattigare än män och att fattiga generellt sett är mycket beroende av naturresurser i sin omgivning. Samtidigt vet vi att kvinnor är mindre sårbara om det finns en hög grad av jämställdhet i samhället.

Kvinnors delaktighet i miljö- och klimatarbetet är viktig. Det räddar liv, och det kan förbättra den biologiska mångfalden och till exempel hanteringen av vattenresurser. Det stärker livsmedelssäkerheten och skyddar skogar.

Vi behöver uppmärksamma hur gruppen män får en oproportionerligt stor andel av samhällets resurser. Det bör tas fram könsuppdelad statistik och analyser av vilka som påverkar miljön mest, till exempel i form av index.

Kvinnors och mäns tillgång till resurser i perspektiv av könsroller, rättigheter med mera behöver uppmärksammas i alla processer som rör ekologisk hållbarhet, klimatfrågor, investeringar med mera. För att detta ska ske menar vi att det behöver införas jämställdhetsmål och jämställdhetsperspektiv inom alla miljöpolitiska områden.

Fru talman! Jag ska också säga några ord med anknytning till diskussionen om ekosystemtjänster i dagens betänkande.

Jag vidgar debatten lite grann. I den allmänna debatten används vanligen bruttonationalprodukten per invånare som ett samlat mått på ett lands utveckling och graden av välstånd. Till exempel brukar Sveriges relativa position när det gäller bnp per invånare användas som argument när det gäller om Sverige ligger bra eller dåligt till i välståndsutvecklingen. Men bnp mäter endast de värden som mäts i penningflöden. Ingen hänsyn tas till de ekologiska, sociala eller kulturella värdena.

Ett välkänt exempel är en naturkatastrof i form av en storm, till exempel Gudrun som ödelade stora delar av Sveriges skogsbestånd. På kort sikt ledde den till ökad bruttonationalprodukt, eftersom avverkningen av den fällda skogen genererade penningströmmar. Ingen hänsyn tas till förlusten av skog och tillhörande värden, som biologisk mångfald.

Ett annat exempel är när markanvändning, bekämpningsmedel med mera ändrar insektsfaunan i en region så att ekosystemtjänsten pollinering slås ut. Ekosystemtjänsterna ingår inte i bnp-begreppet men borde ingå i ett bredare ekosocialt välfärds mått.

Den ensidiga fokuseringen på bnp leder samhällsdebatten fel. Även om bnp bör behållas för att redovisa penningströmmarnas omfattning i ett samhälle bör det kompletteras med ett eller flera mått som är bättre utformade för att beskriva en hållbar samhällsutveckling. Till exempel kan man använda FN:s Human Development Index.

Det här är ingenting som är lätt att utveckla, men det behövs en levande diskussion. Vi från Vänsterpartiet anser att en parlamentarisk beredning bör tillsättas med uppdrag att ta fram förslag på välfärds mått för att beskriva den hållbara utvecklingen i sin helhet.

Anf. 99 TINA EHN (mp):

Fru talman! Det är övergripande miljöfrågor som vi diskuterar, så det kan bli många olika saker. Jag tänkte ändå fokusera på en av de motioner

som Miljöpartiet har väckt som handlar om ekosystemtjänster och frågorna runt dem.

Vår ekonomi, vårt välbefinnande och hela vår överlevnad är beroende av de nyttigheter och tjänster som naturen förser oss med. De syns oftast inte, och de ingår sällan i ekonomiska kalkyler. Men vi skulle inte klara oss utan dem.

Man kan övergripande säga att de tjänster som vi får är gratis. Som vi har hört tidigare handlar det exempelvis om att insekter pollinerar, att vatten renas, att skadedjur begränsas och att bördig jord bildas. Det är ett sätt att se naturen från människans perspektiv, men det hindrar inte att naturen också har ett egenvärde.

Det handlar alltså om väldigt grundläggande tjänster, att vi får bär, att vi får frukt, att vi får blommor, att kretsloppet fungerar för viktiga ämnen som kol, kväve och fosfor och att det finns fisk i haven och träd i skogen, för att ta några exempel.

De här tjänsterna är helt nödvändiga, men de är satta under en stark press. I FN:s stora *Millennium Ecosystem Assessment* bedömde man 2005 att 15 av 24 undersökta ekosystemtjänster hade utarmats eller utnyttjades på ett ohållbart sätt. Enligt den här undersökningen tyder mycket på att naturens förmåga att tillhandahålla dessa livsavgörande tjänster kan drabbas av snabba och omfattande förändringar som kan bli kostsamma och ibland kan vara helt oåterkalleliga.

Vi kan inte fortsätta så här. Den här trenden måste vändas, samtidigt som fattiga länder måste få utvecklas. Vi behöver en politik för att säkra framtida ekosystemtjänster i Sverige och internationellt. I vårt eget agerande internationellt måste vi också ta större hänsyn till de här tjänsterna.

Våra ekosystem och dessa tjänster påverkas av många faktorer. Det är ändringar i användningen av mark och vatten som har en direkt effekt. Den ändrade markanvändningen har också en stark indirekt effekt genom den påverkan som den ger på den biologiska mångfalden.

Det är konvertering av naturskog och andra naturliga ekosystem till jordbruksmark som enligt FN:s rapport har varit en av de viktigaste faktorerna bakom förlusten av ekosystemtjänster. Även föroreningar kan minska produktionen av dessa tjänster. Klimatförändringarna kan också få enorma konsekvenser för ekosystemtjänsterna, men kopplingen mellan klimat och ekosystemtjänster är komplex. Å ena sidan utgör klimatförändringarna ett stort hot mot produktionen av ekosystemtjänster. Å andra sidan kan ekosystemtjänster vara av stor betydelse för att dämpa klimatförändringarna och minska deras effekter.

Förändringarna i våra ekosystem har bidragit till ökad välfärd och ekonomisk utveckling, framför allt genom att vi har ökat de producerande tjänsterna som produktion av mat och skogsråvara. Gratistjänsterna i ekosystemen har med andra ord tillhandahållit en ständig ekonomisk tillväxt.

De tjänsterna har kunnat utnyttjas mer av vissa än av andra. Med dessa tjänster har rikedom kunnat skapas. Snacka om att jobba gratis!

Tillväxten har inneburit en ökad stress för ekosystemen, vilket kan komma att leda till en lägre välfärd på sikt. Det kan minska framtida generationers möjlighet att utnyttja de tjänsterna.

Om man tittar på det ur ett europeiskt perspektiv sägs det att människans fragmentering – vi har uppsplittring av olika biotoper av ekosy-

stemen – har drabbat Europa hårdare än någon annan världsdel. Som exempel kan nämnas att bara 1–3 procent av Västeuropas skogar kan klassificeras som ostörda av människor.

På artnivå är 42 procent av Europas inhemska däggdjur, 43 procent av fåglarna, 45 procent av fjärilarna, 30 procent av groddjuren, 45 procent av reptilerna och 52 procent av sötvattensfiskarna hotade av utrotning. Den främsta påverkansfaktorn är fragmentering, försämring och förstörelse av livsmiljöer på grund av förändrad markanvändning.

Det är förmodligen med den kunskapen som Europeiska rådet har yttrat sig som man har gjort. Det kan vi läsa om i betänkandetexten.

För övrigt är det inte så mycket svar. Vi kan läsa om att det har avisierats en miljömålsproposition. Den har vi väntat på i två år nu.

Man noterar med tillfredsställelse i betänkandetexten att Europeiska rådet den 22 december 2009 antog rådsslutsatser om biologisk mångfald efter 2010, där vikten av ekosystemtjänster uppmärksammas. Av slutsatserna framgår det tydligt att rådet är djupt oroat över den allt snabbare förlusten av biologisk mångfald liksom över att ekosystemens funktion och tjänster försämras på grund av mänsklig påverkan och det hot som detta innebär för ekonomiskt välstånd, social välfärd och människors välmående.

De åtgärder som finns i betänkandetexten är inte mycket att skryta med, men det är också förståeligt. Jag har en stor förståelse för det, för det är inte helt lätt att göra politik av ekosystemtjänster.

Vi gjorde ett försök när vi väckte den här motionen som är ganska omfattande. Det är ganska mycket tänk bakom det. Vi tar frågan på djupt allvar och tror att det är dags att vi verkligen ser det här ur ett politiskt perspektiv.

Man kan tycka att även om man inte har lösningarna på hur man gör politik av det här eller hur man ska kunna stoppa artutrotning och förstörelse kan man ändå förstå att det inte är bra att göra tvärtom. Men den kopplingen upplever jag inte att alliansregeringen alltid gör.

Politiken styr beslut på olika nivåer. Man inser inte att när man ger ökad rätt att bygga på strandremsor eller kontinuerligt minskar anslaget till biologisk mångfald driver man en politik bort från ett säkrare skydd av ekosystemen. Om man som i alliansen driver en politik där man talar om biologisk mångfald men skapar en politik som leder bort från den samma är det inte riktigt trovärdigt.

I fiskekvotsförhandlingarna har vi upplevt det. I frågan om rovdjuren ser vi praktexempel. Det handlar också om skyddet av den biologiska mångfalden, skogspolitiken, strandskyddet och satsningen på ekologisk produktion. Det är några områden som alla kan leda till en produktion som antingen kan gynna ekosystemens hållbarhet eller leda till att de missgynnas. Det är ett val man gör. Jag anser att man inte ska tappa bort de valmöjligheter som man har.

Avslutningsvis ställer jag mig bakom samtliga Miljöpartiets reservationer. Jag yrkar bifall till reservation 1, 2 och 6.

Anf. 100 SOFIA ARKELSTEN (m):

Fru talman! I dag debatterar vi ett motionsbetänkande om övergripande miljöfrågor. Att det är ett motionsbetänkande betyder att vi be-

handlar ett antal förslag som har kommit in från riksdagsledamöter. Det finns alltså inget förslag från regeringen i grunden.

Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet.

De viktigaste förslagen i motionerna som behandlas handlar om hur vi arbetar med ekosystemansatsen, om den svenska miljöpolitiken ur ett internationellt perspektiv och om hur miljöpolitiken ska bli mer jämställd.

Ekosystemansatsen betyder att vi ser världen som ett ekosystem. Den ger oss människor det vi kallar ekosystemtjänster. Det kan vara rening av vattnet, att insekter pollinerar blommor – vi har hört det här innan kanske. Det handlar om att kretsloppen fungerar, att det finns fisk i haven och att det finns skogar. Det är något som alla miljöpolitiker gillar.

Ekosystemansatstänket tilltalar mig särskilt, eftersom det gör något som våra ekonomer alltid har pratat om. Det internaliserar de externa kostnaderna. Det betyder att man tar med miljön i de ekonomiska beräkningarna. Vi ser både värdet och priset på miljön.

Det finns kanske inte så stor politisk skillnad här. Skillnaden är snarare hur vi driver politiken. Vi i majoriteten, i alliansen, har drivit två miljömål som är ganska breda: klimat och hav. Det har vi gjort just med ekosystemansatstänket. Det funkar inte att jobba bara enligt riksdagens egen organisation. Ursäkta mig, fru talman, för det. Men det är sant.

Vi behöver jobba bredare. Ett exempel är att vi måste hantera energifrågorna tillsammans med klimatfrågorna. Annars kommer vi aldrig att kunna minska våra utsläpp. Och om vi inte låter havsfrågorna hanteras bredare än tidigare kommer vi aldrig att kunna rädda haven.

Vattendirektivet är ett bra exempel på hur ekosystemansatsen slår igenom i politiken. Det är brett och påverkar fler delar.

Motförslaget till den politik som vi redan driver med det här tänket som vi kan se i betänkandet är en strategi. Det föreslås en strategi. Det är väl bra. Vi är för strategier rent allmänt. Men är inte det ett steg tillbaka i miljöpolitiken? Vi jobbar ju redan med ekosystemansatsen. Jag tror att vi får anledning att återkomma till den här debatten senare i vår när miljömålspropositionen kommer.

Vi kan också prata lite om vår påverkan i andra länder. Där har vi tidigare inte haft något uttalat mål för Sverige. Den förra regeringen införde inte något sådant, inget alls faktiskt.

Nu har vi utrett hur miljömålen ska kunna bli bättre. Både Socialdemokraternas Carina Ohlsson och jag satt med i expertgruppen. Vi har diskuterat det här ett par gånger.

Vi kommer att lägga in ett mål för Sveriges miljöpåverkan i andra länder i det som kallas generationsmålet. Konsumtionen av varor och tjänster i Sverige ska orsaka så små miljö- och hälsoproblem som möjligt. Det kan låta självklart, men ibland måste man sätta upp mål för att vara tydlig med vad man menar.

Det här är oberoende av var i världen produktionen är lokaliserad. Jag ser det som en seger för regeringen.

Dessutom finns klimat- och miljöpåverkan med i Sveriges politik för en global utveckling. I den senaste skrivningen definieras klimat och miljö som en av de sex globala utmaningar som är helt centrala för att vi ska ha en rättvis och hållbar global utveckling.

Resultatet av den politiken kommer att redovisas till riksdagen i vederbörlig ordning senare i år.

Den sista del som jag tänker ta upp är frågan om jämställdhet i miljöpolitiken. Det tycker jag är intressant.

Jag tycker att det här är en bra debatt. På talarlistan har vi efter en viss justering tre kvinnor och tre män. Det är en av de mest balanserade debatterna i dag, tror jag.

Vänsterpartiet har föreslagit en jämställdhetsintegrering av miljöpolitiken. Om vi läser svaret i betänkandet ser vi att vi redan har det här. Det finns en fastställd ordning för att arbeta med jämställdhetsintegrering i miljöpolitiken. Här slås det in öppna dörrar. Regeringen har ett handlingsprogram för jämställdhet. Alla målen för det står att läsa i betänkandet på s. 15.

Fru talman! Det är bara att konstatera att det finns en väl utvecklad struktur för regeringens arbete i jämställdhetsfrågor, fast regeringen pratar gärna om helheten – inte bara i miljöfrågorna.

Jag har redan yrkat bifall till mina delar och har två minuter talartid kvar, men jag tackar för mig.
(Applåder)

Anf. 101 CLAES VÄSTERTEG (c):

Fru talman! Precis som Sofia Arkelsten nämnde är det här ett betänkande där vi ska debattera och diskutera övergripande miljöfrågor. Det blir en möjlighet, har vi märkt, att också komma in på en del andra ämnen.

Jag tänkte ta mig friheten att nämna ytterligare lite om det som Sofia Arkelsten var inne på kring miljömålssystemet och dess utveckling. Under den här mandatperioden har vi kunnat konstatera att miljömålssystemet har fungerat väl och har varit en väldigt viktig del i den svenska miljöpolitiken. Vi har kunnat förbättra vårt förhållande till miljön och minska vår påverkan.

Vi kan också konstatera att det är ett system som har funnits i tio års tid, och det finns anledning att då och då se över system och se hur vi kan göra dem bättre. Hur kan vi utveckla dem ytterligare? Är det så att vi behöver anpassa dem ytterligare till den tid vi lever i nu?

Den utredare som tillsattes tillsammans med en referensgrupp där även jag ingick kunde konstatera ett antal olika punkter, bland annat att det finns ett genomförandeunderskott. Det har inte varit tillräckligt med medel, åtgärder eller lagstiftning från regeringar ett antal år tillbaka.

Vi kunde också konstatera att det sätt som miljöpolitiken bedrivs på har förändrats. Vi har mer påverkan i dag kring internationella överenskommelser, både via medlemskapet i Europeiska unionen och via det ökade internationella samarbetet. Detta har gjort att det kommer att ske ett antal olika förändringar. De kommer, som Sofia Arkelsten nämnde, i en proposition under våren. Jag ser fram emot den propositionen, och jag ser fram emot vad vänstersidan har för alternativ. Än kan jag nämligen inte se att det finns något samlat alternativ.

Det är viktigt att då och då stanna upp och fundera igenom om vi kan göra systemen ännu bättre än vad de är i dag.

För att nå en hållbar utveckling krävs en offensiv miljöpolitik, både i Sverige, inom Europeiska unionen och i internationella forum. Sedan

maktskiftet 2006 har Centerpartiet och Allians för Sverige bedrivit en offensiv miljöpolitik. Det är en politik som gör skillnad.

Fru talman! Jag tänkte ta mig friheten att påminna Carina Ohlsson om ett antal olika delar som vi har genomfört under den här mandatperioden. Det var tydligt i hennes anförande att hon behöver lite påminnelse.

Vi har lagt 20 miljarder kronor i miljöbudget under de här fyra åren, att jämföra med förra mandatperioden då Socialdemokraterna med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet lade 5 miljarder kronor mindre. Så mycket pengar och medel som den här regeringen lägger på miljöpolitikens område har ingen annan regering tidigare gjort.

Det gör skillnad. Låt mig ta ett exempel: nyregistreringen av miljöbilar. År 2005, i slutet av den förra regeringens mandatperiod, var det knappt 15 000 nyregistrerade miljöbilar. År 2008 var det närmare 85 000 nyregistrerade miljöbilar, mycket tack vare alliansregeringens politik där miljöbilspremien har varit en faktor. Det visar att har man rätt styrmedel, styr i rätt riktning och vågar ta beslut så gör det skillnad. Det har vi varit med och gjort nu, och vi kommer att fortsätta.

Vi kan konstatera en annan punkt. Vi har varit med och förbjudit fosfater i tvättmedel, och vi kommer att förbjuda det i maskindiskmedel 2011. Detta kommer att minska Sveriges övergödande utsläpp av fosfor med 50 ton per år.

Jag skulle kunna hålla på ytterligare ett antal minuter och rada upp saker som vi har gjort under den här mandatperioden som gör en tydlig skillnad, som visar en offensiv miljöpolitik och som visar att Allians för Sverige bedriver en miljöpolitik som leder till att vi får en bättre miljö att leva i och större förutsättningar för en hållbar utveckling i framtiden. Jag är helt övertygad om att vi kommer att få fler debatter i den här kammaren där vi får möjlighet att fylla på listan.

Avslutningsvis, fru talman, tänkte jag vända mig till Carina Ohlsson som i den här debatten halkade in på Vattenfall och de rapporter som kommit under dagen. Jag får säga att det är något förvånande att höra dessa kommentarer från Carina Ohlsson, för jag tycker att de innehåller ett stort mått av hyckleri. Vilka var det som fattade beslut om de olika investeringar som Vattenfall i dag jobbar med att slutföra? Under vilken tid fattades det beslut om de här investeringarna? Jo, det var under den förra socialdemokratiska regeringen som Vänsterpartiet och Miljöpartiet var stödpartier åt. Det är dessa investeringar man nu slutför.

Från 2015 kommer det stora investeringar i bland annat Storbritannien på ny vindkraft. Det finns ytterligare investeringar som kommer efter 2015 med satsningar på förnybar energiproduktion.

Äntligen, fru talman, har vi en regering som tar tag i Vattenfall, som ser till att de har en ledning som klarar av att bedriva den typen av bolag och som ser till att en ägarstrategi kommer på plats. Äntligen har vi någon som vågar styra Vattenfall.

(Applåder)

Anf. 102 JAN ERIK ÅGREN (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag rörande övergripande miljöfrågor.

Det har varit intressant att läsa en del av de motioner som tillhör betänkandet. Det finns en del som jag tycker är bra. Men som motionär,

inte bara när man tillhör oppositionen, drabbas man av bakslag eller rättare sagt avslag på sina yrkanden. I de flesta fall är det med hänvisning till att det pågår ett beredningsarbete i Regeringskansliet. Det finns också några motioner som behandlas förenklat, som det heter. I regel är det då samma eller i huvudsak samma yrkanden som riksdagen behandlat tidigare under mandatperioden.

Fru talman! Jag vill kort ta upp några saker ur betänkandet. Först ett konstaterande från utskottets sida att ekosystemtjänsternas betydelse för att säkra livsnödvändiga förhållanden har uppmärksammats allt mer på senare år. Med ekosystemtjänster avses de olika varor och tjänster som ekosystemen förser människor med och som är nödvändiga dels för vår överlevnad, dels för vårt välbefinnande.

Ekosystemens strukturer, funktioner och livskraftiga artpopulationer måste därför säkras för att deras förmåga att producera livsnödvändiga tjänster för människan ska kunna upprätthållas.

Ekosystemen måste också fungera vid de omvärldsförändringar som exempelvis klimatförändringar väntas medföra. Man talar om att det krävs en resiliens – motståndskraft – hos ekosystemen.

Vi kristdemokrater tycker naturligtvis att det är bra att Europeiska rådet vid jultid i fjol antog rådsslutsatser om biologisk mångfald efter 2010, där vikten av ekosystemtjänster uppmärksammas. Av slutsatserna framgår tydligt att rådet är djupt oroat över den allt snabbare förlusten av biologisk mångfald liksom över att ekosystemens funktion och tjänster försämras på grund av antropogen, alltså människoskapad, påverkan och det hot det innebär för ekonomiskt välstånd, social välfärd och människors välmående. Tyvärr är det en befogad oro.

Fru talman! Nu ser vi fram mot den miljömålsproposition som kommer till våren. Den kommer bland annat att grundas på Miljömålsrådets slutsatser och förslag, alltså Miljörådets utvärdering av Sveriges miljömål 2008, *Miljömålen – nu är det bråttom*.

Visst är det bråttom med en del av de åtgärder som krävs för en fortsatt förbättring av viktiga delar av vår miljöpolitik. Alliansregeringen har under de år som har gått flyttat fram positionerna på olika områden och genomfört förbättringar som är till nytta och gagn för hela samhället och till delar också berör människor i andra länder. Det är skönt att se och känna att alliansen har jobbat så bra med det, även om det finns saker kvar att göra.

Sedan, fru talman, måste jag få säga att jag blev lite förvånad över Carina Ohlssons inlägg när det gällde den insamling som har skett för att hjälpa till med det akuta behov som finns av övernattningsmöjligheter, där Klara församling har ställt upp. Klara församling har gjort sig känd som en av de mest socialt ansvarstagande församlingarna i vårt land. Här fanns det ett behov, och riksdagens kristna grupp ställde upp. Alla tyckte inte om det, men i samband med andakten i morse framfördes ett skriftligt tack från ansvariga i Klara församling. Det var ett tack för den här insatsen där man också sade att det hade bemötts positivt av dem som har varit berörda.

Carina frågade om det var långsiktigt. Det här är ett akut behov som man har försökt hjälpa till att tillgodose, och det är tidsbegränsat. Det bästa är naturligtvis om sådana här insatser inte behöver göras, men nu

gjordes den och jag tycker att de som har gjort detta ska få tack och ära för det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 februari.)

Skogspolitik

8 § Skogspolitik

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10:MJU17
Skogspolitik.

Anf. 103 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Fru talman! I det här betänkandet om skogspolitik finns enbart ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden och utskottsmajoritetens svar på dessa motioner.

Jag vill peka på några saker som vi i olika sammanhang har lyft fram, inte minst när vi hade förra debatten om regeringens skogspolitik. Det vi socialdemokrater saknade då och fortfarande saknar är tanken på hur den moderna skogspolitik som Sverige behöver ser ut.

En skogspolitik för framtiden behöver långsiktiga, genomtänkta och framför allt övergripande satsningar för att anpassas efter den ökade efterfrågan på skogsråvara. Skogsstyrelsen har i en rapport beskrivit fyra olika scenarier inför kommande decennier, och de resonerar också om att ett kriterium för vad som är högsta hållbara avverkningsvolym behöver införas.

Vad säger utskottsmajoriteten om det?

Regeringen har fortfarande, efter snart fyra år vid makten, inte lyckats samla sig till något större helhetsgrepp. Det är passivt, tillbakalutat och det saknas visioner för framtiden.

I det här betänkandet konstaterar majoriteten att det inte finns något behov av en samlad strategi för att öka tillväxten i skogen, men, säger man sedan, om det inte går vägen kanske andra angreppssätt behövs. Det menar jag är att ha en passiv, tillbakalutad attityd när det gäller den så viktiga skogspolitiken.

Fru talman! Skogsstyrelsens arbete måste stödjas för att man ska kunna hantera avvägningen mellan de två jämställda skogspolitiska målen, miljömålet och produktionsmålet. Myndigheten måste få verktyg för att vara den expertmyndighet som jag tror att vi alla är överens om att den ska vara.

Uppdragsverksamheten har varit ett viktigt verktyg för dem att använda, och vi motsätter oss starkt den avveckling som nu har skett av den.

Möjligheten att ha kvar uppdrag finns om synnerliga skäl föreligger. Med det menas situationer där det inte finns någon annan aktör som kan utföra uppdraget. I dessa synnerliga situationer ska Skogsstyrelsen fortsätta sin verksamhet. Men en avvecklad uppdragsverksamhet har fått till följd att kompetens försvinner. Den lokala närvaron i glesbygden minskar, och beslutet har inneburit ökade omställningskostnader.

Jag förstår ärligt talat inte hur ni i majoriteten resonerar. Det verkar som om ni förblindas av marknaden och att den ska styra i alla politiska beslut. Politiken frånhänder sig sitt ansvar och överläter allt till marknaden.

Den svenska skogs- och träindustrin har ett stort behov av råvara. Efterfrågan på pappersmassa och bioenergi ökar, liksom efterfrågan på sågtimmer av hög kvalitet. Samtidigt är Sverige fortfarande en bra bit från att nå miljömålet om levande skogar.

Nya konkreta strategier, byggda på breddad forskning, krävs för att möta den motstridiga efterfrågan på skogsprodukter och levande skogar. Var finns den strategin, det tänket hos majoritetsföreträdarna?

En eftersatt skogsvård är inte förenlig med ett skogsbruk som ska generera ökad efterfrågan på råvara och värna den biologiska mångfalden. Røjningen är fortfarande katastrofalt eftersatt. Hur tänker ni i majoriteten här? Behövs det inga åtgärder? Ska vi fortsätta vänta och se, eller vad tycker ni?

Vi behöver ett långsiktigt hållbart brukande av vårt gröna guld.

Fru talman! Ett av miljöpolitikens viktigaste mål är att bevara den biologiska mångfalden. Utvärderingar som genomförs bekräftar att miljöarbetet i dag går för långsamt. Delmålet om en hejdad förlust fram till i år, 2010, nås inte nu under det biologiska mångfaldsåret.

Vi saknar en fullödig strategi som omfattar bevarandet av den biologiska mångfalden genom olika skyddsformer, och det saknas pengar både regionalt och nationellt för att kunna göra det som behövs.

Nu kommer ni i majoriteten säkert att prata om Kometprogrammet. Ja, det är ett intressant projekt som vi också stöder. Det är viktigt med skogsägarens engagemang och intresse för det vackra man har i sin skog. Det ska inte vara så att man är rädd för att ha skyddsvärda områden eller arter på sin skog. Men Kometprogrammet räcker inte. De krävs mer av allt för att nå målet.

Fru talman! Drygt halva Sveriges yta är täckt av skog. Våra skogar är en viktig del av utvecklingen av vårt samhälle. De har gett arbetstillfällen i såväl glesbygd som industrisamhällen och de innebär en stabil bas i den svenska ekonomin.

Grunden för dagens skogspolitik, som beslutades av en enig riksdag 1993, bygger på principen om omsorg gentemot kommande generationer. Skogen ska vårdas och nyttjas så att vi alla, våra barn, barnbarn och barnbarnsbarn får del av dess nyttigheter. Här är kärnan till allt. Vi socialdemokrater menar att omsorgen om kommande generationer är den självklara utgångspunkten när vi diskuterar en skogspolitik för framtiden. Det måste finnas långsiktighet i tänket. Och det saknas i dag.

Fru talman! Den svenska skogen förtjänar en övergripande helhetssyn över dagens möjligheter och problem samt en visionär satsning för framtiden. Skogs- och tränäringens betydelse för utvecklingen av det framtida Sverige, för omställningen till ett långsiktigt hållbart samhälle, kan inte nog poängteras.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 6.

Anf. 104 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Som vi har hört behandlar dagens betänkande, *Skogsolitik*, motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Det handlar om forsk-

ning, användning av skogsråvara, skogsvårdande insatser och skogsbruksmetoder.

Vänsterpartiet står bakom två gemensamma reservationer med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Den första handlar om forskning om kontinuitetsskogsbruk och den andra om Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet.

Vi har tidigare pratat om ekosystem, och skogen är ett av de viktigaste ekosystemen på vår jord – inte minst i vårt land. Skogen producerar råvara till skogsindustrin – den ekonomiska delen av vårt samhälle – och står för en stor del av tillförseln av förnybara energiråvaror nu när vi ska göra en klimatomställning. Skogen producerar också biologisk mångfald, rent vatten och sociala tjänster, till exempel friluftsliv och naturupplevelser. Skogen är helt enkelt vårt lands kanske viktigaste naturresurs som måste nyttjas på ett hållbart sätt. Det är vi säkert alla överens om.

Skogen har också kommit i fokus i klimatdebatten, inte minst efter Köpenhamnmötet – där några steg förhoppningsvis trots allt har tagits för att hejda skogsskövlingen på vår jord och där även skogsskötselns i övrigt har aktualiserats.

En fråga där vi väntar på regeringens ställningstagande är hur vi ska nå miljömålet Levande skogar. Svar får vi förhoppningsvis när regeringen lägger fram sin miljömålsproposition om en dryg månad. Då får vi anledning att debattera inte bara i vilken grad delmålet till 2010 har nåtts men även hur miljömålet i sin helhet ska nås, hur gammelskogarna ska skyddas med mera. Till den större debatten får vi alltså anledning att återkomma i närtid.

Jag tror att forskning om utveckling av alternativa skogsbruksmetoder är viktig i perspektivet av målet Levande skogar. Därför står vi i Vänsterpartiet bakom reservationen om forskning om kontinuitetsskogsbruk. Kontinuitetsskogar som inte slutavverkats har rikare biologisk mångfald än kalhyggesproduktionsskogar. Det är inte så konstigt eftersom många av skogens naturliga arter inte klarar av en kalhyggesfas. Vi vet att många av de rödlistade arterna är knutna till skogslandskapet. Införandet av kalhyggeskogsbruk för drygt 50 år sedan är ett hot mot dessa arter. Det pågår forskning om kontinuitetsskogsbruk, men vi anser att SLU och Skogsforsk bör forska vidare om detta på olika ståndorter i skilda delar av landet. Då kan man se vilka känsliga kontinuitetsarter som har särskilt svårt att återkomma i ny skog efter kalhuggning.

Vi står också bakom reservation 6 om Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet. Jag menar att den borgerliga regeringen har gått ganska hårt fram mot Skogsstyrelsen. Den avsatte exempelvis den förra generaldirektören Göran Enander. Formellt sett var det på grund av brister i redovisningen, men enligt min uppfattning var det troligen främst därför att Enander stod upp för de båda skogspolitiska målens jämbördighet. Dessutom innebar den borgerliga regeringens plötsliga nedläggning av det då omfattande projektet Gröna jobb en administrativ ansträngning som delvis förklarar bristerna i den ekonomiska redovisningen. Regeringen borde kanske själv ha tagit ansvar för de konsekvenserna i stället för att avskeda sin generaldirektör. Det är ett exempel på dålig ägarstyrning, enligt min uppfattning.

Dessutom har regeringen, som vi har hört, kraftigt begränsat Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet. Det är inte ett rationellt hanterande i vårt

vidsträckta och i stora delar glest befolkade land. Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet har inneburit trygghet för framför allt många små skogsägare i de inre delarna av Sverige. Det är en verksamhet som också har varit ett stöd för Skogsstyrelsen att använda i sin rådgivning av hur skogsägarna ska sköta våra skogar.

Fru talman! Med detta står jag bakom våra två gemensamma reservationer.

Anf. 105 TINA EHN (mp):

Fru talman! I det här betänkandet behandlas motioner om skogspolitik. Ett par motioner tar upp frågor om forskning. Det är intressant att i fråga om skogsforskning hänvisas till den forskningsproposition som behandlades i riksdagen förra året. Vi i utskottet hade knappast någon större inblandning i den propositionen. Jag vet att propositionen omfattade både jord- och skogsforskning, eftersom jag tittade en del i den.

I svaret från utskottet hänvisas till att det i forskningspropositionen sägs att det behövs en fördjupad forskning om konsekvenserna av biomassauttagets påverkan på biologisk mångfald, läckage av växthusgaser och näringsläckage samt ekosystemen och dess buffertförmåga. Det tycker jag kan vara viktigt att påpeka.

Skogen är så mycket mer och är så komplex. Den är mycket mer än biomassa. Det är fråga om biologisk mångfald, ekosystem, hem för djuren samt rekreation och frihet för många människor. I dag går skogsbruket alltmer mot specialisering och mer av skogsplantage. Sammantaget finns en samlad önskan om att producera mer från skogen och samtidigt veta att vi skyddar tillräckligt för att inte utarma för många arter eller för viktiga ekosystem.

Jag hittade en liten redovisning om att år 2009 skyddades 10 700 hektar för bildande av naturreservat. Det kan jämföras med att mellan 2004 och 2008 avverkades 1,7 procent av kända och oskyddade värdekärnor, alltså 12 586 hektar. Något som vi behöver vara rädda om är värdekärnorna. Vi har alltså under 2009 skyddat mindre än det som avverkades under många år. Det här är en allvarlig utveckling, och vi har ett stort ansvar.

I motioner som behandlas i detta betänkande berörs det faktum att vissa skogar inte sköts, att det är svårt att få ut skörden från vissa skogar och marker eftersom det finns markskador. Tjälren är inte längre stabil och maskinparken blir allt tyngre. Det är ett faktum att det trakthyggesbruk och skogsbruk som i dag används ifrågasätts ur ett längre hållbarhetsperspektiv. Vi behöver skydda den gammelskog som finns, men vi behöver också utveckla skogsbruk som inte är monokulturskog. I en monokulturskog finns inte den rika biologiska mångfalden. Det är precis likadant med jordbruket.

Mångfald är däremot intressant. Den måste få finnas i större områden. Det behövs ett starkt skydd för vissa delar, men det behövs också ett skogsbruk med större hänsyn. Vi måste nå fram till att ha ett bra skogsbruk samtidigt som flera arter som i dag missgynnas ändå kan trivas och finnas i den skog som brukas. Därför har jag väckt en motion om kontinuitetsskogsbrukets roll och om inventering av svenska skogar som aldrig har slutavverkats. Jag föreslår bland annat att en heltäckande inventering över skogar som aldrig fallit offer för slutavverkning ska ske och att

Skogsstyrelsen i sin rådgivning till skogsägare ska ges ett fortlöpande uppdrag att stödja utvecklingen av hyggesfria skogsbruksmetoder. Det handlar alltså om vilka värden vi vill förvalta för framtiden och vad det får kosta.

I år har vi året för biologisk mångfald. Meningen och vikten av det är att uppmärksamma dess viktighet. Det är ganska uppenbart. Samtidigt beslutade vi i kammaren, förra året eller 2008, att skogsproduktionens mål skulle vara viktigare än själva miljön. Vi har i ett par års tid fått besked om att de andra målen ska antas i den kommande miljömålspropositionen. Den har vi ännu inte sett röken av. Så här under mandatperiodens sista vår ska den dimpa ned i mars, och det ska bli intressant.

Förra året debatterade vi även skogen utifrån ett hållbart skydd av naturområden. Då lekte man med siffrorna för att kunna påvisa att man skyddade massor av arealer. Men i verkligheten flyttade man runt en hel del siffror, och skyddade områden bytte helt enkelt kategori.

Anslaget till skydd har sänkts under mandatperioden. År 2009 var anslaget för områdesskydd nere i 465 miljoner kronor. Det är mindre än hälften av anslaget för 2005. Samtidigt ökade priset på skogsfastigheter och skog. Det är faktiskt svårt att skydda mer skog för mindre pengar.

Det har också svept förbi en lagrådsremiss som tar upp frågan om affektionsvärdestillägg. Jag vet inte var den kommer att hamna, men jag förstår att det kommer att kosta ännu mer pengar att skydda skog om den frågan blir verklighet. Mer pengar behövs i så fall, inte mindre, eller också får man hitta på någonting annat.

Avslutningsvis skulle jag vilja ställa mig bakom Miljöpartiets reservationer, och jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 6, som det också tidigare har yrkats bifall till.

Anf. 106 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Efter att ha lyssnat på vänsteroppositionens skogspolitik kan jag med gott samvete yrka avslag på samtliga reservationer och yrka bifall till alliansens skogspolitik.

Jag skulle vilja påstå att er skogspolitik är ett hopkok av perifera skogsbruksmetoder, typ blädning, att exempelvis få myndigheten att utföra stämpling och införa hyggesfria skogsmetoder. Man vill också utreda vad skogen ska användas till. Jag tror att vi åtminstone på min sida i denna sal är ganska väl medvetna om vad den svenska skogen ska användas till.

Det finns inte ett ord och inte en skrivning om förutsättningarna för skogsnäring och skogsindustriell verksamhet – ryggraden i vår ekonomi, med 11–12 procent av nettoexporten, 4 procent av bnp och 100 000 människor sysselsatta. Det är en näring som når långt ut i vår glesbygd, med sågverk spridda över hela vårt land. Till det kommer också processindustrins lokalisering runt våra kuster och större vattendrag.

Skogsägandet är kopplat till inkomster där skog växer, och det gör att det i hela vårt land skapas förutsättningar för intäkter i områden med små och besvärliga möjligheter. Skog är kanske den viktigaste regionalpolitiska faktorn i detta land.

Allt detta bortser vänsteroppositionen från. I stället är det tal om blädning, som kanske berör någon promille av den svenska skogsmarken,

och det är om Skogsstyrelsen ska få stämpla. Om just denna betydelse andas man inte ett jota.

Det är viktigt i ett land som Sverige att skapa förutsättningar för skogsbruk och skogsindustri och tillhörande näringar som transporter och avverkningsresurser.

Framtiden enligt vänstern är hyggesfritt, blädning, om myndigheten ska få stämpla eller inte och naturvård och avsättningar. Ni i vänsteroppositionen glömmer att skogsvårdslagen baseras på både produktion och miljö. Om ni är enbenta, enfaldiga eller både och får ni själva svara på.

Faktum kvarstår att den svenska skogen behöver både produktions- och miljötanke. Det är också något som alliansen står upp för väldigt tydligt. Sverige behöver råvaror till industrierna och råvaror till klimatomställningen. Men vi har ett lika tydligt uppdrag att värna den biologiska mångfalden – en hörnsten i alliansens miljöpolitik. Vi ska vidare se till att den generella miljöhänsynen i skogsbruket inte luckras upp.

Jag tycker inte att miljöinriktningen på det svenska skogsbruket är dålig – den är föredömlig. Sveriges skogsvårdslagsstiftning, med frihet under ansvar med återplanteringsskyldighet, framstår som ett föredöme, inte minst vid internationella jämförelser. I mitt perspektiv är det produktionsfrågorna som har tappat i aktualitet.

Med klimatkrisen flåsande i nacken var det en välkommen present till klimatomställare och det svenska folkhushållet att produktionsfrågorna fick ett lika stort utrymme som miljöfrågorna i den skogsproposition som riksdagen antog för några månader sedan.

Anf. 107 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! I den svenska skogspolitiken har jag utgått från att vi är i stort sett överens om de grova riktlinjerna. Vi är överens om att vi ska ha frihet under ansvar och att vi ska ha två jämställda mål. När man hör på inledningen av debatten om detta motionsbetänkande får man en känsla av att det är fel på det allra mesta, men så är det inte.

Vi tog ett skogspolitiskt beslut här i höstas. *En skogspolitik i takt med tiden* tycker jag är ett lysande namn. Det visar att vi behöver justera och anpassa skogspolitiken till rådande förhållanden. Jag studerade det särskilt noga i går kväll och fann då att det fanns 45 reservationer från vänstersidan till den skogspolitiken. Man var överens om *en* reservation, och det var den som handlade om ökade sanktioner mot den enskilde om han eller hon bryter mot gällande lagstiftning.

Fru talman! I detta betänkande behandlas ett antal motioner som det finns en hel del matnyttigt i. Låt mig först konstatera att användningen av skogsråvaran har ökat markant de senaste tio åren – det är helt otroligt. Det är energisortimentet som har ökat mest. År 2009 passerades en milstolpe i detta land då vi för första gången kunde konstatera att biobränslena sammantaget stod för mer energi än vattenkraften och kärnkraften tillsammans. Det är verkligen en milstolpe.

Då är frågan: Behövs det, som man säger i en reservation, verkligen en utredning om vad vi ska använda vår skogsråvara till? Knappast!

I den översyn och skogsutredning som jag deltog i, som leddes av den förra vänsterpartiledamoten Maggi Mikaelsson, konstaterade även hon att marknaden måste få avgöra till vad och hur vi ska använda vår skogs-

råvara. Jag delar den uppfattningen. Någon planekonomi tror jag inte är aktuell inom skogens område heller.

Fru talman! Då det gäller behovet av ökade skogsvårdsinsatser delar jag reservanternas uppfattning att det behövs stora röjningsinsatser. Det har blivit klart bättre de senaste tre åren, och det är viktigt för att nå en ökad tillväxt i skogen. Alla som har insikter i skogsbruk vet att det är kopplat till de ekonomiska realiteterna. Det görs ökade skogsvårdande insatser i skogen i tider av bättre konjunkturer. Så har det varit under alla år.

De här insatserna betonas också i regeringens skogsproposition. De övriga insatser som behövs är bättre förädlat plantmaterial, utvecklade försök med nya trädslag liksom även dikning och gödsling inom ramen för gällande miljölagsstiftning och på lämpliga marker.

Här i kammaren har också berörts behovet av ytterligare skyddad skogsmark, och vi tog ett beslut 2001 som är på väg att uppfyllas. Det fattas en del, och jag kan inte säga exakt hur mycket som fattas. Jag tror att vi kommer att vara väldigt nära att nå målet innan detta år är slut.

Som Ann-Kristine Johansson nämnde har försöksverksamheten med friare former för att finna vägar och framför allt minska motståndet mot att skydda skog äntligen kommit i gång. Jag är själv kritisk mot att det har tagit så lång tid att komma i gång. Det ska bli intressant att följa hur vi kan nå friare former. Jag kommer själv från det län som har haft det största motståndet mot reservatsbildningar av alla län i landet, och det har varit en väldigt intensiv debatt.

Fru talman! Jag har förstått att frågan om uppdragsverksamheten har engagerat väldigt mycket. Om man tittar på verkligheten ute i landet – jag sitter själv i ett skogligt sektorsråd – ser man att de hittillsvarande besluten inte har lett till någon stor, katastrofal utveckling. Det handlar om ett tiotal tjänster i ett så stort skogslän som Västerbotten.

Frågan vi ska ställa oss generellt är om statliga myndigheter ska operera på en konkurrensutsatt marknad när det finns företag i bygden som jobbar med planläggning och projektering med skogsbilvägsbyggnader. Ska i första hand en statlig myndighet göra det när vi har ekonomiska föreningar som jobbar med att ta fram skogsbruksplaner? Jag ställer bara frågan och hoppas att alla som har insikter kommer att svara på den.

Ola Sundell berörde frågan om hyggesfritt skogsbruk eller kontinuitetsskogsbruk. Där pågår sedan många år en omfattande forskning, och jag känner en av de mest berömda forskarna på området. Men det är ingalunda enkelt att säga att det är detta som är det allena saliggörande. Tvärtom är det bevisat att det inte går att klara det i hela landet. Det går inte heller att ha det på alla marker och använda det för alla trädslag.

Det var kommentarer till några motioner. Jag ska för tids vinnande inte gå in närmare på de övriga motionerna utan yrkar bifall till förslagen i föreliggande betänkande och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 108 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är alltid intressant och roligt att lyssna på Åke Sandström. Och jag måste säga att vi nog är rätt så överens om mycket, inte minst om röjningsbehovet som både du och jag ser.

Jag sitter i ett sektorsråd i region Svea i Skogsstyrelsen och har också inblick i bland annat detta med uppdragsverksamheten, och det är viktigt och intressant.

Det jag vill fråga är hur Åke Sandström ser på Skogsstyrelsens möjligheter framöver att utföra sina myndighetsuppdrag och se till att lagen efterföljs med de ökade uppdrag som har kommit från regeringen till Skogsstyrelsen men utan mer resurser till dem. Hur ser du på möjligheten för dem att utföra allt det som vi egentligen ställer krav på ska följa med lagen?

Jag vill också ställa en fråga om uppdragsverksamheten. Förut hade vi något som hette Gröna jobb inom Skogsstyrelsen. Nu har jag förstått att regeringen vill ha något liknande, fast nu heter det Lyftet. Vad är skillnaden mellan Gröna jobb och Lyftet? Och vad har ni för syn på uppdragsverksamhet? Ena gången säger ni att Skogsstyrelsen inte ska hålla på med uppdragsverksamhet, nästa gång säger ni att Lyftet är bra.

Det var mina två frågor.

Anf. 109 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Vi är säkert överens om detta med röjningsbehovet, som du också sade, Ann-Kristine Johansson. Det är ingen tvekan om att det behövs mer pengar till Skogsstyrelsen för att förbättra rådgivningen. Det är inte så länge sedan som vi motionerade om det från Centerpartiets sida. Den senaste tidens konjunktur har inte gjort det möjligt att utöka det kontot, men det är ingen tvekan om att det behövs. Som sagt, i en god konjunktur är det också lättare att få i gång röjningen.

Det är min personliga uppfattning att Skogsstyrelsen måste prioritera sin lagtillsyn och sitt rådgivningsansvar. Det är viktigt, och det är viktigt att alla människor behandlas lika i det sammanhanget. Man har med nya metoder, med flygbildstolkning och liknande, nått väldigt mycket längre, och det har blivit en mer rationell kontroll av gjorda insatser.

När det gäller uppdragsverksamheten är det skillnad om jag gör angelägna arbetsmarknadspolitiska insatser eller om jag är ute och konkurrerar med företag på en konkurrensutsatt marknad, som med planläggning och projektering av vägar.

Lyftet är ju helt nytt, och jag ska erkänna att jag inte i detalj kan jämföra det med de gröna jobben. Vad jag vet från tiden med de gröna jobben är att de blev kolossalt dyra per dagsverke, men det är något som är passerat nu.

Anf. 110 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är bra det som Åke Sandström säger om att Skogsstyrelsen behöver mer resurser. Ja, så är det om Skogsstyrelsen ska kunna utföra lagtillsynen med alla de nya kraven från regeringen, för lagtillsynen är ju det viktigaste. Då kanske man skulle ha funderat på att i stället för att sänka skatten ge en del av den resursen till Skogsstyrelsen.

Gröna jobb var en fantastisk åtgärd för alla långtidsarbetslösa som kunde få möjlighet att utföra väldigt intressanta och bra uppdrag i skogen, inte minst inventering av fornlämningar. Det är en stor brist i dag. Vi vet inte var i skogen alla fornlämningar finns, och en del blir sönderkörda när det inte görs en inventering. Det skulle behövas.

Det ska bli intressant att följa Lyftet. Egentligen tror jag att ni bara har bytt namn, att det är Gröna jobb fast ni kallar det för Lyftet i stället, som det ser ut.

En sista fråga gäller biologisk mångfald och om att nå målen. Vad jag förstår är man långt ifrån att nå målen under året när det gäller både biotopskydd och naturvårdsavtal. Kommer ni att tillföra mer resurser så att Skogsstyrelsen kommer att kunna se till att både biotopskydd och naturvårdsavtal kommer att uppfyllas?

Anf. 111 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag besvarar den sista frågan först. Den stora och kostsamma delen är naturvårdsområdena. Där har det tillförts, som Ann-Kristine Johansson säkert känner till, en betydande areal genom att Fastighetsverket och Sveaskog har överfört närmare bestämt 147 000 hektar till naturvårdsområden.

Frågan om naturvårdsavtal och biotopskydd kan jag inte svara på. Jag vill inte heller föregripa budgetpropositionen i april om den delen totalt sett.

Jag vill heller inte ge mig in på att blanda ihop sänkt skatt med uppdragsverksamheten i Skogsstyrelsen. Det vore lite fjärran. Men jag kan konstatera att jobbskatteavdraget i näringsverksamheten har haft stor betydelse även i skogsbygderna. Den saken är fullständigt klar.

Vi får jobba vidare på detta och hoppas att vi här i kammaren har en samsyn om skogens utomordentligt stora betydelse. Den har som sagt stor betydelse, och vi måste jobba gemensamt för att slå vakt om dess värde, inte minst ur klimatsynpunkt.

Anf. 112 IRENE OSKARSSON (kd):

Fru talman! Med risk för att bli lite allmänfilosofisk efter de goda kolleger som har lyft fram mycket av det som står i motionsbetänkandet som vi behandlar i dag kan jag börja med att säga att skogen är en av våra viktigaste naturresurser. Den är förnybar. Därför kräver den ett särskilt ansvarstagande och ett förvalterskap som ser över lång tid.

Det går inte att i frågan om skog ha perspektivet några år eller en mandatperiod; det handlar om decennier och århundraden. Här gäller bokstavligt det gamla uttrycket att en sår och någon annan skördar. Det är få som har möjligheten att vara med om att både plantera träd och avverka dem under sin livstid.

Skogen är källan för många produkter. Den rödgröna alliansen i opposition tycks konstatera att strategier, program och dokument kan lösa det mesta. Jag tror dock att vi kan konstatera, precis som Ola Sundell gjorde tidigare, att vi har de frågorna klara för oss utan både strategier och dokument.

Skogen behövs till drivmedel, förpackningar, hus, möbler, värme med mera. Tekniska framsteg kommer att göra att vi i en snar framtid kan se nya användningsområden för träfiber som vi i dag inte har en aning om. Det kommer alltså att bli viktigt hur vi hushållar med denna råvara så att rätt träslag, rätt kvalitet och rätt del av träden används till rätt saker. Och det är precis det som den skogspolitiska propositionen som kammaren debatterade för ett antal månader sedan tar upp och har gett förutsättningarna för. Både i den propositionen och i forskningspropositionen

lyftes vikten av att hitta nya trädslag, nya förhållningssätt, nya strukturer och nya produktionsmetoder fram och att vi försöker med både det som ska gödslas och det som inte ska gödslas som skogsmark. Vi ska till och med försöka se hur vi kan hitta nya trädslag med genmodifikation. Genetikenämnden har faktiskt behandlat ett sådant ärende i dag – nu ler Tina Ehn – och vi var rörande överens i nämnden om detta försök.

Vi måste kunna se hur vi på ett bra sätt kan möta de klimatutmaningar vi står inför, oavsett om vi har skapat dem själva eller inte – därom må en del tvista. Vi måste ta itu med frågan och hitta det förnybara angreppssättet, det som ger en hållbar energiutveckling för framtiden.

Det är viktigt att det som görs har näringen med sig. Hur får man det? Jo, genom att göra precis som regeringen har gjort, nämligen öka kunskapen med mera. Här slår en del av motionerna som står i betänkandet in öppna dörrar. Att vara kunskapsförmedlare och brobyggare mellan skogsägare, näring, naturvård, fritidsintressen med mera är Skogsstyrelsens första, viktigaste och mest avgörande roll.

Skogsstyrelsen kan med de beslut som är tagna fokusera på uppgiften att i samverkan med forskningen få ut kunskap framför allt till våra skogsägare. Kunniga skogsägare är nämligen förutsättningen för ett fungerande skogsbruk och en fungerande skogsnäring.

De satsningar som regeringen gjort är tydliga med att markera miljöns viktiga roll, men de gäller också produktionens viktiga roll. Här har vi äntligen hittat en balans i och med det som alliansregeringen sett till att vi har fått besluta här i kammaren.

Skydd av skogsmark är viktigt, men det kräver som sagt kunskap hos skogsägaren. Där står Kometprogrammet för en viktig pusselbit men inte den enda. Kollegerna har redan nämnt vad som har gjorts från Sveaskog, Fortifikationsverket med flera aktörer. Jag är själv medlem i en organisation som jag förväntar mig mycket av, nämligen Svenska kyrkan som är en stor markägare som måste ta sitt ansvar.

Det är viktigt att vi skyddar skogen, eftersom den är värdefull. Alltså är det viktigare med kvalitet än med arealmått. Det är viktigare att vi skyddar den skyddsvärda skogen än att vi räknar hektar. I motsats till oppositionen tror jag att vi, precis som miljöministern sade i debatten, med hjälp av det som har gjorts av andra aktörer kommer att komma i närheten av att uppfylla målet.

Det är viktigt att vi främjar näringsverksamheten. Skogsstyrelsen ska inte ägna sig åt det entreprenörer kan ägna sig åt. Men som Ann-Kristine Johansson sade står det att där sådana inte finns får Skogsstyrelsen göra jobbet. Det är dock självklart att vi ska se till att vi har näringsidkare som kan bedriva en verksamhet som gör att vår glesbygd och landsbygd kan leva på egenföretagarnas villkor och också generera kringarbetstillfällen.

Skogsstyrelsen ska ägna sig åt att vara just den myndighet som Ann-Kristine Johansson efterlyste. Den ska följa upp att vi har en god skogsproduktion och en god kunskapsnivå hos våra skogsägare. Då tror jag, fru talman, att vi får skogsägare som tar ansvar och ser till att gallring med mera fungerar och använder den metod som är lämplig för området.

Jag tror också, med förlov sagt, att vilka skogsavverkningsmetoder vi ska använda är en lärdomens resa att göra. En återgång till de gamla metoderna är inte det rätta, utan vi ska hitta nya. Det läggs, som Åke Sandström sade, stora forskningsresurser på detta i dag.

Vi ska hitta nya metoder för att vårda de skogar som behöver det på ett särskilt sätt, men vi ska ha ett effektivt välfungerande skogsbruk. Det har vi, fru talman, tack vare det regeringen har gjort.

Jag yrkar bifall på utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 113 NINA LARSSON (fp):

Fru talman! Skogen kan rädda jorden – detta ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och klimatrelaterat perspektiv. Frågor om avskogning, tillväxtpotential, bioenergi och biologisk mångfald står numera i fokus. Hela 70 procent av den biologiska mångfalden ryms i världens skogar.

I takt med den ökade insikten om växthuseffekten och jordens temperaturhöjning har skogens betydelse lyfts fram. Det är av detta skäl som avskogningen i stora delar av världen får så allvarliga konsekvenser.

Enligt FAO:s statistik har vi globalt en nettoförlust på 70 miljoner hektar skog per år eller 200 kvadratkilometer per dag. FN:s klimatpanel bedömer att utsläppen genererade av avskogningen 2007 uppgick till knappt 2 miljarder ton koldioxid, vilket är mer än EU:s totala utsläpp av växthusgaser.

Tio länder förfogar över 80 procent av världens primära naturskog. Av dessa stod Indonesien, Mexiko, Papua Nya Guinea och Brasilien för de största avverkningarna.

Det är av största vikt att åtgärder koncentreras till de tropiska skogarna på grund av dessa skogars globala påverkan på klimatet och på den biologiska mångfald som finns där.

Med tanke på den omfattande illegala avverkning som finns världen över är det positivt att Sverige under ordförandeskapet i EU fick ett genombrott i och med införandet av certifiering av timmer. Det är ett viktigt steg i kampen för att rädda den värdefulla tropiska regnskogen.

I dagens betänkande om skogspolitik lyfts bland annat behovet av forskning fram. Folkpartiet och alliansen har gjort Sverige till en forskningsnation. I forskningspropositionen *Ett lyft för forskning och innovation* satsas forskningsmedel på exempelvis produktionsmetoder, skogsföryngring, skogsskötselmetoder och konsekvenser av ökat uttag av biomassa. Bland annat bedrivs också forskning om kontinuitetsskogsbruk vid SLU.

Vi i Folkpartiet har i egna rapporter tidigare framfört behovet av forskning för att utröna de skador som kan uppstå i skogen på grund av ett ändrat klimat. Denna fråga tas upp ännu mer utförligt upp i klimatpropositionen. Det är viktigt att få mer kunskap om effekterna på ekosystemen för att kunna möta de behov som klimatförändringarna skapar.

I detta sammanhang är det viktigt att påpeka värdet av att vi avsätter skyddsvärd skogsmark i norr och söder, att privatägda och bolagsägda skogar vårdas och brukas på ett bra sätt och att gammelskog och fjällnära skog skyddas.

Vi har ett stort ansvar och ett åtagande att leva upp till konventionen om biologisk mångfald. Det gäller inte minst ett år som detta, biodiversitetens år. Då förväntas konventionen också uppfyllas. Stora ansträngningar kommer att krävas globalt för att rädda den biologiska mångfal-

den. När det gäller Sverige verkar det glädjande nog som om vi också kan klara delmålet Levande skogar.

Regeringen återkommer i miljömålspropositionen till vissa av de frågor som rör skydd av värdefulla skogsmarker.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 18 februari.)

Prot. 2009/10:76

17 februari

Skogspolitik

9 § Ändring i lagen om luftfartsskydd

Föredrogs

trafikutskottets betänkande 2009/10:TU10

Ändring i lagen om luftfartsskydd (prop. 2009/10:72).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 18 februari.)

10 § Forskning och forskarutbildning

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU10

Forskning och forskarutbildning.

Forskning och

forskarutbildning

Anf. 114 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! Sverige ska vara möjligheternas land, ett jämlikt Sverige med full sysselsättning, stark ekonomi och möjlighet för alla att leva ett rikare liv. I möjligheternas Sverige ska människor känna sig trygga och ta nya språng i livet – och det många gånger.

I dag händer något annat. Sverige är fortfarande ett bra land att leva i, men fler och fler möter stängda dörrar. Det finns för få jobb att söka, och ungdomsarbetslösheten är en av Europas högsta. Inte alla barn får möjlighet att vinna nya kunskaper i skolan. Ojämligheten i vården växer. Ekonomin går med underskott när skatten sänks med lånade pengar. Klyftorna mellan människor ökar.

Måste det vara så? Nej, det är klart att det inte måste.

Vi socialdemokrater vill vända utvecklingen. Vi vill välja en annan färdriktning. Vi vill investera i klimatsmarta lösningar, i bostäder, i infrastruktur och inte minst i forskning och utbildning.

I möjligheternas Sverige är det synnerligen viktigt med en strategisk forskningspolitik. Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Vi ska ha en långsiktig forskningsstrategi som bidrar till en ekologiskt hållbar utveckling och som samtidigt stärker svenska företag och leder till fler företag och nya jobb. Fler jobb betyder bättre ekonomi. Då kan vi höja kvaliteten i sjukvården och skolan och minska de ökande klyftorna.

Lika viktigt är att forskningen främjar ett öppet och demokratiskt samhälle. Forskning vidgar tanken och perspektiven samt ökar förståelsen och samspelet människor emellan. Forskningen ska stå i människans tjänst för ett solidariskt och rättvist samhälle.

Fru talman! Det är nästan exakt ett år sedan vi här i kammaren förde en stor debatt om forskningspolitiken. Då riktade vi socialdemokrater kritik mot den borgerliga regeringens forskningspolitik i vissa centrala delar. I det utskottsbetänkande som vi diskuterar i dag återkommer jag med denna kritik. Jag vill nu utifrån våra reservationer säga några ord om den avgörande skillnad som föreligger mellan vår forskningspolitik och den borgerliga regeringens.

För det första anser vi att regeringens forskningspolitik är företagsfrånvärd genom att inte involvera näringslivet i särskilt strategiska branscher. Vi beklagar starkt att regeringen har avskaffat de framgångsrika branschprogrammen, alla utom fordonsprogrammet. Det var program som var uppskattade av näringslivets parter och som utvecklats tillsammans med branscherna. Det handlade om program för flyg- och rymdindustrin, metallurgi, fordon, skog och trä, läkemedel, bioteknik samt IT och telekommunikation. Denna företagsnära forskning med en nationell samordning där branschorganisationer, enskilda företag och fackliga organisationer medverkat har varit mycket framgångsrik.

Vi socialdemokrater beklagar den borgerliga regeringens ointresse för strategiska forskningssatsningar tillsammans med näringslivet. Regeringens tydliga nedprioritering av detta arbete riskerar att få allvarliga konsekvenser för forskning, tillväxt och sysselsättning i Sverige. Mitt i den pågående jobbkrisen förstår vi värdet av sådana strategiska forskningssatsningar. Vi vill tvärt emot den borgerliga regeringen vidareutveckla dessa branschspecifika forskningsprogram samt utveckla nya branschprogram såsom tjänstesektorn, upplevelseindustrin och vindkraften.

För det andra tycker vi att regeringen detaljstyr forskningen för mycket genom att peka ut en rad enskilda forskningsområden ned på budgetnivå. Det underminerar den akademiska friheten, riskerar kvaliteten och hindrar forskningssamhället att optimera resursanvändningen efter sina kvalificerade bedömningar. Däremot har vi inget att invända mot att regeringen valt att lyfta fram medicin, teknik och klimat som särskilt strategiska forskningsområden. Det ligger i linje med den forskningspolitik som bedrivits under tidigare mandatperioder.

Vi ifrågasätter både lämpligheten av att detaljstyra och regeringens kompetens att göra det. Vi är oroliga över att detta kommer att göra forskningspolitiken mindre långsiktig och mer sårbar. Vi föreslår därför att forskningsfinansiärerna får ett betydligt större utrymme för prioriteringar inom de utpekade strategiska forskningsområdena.

För det tredje väcker regeringens resursfördelningssystem frågor och riskerar att styra resurser mellan olika lärosäten och fakulteter på ett sätt som hindrar kvalitetsutveckling och kan tvinga fram interna omprioriteringar på grunder som inte är vetenskapligt motiverade. Det är bra att en del av fakultetsanslagen tilldelas efter kvalitetskriterier, men det är mycket svårt att överblicka konsekvenserna av regeringens nyss genomförda fördelningsmodell. Systemet måste trots allt beskrivas som inte fullt ut transparent. Det är uppenbart att regeringens system för fördelning av resurser systematiskt missgynnar vissa lärosäten och inriktningar.

Vi är oroliga för att det kraftigt kommer att missgynna forskningen vid de yngsta universiteten.

Vid debatten för ett år sedan kritiserade vi regeringens modell för viktning av citeringar inom olika vetenskapsområden. Döm om vår förvåning när regeringen efter knappt ett dygn meddelade att den nyss beslutade modellen, som ännu inte trätt i bruk, skulle utvärderas och förfinas. Trots att Vetenskapsrådet presenterat en förfinad modell fortsätter regeringen att använda den gamla. Med tanke på Vetenskapsrådets bedömning att man måste fortsätta att utveckla modellen upprepar vi vårt krav på att denna resursfördelningsmodell måste utvärderas noggrant för att vi ska kunna försäkra oss om att utformningen premierar kvalitetsstärkande åtgärder på ett sätt som inte systematiskt missgynnar vissa typer av lärosäten. Vi föreslår därför, tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, en kontrollstation 2010 eller 2011 som ska utvärdera systemet och kunna besluta om eventuella förändringar.

För det fjärde sviker regeringen unga forskare genom att passa i frågan om forskarnas villkor, vilket är anmärkningsvärt med tanke på att en framgångsrik forskningspolitik inte är möjlig utan en genomtänkt politik för forskare. Om en akademisk karriär efter disputation inte är möjlig och attraktiv för våra mest lovande studenter kommer förutsättningarna för svensk forskning att försvagas. Trots att forskarkåren står inför ett massivt generationsskifte gör regeringen knappast några insatser för att tillgodose behovet på återväxt. Vi vill stärka doktorandernas sociala situation genom att göra doktorandtjänsterna mer lika regelrätta anställningar.

Fru talman! Samarbete är en förutsättning för att ett litet land som Sverige ska klara att hävda sig i den internationella konkurrensen. Vi vill därför fortsätta att utveckla det nära samarbetet mellan statsmakten, forskningsråden och övriga forskningsfinansiärer, lärosäten, näringsliv och fackliga organisationer som präglat den forskningspolitiska utvecklingen under de tidigare mandatperioderna. Vi behöver också mer av samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning för att förstå skeenden, utvecklas tillsammans som människor och se globaliseringens möjligheter. Vi menar att kunskapsutvecklingen måste innehålla fler, inte färre, perspektiv för att rätt kunna tackla både grundforskningens och den tillämpade forskningens utmaningar.

Vi måste också bli mer aktiva på den globala arenan eftersom forskningen blir alltmer internationell. Vi måste vara där forskningsgenombrotten sker. Vi måste bli bättre på att rekrytera internationella forskare till Sverige, och vi måste investera i mer infrastruktur, för då lägger vi en god grund för internationella samarbeten och utländskt forskningskapital.

Det är av största betydelse vilken inriktning forskningspolitiken har. Vi i den rödgröna oppositionen vill bedriva en forskningspolitik som ger människor och samhälle utvecklingsmöjligheter för framtiden. Forskningspolitiken ska ge svensk forskning förutsättningar att säkerställa excellens, kvalitet och långsiktighet. Det ger en god förutsättning för möjligheternas Sverige.

Fru talman! Vi socialdemokrater står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 6.

Anf. 115 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 2 och 6, men självklart står jag bakom samtliga reservationer från Vänsterpartiet.

När det gäller detaljstyrningen tycker vi i Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet att regeringen har gått för långt när det handlar om vilka områden inom framför allt medicin, teknik och klimat som ska omfattas av de strategiska satsningarna. Vi ifrågasätter både lämpligheten att göra så pass omfattande ingripanden inom de utpekade områdena och regeringens kompetens att hantera detta.

Vi är oroliga över att denna forskningspolitik, som är mindre långsiktig och mer sårbar för enskilda intressen, saknar förmåga att se till hela landets utveckling. Vi föreslår därför att forskningsfinansiärerna får ett betydligt större utrymme för prioriteringar inom de utpekade strategiska huvudområdena.

Fru talman! Det finns en stark oro bland studentkårerna runt om i landet samt universitet och högskolor för att humaniora och samhällsämnen har fått ta stryk till följd av högerregeringens beslut angående resurstilldelningen. Vi är medvetna om att vikten av de flesta humanistiska ämnena liksom konsten och litteraturen måste motiveras på ett helt annorlunda sätt. Vi anser att det är nödvändigt att göra en omprioritering inom utbildning och forskning. Humanistisk forskning och utbildning på alla nivåer måste stärkas. Att humaniora har nedprioriterats under de senaste decennierna framgår tydligt av en rapport från Institutet för studier av utbildning och forskning.

Högerregeringens forskningspolitik riskerar att förvärra situationen eftersom den humanistiska forskningen missgynnas av de nya kriterierna för fördelning av forskningsresurserna.

Vänsterpartiet föreslår därför en satsning på humanistisk forskning. Det framgår av vår budgetmotion som vi lade fram under hösten. Vi anser att 250 miljoner kronor av totalt 1 800 miljoner kronor från de av regeringen föreslagna strategiska forskningsområdena ska ha omfördelats till 2012.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet är oroade över regeringens delvis fiendliga inställning till genusforskning. Genusforskningen ses fortfarande som en suspekt verksamhet som pågår vid sidan av den traditionella vetenskapliga forskningen. Sanningen är att genusforskningen i Sverige har bidragit till att utveckla samhällskritiken och därigenom demokratin genom analyser av maktstrukturer i samhället. Genom den genusforskning som har skett inom olika ämnen har nya frågor ställts om hur kön påverkar traditionella kunskapsområden och forskningsfält.

Inom medicinen har denna forskning exempelvis inneburit många förbättringar när det gäller diagnoser och behandlingsmetoder.

Genusperspektiv på klimatforskning innebär till exempel att resurseffektiva insatser kan riktas mot den halva av befolkningen som står för den största delen av dagens överkonsumtion.

En omfattande och fruktbar teoriutveckling har skett och sker där inte bara frågor som rör kön inkluderas utan även klass, sexualitet och etnicitet.

Därför är det förvånansvärt att regeringen i världens mest jämställda land har ignorerat genusforskningen totalt i sin forskningsproposition.

Regeringen reducerar genusforskningen till en fråga om jämställdhet, kvinnors hälsa, mäns våld mot kvinnor och så vidare. Det är givetvis ett politiskt ställningstagande eftersom borgerligheten alltid har förnekat att det finns en hierarkisk struktur i samhället oavsett om den utgår från klass, etnicitet eller kön. Den kraftiga kritiken i den allmänna samhällsdebatten från höger mot jämställdhetspolitik och feminism innefattar också ideologiska attacker mot genusforskningen.

Vänsterpartiet anser därför att man ska satsa på detta forskningsområde och att det bör förstärkas. Vi vill därför satsa 20 miljoner kronor för att utlysa ytterligare tolv genusprofessurer med tillhörande resurser för att finansiera doktorand- och forskarassistenttjänster. Genusforskningen ska också stärkas med ytterligare 10 miljoner kronor genom ökade anslag till Vetenskapsrådet för genusforskningsprojekt. Detta har vi skrivit i vår budgetmotion förra hösten.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet föreslår ett förbud när det gäller stipendier på forskarutbildningen. Att finansiera sina studier på forskarutbildningen med stipendier innebär en rad nackdelar för den enskilde doktoranden. En av de mer allvarliga konsekvenserna är att dessa doktorander inte har rätt till någon inkomstrelaterad ersättning vid sjukdom, föräldraledighet och arbetslöshet.

Dessutom räknas inte stipendiefinansierade studier som överhoppningsbar tid av Försäkringskassan, vilket gör att dessa doktorander inte har någon vilande SGI. Stipendierna räknas inte heller som pensionsgrundande inkomst.

Högskolorna har inte tecknat försäkringar för stipendiater. Stipendier berättigar inte heller till den automatiska övergång till doktorandtjänst som sker för doktorander med utbildningsbidrag när två år återstår av utbildningen.

När det gäller situationen för utländska doktorander är den ännu värre och villkoren mycket sämre. Därför måste regeringen tillsätta en utredning för att ta reda på hur doktorander med utländsk bakgrund egentligen har det på sina arbetsplatser här i Sverige.

Vår bestämda mening är att stipendier inte är en acceptabel finansieringsform för forskarstudenter, dels med hänvisning till den sociala och ekonomiska otrygghet som de leder till, dels för att bristen på regler gör det alltför lätt att missbruka dem.

Enligt beräkningar som gjorts av Högskoleverket 2006 skulle det kosta 28 miljoner kronor årligen, vilket kan finansieras med de ökade anslagen till universitet och högskolor.

Fru talman! Vi vill ha fler doktorandtjänster. Inom ramen för sin utbildning utför forskarstudenter en stor del av den forskning som bedrivs vid universitet och högskolor. De arbetar med andra ord med forskning.

Vänsterpartiet anser därför att de bör ha samma ekonomiska och sociala trygghet som andra som arbetar. Vi menar vidare att det också ska finnas möjlighet att skapa en bättre forskarutbildning eftersom det ger möjlighet att ägna sig helt och fullt åt utbildningen och den egna forskningen.

Dessutom finns det inget behov av att genom ekonomiska incitament skapa en konstgjord konkurrens bland doktorander. Statistiken är tydlig. De under 90-talet förbättrade ekonomiska förutsättningarna för doktorander har inneburit kortare studietid och en högre examinationsgrad

samtidigt som kvaliteten på avhandlingarna behållits. Det är viktigt att se till att den kvaliteten behålls inom forskarutbildning och högre utbildning. Den svenska forskarutbildningen, som redan nu är av hög kvalitet, kommer att bli attraktivare om de studerande kan erbjudas en trygg tillvaro under studietiden.

Jag står alltså bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinande lyfter jag fram endast reservationerna 2 och 6.

Anf. 116 LAGE RAHM (mp):

Fru talman! I dag har vi att debattera ett motionsbetänkande som rör många olika forskningsfrågor. Vi i Miljöpartiet har en hel del reservationer, många av dem tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Jag tänker inte i dag ta upp precis alla delar i reservationerna. I stället tänker jag gå in på en mycket viktig fråga och en viktig princip som också berörs i reservationerna. Det gäller hur vi ser på forskning och på detaljstyrningen av forskningen.

Som tidigare sagts här i talarstolen har regeringen, tyvärr, börjat detaljstyra alltmer. Det såg vi redan i den forskningsproposition som lades fram för ett år sedan och som kritiserades mycket för detaljstyrning. Jag hoppades kanske att det var ett olycksfall i arbetet, att man i sin iver och tro att man vet bäst detaljstyr mycket och att det var en engångsföreteelse – man skulle kunna se ett mönster i det hela. Vi i Miljöpartiet tycker att det är väldigt problematiskt.

Frågan är hur man ser på forskning, vad man menar med akademisk frihet och om man vill ha en akademi – något som är oerhört viktigt för samhället – där det finns en fri forskning och där vetenskaplighet baseras just på att det inte är en detaljstyrning från politiker. Förstås baseras vetenskapligheten också på andra saker.

Hur menar vi att forskningen ska bedrivas? Är det fråga om en fabrik där man beställer produkter och får ut de produkter man vill ha? Och är det så att man om man inte får beställt resultat beställer igen men då med mer detaljerade instruktioner? Det är inte på det sättet vi vill ha forskningen i Sverige. Det är inte heller på det sättet man får en särskilt bra kvalitet inom forskning och vetenskaplighet. Därför skulle det vara förödande om det här mönstret fick fortgå.

Förutom nämnda strategiska forskningsriktningar, som i vissa stycken är enormt detaljerade, kan man se vidare tendenser, som jag tidigare nämnt. Till exempel var propositionen om lärarutbildningen på många punkter väldigt detaljerad. Vi har inte sett en liknande detaljeringsgrad i någon annan universitetsutbildning. Jag hoppas att vi i framtiden slipper se det och att det inte är en ny trend att den borgerliga regeringen vill detaljstyra alla universitetsutbildningar genom propositioner. Det hinns inte med före valet, men om borgarna mot förmodan skulle vinna valet och vi därmed skulle få se en fortsättning på det vore det mycket olyckligt. Jag hoppas att så inte blir fallet utan att det snarare är så att regeringen anser sig bättre lämpad att bedöma hur man bedriver en vetenskaplig utbildning med pedagogik och så vidare än universiteten och Högskoleverket är – det kan man förstås anse.

Ytterligare en sak som dykt upp är att vi nu har fått en situation där regeringen har gett ett uppdrag som gäller att göra särskilda utvärdering-

ar av vissa kurser på universiteten. Självklart behöver alla kurser på universiteten kontinuerligt utvärderas. Men frågan är vilka signaler som skickas när en regering går ut och pekar ut specifika kurser som råkar ha namn som man tycker är allmänt suspekta – då utan att hänsyn tas till att den vetenskapliga kvaliteten på kurserna mycket väl kan vara korrekt och bra.

Man frågar sig om den utvärdering som görs inte är bra eller om det är just den utvärdering som görs av de här kurserna som inte är bra. Man frågar sig också om regeringen kanske är bättre än den egna expertmyndigheten och för den delen även de universitet som har inrättat kurserna på att bedöma den vetenskapliga kvaliteten. Vidare frågar man sig hur vi tänkt oss att i samhället ha den här typen av detaljerade instruktioner om specifika kurser, om att de ska utvärderas på ett specifikt sätt. Man kan undra vad som annars händer.

Det här mönstret är förstås just ett mönster. Det finns ännu ingen heltäckande detaljstyrning från regeringen. Det hoppas jag att vi alla är glada över. Men frågan är varthän man går. Ska vi i stället för Högskoleverket kanske ha ett Björklundsverk så att det blir tydligt vad man vill? Jag tror inte att det är på gång. Men frågan är vart vi är på väg.

Om man hade varit intresserad av att ha en betydligt bättre lärarutbildning, varför lägger man då så lite pengar på forskning kopplad till lärarutbildningen jämfört med andra utbildningar? Extremt lite forskningspengar finns på plats beträffande lärarutbildningen jämfört med hur det är med andra utbildningar. Regeringen har ju lagt en massa nya pengar på forskning. Men varför fanns det inte mer pengar på det här området om man nu är intresserad av att ha en god vetenskaplighet när det gäller utbildning av lärare? Det tycker jag hade varit rimligt.

Vidare kan man fråga sig om forskningen inte borde ses kopplad till kvaliteten i grundutbildningen. Det har lagts – det vill jag säga – väldigt mycket pengar på forskningen. Det är mycket bra. För detta förtjänar regeringen en eloge. Men frågan är om det är en vettig avvägning när man inte lägger några nya kvalitetspengar på grundutbildningen. I stället nöjer man sig med att omfördela pengar som universiteten redan haft och säga att det är kvalitetspengar. Frågan är om det är en rimlig hantering.

Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 6, men givetvis står vi i Miljöpartiet bakom samtliga våra reservationer.

Anf. 117 SOFIA LARSEN (c):

Fru talman! Under den här mandatperioden har det gjorts stora investeringar i utbildning och forskning – satsningar för att stärka kvaliteten i själva utbildningen och för att stärka svensk forskning. Den här regeringen har också börjat se till att fylla igen de luckor ekonomiskt efter den socialdemokratiska regeringen som börjat bli ganska djupa. Den socialdemokratiska regeringen såg – vällovligt – till att bygga ut landets högskolor med fler platser. Vi andra stod bakom det, för det var mycket bra. Men man glömde att skicka med pengar till kvalitet och utveckling. Beträffande de luckorna har den här regeringen börjat se till att det finns kvalitetsresurser.

Resurserna till forskning den här mandatperioden överstiger med råge resurserna under tidigare mandatperioder. Nu först kan vi verkligen börja

prata om att viktiga satsningar har gjorts på utbildnings- och forskningsområdet.

Det alliansregeringen för tillfället gör är att vara flexibel och fråga: Hur ser läget ut nu? Vad är viktigt? Det handlar både om mer pengar till forskning och utbildning och om att det finns fler utbildningsplatser. Fler platser än någonsin kommer nu på landets lärosäten, samtidigt som vi stärker kvaliteten. Vi ser till att vara flexibla utifrån den efterfrågan på platser som finns och stärker också med pengar.

En av propositionerna med mest resurser under denna mandatperiod, som talarna innan också har lyft upp, är *Ett lyft för forskning och innovation*. Denna proposition är ramen för svensk forskning under fyra år, och det är en fantastisk satsning på forskning med en nettoökning på 5 miljarder kronor. Det är mer än de tre senaste forskningspropositionerna tillsammans. Det Socialdemokraterna och Vänstern kunde presterat under tolv år och tre forskningspropositioner har vi presterat på fyra år och en forsknings- och innovationsproposition. Därför känns det rätt smaklöst när Thomas Strand från Socialdemokraterna står och säger att vi behöver mer pengar till svensk forskning, att vi behöver satsa mer och att regeringen gör för lite. Lite gjordes under de där tolv åren, men nu görs det stora satsningar.

Herr talman! Dessa satsningar på forskning är också viktiga eftersom få investeringar väl ger bättre resultat och större avkastning på sikt än utbildning, forskning och innovationer. Regeringens forsknings- och innovationsproposition fokuserade på tre viktiga delar, tre grundpelare som den står på. Det handlar om den fria forskningen, forskning av högsta kvalitet och relevans samt att forskning i större utsträckning än i dag ska komma till nytta. Det är tre grundpelare för forsknings- och innovationspropositionen.

Den fria forskningen är otroligt viktig, och därför stärker regeringen den så kraftigt i propositionen. Det är 1,5 miljarder till den grundfördelning eller de fakultetsmedel som kommer till. Vi har också sett till – och det tror jag har varit ett önskemål från de allra flesta – att pengarna ska kvalitetsfördelas på ett bättre sätt. Vi har börjat med det. Det fortsätter att utvecklas och utvärderas, men det är viktigt att vi har tagit stegen. Det har denna regering gjort.

Vi har också sett till att få till strategiska områden i forskningen. Ingen kan absolut säkert säga vilka som är de största utmaningarna framöver och vilka som är de viktigaste delarna för att vi ska klara vår välfärd framöver. Vi måste dock ändå se hur vi på bästa sätt kan lyfta upp svensk forskning och möta de utmaningar vi ser. Hur kan vi hjälpa till och lösa de globala problem som finns och som är angelägna?

De områden detta handlar om är där Sverige har en stark forskning – forskning i världsklass. Det är också områden där det finns företag i Sverige som bedriver egen forskning och utveckling och där statens insatser stärker näringslivets och Sveriges utveckling och konkurrenskraft. Där går de strategiska forskningarna in.

Jag får inte riktigt ihop det när Thomas Strand står i talarstolen och säger att regeringen är för snäv och för tydlig och sedan tar ett djupt andetag och fortsätter: Dessutom behöver vi satsa mer på detta, detta och detta.

Det gäller att bestämma sig och se hur vi kan stärka kvaliteten i svensk forskning, hur vi kan se till att bli en spetsnation vad gäller forskning och hur vi kan möta framtidens utmaningar på bästa sätt.

Fru talman! Jag är också glad över att den nuvarande forskningspositionen tar ett brett grepp vad gäller forskning och innovation. Nu får vi ett innovationssystem som inte har funnits tidigare och ett tänk kring innovationer som den socialdemokratiska regeringen inte hade när man kopplade ihop utbildning, kunskap, näringsliv och innovation.

Några delar jag tänkte lyfta fram när det gäller att stärka innovationssystemet är att det nu etableras innovationskontor på flera lärosäten runt om i landet. Både äldre och yngre lärosäten får möjlighet till detta. Samverkansprogram med näringslivet vidareutvecklas inom de utpekade strategiska områdena. Industrieforskningsinstituterna får bättre möjligheter, vilket är viktigt för de små och medelstora företagen.

Lärosätena ska samverka med det omgivande samhället på ett annat sätt, och det kommer i det vi säger om nyttiggörande av forskningsresultaten. Det blir en bättre tydlighet, och det kan vi alla se som träffar universiteterna och ser deras arbeten. Man tar till sig. Det händer otroligt mycket vad gäller forskning och innovation. Ett tydligt ledarskap ger ett tydligt resultat, och det kokar av idéer och kunskap därute.

Alliansregeringen har på olika sätt stärkt innovationsklimatet, och jag vill säga att det är viktigt att man kopplar helheten i politiken. Det gäller både det vi gör inom utbildningsområdet med att stärka forskning och innovation och de regelförenklningar vi gör för företagen – borttagandet av förmögenhetsskatten och tillgång till riskkapital, till exempel. Delar hänger ihop. Vi har en helhet i politiken som tidigare saknades.

Det är också så att det inte blir någon forskning utan själva forskarna. Där har detta stora tillskott till forskning och lärosäten också gjort att möjligheterna har stärkts för att till exempel få fler doktorander, vilket är väldigt bra. Det är viktigt att satsa på de unga forskarna framöver. Forskarkarriären ska ha en stor roll, och vi ska attrahera de allra bästa på universiteterna att forska vidare. Därför tror jag också och är övertygad om att samverkan mellan lärosäten, näringslivet och det omgivande samhället – det vi har varit med och pushat fram – också gör att vi får fler till forskarkarriären.

Avslutningsvis är det bra, herr talman, att forskningspolitiken prioriteras. Ska Sverige ha en utbildning i världsklass krävs det att vi satsar på forskning. Ska vi ha en tillväxt som är god och ett företagande som ger möjlighet till jobb krävs det att vi har en god forskning. Forskningen gör att Sverige stärker sin konkurrenskraft, och det innebär i slutändan att vi får en god välfärd i detta land.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 118 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag förstår om Sofia Larsen inte gillade allt jag sade och tar till brösttoner om både det ena och det andra. Det är inte bara jag som har kritik mot den politik ni för, exempelvis detaljstyrningen. Det är någonting som förs fram också från forskarvärlden, där man vill ha en frihet och inte detaljstyras.

Jag skulle dock vilja ta upp en annan fråga som Sofia Larsen inte berörde så mycket, och det gäller forskning i hela landet och vid alla lärosäten. Vi menar att det inte föreligger någon motsättning mellan excellenta och starka forskningsmiljöer och forskning i hela landet. Det stärker nämligen en forskningsbaserad grundutbildning och är en förutsättning för en solid undervisning på vetenskaplig grund. Det underlättar också för högskolan att rekrytera goda forskare och höja andelen disputerade lärare.

Forskningen som bedrivs vid landets alla högskolor har ofta ett gott samarbete med det lokala och regionala näringslivet och leder ofta till en nära tillämpning och kommersialisering av forskningsresultat. Det gynnar alltså Sverige oerhört mycket att ha forskning vid alla högskolor i hela landet, och detta har varit en bred politisk uppfattning i många år. Centern och Socialdemokraterna har slagits för principen om fler högskolor i landet och mer forskning. Moderaterna har inte tyckt så utan varit emot och föraktfullt kallat det bygdehögskolor.

När man nu analyserar utspel och olika beslut som fattas börjar jag bli lite orolig för vad som gäller framöver för det borgerliga blocket. Jag tycker nämligen att signalen som kommer lätt leder till tanken att det finns en strategi för en uppdelning mellan högskolor och universitet samt även mellan äldre universitet och nyare universitet. Vi går mot en USA-modell med grundutbildning på högskolorna och forskning på universiteten.

Därför undrar jag om Sofia Larsen och Centerpartiet står fast vid att det är viktigt med högskolor och forskning i hela landet eller om de bytt uppfattning i denna fråga på samma sätt som i en del andra frågor. Kan man lita på Centerpartiet i den här frågan?

Anf. 119 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Thomas Strand tar upp frågan om forskning i hela landet. Den är mycket viktig, och därför borde Strand vara nöjd med den proposition som lades fram, liksom alla pengar som läggs på forskning vid landets alla lärosäten. För första gången får samtliga lärosäten vara med i samma system. Så var det inte tidigare under den socialdemokratiska regeringstiden. Nu har alla möjlighet att vara med. Man kan till exempel få expertis och mer än ett helt vetenskapsområde liksom möjlighet till forskarutbildning och doktorander. Vi ser till att alla får vara med på banan; det fick man inte tidigare.

Jag blir uppriktigt ledsen när Thomas Strand och Socialdemokraterna hela tiden talar om A- och B-lag bland Sveriges lärosäten. Ingen annan gör det. Det är bara de som talar om det. Vill de egentligen ha det så? Vi vill inte ha det så. Det är därför vi gjort reformerna som innebär att alla ska kunna vara med på samma villkor och utvecklas.

Det är också helt fel när Thomas Strand tidigare sagt att vissa lärosäten utarmas med vårt nya system. Absolut inte. Alla får plus i slutändan, och även om man skulle göra i stort sett ingenting har man kvar sina resurser upp till 90 procent. Det Thomas Strand säger stämmer alltså inte, och jag blir, som sagt, uppriktigt ledsen över att det tjasas om A- och B-lag.

Vad gäller de strategiska satsningarna var det så tidigare, och de flesta var överens om att forskningspengarna var alldeles för utsmetade. Vi behöver ha en mer tydlig spets. Om vi ska svara upp mot de globala utmaningar som finns behöver vi vara tydligare. Om vi ska bli en forskningsnation att räkna med måste vi vara tydligare. Ni vill ha det på ert sätt, Thomas Strand. Vi anser att de strategiska forskningsmedlen är det som ger bäst resultat.

Anf. 120 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att jag fått ett klart och tydligt svar på den fråga jag ställde, nämligen: Är Centerpartiet fortfarande berett att slåss för en bra och viktig forskning vid landets samtliga högskolor? Det är en viktig fråga.

När jag analyserar den borgerliga forskningspolitiken kommer jag fram till att det finns några som går åt ett annat håll. Vi kan se på den resursfördelningsmodell som kritiserades före beslutet, och även efteråt, för att den missgynnar vissa högskolor. Jag har senast i dag läst en artikel om detta, skriven av en rektor för ett av universiteten. Det är alltså inte bara jag som säger detta, Sofia Larsen, utan det finns åtminstone en till som gör det. Dessutom känner jag till fler som säger samma sak. Så lätt ska du alltså inte komma undan den frågan.

När det gäller de stora strategiska forskningspengarna är frågan vart de egentligen går. Jo, till de stora universiteten. Jag säger inte att det är fel, men någonting säger mig att de små högskolorna har svårt att hävda sig.

Om vi tar den lärarutbildningsproposition som nyligen lades fram ser vi att det finns en risk med examensrättsprövning, som i och för sig är bra, om den blir styrd. Det kommer att innebära dramatiska effekter för många högskolor som tappar underlag och forskningsbas.

I Sydsvenska Dagbladet uttalar sig högskole- och forskningsminister Tobias Krantz om forskningen. Där tycker jag att detta kommer upp till ytan. Tobias Krantz säger nämligen att vi i framtiden nog kommer att få se att några svenska lärosäten fokuserar nästan enbart på grundutbildning medan andra kanske kommer att bli världsledande inom forskning på några få områden. Sedan åkte han till USA för att studera systemet, alltså USA-modellen.

Min fråga kvarstår därför: Står Centerpartiet fast vid att det är viktigt med forskning vid alla högskolor i hela landet, eller har ni glidit med i den tendens som nu finns att man gör en uppdelning i A- och B-lag?

Anf. 121 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Thomas Strand ser många spöken för tillfället. Självklart ska alla lärosäten ha möjlighet att ha en bra forskning. Det är självklart. De ska också få resurser om de har en bra forskning. Självklart är det så.

Jag vill återkomma till att man målar upp en bild som inte finns. Jag har fått svara på frågor efter att socialdemokratiska riksdagsledamöter varit ute vid lärosätena och sagt: Ni kommer inte att få ha lärarutbildning i framtiden eftersom ni inte är universitet. Ni kommer inte att få ha det därför att ... därför att ...

Vi vill ha de bästa lärare som går att få i det här landet, för vi anser att skolan är oerhört viktig. Det ger alla en rättvis chans att lyckas i livet. Därför ska vi ha de bästa lärarna. Därför ska vi också ha de som bäst klarar av utbildningen, vilket innebär att alla som vill ha lärarutbildningen – en liten del, en mellandel eller en stor del – får söka igen. Då får vi de lärosäten som klarar det bäst, inte i vilken form lärosätet är uppbyggt. Det handlar om att ha den bästa kvaliteten, ingenting annat. Det vill vi ha eftersom vi vill ha de bästa lärarna.

Det är synd att Thomas Strand och Socialdemokraterna springer runt och målar upp en bild som inte är sann. Självklart ska alla ha bra möjligheter till forskning i hela landet om det fungerar. Självklart ska man få ha en utbildning om kvaliteten i den är bra.

Anf. 122 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Sofia Larsen framförde ett par saker som får mig att fundera. Jag är glad att Sofia Larsen delar vår uppfattning att det finns luckor i kvaliteten. Att de håller på att fyllas igen har vi kanske delade uppfattningar om. Det beror på hur man ser det.

Jag tycker att det är tydligt att regeringen gått ut och sagt att de i sin stora välvilja låter universiteten behålla de pengar de redan har och sedan kallar det en kvalitetssatsning. Man drar alltså inte tillbaka pengar som man skulle ha kunnat dra tillbaka för att det blivit något färre som studerar.

Ur kvalitetssynpunkt är det givetvis bra att inte dra tillbaka pengarna, men frågan är om man ska stanna där. Är det inte rimligt att faktiskt gå vidare och göra någonting som i praktiken förändrar till exempel antalet timmar som de studerande har på utbildningar, särskilt de utbildningar som i dagsläget har väldigt få timmar?

Sedan undrar jag också: Var ska regeringens detaljstyrningsmani sluta?

Anf. 123 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! När det gäller att stärka kvaliteten vid landets lärosäten har regeringen under den här mandatperioden gett kvalitetspengar, studentpengar, bland annat till samhällsvetenskap och humaniora. Där har vi stärkt med drygt 1 500 kronor per student. Likaså har vi stärkt inom teknik och naturvetenskap. Det har blivit bättre, men det finns fortfarande problem. Dessa problem har växt under lång tid, bland annat när Lage Rahms Miljöparti var stödparti till Socialdemokraterna. Man satsade inte tillräckligt på landets lärosäten, vilket gick ut över studenterna. Det är inte bra. Det är inte bra att en student som läser humaniora kanske har en eller två lektioner i veckan. Nu försöker vi vända den trend som Lage Rahm och hans parti skapade. Vi försöker räfsa upp efter dem. Kvalitetsförstärkningar håller vi alltså på med.

Lage Rahm talar om de strategiska forskningarna. Någonstans får man bestämma sig. Nu finns det tre delar – medicin, klimat och teknik. Det är tre viktiga områden där vi sedan går in och fördjupar för att se var de största utmaningarna inom dessa tre områden finns. Där finns pengar att hämta.

Lage Rahm säger att det inte är bra, att de inte ska göra det. De ska inte anta dessa utmaningar. I stället ska de satsa på lyckoforskning, vilket

framgår av en reservation från Miljöpartiet. Man måste bestämma sig. Ska vi stimulera så att Sverige blir en bra och konkurrenskraftig forskningsnation eller ska vi inte göra det?

Jag tror inte att det lönar sig, för vare sig mänskligheten eller Sveriges konkurrenskraft, att vi slätar ut allting rätt över. Jag anser att vi i stället behöver stimulera vissa områden.

Anf. 124 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Låt mig börja med frågan om kvalitetssatsningar. Jag kan absolut tycka att vi kan vara självkritiska och inse att det inte satsats tillräckligt mycket på kvalitet under tidigare mandatperioder, vilket nu visar sig. Det borde man förstås ha gjort, och därför anser vi att man ska gå in med nya friska pengar och satsa på kvalitet. Jag hade önskat att regeringen gjort det.

När det gäller detaljstyrningen handlar det inte bara om att regeringen nämnt de tre strategiska områdena, som vi tycker är fullt rimliga, utan det handlar också om att man gått in i detaljerna på dessa tre områden.

Jag träffade i dag Göteborgs universitets rektor. Hon nämnde detaljstyrningen och tog som exempel diabetessatsningen – ett bra exempel, tycker jag. Man går in och säger att just de här pengarna ska satsas på det här området, diabetes. Ja, det är ett viktigt område. Det ska satsas på det här sättet också inom de här medicinska ”fårorna” och så vidare – utan att se i ett bredare perspektiv på hur man motverkar diabetes. Det blir alltså inte möjligt med den här satsningen, utan man går in och specificerar precis hur detta ska genomföras.

Jag säger inte att det är dåligt att satsa pengar på att göra den här typen av forskning kring diabetes. Jag säger bara att det kanske inte är regeringen som är bäst lämpad att göra alla de här avvägningarna. Det är där frågan hamnar. Hur ser man på akademin, samhället och regeringen? Är regeringen den som är bäst lämpad att göra precis alla avvägningar, eller är det så att människor sitter på sina poster på universitet, Högskoleverket och andra ställen därför att de är duktiga på det de gör och faktiskt kan hantera frågor kring vetenskaplighet och satsningar?

Anf. 125 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Jag håller med Lage Rahm om att det är svåra avvägningar att göra. Vad ser vi för stora utmaningar framöver vad gäller världen, vår nation, vår välfärd och möjligheter till tillväxt och annat? Det kan vara svåra avvägningar.

Det regeringen gjorde, i stället för att sitta på sin egen kammare, var att föra en dialog, ha ett samspel och bilda ett råd med näringslivets myndigheter, som var med i detta. Vinnova var med. Vetenskapsrådet var också med och gav synpunkter på vad det är inom de tre prioriterade områdena – medicin, klimat och teknik – som kan vara viktigt.

Självklart har det skett ett samspel i detta för att hitta vad det kan vara som vi behöver gå vidare med. Detta är, som jag sade tidigare, kopplat till vad vi är starka på i dag, vad vi har för företag inom dessa områden som kan stärkas och vilken koppling vi kan se däremellan för Sverige som forskningsnation. Det är också kopplat till företagandet. Vi måste se till att det finns ett samspel däremellan.

Ni pratar om branschprogram. Vi anser att det inte går tillräckligt mycket till forskning i detta. Med den strategiska forskningen, där forskaren är i centrum och där man också för en dialog med näringslivet för att få fram det bästa forskningsresultatet, kommer vi mycket längre än om man smetar ut det, som ni väljer att göra, eller lägger pengarna någon annanstans.

Anf. 126 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! I går var jag på Uppsala universitet och träffade studentkåren, som alla brukar göra. Då träffade jag och Lage Rahm forskare, representanter från den akademiska världen, som hyste vissa farhågor. Villkoren för utländska forskare som kommer från delar av världen som vi ger bistånd till genom Sida är väldigt dåliga. Det arbete de utför hemma är ett helt annat än det de utför i Sverige, men de får samma lön som de får i hemlandet. Det kan vara något land i Afrika eller Asien, utanför EU i alla fall. Det är orättvisa och ojämlika förhållanden och villkor.

Frågan är vad ni gör. Tänker regeringen utreda situationen för forskare från andra delar av världen? Är det verkligen acceptabelt att man betalar bistånd i form av detta utbyte och att de ska få en sämre situation här i Sverige?

Anf. 127 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Vad gäller bistånd är jag i grund och botten övertygad om att frihandel och kunskap är de bästa vägarna för att hjälpa ett land framåt.

De forskare som kommer till Sverige ska självklart ha en dräglig tillvaro att leva i. Samtidigt är det så att den här regeringen har satsat otroligt mycket pengar på landets lärosäten, också till forskningen, vilket gör att lärosätena själva har möjlighet att till exempel anställa fler doktorander. Men det är en viktig fråga, och det är bra att Amineh Kakabaveh tar upp den, för det ska vara drägliga förhållanden för alla.

Anf. 128 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Jag tackar Sofia Larsen för svaret. Problemet är hur man tolkar "drägliga förhållanden". Det är orättvisa och ojämlika förhållanden. Om en forskare kommer från Iran är lönen i hemlandet kanske 100 000 toman, ungefär 1 000 svenska kronor, och så blir lönen densamma i Sverige. Det är en väldig skillnad när det gäller inkomstkällan. Hur skulle man kunna jämma ut det? Det är en fråga som är väldigt viktig. Jag hoppas verkligen att den kommer att utredas.

Jag har en annan fråga också. Vad gör regeringen för att snedrekryteringen ska jämnas ut när det gäller kön, klass och etnicitet när människor söker sig till de olika forskarutbildningarna? Det är fler män som söker, och det är också till exempel en överrepresentation av sökande med annan bakgrund än arbetarklass. När jag sökte till Stockholms universitet för två år sedan skulle man ha haft finansiering i två år, och man skulle ha kontakt med en professor. Hur ska jag skaffa den kontakten med en professor som kan ta emot mig? tänkte jag. Det finns sådana exempel i dag också. Hur ska vi, eller snarare ni, göra för att detta ska jämnas ut, så att det blir bättre med snedrekryteringen?

Anf. 129 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Vad gäller de utländska forskarna är det inte Sveriges regering som sätter ett antal kronor eller ören när personen kommer hit. Det är väl något man får ha en dialog kring, också med lärosätet.

Det är viktigt att öka jämställdheten och se till att vi får fler kvinnor som har möjlighet att gå vidare och göra karriär inom forskningen. Därför tillsatte regeringen under förra året, 2009, en delegation för jämställdhet inom högre utbildning. Den har flera olika uppgifter.

En är att kartlägga hur det ser ut i dag. Det är många fler tjejer som går på lärosätet i dag än tidigare; majoriteten är tjejer. Men så fort man kommer upp i karriären är det männen som tar över. Delegationen ska belysa hur könsfördelningen för högre tjänster och befattningar egentligen ser ut.

Man ska också fördela resurser till landets lärosäten för dem som gör bra insatser och har bra projekt på gång samt lyfta fram goda exempel på hur man kan arbeta för att få högskolan mer jämställd, också för att stimulera fler kvinnor att gå vidare i forskarkarriären.

Delegationen har viktiga uppgifter, och vi ska noga följa upp vad man kommer fram till där. Men det denna delegation också har möjlighet att göra är att konkret peka ut projekt, ge pengar och stimulera och få det brett utspritt på landets lärosäten.

Anf. 130 BETTY MALMBERG (m):

Herr talman! Det är OS-tider, och på *Ekot* i går morse intervjuades en professor i ekonomi vid Colorado College i USA. Han sade att Sverige ska vinna totalt 24 medaljer, varav 4 guld. Professorn hade kommit fram till detta genom en ekonomisk beräkningsmodell, som vägde in olika faktorer. Det var alltifrån befolkningens mängd, landets klimat och statskicks till hur rikt landet var. Det ska bli intressant att se om han får rätt och om hans prognoser infrias. Personligen tycker jag nog att det låter lite märkligt och att det är ett udda ämne att forska om, men för Sveriges skull får vi väl hoppas att han har rätt, och chansen finns. Enligt radioinslaget har hans prognoser hittills brukat stämma till 94 procent, och vi har redan bärgat två guld.

Förtroendet för forskare är annars något som har sjunkit betydligt enligt en undersökning som SOM-institutet nyligen har presenterat. Knappt sex av tio svenskar har förtroende för forskarna. Det är en tillbakagång med 9 procent. Forskarna är den yrkesgrupp som har tappat mest i förtroende. Det gäller i synnerhet bland unga i åldern 15–19 år.

Detta är en utveckling som vi måste vända. Ett minskat folkligt stöd för forskning kan på sikt leda till mindre resurser att forska för och än värre till att färre unga vill bli forskare. Undersökningen visar också att människor vill satsa på forskning som de förstår och upplever som nyttig och användbar. Där ser de cancerforskningen som just ett sådant utpräglat område.

Vad som är nyttig forskning är svårt för gemene man att föreställa sig. Det gäller framför allt när i tiden som den blir nyttig. Möjligheten att framställa elektricitet, till exempel, uppfann Faraday redan 1831. Det krävdes 50 år av innovationer och förbättringar innan tekniken blev kommersiellt möjlig. Sedan kom det till ytterligare 40 år innan den kunde användas i industrin.

Men visst är det bra om forskning kan komma till nytta. Det tycker vi i alliansen. Det var också därför som vi förra året röstade för ett tillägg i högskolelagen där det framgår att högskolorna numera inte bara ska samverka med det omgivande samhället utan också ska sträva efter att forskningsresultaten som högskolan får fram kommer till nytta. Det är någonting som de åtta nystartade innovationskontoren kommer att kunna bidra till.

Vi moderater tycker att det är viktigt att möta de ungas kritiska syn på forskning. Alliansens totala reformarbete för ökad kvalitet och entreprenörskap i skolan är ett led i detta. Men självklart kommer också de forskarskolor för förskollärare och lärare som regeringen har tagit initiativ till att bidra till ett ökat intresse. Detta möjliggör för unga att redan under skoltiden möta förebilder, det vill säga lärare som själva har forskat.

Förra året presenterade, som vi har hört, alliansen en historiskt stor satsning på forskning. Det är en forskning som sträcker sig ända fram till år 2012. Redan det första året satsade vi 2 miljarder, vilket var mer pengar än vad den föregående regeringen avsatte under hela den föregående fyraårsperioden.

Nu för 2010 tillförs det ytterligare 1 miljard på detta område, och detta trots finanskrisens härjningar. Vi gör det för vår och kommande generationers skull.

Visst handlar det om att stärka Sveriges ställning som forskningsnation och att därmed stärka konkurrenskraften i en globaliserad värld. Men det handlar också om att få kunskap för att hantera mänsklighetens utmaningar såsom demografi, fattigdom och hållbar utveckling.

Alliansens forskningspolitik vilar på tre ben. Det handlar om att forskningen ska vara fri, vara av högsta kvalitet och relevans och i större utsträckning än i dag komma till nytta. Att vi har stärkt forskningens frihet kan vi exemplifiera med den stora anslagsökning som nuvarande budget visar men också genom fler åtgärder för att stärka forskarnas roll och inflytande i olika styrelser av betydelse för dem själva. Vi har också på olika sätt förenklat det sätt som styrelserna utnämns på.

Talar vi om kvalitet handlar det om att riksdagen har beslutat om den nya resursfördelningsmodellen. Samtliga lärosäten får en forskningspeng baserad på antal studenter. Dessutom fördelas 10 procent av anslagen enligt kvalitativa kriterier i form av externa anslag, citeringar och publiceringar.

Det har väckt kritik från oppositionen. De har bänkat sig på läktaren och pekar finger. Förvisso säger de att de själva vill satsa på och värna kvalitet. Men de har inga egna förslag om hur det ska gå till. Det är inte seriöst. Vi moderater tycker att förändringen är helt rätt. Det kanske inte är ett alldeles optimalt system, men effekterna ska utvärderas.

Fördelen med den här modellen är tvärtemot vad Thomas Strand säger. De enskilda lärosätena får nu själva en chans att påverka sin ekonomiska situation genom att visa framfötterna. Det stärker kvaliteten.

På samma sätt får vi en stärkt kvalitet när lärosätena numera har möjlighet att ansöka om examenstillstånd. Det gäller alla lärosäten. Alla lärosäten har rätt att ansöka om examenstillstånd för forskning och då inom smalare profilområden. Men samtliga lärosäten kan också få sitt tillstånd indraget.

Forskningens relevans kan vi exemplifiera genom satsningen på de strategiska områdena. Också här har vi mött kritik från oppositionen, och vi har redan haft en debatt om detta. Det är anmärkningsvärt.

Ett utpekade område är cancer. Det finns totalt sett 200 olika sorters cancer att forska om i ett läge där 33 procent av befolkningen får cancer under sin livstid. Självklart måste detta vara ett angeläget område. När allmänheten tycker att cancerforskningen är viktig är det berättigat att skattebetalarnas pengar kan styras till området för att öka livskvaliteten.

Herr talman! Det är alltid lätt att kritisera andra. Jag tycker att oppositionen talar med kluven tunga. Trots vad de säger om långtgående detaljstyrning finns det inget som hindrar dem att i nästa stycke tycka att vi ska satsa särskilda pengar på forskning om alltifrån vindkraft på Arktis, genus, kultur på recept till lyckoforskning.

En inriktning gäller att forskningen ska komma till nytta. Här handlar det mer om kommersialisering av forskningsresultat. Där kommer innovationskontoren att spela en stor roll och bidra till detta. En faktor är också att börja utvärdera forskningens nytta. Här har Vetenskapsrådet fått ett särskilt uppdrag att titta på till exempel den medicinska forskningen och dess resultat.

Herr talman! I en artikel i tidskriften Sulf från 2009 berättar socialdemokraten Mikael Damberg att han i slutet av förra mandatperioden ”uppfattade det som att fler inom hans parti började tänka mer på forskning”. Förklaringen till detta skulle vara att man blev sugen på större frågor efter ett långt regeringsinnehav. Det kanske förklarar varför så lite hände då.

Ett är säkert: Alliansen har inte behövt tolv år för att visa hur högt vi värderar forskning, den forskning vi bedriver och hur vi vill stärka kvaliteten i densamma. Alliansens ambition är tydlig. Det handlar om att stärka Sveriges ställning som forskningsnation. Den satsningen stärker vår konkurrenskraft och bidrar till ökad ekonomisk tillväxt och välfärd för alla.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i UbU10.
(Applåder)

Anf. 131 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Det är lite magstarkt av Betty Malmberg att här säga att det inte har hänt så mycket under tolv år. Ni kan kritisera oss, och vi kan kritisera er. Men vi har ändå en ledande forskning i Sverige på många områden. Vi är inte så dåliga. Under den perioden har Socialdemokraterna byggt upp forskningen. Man kanske ska tona ned sin stämma lite i vissa frågor. Vi sitter inte heller på läktaren och tittar på för den delen. Vi har satsat mer pengar på humsamområdet och mer lärarledd tid än vad den borgerliga regeringen gör.

Betty Malmberg talade om att forskningen ska komma till nytta. Det är en bra ingång i diskussionen om nytta. Jag skulle vilja ta upp frågan om nyttoaspekten och kopplingen till svenska företag. Vi vet att den internationella konkurrensen ökar. Vi behöver som stat fundera över: Hur stöttar vi svenska företag för att nå långt och lyckas i konkurrensen? Det gör vi inte med låga löner och sämre arbetsvillkor. Det gör vi med kunskap, kompetens och en starkt forskningssatsning.

Vi socialdemokrater menar att vi också behöver ett forskningsanslag mellan stat, näringslivets parter och akademin. Så tänkte vi när vi satte i gång branschprogrammen. Det var ett handslag för att få samverkan för att utveckla Sverige, få att tillväxten öka och få bättre företag. Men tyvärr säger den borgerliga regeringen nej till detta. Ni har avvecklat branschprogrammen.

Trots att näringslivets parter själva säger att de vill ha en trepartssamverkan mellan stat, akademi och näringsliv har ni valt att lägga ned detta. Jag tycker att det är förödande för svenska företag och svensk tillväxt på lång sikt.

Därför är min fråga: Är ni som moderater beredda att ta täten i den borgerliga alliansen för att tänka om och starta branschprogrammen igen?

Anf. 132 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är nödvändigt, Thomas Strand. Det syfte som ni hade med branschprogrammen kanske var rätt på den tiden. Men motsvarigheten är vad vi gör nu med den satsning som handlar om forskning för de strategiska områdena.

Det företagen har svårt med är att själva satsa på forskningen. 90 procent av deras forsknings- och utvecklingsarbete ligger just på utvecklingsidan. Därför behöver de ha tillgång till god forskning, och det kommer de att få via de här strategiska satsningarna.

Branschprogrammen styrde mycket mot industrin. Vi talar då om gruvindustri, stålindustri och fordonsindustri – där också vi gör en särskild satsning nu. Men det vi inte kommer åt är de små företagen. Därför är det en viktig signal nu att forskningsprojekt väcks och får leva vidare. Industriforskningsinstitutet lever vidare. Vi satsar på Innovationsbyrån. På det viset hittar man på olika sätt ändå samverkansfaktorerna. Men vi ger fler företag chansen att komma in på området. Det behöver inte vara stora branschindustrier för att klara det.

Thomas Strand tycker kanske att det är magstarkt av mig att säga att ingenting hände på forskningsområdet. Självfallet har det hänt någonting. Men det som retar mig lite är just detta att vi talar resurser och resursanslag, och jag tycker att det hade varit klädsamt om Thomas Strand hade kunnat erkänna att vi faktiskt gör en stor satsning på forskning inom den här perioden.

Jag skulle vilja fråga: Var är resten av de pengar som Thomas Strand för ett år sedan sade att vi skulle satsa på forskning? Man talade om en satsning på 4,3 miljarder. År 2009 sade ni att 1,4 miljarder fanns. Men för 2010 handlar det om 100 miljoner. Var är resten av pengarna?

Anf. 133 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag erkänner att den borgerliga regeringen har lagt fram ett paket med mycket resurser, vilket vi också har sagt ja till och bejakat. På den punkten behöver inte Betty Malmberg sväva i ovisshet om vår inställning.

Men jag skulle vilja återvända till kopplingen till företag och näringsliv. Det är inte bara jag som tycker att den moderatledda regeringen har lite av en låtgåmentalitet och att den har abdikerat från rollen som en

viktig aktör just när det gäller att stödja en branschspecifik forsknings-satsning.

Poängen med branschprogrammen var att man hade stat, akademi och företag som tillsammans möttes i problemformulering. När man hade problemformulerat kunde man sedan gå vidare i satsningar.

Nu hålls företagen utanför. Nu säger även de och de fackliga organisationerna: Det här är inte bra. Vi vill vara med i processen! Det är där jag menar att ni sviker som borgerlig regering.

Låt mig ta ett konkret exempel. Astra Zeneca, som är en stor och viktig aktör i Sverige och inom svensk forskning, har nyligen gått ut och sagt att de kommer att göra ett besparingsprogram som innebär att 8 000 tjänster ska bort, varav 3 500 tjänster inom forskning och utveckling. Vi vet att det kan få djupgående konsekvenser för Sverige om det här genomförs. Det drabbar svensk forskning och den svenska läkemedelsindustrin.

Näringslivets parter säger: Vi vill vara med vid problemformuleringen. Vi vill vara med och starta program som stärker svensk forskning, svenskt företagande och svenskt näringsliv. Svensk läkemedelsindustri säger samma sak. Vi behöver ha ett handslag för att utveckla och gå vidare.

Jag tycker att detta är märkligt. Mitt i jobbkrisen står ni passiva och gör inte så mycket. Ni har valt att sänka skatter – mest för dem som tjänar mest – med nästan 100 miljarder. Det har prioriterats, men inte att satsa på svenskt näringsliv.

Anf. 134 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Jag tackar för att Thomas Strand ändå erkänner den stora satsning som har gjorts. Jag noterar också att jag inte fick något svar på vart pengarna tog vägen – de här andra pengarna som ni har lovat. Eftersom de inte kom i år förstår jag att det innebär att vi kommer att få se anslående anslagsökningar nästa år. Det rör sig om i storleksordningen 3 miljarder. Det tror jag är välbehövligt för forskningen.

Jag försökte utveckla frågan om branschprogrammen. Det var någonting som ni inrättade. Jag förstår att många tycker att de har varit bra. Jag har försökt läsa utvärderingen av detta. Vinnova har sagt att de branschprogram som har gått bäst är de som har rört fordonsindustrin. Men vad som är lite beklämmande är att de är de enda branschprogram som har utvärderats. De har ju inte varit i kraft under så lång tid, så det kan bero på det. Vi kanske ropar hej lite för snabbt.

Men det viktiga för framtiden är att vi ska vara med i den globala kampen med vår forskning – vilket jag vet att ni också vill vara. Vi ska kunna vara världsledande. Men då måste vi också fokusera våra medel. Regeringen har i sin proposition nogsamt skrivit och understrukit på flera olika områden att det handlar om samverkan med företag. När vi såg på de strategiska områden som utvecklades var företagen med och lade fram egna förslag på vad det skulle handla om. Det handlar om hur högskolan, akademiseringen och innovationskontoren kan bidra till ett starkt Sverige. Jag tror att vi lade grunden till det i den forskningsproposition som kom förra året.

Anf. 135 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag blir lite bekymrad när jag lyssnar på Betty Malmberg, för det förekom rena felaktigheter i anförandet. Betty Malmberg sade att vi inte har något eget förslag när det gäller kvalitetssatsningen. Jag hoppas att det var oavsiktligt. Icke desto mindre är det olyckligt att det kommer dylika påståenden från talarstolen.

Jag är också lite bekymrad över det som jag uppfattade som en insinuation om att vi inte skulle tycka att det var nödvändigt med forskning om cancer. Det blir lite löjligt. Det är självklart att det är bra med forskning om cancer och att det behövs. Vad vi kritiserar är den detaljstyrning som regeringen har använt sig av i de strategiska forskningssatsningarna. Det jag nämnde som exempel gällde inte cancerforskningen utan diabetesförslaget, som är skrivet på ett sådant sätt att forskning om diabetes måste ske på ett visst specifikt sätt och inte gälla diabetes över huvud taget.

Men nog om detta – det finns mycket annat att ha synpunkter på i Betty Malmbergs anförande. Det gäller bland annat detta att vi skulle kritisera detaljstyrningen och sedan ha egna pengar till olika forskningssatsningar, som Betty Malmberg nämnde. Vi har givetvis förslag på olika forskningssatsningar, men det är oerhört lite pengar som skulle detaljstyras jämfört med de förslag som regeringen har fört fram.

Jag vill ställa en fråga. Beror forskningens frihet på att ni har satsat mer pengar och att regeringen har ändrat lite i styrelserna? Kan man därmed göra vad som helst med olika förslag?

Anf. 136 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Det var många frågor. Jag ska börja beta av dem, så får vi se var vi landar, Lage Rahm. Vi får väl be att få återkomma sedan.

Jag ska tydliggöra några saker. Lage Rahm säger att jag for med en felaktighet när jag sade att ni inte kommer med egna förslag. När det gäller resursfördelningsmodellen framgår det i er reservation att ni tycker att indikatorerna kan vara okej. Vi kan titta på kvalitet, men vi måste utvärdera mycket mer innan vi går vidare och går fram. Så står det i er gemensamma reservation.

I och med detta kan jag inte förstå vad det är som Lage Rahm riktar kritik mot i mitt sätt att se detta. Ni har ju inget eget förslag på hur man ska göra. Eller skulle det kanske vara att vi ska utvärdera frågorna under flera år till innan vi kan sätta det här kvalitetsdrivande arbetet i sjön? Det kanske är så jag ska uppfatta det. Jag har svårt att förstå den delen.

Sedan har vi de strategiska områdena. Jag tycker att det är lite kul att man i ena andetaget säger att det här är alldeles för detaljstyrande och alldeles för långtgående och i nästa andetag tycker att man ska styra upp pengar för hur vindkraften ska produceras i Arktis. Jag tycker att det finns en knepig rågång där. Jag får inte ihop det. Jag tycker att man får ställa sig på en fot. Antingen vill man detaljstyra eller också vill man det inte.

Jag vill också passa på att säga att de pengar som nu går till strategiska områden rör 1,8 miljarder i en budget på 30 miljarder för 2010. Det motsvarar alltså 6 procent av anslagen. Med det sagt kanske det inte är så väldigt mycket pengar.

Anf. 137 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag ska upplysa Betty Malmberg om vad jag menade. Det är nämligen så att Miljöpartiet hade ett eget förslag om kvalitetssystem som lades fram i samband med att propositionen lades fram. Sedan har propositionen röstats igenom. I det läget är det inte givet att man direkt ska ändra ett system utan att utvärdera det. Vi måste visa någon sorts hänsyn till de verksamheter vi har. Man kan inte slänga ut ett helt nytt system utan att ha en utvärdering, men det är rimligt att vi har synpunkter. Vi lade fram ett ursprungligt förslag, som tyvärr röstades ned av kammaren. Det var det jag menade. Jag tycker inte att det är ett bra sätt att hantera debatten att påstå att vi inte har något förslag.

Det är bra att Betty Malmberg uppfattar det som positivt att det kommer kritik och att man kan ta till sig den. Men man kan undra i vilken mån regeringen har tyckt att det har varit kul med den massiva kritik som har kommit från forskarsamhället och i vilken mån man har tagit till sig den.

Jag menar att de små detaljstyrningsförslag som vi har inte främst handlar om att vi vill detaljstyra den stora forskningen, utan det handlar om att man vill beställa vissa specifika forskningsinsatser, och det är en helt annan sak. Det hinner jag inte utveckla mer nu, utan i stället vill jag påpeka någonting som Betty Malmberg har sagt som blir konstigt, nämligen att det är bra om elever möter lärare som själva har forskat. Jag håller helt och hållet med om det, men i det läget är det konstigt att vi satsar så oerhört lite på forskning kopplat till läroprogram och på forskning om lärande i förhållande till andra saker. Det här borde regeringen ha kunnat rätta till, men det har man låtit bli. Hur kommer det sig?

Anf. 138 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Det är regeringens uppfattning att den utbildningsvetenskapliga forskningen kanske inte har kommit riktigt till den mognadsgrad av vetenskaplighet som är eftersträvansvärd. I den proposition som nu har presenterats står det också att man vill underlätta för den utbildningsvetenskapliga forskningen. Det här är någonting som Vetenskapsrådet sedan styr över. Man vill underlätta på så vis att man vill ta bort den medfinansiering från ett lärosäte som tidigare har varit ett krav. Den enskilda forskaren behöver alltså inte hitta en garanterad medfinansiering vid lärosätet för att i nästa läge söka forskningspengar. Så ser det ut. Jag tror att vi kommer att få återkomma till det.

Jag är kanske lite fräck, men jag noterar att den utbildningsvetenskapliga forskning som Miljöpartiet lyfter fram i det här betänkandet mer rör sambandet mellan skolmat och prestationer. Jag tycker kanske inte att vi då hamnar riktigt på den nivå som vi skulle önska när vi talar utbildningsvetenskaplig forskning.

Anf. 139 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Då och då hör vi talas om fantastiska framsteg i forskningen, men ibland är det tyst. Häromdagen hörde jag talas om fantastiska framsteg i cancerforskningen med effektiva cellgifter som bara skadar cancersjuka celler men skonar andra. En annan dag för några veckor sedan hörde vi talas om datorteknik som kan minska dödsolyckorna i trafiken med olika typer av datautrustning. Med jämna mellanrum

blir det stor medieuppmärksamhet på forskningens framsteg, men till vardags är det kanske inte alltid så glamoröst att vara forskare.

Jag känner den största beundran för de människor som viger många år av sitt liv åt att försöka lösa gåtor och få svar på olika frågor. I många fall är det en ganska osäker karriär. Det behövs verkligen ett brinnande intresse för att våga satsa.

Min liberala utgångspunkt är att all seriös forskning är viktig. Det kan handla om att bota sjukdomar och rädda klimatet men också om att klarlägga historiska sammanhang eller om att forska om universums uppkomst, solsystemens sammanhang och så vidare. Kunskapsörsten för mänskligheten framåt. Det är min övertygelse.

Samtidigt visar historien att det inte är enkelt att beställa fram bra forskning. Det är inte heller så enkelt att se vad man har för nytta av den. Det finns många exempel på det. Georges Booles algebra från 1800-talet används till exempel i dag i IT-vetenskapen fast IT inte fanns på hans tid. Delar av Albert Einsteins relativitetsteori har betydelse för GPS-navigering fast det inte heller fanns på den tiden. När jag var liten hörde man ofta av skeptiska människor att rymdforskningen var helt onödig. En av många bieffekter med rymdforskningen vid sidan av kommunikation är att den har bidragit till att hitta nya behandlingsmetoder mot benskörhet hos äldre. Vem hade väntat sig det?

Herr talman! Det har varit så genom historien att i länder där universiteten har varit hårt politiskt eller religiöst styrda har forskningen inte uppnått samma resultat som i länder där den har varit friare. Det är väldigt viktigt att man har ett klimat för innovationer, riskkapital och så vidare för att forskningsresultat snabbt ska komma ut i samhället.

Friheten har lite överraskande nämnts i dag från oppositionen. Det var ju den farliga utvecklingen under tolv års socialdemokratisk regering. Detaljstyrningen av forskning och universitet ökade hela tiden, och den andel resurser som forskarna själva fick bestämma över minskade hela tiden. Det är nu, under den här mandatperioden, som alliansregeringen har bytt fokus jämfört med den förra regeringen. Nu har den politiska detaljstyrningen minskat på olika nivåer. Nu utser högskolorna, inte regeringen, i praktiken sina egna styrelser. Nu är det på väg förslag om att forskningsstiftelserna till övervägande del ska styras av forskare och inte av regeringen. Vetenskapsrådet har redan fått förstärkt forskarinflytande, och det pågår ett utredningsarbete för att öka universitetens självstyrelse på andra sätt.

Som flera helt riktigt har sagt innebar forskningspropositionen 2008 den största resursökningen någonsin för svensk forskning. Jag tror att det var en dubbelt så stor ökning som en proposition av den typen någonsin har inneburit. Oppositionen har nästan glömt bort att det ingick en kraftig satsning på den fria forskningen i den. Av de totala forskningsmedlen i Sverige i dag går den största delen till direkta anslag till högskolorna för fri forskning och till forskarstyrd forskning via Vetenskapsrådet. Den andelen har alltså ökat jämfört med tiden före forskningspropositionen. Sedan får samtliga lärosäten, stora och små, nya och gamla, en ökning av resurserna med i snitt 14 procent fram till 2012.

Det nya är den del som är strategisk forskning. I många andra länder har under många år regeringar och parlament beslutat om strategiska satsningar på områden som är viktiga, men också på områden där man

har möjlighet att vara framgångsrik. Det brukar ju kallas strategisk forskning.

För första gången ser vi nu en sådan satsning i Sverige. Det är då, som vi har hört, på teknik, medicin och för det tredje klimat och miljö. Arbetet med det har varit ett grundläggande arbete med expertpanel, med vetenskapsråd, med utländska experter, så det är inte någon liten politisk grupp som har suttit och talat om vilka prioriteringar som ska göras.

På samma sätt har man när det gäller de anslag som går till universitetet för första gången börjat koppla dem till en kvalitetsdiskussion. Man har börjat diskutera dem, och de kommer successivt att utvecklas. Men vi har nu för första gången infört metoder för att väga in kvalitet i forskningen, så att det inte bara blir historiska skäl som gör att ett universitet får pengar. Lunds universitet – jag bor i Lund – är väldigt bra på mycket, men bara för att de har varit bra ska de inte alltid ha lika mycket i anslag. Det är den utvecklingen som vi uppmuntrar genom att börja väga in kvaliteten även i hur vi på sikt höjer eller sänker anslagen till olika lärosäten.

Alliansens forskningspolitik har alltså två ben, dels strategiska satsningar, dels en ökning av den fria forskningen. Det tycker jag att man har lyckats väldigt bra med. Det innebär att Sveriges forskningssatsningar nu har tre profiler: forskning av högsta kvalitet, garanti för fri forskning och forskning som i större utsträckning kommer till nytta.

Vi såg under den socialdemokratiska tiden tydliga konsekvenser av deras politik, brist på pengar och mindre frihet för forskarna. Dessutom blev utbildningen av studenterna lidande av den ofinansierade utbyggnaden av högskolan.

Nu har svensk forskning fått en ny kurs. Mer resurser ger fler möjligheter, och större frihet ger mer utrymme för nya initiativ.

Det här är långsiktiga satsningar. Om 20–30 år kanske vi kan konstatera att spännande och svår forskning, som 2010 bedrevs i Lund, Uppsala, Karlstad, Blekinge eller någon annanstans, resulterar i en mängd nya upptäckter och uppfinningar. Det som är det viktiga och som alliansregeringen har upptäckt är nämligen att forskning handlar om långsiktighet och framtida visioner, och det finns i den forskningspolitik som vi ser i dag. Men det finns inte i reservationerna från oppositionen som petar i detaljer.

Bifall till betänkandets förslag!
(Applåder)

Anf. 140 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag får börja med att hälsa Ulf Nilsson välkommen tillbaka till en utbildningspolitisk debatt här i kammaren.

Jag tror att Ulf Nilsson och jag är tämligen överens om att vi vill ha en förskola och skola i världsklass. För att nå dit är det viktigt att vi har pedagogiska metoder som står på en solid vetenskaplig grund.

Vi behöver en stark utbildningsvetenskaplig forskning av högsta vetenskapliga kvalitet. Det är av stor strategisk betydelse. Och den utbildningsvetenskapliga forskningen ska bedrivas i nära anslutning till lärarutbildningen och svara mot behov inom lärarutbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten. Utbildningsvetenskaplig forskning stärker skolans kunskapsuppdrag.

Vi socialdemokrater vill ha mer utbildningsvetenskaplig forskning, att den ska utvecklas i både omfång och kunskapsöverföring. När vi då läste den utredning som kom i december 2008 av Sigbrit Franke, som heter *En hållbar lärarutbildning*, var det med intresse som vi tog del av de förslag som fanns om just utbildningsvetenskaplig forskning, som jag tyckte gav en bra ansats för att stärka den forskningen. Hon talade om 175 miljoner kronor som skulle gå till Vetenskapsrådet avseende utbildningsvetenskap, om basanslag för uppbyggnad av kapacitet vid lärosäten, om stöd till handledning av kommunalt finansierade doktorander och om ämnesdidaktiska centrum.

I förra veckan kom sedan lärarutbildningspropositionen. Jag läste med intresse avsnittet om utbildningsvetenskaplig forskning, men jag känner mig inte så värst mycket klokare efter att ha läst det avsnittet. Var finns de ekonomiska musklerna?

Anf. 141 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag håller med Thomas Strand om att utbildningsvetenskaplig forskning är viktig och kommer att bli allt viktigare. Fram till för några år sedan har det till och med varit svårt att använda de pengar som redan den förra regeringen avsatte till den, eftersom det inte har funnits så många spännande och intressanta vetenskapliga projekt. Men det har utvecklats och blivit mer och mer. Och det är klart att i takt med att man uppmuntrar det blir det mer.

Den resursökning som vi nu har gett både till högskolorna, och därmed också till lärarutbildningar, och till Vetenskapsrådet, och därmed till utbildningsvetenskapliga kommittén, innebär ett lyft. Det ska naturligtvis fortsätta att utvecklas.

Sedan får vi inte glömma bort att vid sidan om resurserna i den utbildningsvetenskapliga kommittén har vi ett lärarlyft med möjlighet till forskarutbildning. Det är många lärare som redan har utnyttjat det och forskar och doktorerar med hjälp av de statliga fortbildningssatsningarna.

Vi har också ämnesforskning som i allra högsta grad berör lärarna, oavsett om det är studier och doktorsavhandlingar i ungdomslitteratur inom ämnet litteraturvetenskap eller studier i sex och samlevnad inom ämnet sociologi, och så vidare. Det är inte så att det är tomt på resurser när det gäller utbildningsvetenskaplig forskning, men naturligtvis kommer den att utvecklas.

Jag tycker att det är kraftigt överdrivet att säga att den utbildningsvetenskapliga forskningen är styvmoderligt behandlad när även den har fått del av höjningen.

Anf. 142 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Ja, det är helt riktigt, som Ulf Nilsson sade, att under den socialdemokratiska regeringsperioden kom det en hel del resurser just till Vetenskapsrådet för att utveckla den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Det är klart att jag var nyfiken efter valet och den nya regeringens tillträdande på vad som skulle hända på området, därför att det var väldigt mycket argumentation från den borgerliga sidan om hur flummig och dålig skolan var, hur lite kunskaper den gav – här behövde det tas krafttag.

Är det på något sätt som man verkligen behöver ta krafttag för att långsiktigt utveckla skolans kunskapsuppdrag så är det genom att stärka forskningen. Det har varit en genomgående kritik från professionen att här är för lite forskning som verkligen berör skolan. Man jämför ibland med forskning inom sjukvården och hur betydelsefull den har varit för att bygga upp en bra och god vård. Men när ni lade fram er första budget hösten 2006 kom det inga speciella satsningar till UVK. Det kom inget heller hösten 2007 eller 2008, inte heller hösten 2009. Vi väntade då med spänning på vad som skulle hända när man kom med lärarutbildningspropositionen. Och när Sigbrit Franke hade lagt fram ett förslag, tomt på innehåll vad det gäller muskler, är det klart att jag blev besviken och tänkte på den kritik som tidigare riktats mot skolan.

Varför satsar ni då inte medel? Vi satsar faktiskt lite mer pengar än vad ni gör just för att stärka den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Det är så, Ulf Nilsson, att ni har satsat på att sänka skatter, mest för dem som är rika och välbeställda. Det blir väl inte så mycket pengar kvar då till att satsa på utbildningsvetenskaplig forskning. Jag tycker att ni står ganska tomhänta och med byxorna neddragna i den här frågan.

Anf. 143 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Thomas Strand har säkert ett genuint intresse för utbildningsvetenskap. Det klingar dock konstigt och falskt när Thomas Strand frågar ”Varför satsar ni inte mer pengar?” samtidigt som vi diskuterar en forskningsbudget vars ökning är dubbelt så stor som någon gång tidigare och mycket större än ni någonsin föreslog i regeringsställning – även för de kommande åren efter nästa mandatperiod. Frågan varför vi inte satsar mer pengar blir därför konstig.

Man kan alltid diskutera fördelningen. Nu tycker inte jag att lärarutbildningen och utbildningsvetenskapen är styvmoderligt behandlad. Det är så mycket annat som behöver rättas till. Thomas Strand glömmer att Sigbrit Frankes och Högskoleverkets utvärderingar också visade att lärarutbildningen var katastrofalt dålig och innehöll stora brister.

Huvudbudskapet i den proposition Thomas Strand nämnde är att nu kommer vi att få lärare som ska kunna undervisa små barn i hur man lär sig läsa och skriva och i matematik. Vi ska få gymnasielärare som kan sin matematik, sin historia och sitt språk. Det är en enorm satsning.

Svaret på frågan varför vi inte satsar mer pengar blir en motfråga: Varför satsade ni aldrig några ordentliga pengar på svensk forskning under förra mandatperioden?

Anf. 144 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att rätta till något som jag tror att flera borgerliga debattörer har missförstått vad gäller vår syn på frihet och forskning. Det är uppenbart att mycket av forskningen måste vara fri. Vi hoppas att den grundinställningen delas av regeringen. Dock är det så att en regering behöver underlag för sina förändringsförslag. Den typen av underlag kan man producera själv i Regeringskansliet eller få via den vetenskapliga forskningen på universiteten. Det är två helt olika saker.

Det gäller att vara tydlig med att den forskning som inte är till för att vara underlag bör vara så fri som möjligt medan den forskning man vill ha som underlag är en annan sak. Det är precis som när ett företag bestäl-

ler forskning som är relevant för det man ska göra. Samhället har dock ett ansvar att se på akademien och försörja den fria forskningen, och det är två helt olika saker. När vi har synpunkter på forskning som behövs för att gillas som underlag är det en helt annan sak.

De flesta uppfattar att detaljstyrningen i denna proposition har ökat. Det var inte alls det vi hörde från Ulf Nilsson. Det är olyckligt när regeringen tycker att man har gjort något bra men de flesta andra och forskarsamhället tycker att detaljstyrningen har ökat. Då kan man fråga sig vem det är som har rätt.

Anf. 145 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är ingen entydig uppfattning att detaljstyrningen har ökat. Jag håller helt med om att det behövs fri forskning. Vad vi har gjort i motsats till förra perioden är att öka den andel som högskolor och fakulteter disponerar själva. Den andelen av forskningsbudgeten är i procent i dag större än vad den var när Miljöpartiet var med och stödde den förra regeringen. Jag minns att jag då fick reda på hur fördelningen var, och jag var bekymrad över att andelen fakulteterna bestämde över var mindre än 50 procent. I dag är den över 50 procent. Rent faktiskt har den del forskarna själva styr över ökat.

Det underlag vi har hört flera berätta om, som ligger till grund för den strategiska satsningen, bygger också på vetenskaplig grund, dels av Vetenskapsrådet och andra forskningsråd, dels av utländska experter. Det var alltså inte politiker som satt och tyckte att man skulle satsa på diabetesforskning, utan det var experter inom akademien som plockade fram områden där Sverige skulle ha möjlighet att bedriva spetsforskning.

Avslutningsvis, bilden som Lage Rahm målar upp, att forskarsamhället som helhet talar om ökad detaljstyrning, är felaktig. Det finns förstås alltid forskare och andra som tycker att regeringen skulle ha prioriterat annorlunda; det kommer vi aldrig ifrån. Helhetsbilden är dock inte den.

Anf. 146 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Om det har kanske jag och Ulf Nilsson olika uppfattningar. Jag hävdar att man kan bedriva fri forskning på annat än fakultetsmedel. Söker man forskningsmedel för att man har hög kvalitet i forskningen och vill ha pengar till vissa projekt kan man givetvis bestämma vilken typ av projekt man ska ha relativt fritt där också. Jag tror att Ulf Nilsson övervärderar fakultetsmedlens betydelse just när det gäller fri forskning även om fakultetsmedel är viktiga för att det kan minska administrationen vid sökandet.

När det gäller underlagen var det bra att man tog in dem. Jag har dock hört mycket kritik mot hur regeringen hanterade underlagen, att de returnerades och att man snabbt begärde vissa specifika andra saker. I så fall är det problematiskt, men jag hinner inte utveckla det nu.

Man kan fråga sig om icke-styrningen består av mer pengar och att styrelserna har fått en annan sammansättning.

Jag undrar om utspelen om att regeringen har granskat universitetskurser och är orolig och om en styrning av en specifik högskoleutbildning bara är olycksfall i arbetet och undantag som regeringen råkat göra sig skyldig till. Ska man egentligen inte ha någon detaljstyrning eller är

detta början på något nytt? Hur ser det i själva verket ut på den här fronten?

Prot. 2009/10:76
17 februari

Anf. 147 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Fri forskning är, som Lage Rahm sade, naturligtvis inte bara fakultetsanslag. Det är också de anslag som man söker på Vetenskapsrådet. Det har som sin första uppgift att stödja den fria grundforskningen, som man traditionellt säger. Vetenskapsrådet har fått ökade anslag och dessutom förstärkt forskarinflytande i och med att ledamöterna som utses av regeringen är färre än vad de var under er tid. Det är två konkreta exempel – mer pengar och mindre politisk styrning. Vad gäller mindre politisk styrning är samma sak på gång i forskningsstiftelserna.

När det gäller att granska universiteten råkade jag ställa en fråga till högskoleministern om just detta för några veckor sedan. Han förklarade tydligt att de kurser som ska granskas har Högskoleverket i uppdrag att granska. Han eller någon annan ansvarig politiker uttalar sig inte om vilka kurser som är vetenskapligt korrekta och kvalificerade eller inte. De kurser som ska utvärderas ingår inte i program och omfattas därför inte av den hittillsvarande utvärderingen. Det är dessa kurser som Högskoleverket har fått i uppdrag att utvärdera så att i princip alla kurser på universitet och högskolor blir utvärderade.

Jag såg häromåret att man i Malmö har en golfutbildning på högskolan. Som lekman kan jag inte uttala mig om huruvida det är en kvalificerad utbildning eller inte. Men det är bra att en utvärdering gör det. Jag kan dock försäkra Lage Rahm om att ingen blir dömd på förhand.

Anf. 148 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Sverige är ett litet land, men det är starkt. Genom ett omfattande kändisskap för sin kunskap, sina upptäckter och uppfinningar har Sverige gjort sig berömt. Att Kungliga Vetenskapsakademien dessutom har lyckats marknadsföra, sprida kunskap och engagemang om Nobelpriset bidrar självklart till Sverige som stark kunskapsnation.

Sverige är möjligheternas land, må jag säga. Sverige har också befast sin ställning genom de starka företag som visat sig ha internationell kraft i flera avseenden. Varhelst man kommer i världen vet människor vad Ericsson, Saab och Alfa Laval är. Vi kan vara stolta.

Herr talman! Kloka människor, vetgiriga människor och ansvarsfulla personer har själva och tillsammans byggt Sveriges varumärke som stark kunskapsnation. I den politiska debatten lyfter vi med all rätt gärna fram vår tillfredsställelse med det.

Ibland kanske vi ska stanna upp och fråga oss hur det har gått till. Det behövs ett sammanhang. Det krävs sammanhang som vi måste bevara och visa respekt för och tilltro till.

Jag tänker inte enbart på våra lärosäten som självklart spelar en viktig roll. Jag tänker på akademierna, finansierarna, det civila samhället som vi i en framgångsrik alliansregering har tilltro till.

Jag vill gärna ge den bilden för att sätta in de frågor som vi har i dagens betänkande i ett sammanhang. Det är min absoluta övertygelse att om Sverige framdeles ska behålla sin position som framstående kunskapsnation måste krafterna samlas från olika håll och bistå med de styrkor och kraftfält som finns.

*Forskning och
forskarutbildning*

I riksdagen har vi ansvar för forskning och forskarutbildning. Staten anslår pengar. Vi har gjort den största satsningen någonsin på statlig forskning och forskarutbildning. Det innebär inte att vi för den skull negligerar hela det sammanhang som det civila samhället står upp för.

Herr talman! Det är lätt för oppositionen att kritisera fragment av den politik som vi står för. Vad oppositionen dock inte kan kritisera på en enda punkt är helheten. Under årtionden smetade en s-ledd regering ut de statliga forskningspengarna lite varstans utan samlande krafter. Anslagen till forskningen gick ned och alldeles för få forskare hade möjlighet till postdoktorala tjänster. Det blev ingen effektivitet i systemet, och det blev inget flöde. Det har drabbat svensk forskning hårt. Det är något vi försöker hantera.

Vår regering har ändrat på det. Den största satsningen är nu gjord. Vi har fokuserat på strategiska områden för att vi ska bidra till forskning och excellens.

Nu blir jag sugen på att berätta, eftersom det verkar som om inte alla vet hur detta gick till. De strategiska forskningsområdena valdes ut i mycket nära samarbete med svenskt näringsliv, forskningsfinansiärer, människor i olika positioner och med aktörer från det civila samhället. Så valdes de strategiska områdena ut. Nu hör vi gång på gång talas om en detaljstyrning. Det är över huvud taget ingen detaljstyrning från oss som maktavare. Styrningen ligger hos forskningsfinansiärerna. Vem vet mer om detta än de?

Thomas Strand efterlyser branschprogrammen. Alla vi som var med på den tiden när branschprogrammen initierades av dåvarande näringsminister Leif Pagrotsky vet att det helt enkelt var slut på pengar, och man tyckte att det var lämpligt att Vinnova tog hand om den stora fordons-smällen i Trollhättan och lite varstans. Det är något förenklat uttryckt av mig. Då satsade man pengar, men det var inte forskning, Thomas Strand. Kom inte och säg att det var forskning.

Vi satsar pengar på strategiska områden för forskning för att vi som nation fortfarande ska finnas i framkant globalt. Vi gör det eftersom det höll på att gå under och kollapsa inom en rad områden under den s-ledda regeringen.

I oppositionens reservationer – åtminstone de två första – är det samma innehåll som i det vi skrev till er när ni körde er detaljstyrning och er systemkaraktäristika på forskningssystemet. Ni kanske har lånat vår text i vissa avseenden. Det är något som jag funderar på.

I debatten får vi veta att Utbildningsvetenskapliga kommittén hade ett tomt innehåll. Vad ska jag säga, herr talman?

När Thomas Östros under sin tid som utbildningsminister initierade UVK lade han det som en kommitté eftersom han tydligen var så osäker på det att han inte ville göra det som ämnesområde.

När Leif Pagrotsky senare blev utbildningsminister ville inte han heller göra det som ämnesområde utan lät det ligga som en kommitté med ett väldigt diffust innehåll.

Nu har en framgångsrik alliansregering trätt till. Vad gör vi? Vi låter den ligga kvar och skriver in detta sedan.

Läroplanpropositionen har nyss kommit. Den ska ju inte debatteras i dag, men jag vill informera om att det står i den att vi vill bredda området. Vi vill att samtliga andra ämnesområden ska visa vad de

kan om utbildning och tillföra kunskap. Om vi ska ha en lärarutbildning för matematik, naturvetenskap och teknik, som är ett eftertraktat område, är det väl väldigt bra om det kommer ämnesområden inom kemi, fysik och teknik som går in med medel till UVK. Det är ett samarbete för att bredda och få en ökad tyngd. Vi ska ha en framgångsrik skola.

Är det något vi ska göra under den här mandatperioden så är det att se till att vi får en framgångsrik grundskola utifrån en vetenskaplig grund.

När det gäller prioriterade forskningsområden har vi tillsammans med akademier och IVA – den största ingenjörsvetenskapsakademien i Europa, kanske i världen – jobbat fram hur våra satsningar ska finnas i framkant i framtiden. Vi vill ha ett långsiktigt hållbart samhälle och forskning. Inom den ramen drar vi fram de stora perspektiven.

Herr talman! Stolt kan jag konstatera att med våra satsningar, tillsammans med det akademierna gör, det forskningsfinansiärerna gör och det som det civila samhället gör – Riksbankens jubileumsfond och andra – kommer Sverige att bibehålla en stark kunskapsproduktion och en nivå som ger möjlighet till nya landvinningar, nya uppfinningar och nya upptäckter.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 149 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag ska först korrigera ett påstående som Yvonne Andersson fällde om vad jag sagt, nämligen att jag har sagt att UVK är ett tomt innehåll. Det tror jag inte att jag har sagt. Jag känner inte igen att jag har sagt det. Vi kan ju kolla utskriften. Om jag har sagt det tar jag tillbaka det.

Men jag sade att vi tillsatte denna kommitté. Vi anslog pengar till det. Min förundran var att den borgerliga regering som så starkt kritiserat svensk skola inte följer sin egen utredares förslag om att den utbildningsvetenskapliga forskningen behöver mer resurser – 175 miljoner kronor. Jag har aldrig sagt att UVK saknar innehåll. Det vill jag notera.

Det är lite intressant att lyssna på Yvonne Andersson och de andra företrädarna från majoriteten. Ni har makten i Sverige. Men när ni står här i talarstolen uppträder ni som oppositionspartier. Ni kommer hela tiden tillbaka till vad vi gjorde och vad vi inte gjorde och vilka brister som vi hade. Ni talar inte så mycket om vad ni själva vill framöver.

Ibland får vi höra att vi styrde i detalj. Yvonne Andersson sade att vi smetar ut pengarna. Men jag tycker faktiskt inte att detta är en rättvisande bild. Det blir en makalös historiebeteckning av branschprogrammets införande i Sverige. Men om man uppträder i opposition har man väl rätt att säga vad man vill.

Yvonne Andersson talade om framtiden. Jag vill bara säga en sak. En viktig fråga i framtiden handlar om de unga forskarna och att man i framtiden säkrar goda anställningsvillkor för yngre forskare. Jag tycker att ni gör för lite där. Vad gör ni för yngre forskare och deras framtidsmöjligheter?

Anf. 150 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Om jag bygger ett hus och vet att det är för dåliga stammar – de är för svaga – och märker när huset börjar bli färdigt att det händer någonting, då måste jag gå tillbaka och lappa, laga och reparera, eller hur? Därför måste man tyvärr göra en tillbakablick.

Det som jag kan tycka är synd, och jag har varit med i tolv år och debatterat denna typ av forskning och levt under socialdemokratisk forskningspolitik under många år, är att man inte tittar tillbaka på hur det har varit och vad som byggdes då och säger: Nu bygger vi någonting annat.

Jag tycker att det finns några områden där den nuvarande oppositionen borde kunna ge kredit för det som är gjort. Jag kan ta den kliniska forskningen som exempel som någon har tagit med i någon reservation, men jag kommer inte ihåg vem. Det fanns kalasbra medicinsk forskning och klinisk forskning, från ax till limpa, på 80-talet med grundforskning kopplad till hela delen av klinisk forskning till tillämpningen. Den slog Socialdemokraterna sönder, snuttifierade och detaljstyrde för att ha vissa delar.

Jag var en av dem som gick in och faktiskt lyfte fram den frågan många gånger i riksdagen. Då försvarade man att man hade gjort så här.

I dag tycker jag att det är jättesynd att det kommer samma kritik. Men bara för att de flesta inte har varit så länge i riksdagen har de inte följt med i denna utveckling. Det tycker jag är synd.

Vi har inte sagt att vi ska dra ned på eller ta bort UVK, Utbildningsvetenskapliga kommittén. Vi ska återkomma, förmodligen i vårpropositionen. Jag utgår från det. Men framför allt har vi sagt att det är viktigt att ha en tyngd på bredden. Vi har ett problem med till exempel för få matematiker.

Anf. 151 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! När jag läser propositionen kan jag konstatera att ni inte ska återkomma i den frågan. Det är ungefär som Ulf Nilsson säger, nämligen att det finns en allmän anslagsökning till forskningen. Sedan får lärosätena hantera det. Men det finns ingenting om att man ska komma tillbaka om detta. Jag tror inte att det blir några pengar.

Det är intressant att Yvonne Andersson som representant för Kristdemokraterna tror och hoppas att det ska bli mer pengar. Så läser inte jag propositionen. Det ska bli intressant att följa detta.

Jag vill återvända till frågan om de yngre forskarna. Det var inte någonting som Yvonne Andersson kommenterade speciellt. Jag tycker att det är en viktig fråga att vi i framtiden får forskare som har trygga anställningsvillkor så att de kan leva på sin forskning. I dag har vi inte det. Det finns mycket att önska i fråga om att se till att det blir mer av regelrätta anställningar och en trygghet.

Vi vet att speciellt kvinnor drabbas av att det finns en otrygghet. Över 60 procent av studenterna på högskoleutbildningarna är kvinnor, men bland doktoranderna är det ungefär hälften. Det är säkert kopplat till otrygga anställningsvillkor och andra villkor för att forska. Vad vill regeringen göra åt det?

Det finns en annan sak som jag tycker är viktig att ta upp, nämligen de utländska doktoranderna. Nyligen hade vi en diskussion i utskottet om de avtal som finns mellan exempelvis pakistanska studenter och Pakistan. Avtalen är sådana att de innebär en bristande rättssäkerhet för dessa studenter. Avtalen inkräktar på de mänskliga rättigheterna. Studenterna får inte engagera sig politiskt när de är i Sverige och går på högskolan. Det är villkor som vi inte skulle acceptera för svenska studenter.

Då har jag en fråga. Vad vill Kristdemokraterna som är ett värdeorienterat parti göra för att ändra detta? Accepterar ni att vi har sådana förhållanden i Sverige för utländska studenter?

Anf. 152 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga något om de yngre forskarna. A och O för att vi ska få yngre forskare är att vi har en bra skola: bra grundskola, bra gymnasieskola, en bra kvalitet på våra studenter och på högskolorna. Därefter kommer de in i forskarutbildningen.

Detta jobbar vi med, och där har vi mycket att göra, Thomas Strand. Jag beklagar, men vi är inte så stolta över det som har hänt under de år som Socialdemokraterna ledde regeringsarbetet inom detta område.

När det gäller möjligheter till försörjning, doktorandtjänster, forskarskolor, stipendier, vill vi ha en mångfald. Visserligen vill Vänsterpartiet ta bort stipendierna, men vi vill inte ha alla människor och alla doktorander i ett fack. Vi vill erbjuda möjligheter, och i dag är doktorandtjänsterna på en nivå som jag måste säga att jag är stolt över, och det har ni varit med och byggt upp.

Att ni inte kan samarbeta med Vänstern kan jag inte förstå. Där tycks ni inte ha samma uppfattning. I så fall skulle ni ta bort en ytterligare möjlighet.

Vi vill ha unga forskarstuderande, vi vill ha bra försörjning, och vi vill också ha bra avtal för utländska studenter. Är det något som brister får vi naturligtvis titta på det. Inget är så bra att det inte kan bli bättre. Där har vi ingen stolthet. Vi gör allt vi kan för att det ska bli så bra som möjligt.

Anf. 153 FINN BENGTSSON (m):

Herr talman! Det har talats mycket om detaljstyrning i denna debatt. Jag hade anledning att gå upp i talarstolen för att ge ett litet perspektiv på detta givet det faktum att jag har skrivit fyra motioner som tas upp i detta betänkande. För tids vinnande kommer jag att ta upp argumentationen i bara en av dessa motioner som handlar om stöd till ringaktad medicinsk forskning.

Politikerstyrning för val av vetenskaplig inriktning och formulering av frågeställning riskerar att resultaten, även om de tolkas rätt, förlorar i trovärdighet.

En bred opinion både inom och utom forskarsamhället stöder därför offentligfinansierad forsknings oberoende i förhållande till fördelningen av statliga forskningsmedel, primärt när detta görs av statsmakterna själva.

Men i praktiken sker ofta övergrepp mot denna viktiga princip i fråga om forskningsinnehållets oberoende genom missriktade ambitioner från politiker eller myndigheter som vill detaljstyra tilldelningen av forskningsresurser mot områden som man menar är till gagn för samhället.

Att denna typ av ambitioner ofta blir just missriktade beror på att man har missförstått var tillkortakommanden i forskningsfinansieringen verkligen existerar.

Forskningsverksamheter som för dagen förefaller eminenta eller excellenta är nämligen sällan de som behöver förstärkas. Sådana strukturer finner närmast alltid sitt behov av resurser tillgodosett på ett eller annat vis.

Det hindrar inte att man som ledare och medarbetare i denna typ av forskning sällan är nöjd med sina anslag. Med till synes enkla och självklara argument om sin grupperings förträfflighet i form av kompetens i allmänhet och av betydelse för samhället i synnerhet vill man locka och pocka politiker och andra beslutsfattare att med offentligfinansierade forskningsresurser ständigt prioritera sådan forskning som ter sig populär och rätt att driva i tiden just nu.

Men om man hemfaller till populism för att vilja styra forskningens resurser riskerar inte bara tillfälliga nycker att få stöd utan även rent ideologiskt präglade påtryckningar kan lätt vinna ogenomtänkt giltighet för stöd.

En fast politisk styrning utifrån förenklade analyser riskerar paradoxalt nog att skada den eventuella positiva politiska innebörd den kan visa sig ha på sikt.

Det är därför så viktigt att eventuella missförhållanden på denna punkt vad gäller stöd till forskning i Sverige så långt som möjligt undanröjs för framtiden.

Här har jag fortfarande en oplockad gås att diskutera med alltför många politiker och tjänstemän, något som dock får redas ut i annan ordning.

Trots detta, herr talman, kan vissa missriktade stödåtgärder för försummad forskning med en potential för framtiden ha en stor legitimitet för att identifieras och styras av politiker. Det är sådan typ av forskning som motion Ub291 som behandlas i detta betänkande handlar om.

Analysen i det här fallet utgår från det stora och negligerade samhällsproblem som döljer sig om man nekar stora men ringaktade patientgrupper att få sina sjukdomar vederbörligt studerade bara för att dessa för oinvidga är nytillkomna eller ovanliga som diagnoser.

Här har politikerna ett särskilt ansvar för att värna att offentliga forskningsresurser tillhandahålls då möjligheterna att få detta via gängse forskningsfinansiärer, såväl offentliga som privata, är undermåliga i dag givet det regelverk som är förhärskande beträffande prioritering av sådan resurstilldelning.

Om ett tillstånd är nyligen påkommet eller sällsynt förekommande blir av hävd forskningssatsningar på ett sådant område från våra vanliga källor mycket begränsade. De kan till och med helt utebli. Det här är en politisk prioritering som kan göra skillnad om man analyserar tillståndet rätt.

Även om inte varje sådan satsning på försummade områden vinner otvetydig framgång i det korta perspektivet har denna typ av analys för stöd riktad på mindre uppmärksammade problem i dag ofta en stor potential för framtiden. Detta är att beakta särskilt om Sverige på lite sikt ska kunna återta positionen som en ledande forskningsnation genom att det tänks i nya och vidare banor, inte minst inom den kliniska forskningen.

Herr talman! I detta anförande hinner jag inte gå in på den trovärdiga vetenskapliga och medicinska dokumentationen om att det just nu, våren 2010, vore synnerligen angeläget att de i motionen utpekade sjukdomsgrupperna gavs riktat stöd från offentligt finansierad forskning. Men bara det faktum att uppskattningsvis över en halv miljon drabbade svenskar ofta lever i förtvivlan och vanmakt med dessa diagnoser inom svensk sjukvård i dag är motiv nog för att knyta an till forskningsinsatser.

Till dessa ringaktade sjukdomsgrupper hör tillstånd som myalgisk encefalomyelit eller kroniskt trötthetssyndrom, på engelska chronic fatigue syndrome, och så kallat irriterade tarmens syndrom eller irritable bowel syndrome, IBS. Båda tros vara närbesläktade med en annan kronisk åkomma, nämligen fibromyalgi – en i dag respekterad diagnos men en diagnos som led av oförståndets förakt när jag i början av 1980-talet som ung läkare kom i kontakt med detta. Patienternas vård förringades och även forskningen.

Herr talman! Slutligen: Ytterligare en grupp sjukdomar kommer i dag med samma argumentation i kläm när det gäller forskningsstöd. Med ett samlingsnamn kallas dessa sjukdomar sällsynta diagnoser – i dagarna högaktuella därför att konsekvensen av försummelser av dessa blivit att regelverket för subventionering av fungerande så kallade sär läkemedel för dessa tillstånd inte fungerar och ingen riktig rättvisa inom vården därmed råder för dessa unika men sammantaget många patienter i vårt land.

För den som vill fördjupa sig i denna problematik, herr talman, hänvisar jag för tids vinnande till nämnda motion Ub291.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 februari.)

11 § En sänkning av kapitalkravet för privata aktiebolag

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2009/10:CU12
En sänkning av kapitalkravet för privata aktiebolag (prop. 2009/10:61).

Anf. 154 EGON FRID (v):

Herr talman! Regeringen föreslår att gränsen för lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag sänks från nuvarande 100 000 kronor till 50 000 kronor. Syftet med sänkningen av kapitalkravet sägs vara att göra aktiebolagsformen mer tillgänglig för företagare.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation i betänkandet och därmed avslag på propositionen.

*En sänkning av
kapitalkravet för
privata aktiebolag*

När vi diskuterar de i betänkandet berörda frågorna om betydelsen av storleken på aktiekapitalet måste vi också beröra de brister som finns i kreditgivningen och kapital till företagandet. Det är frågor som rör bankernas verksamhet och hur kreditgivningen sker. Detta är väl inte mindre viktigt nu med dagens finanskris som på olika sätt påverkar oss alla och även kapitalet till små och mindre företag.

Vi vet att många småföretags utvecklingskraft är beroende av sunt riskkapital och av kreditgivare som har ett långsiktigt intresse. Lokala kreditföreningar kan här vara ett viktigt komplement som kreditgivare och investeringskapital.

Ett av målen med en sund kreditgivning måste vara att vi får och har aktörer på kreditmarknaden som underlättar för företagande, en god utveckling av företagandet, en god investeringsvilja och därmed sysselsättning och jobb.

Herr talman! Aktiebolaget som bolagsform utmärks av att aktieägarna inte personligen ansvarar för bolagets skulder. För att balansera denna avsaknad av personligt betalningsansvar har regler införts som garanterar att bolaget alltid har tillgångar, som minst svarar mot bolagets förpliktelser, genom det så kallade kapitalskyddet. Kravet på att ett aktiebolag ska ha ett visst aktiekapital är av grundläggande betydelse i det här avseendet. Därför är aktiekapitalet en central del i det kapitalskydd som finns för aktiebolagsformen. I logik med detta kan vi säga att det i så fall är mer aktuellt att höja aktiekapitalet än att sänka det.

För den som vill starta ett företag finns det olika företagsformer att välja mellan. Förutom aktiebolag finns till exempel handelsbolag och enskild firma. Till skillnad från aktiebolagsformen ställs det inte krav på kapitaltillskott för att starta ett handelsbolag eller en enskild firma, vilket har sin grund i att dessa bolagsformer medför att näringsidkaren har ett personligt ansvar för ekonomin i verksamheten. En fördel med aktiebolagsformen är med andra ord att investerare erbjuds möjligheten att finansiera affärsverksamhet utan att därmed riskera sin privatekonomi.

Regeringen gör med nämnda förslag bedömningen att en sänkning av kapitalet till 50 000 kronor kan bidra till att fler personer vill och vågar starta företag. Men regeringens utredning om aktiekapital i privata aktiebolag har inte funnit stöd för att nyföretagandet i Sverige ökar på grund av en sänkning av aktiekapitalet. Däremot har utredningen funnit att den lagstadgade miniminivån för aktiekapitalet kan ha betydelse för den enskildes val av företagsform men att det inte är "något självändamål att öka antalet aktiebolag på bekostnad av andra företagsformer".

Vänsterpartiet ser självfallet positivt på alla förslag till åtgärder som kan öka sysselsättningen under förutsättning att det skapas trygga jobb i företag med god ekonomi och betalningsförmåga.

Vänsterpartiet anser att den nuvarande nivån på kapitalskyddet för aktiebolag är väl avvägd. Ett rimligt satt aktiekapital fungerar som en buffert som tillgodoser de små företagens intresse av att kunna leverera och få betalt för sina varor och tjänster. För de borgenärer som saknar möjlighet att genom avtal med bolaget reglera sina mellanhavanden utgör kapitalskyddet med andra ord en garanti som gäller kollektivt för både nuvarande och framtida borgenärer. Det kan gälla staten med skatteanspråk samt borgenärer med bristande kunskap och information som kan förlita sig på bolagets förmögenhet. Dessa borgenärer får ett sämre skydd

på marknaden med en sänkning av aktiekapitalet. Skatteverket påpekar även detta i sitt remissvar till utredningen. Därför kan en sänkning av aktiekapitalet leda till att individuella avtal i högre grad krävs, vilket skulle innebära ökade transaktionskostnader för både bolag och borgenärer.

LO framhåller i sitt remissvar till utredningen att kravet på ett relativt högt aktiekapital skapar en större trygghet för anställda i aktiebolag. Ytterligare remissinstanser – till exempel Revisorsnämnden, Skatteverket, Bolagsverket och LRF – nämner denna grund som skäl till att de anser att det gällande kapitalkravet på 100 000 kronor för aktiebolag inte bör sänkas.

En annan orsak som Vänsterpartiet anser talar emot en sänkning av kapitalinsatsen för aktiebolag är kapitalets betydelse som en form av seriositetsspär. Kapitalinsatsen innebär att företagaren måste ha en genomtänkt affärsidé för vilken han eller hon är beredd att själv göra en kapitalinsats. Dessutom utgör den ett hinder för att undvika att aktiebolagsformen används i oseriöst syfte.

Utredningen om aktiekapital i privata aktiebolag konstaterar just att kravet på ett minsta aktiekapital i ett bolag i och för sig inte stoppar missbruk. Men i varje fall utgör det ett visst hinder för personer som i oseriöst syfte vill starta aktiebolag. Finansinspektionen hänvisar till seriositetsspärren som anledning till att det är olämpligt att sänka aktiekapitalet.

Herr talman! Sammanfattningsvis får enligt Vänsterpartiet den nuvarande lägsta beloppsgränsen för aktiekapitalet i privata aktiebolag, 100 000 kronor, anses vara väl avvägd. Därmed yrkar jag och Vänsterpartiet avslag på propositionen och bifall till reservationen.

Anf. 155 EVA BENGTSON SKOGSBERG (m):

Herr talman! I syfte att göra aktiebolagsformen mer tillgänglig för företagare föreslår regeringen i denna proposition en ändring av aktiebolagslagen som innebär att den lägsta tillåtna aktiekapitalgränsen sänks från 100 000 till 50 000 kronor för privata aktiebolag. Jag tror att vi alla kan vara överens om vikten av förslag som syftar till att göra det enklare att starta och driva företag. Vår framtida välfärd är beroende av att fler tar chansen att förverkliga sina drömmar och då även får chansen att lättare välja bolagsform.

Vi behöver fler, inte färre, företag i vårt land. För att åstadkomma detta krävs en politik som gör företagandet mer tillgängligt. Vi måste sänka de trösklar som finns och som upplevs för höga. Aktiekapitalet är ett exempel på en sådan tröskel. När jag själv startade mitt företag var aktiebolagsformen aldrig något alternativ, just på grund av kapitalinsatsen. Nu var inte heller kapitalbehovet så stort – en dator och en skrivare. Det dyraste var nog Autocadprogrammet.

Det är många som startar tjänsteföretag i dag. Särskilt roligt tycker jag att det är att många kvinnor nu tar steget och att vi kan ge dem möjligheten att välja bolagsform. Inom denna sektor är ofta kravet på kapital litet. Även om det enligt utredningen inte vetenskapligt kan beläggas tror jag att denna sänkning innebär att fler bolag kommer att bildas. Gör man något mer lättåtkomligt brukar effekten bli att fler använder sig av möjligheten.

Hur ser det då ut i vår omvärld? I Europa ser vi en utveckling som ligger i linje med innebörden i detta förslag. Många länder har gått längre. I Danmark har man exempelvis nyligen sänkt kravet från 125 000 till 80 000 danska kronor. I Storbritannien behövs endast 1 pund i aktiekapital och i Tyskland 1 euro. Frankrike har helt slopat kravet på aktiekapital för motsvarande privata bolag.

Då möjligheten nu finns inom EU att starta bolag i en medlemsstat och genom en filial driva verksamhet i en annan medlemsstat är det viktigt att Sverige inte sticker ut på ett negativt sätt. Om andra länder successivt sänker kapitalkravet ser jag inget skäl till att Sverige inte ska kunna göra detsamma. Om vi däremot inte gör något riskerar vi att hamna på efterkälken.

Herr talman! Det finns skäl att ha krav på aktiekapital. Det faktum att man som företagare inte är enskilt betalningsskyldig ska balanseras upp, vilket innebär att det ska finnas en marginal mellan bolagets tillgångar och skulder som skydd för borgenärer. I detta avseende är 100 000 kronor väldigt lite; de försvinner snabbt om läget är akut, och därmed urholkas även den skyddande funktionen. Viktigare för borgenärerna är nog bolagets kassaflöde, likviditet och att en kontrollbalansräkning som ger varningssignaler om eventuell likvidation upprättas.

Enligt remissvar från Svenska Bankföreningen och Företagarna fäster vissa borgenärer avseende på aktiekapitalet. Kapitalets storlek har viss betydelse för aktieägarna då det underlättar kapitalanskaffning. En alltför stor sänkning, det vill säga att vi går ned mot nollnivån, skulle troligtvis leda till att större krav ställs på säkerheter och andra garantier. Dessutom hävdas att gränsen fungerar som ett skydd mot att oseriösa personer drar i gång bolag. Det är dock inget säkert skydd. För att vara säkra på ett sådant skydd skulle vi nog i stället få höja aktiekapitalet betydligt, och det är en tråkig utveckling om vi på så sätt hindrar seriösa företagare.

Att kravet på kapitalinsats skulle finnas för att visa att idéerna är seriösa kan tyckas orättvist. Det finns många som har väl genomtänkta idéer som de på allvar vill satsa tid och pengar på. Ska endast de få chansen som har stort kapital bakom sig? Det tror jag inte är kammarens mening. Därför handlar det om att göra en avvägning. Vi vill hitta en rimlig nivå och sänker därför till 50 000, en gräns som stöds av flera remissinstanser.

Om man väger de bägge alternativen mot varandra blir slutsatsen att det finns betydligt fler fördelar med att sänka kapitalet än att hålla kvar det på dagens nivå. Om ytterligare sänkningar ska ske blir en fråga för framtiden.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på Vänsterpartiets motion.

Anf. 156 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! Nu tar Centerpartiet och alliansregeringen ytterligare ett steg på vägen när det gäller att underlätta för människor att starta företag. Propositionen vi i dag behandlar, om att sänka kravet på lägsta tillåtna aktiekapital från 100 000 kronor till 50 000 kronor, innebär att många som inte har de större pengarna till förfogande nu får möjlighet att bilda bolag.

Den utredning som tillsattes och som ligger till grund för propositionen hade uppdraget att se över konsekvenserna av olika nivåer på aktieka-

pitalet, bland annat så lågt som en krona. Det skulle jag personligen inte ha något emot, även om jag självklart står bakom regeringens förslag. Om man är lite visionär – och det kan man ju tillåta sig ibland – skulle det kanske vara enklare att enbart använda sig av aktiebolag med ett kapital på en krona, eller kanske tio kronor om man vill följa eurolinjen.

Då skulle man eventuellt kunna avveckla enskild firma som bolagsform. Det borde underlätta och minska administrationen både inom näringslivet och i samhället i stort. Det skulle förmodligen bli betydligt enklare till exempel när det gäller skattefrågorna, och genom att rent formellt ta ut lön blir det inte heller någon sammanblandning mellan den privata ekonomin och bolagets ekonomi.

Frågan är alltså om det behövs två bolagsformer när det ändå i många sammanhang ställs krav på att ägaren borgar eller att det finns annan privat säkerhet för lån och andra åtaganden. Det förutsätter dock att den aviserade förenklingen av revisionsplikten får fullt genomslag, och det hoppas jag att vi kan effektuera senare i vår.

Repetition är kunskapens moder, och jag vill koppla in i det Eva Bengtson Skogsberg sade när det gäller det internationella perspektivet. I Tyskland finns nu en aktiebolagsform där det är 1 euro som kapitalkrav. I Storbritannien gäller sedan tidigare 1 pund, och i Frankrike behövs inget kapital alls. Detta bör vi vara uppmärksamma på. Vi får inte hamna i den situationen att svenska företagare väljer att registrera sina företag utomlands med allt vad det innebär för skatteintäkterna i Sverige.

Vi ser också en tydlig trend mot att det blir allt fler tjänsteföretag. Det innebär att det inte finns samma naturliga tillgångar i form av fastigheter och inventarier som kan bidra till att öka tillgångarna i ett bolag.

Regeringen skriver att 50 000 kronor för närvarande är den mest lämpliga nivån, och det borgar för att man är beredd att se över det på nytt om det skulle visa sig att det behövs. Det tycker jag är ett bra förhållningssätt.

Herr talman! I sin motion från Vänsterpartiet framhåller Egon Frid vikten av aktiekapital som kapitalskydd. Min fråga till Egon Frid är hur ofta han tror att en leverantör i form av en småföretagare begär in en årsredovisning från en annan företagare när han eller hon ska göra affärer. Det är nästan aldrig. Dessutom är balansräkningen en ögonblicksbild, och det hinner hända mycket på tolv månader eller ibland ännu längre tid räknat från det senaste bokslutet. Däremot är vi överens om en sak, och det är att man om man själv har satsat kapital är mer försiktig och vårdar det man har satsat pengarna på, jämfört med om det enbart är lånade pengar. Det gäller också i andra sammanhang.

Sammantaget kan jag inte tycka att det i deras motion finns tillräckligt tungt vägande skäl mot en sänkning av aktiekapitalet. De hänvisar nästan enbart till olika remissyttranden. Det är i och för sig vällovligt, men samtidigt ser varje remissinstans det ur sin position, och det ska sedan vägas mot andra intressen i den politiska processen för att skapa en helhetsbild.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.

Prot. 2009/10:76
17 februari

*En sänkning av
kapitalkravet för
privata aktiebolag*

Anf. 157 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Kristdemokraterna har alltid arbetat för små och medelstora företag. Vi vet att utan dem stannar Sverige. Därför kommer vi att stödja de förslag som underlättar för småföretagare och för människor som med liv och lust vill starta företag.

Vi menar att ett lägre ställt krav på aktiekapital för privata aktiebolag gör aktiebolaget mer tillgängligt och fler kommer att välja det som företagsform. Vi tycker att en halvering av det kapital som behövs för att bilda ett aktiebolag verkar vara en bra balans. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 februari.)

12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 februari

2009/10:529 Bullergränsvärden för luftvärmepumpar

av *Christina Oskarsson* (s)
till miljöminister *Andreas Carlgren* (c)

2009/10:530 Skattestrukturen i näringslivet

av *Camilla Lindberg* (fp)
till finansminister *Anders Borg* (m)

2009/10:531 Takras till följd av stora snömängder

av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till miljöminister *Andreas Carlgren* (c)

2009/10:532 Finansiering av kommunal och regional energistatistik

av *Mats Pertoft* (mp)
till näringsminister *Maud Olofsson* (c)

2009/10:533 Felparkeringsavgiften

av *Mats Pertoft* (mp)
till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

2009/10:534 Ekonomisk ersättning vid skada i bostad

av *Jan Lindholm* (mp)
till miljöminister *Andreas Carlgren* (c)

2009/10:535 Mänskliga rättigheter för bahaier i Iran

av *Helena Bargholtz* (fp)
till utrikesminister *Carl Bildt* (m)

2009/10:536 Krafttag för jämställdheten inom EU

av *Ann-Christin Ahlberg* (s)
till statsrådet *Birgitta Ohlsson* (fp)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 mars.

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 februari

2009/10:483 Införande av ett exportpris för dataspel

av *Camilla Lindberg* (fp)

till statsrådet *Ewa Björling* (m)

2009/10:484 Sveriges tolkning av avfallsdirektivet

av *Anna Tenje* (m)

till miljöminister *Andreas Carlgren* (c)

2009/10:485 Förföljda konvertiters möjligheter att få asyl

av *Eva Johnsson* (kd)

till statsrådet *Tobias Billström* (m)

2009/10:487 Möjlighet att utfärda ordningsbot vid nedskräpning

av *Gunilla Carlsson* i *Hisings Backa* (s)

till justitieminister *Beatrice Ask* (m)

2009/10:488 Dokument i utredningen om mordet på *Olof Palme*

av *Jan Lindholm* (mp)

till justitieminister *Beatrice Ask* (m)

2009/10:491 Översyn av utsökningsbalken

av *Hans Olsson* (s)

till justitieminister *Beatrice Ask* (m)

2009/10:492 Långsiktiga spelregler för mejeribranschen

av *Mikael Oscarsson* (kd)

till jordbruksminister *Eskil Erlandsson* (c)

2009/10:493 Tågförseningar

av *Lars-Axel Nordell* (kd)

till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

2009/10:497 Planerade ändringar i studiestödssystemet

av *Britta Rådström* (s)

till statsrådet *Tobias Krantz* (fp)

2009/10:498 Skarven

av *Birgitta Eriksson* (s)

till jordbruksminister *Eskil Erlandsson* (c)

2009/10:499 Utvisning av nordiska medborgare

av *Maria Stenberg* (s)

till statsrådet *Cristina Husmark Pehrsson* (m)

2009/10:500 Arbetsförmedlingens upphandling

av *Peter Hultqvist* (s)

till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2009/10:502 Hissäkerhet

av *Birgitta Eriksson* (s)

till miljöminister *Andreas Carlgren* (c)

2009/10:503 Kommunala energikrav
av *Bo Bernhardsson* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:504 Allt fler grövre butiksrån
av *Krister Örnfjäder* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:507 Guldhandeln
av *Hans Wallmark* (m)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:508 EU:s datalagringsdirektiv
av *Ulf Holm* (mp)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:510 Avfall från massförstörelsevapen
av *Hans Olsson* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:512 Dumpning av förorenad snö
av *Birgitta Eriksson* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:514 Fritidspolitiker och deltidsarbetslös
av *Krister Örnfjäder* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:515 Jobbcoacher
av *Marie Nordén* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:516 Häktet i Halmstad
av *Björn Lind* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:517 Rättstryggheten i Jämtlands län
av *Marie Nordén* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:518 Mänskliga rättigheter för Burmas folk
av *Matilda Ernkrans* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:519 Rullstolsliftar på SJ:s tåg
av *Peter Pedersen* (v)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:520 Nordiskt militärt samarbete
av *Else-Marie Lindgren* (kd)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 mars.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 2 § anf. 13 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med anf. 55 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 5 § anf. 96 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 117 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Utrikespolitisk debatt.....	1
Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	1
Anf. 2 URBAN AHLIN (s).....	10
Anf. 3 HANS LINDE (v).....	13
Anf. 4 BODIL CEBALLOS (mp).....	16
Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	20
Anf. 6 URBAN AHLIN (s).....	21
Anf. 7 HANS LINDE (v).....	23
Anf. 8 BODIL CEBALLOS (mp).....	25
Anf. 9 KERSTIN LUNDGREN (c).....	26
Anf. 10 FREDRIK MALM (fp).....	28
Anf. 11 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	30
Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	31
Anf. 13 URBAN AHLIN (s).....	32
Anf. 14 HANS LINDE (v).....	33
Anf. 15 BODIL CEBALLOS (mp).....	33
Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (c).....	34
Anf. 17 FREDRIK MALM (fp).....	35
Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	35
Anf. 19 GÖRAN LENNMARKER (m).....	36
Anf. 20 CARINA HÄGG (s).....	37
Anf. 21 GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	39
Anf. 22 CARINA HÄGG (s) replik.....	39
Anf. 23 GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	40
Anf. 24 CARINA HÄGG (s) replik.....	40
Anf. 25 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	40
Anf. 26 CARINA HÄGG (s) replik.....	41
Anf. 27 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	41
Anf. 28 CARINA HÄGG (s) replik.....	41
Anf. 29 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp).....	41
Anf. 30 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	43
Anf. 31 KALLE LARSSON (v).....	44
Anf. 32 GÖRAN LINDBLAD (m) replik.....	46
Anf. 33 KALLE LARSSON (v) replik.....	46
Anf. 34 GÖRAN LINDBLAD (m) replik.....	46
Anf. 35 KALLE LARSSON (v) replik.....	47
Anf. 36 PETER RÅDBERG (mp).....	47
Anf. 37 KENT HÄRSTEDT (s).....	49
Anf. 38 CHRISTIAN HOLM (m).....	50
Anf. 39 KENT HÄRSTEDT (s) replik.....	52
Anf. 40 CHRISTIAN HOLM (m) replik.....	52
Anf. 41 KENT HÄRSTEDT (s) replik.....	52
Anf. 42 CHRISTIAN HOLM (m) replik.....	53
Anf. 43 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	53
Anf. 44 CARINA HÄGG (s) replik.....	54

Anf. 45 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik.....	55
Anf. 46 CARINA HÄGG (s) replik.....	55
Anf. 47 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik.....	55
Anf. 48 ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	56
Anf. 49 JACOB JOHNSON (v)	57
Anf. 50 KENNETH G FORSLUND (s).....	58
Anf. 51 GÖRAN LINDBLAD (m).....	59
Anf. 52 KENNETH G FORSLUND (s) replik.....	60
Anf. 53 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	61
Anf. 54 KENNETH G FORSLUND (s) replik.....	61
Anf. 55 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	61
Anf. 56 NINA LARSSON (fp).....	62
Anf. 57 CARINA HÄGG (s) replik.....	63
Anf. 58 NINA LARSSON (fp) replik.....	63
Anf. 59 CARINA HÄGG (s) replik.....	64
Anf. 60 NINA LARSSON (fp) replik.....	64
Anf. 61 AMINEH KAKABAVEH (v)	64
Anf. 62 KERSTIN ENGLE (s).....	65
Anf. 63 CARIN RUNESON (s)	67
Anf. 64 OLLE THORELL (s)	69
Anf. 65 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	70
Anf. 66 OLLE THORELL (s) replik	70
Anf. 67 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	71
Anf. 68 OLLE THORELL (s) replik	71
Anf. 69 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	71
Anf. 70 AMEER SACHET (s)	71
Anf. 71 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	73
Anf. 72 AMEER SACHET (s) replik	73
Anf. 73 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	73
Anf. 74 AMEER SACHET (s) replik	73
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	74
4 § Förnyad bordläggning	75
5 § Enklare och tydligare regler för förnybar elproduktion	
m.m.....	75
Näringsutskottets betänkande 2009/10:NU11	75
Anf. 75 RENÉE JERYD (s)	75
Anf. 76 KENT PERSSON (v)	76
Anf. 77 PER BOLUND (mp)	78
Anf. 78 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m).....	81
Anf. 79 PER BOLUND (mp) replik.....	83
Anf. 80 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik	84
Anf. 81 PER BOLUND (mp) replik.....	84
Anf. 82 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik	84
Anf. 83 KENT PERSSON (v) replik.....	85
Anf. 84 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik	85
Anf. 85 KENT PERSSON (v) replik.....	86
Anf. 86 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik	86
Anf. 87 RENÉE JERYD (s) replik	87

Anf. 88 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik.....	87
Anf. 89 RENÉE JERYD (s) replik.....	87
Anf. 90 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik.....	87
Anf. 91 JAN ANDERSSON (c).....	88
Anf. 92 PER BOLUND (mp) replik.....	89
Anf. 93 JAN ANDERSSON (c) replik.....	90
Anf. 94 PER BOLUND (mp) replik.....	90
Anf. 95 JAN ANDERSSON (c) replik.....	91
Anf. 96 BÖRJE VESTLUND (s).....	91
(Beslut skulle fattas den 18 februari.)	92
6 § Ändring i lagen om överlåtelse av en förvaltningsuppgift till en övervakningskommitté m.m.	92
Näringsutskottets betänkande 2009/10:NU12	92
(Beslut skulle fattas den 18 februari.)	92
7 § Övergripande miljöfrågor	92
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10:MJU14	92
Anf. 97 CARINA OHLSSON (s).....	92
Anf. 98 JACOB JOHNSON (v)	94
Anf. 99 TINA EHN (mp).....	95
Anf. 100 SOFIA ARKELSTEN (m).....	97
Anf. 101 CLAES VÄSTERTEG (c).....	99
Anf. 102 JAN ERIK ÅGREN (kd).....	100
(Beslut skulle fattas den 18 februari.)	102
8 § Skogspolitik.....	102
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10:MJU17	102
Anf. 103 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s)	102
Anf. 104 JACOB JOHNSON (v)	103
Anf. 105 TINA EHN (mp).....	105
Anf. 106 OLA SUNDELL (m)	106
Anf. 107 ÅKE SANDSTRÖM (c)	107
Anf. 108 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik.....	108
Anf. 109 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	109
Anf. 110 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik.....	109
Anf. 111 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	110
Anf. 112 IRENE OSKARSSON (kd).....	110
Anf. 113 NINA LARSSON (fp).....	112
(Beslut skulle fattas den 18 februari.)	113
9 § Ändring i lagen om luftfartsskydd	113
Trafikutskottets betänkande 2009/10:TU10	113
(Beslut skulle fattas den 18 februari.)	113
10 § Forskning och forskarutbildning	113
Utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU10.....	113
Anf. 114 THOMAS STRAND (s).....	113
Anf. 115 AMINEH KAKABAVEH (v).....	116
Anf. 116 LAGE RAHM (mp)	118
Anf. 117 SOFIA LARSEN (c)	119
Anf. 118 THOMAS STRAND (s) replik	121
Anf. 119 SOFIA LARSEN (c) replik	122

Anf. 120 THOMAS STRAND (s) replik.....	123
Anf. 121 SOFIA LARSEN (c) replik	123
Anf. 122 LAGE RAHM (mp) replik	124
Anf. 123 SOFIA LARSEN (c) replik	124
Anf. 124 LAGE RAHM (mp) replik	125
Anf. 125 SOFIA LARSEN (c) replik	125
Anf. 126 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	126
Anf. 127 SOFIA LARSEN (c) replik	126
Anf. 128 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	126
Anf. 129 SOFIA LARSEN (c) replik	127
Anf. 130 BETTY MALMBERG (m)	127
Anf. 131 THOMAS STRAND (s) replik.....	129
Anf. 132 BETTY MALMBERG (m) replik	130
Anf. 133 THOMAS STRAND (s) replik.....	130
Anf. 134 BETTY MALMBERG (m) replik	131
Anf. 135 LAGE RAHM (mp) replik	132
Anf. 136 BETTY MALMBERG (m) replik	132
Anf. 137 LAGE RAHM (mp) replik	133
Anf. 138 BETTY MALMBERG (m) replik	133
Anf. 139 ULF NILSSON (fp).....	133
Anf. 140 THOMAS STRAND (s) replik.....	135
Anf. 141 ULF NILSSON (fp) replik	136
Anf. 142 THOMAS STRAND (s) replik.....	136
Anf. 143 ULF NILSSON (fp) replik	137
Anf. 144 LAGE RAHM (mp) replik	137
Anf. 145 ULF NILSSON (fp) replik	138
Anf. 146 LAGE RAHM (mp) replik	138
Anf. 147 ULF NILSSON (fp) replik	139
Anf. 148 YVONNE ANDERSSON (kd).....	139
Anf. 149 THOMAS STRAND (s) replik.....	141
Anf. 150 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	142
Anf. 151 THOMAS STRAND (s) replik.....	142
Anf. 152 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	143
Anf. 153 FINN BENGTTSSON (m)	143
(Beslut skulle fattas den 18 februari.).....	145
11 § En sänkning av kapitalkravet för privata aktiebolag	145
Civilutskottets betänkande 2009/10:CU12	145
Anf. 154 EGON FRID (v).....	145
Anf. 155 EVA BENGTTSON SKOGSBERG (m)	147
Anf. 156 LENNART PETTERSSON (c)	148
Anf. 157 YVONNE ANDERSSON (kd).....	150
(Beslut skulle fattas den 18 februari.).....	150
12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	150
13 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	151
14 § Kammaren åtskildes kl. 19.01.....	153

Prot. 2009/10:76
17 februari

Tryck: Elanders, Vällingby 2010